

**DEPARTAMENT DE
GEOGRAFIA I
HISTÒRIA**

**PROGRAMACIÓ
CURS 2021/22**

**IES LA MALLADETA
LA VILA JOIOSA**

ÍNDEX

0. Composició i organització del departament.....	3
1. Introducció:.....	3
a) Justificació de la programació	
b) Contextualització	
2. Objectius de l'etapa respectiva vinculats amb la matèria o l'àmbit.....	6
ESO	
Batxillerat	
FPB (Comunicació i Societat)	
3. Competències.....	12
4. Continguts.....	16
(*Inclou els continguts imprescindibles, destacats en negreta, en la pàgina 21).	
5. Criteris d'avaluació:	41
6. Instruments d'avaluació:.....	57
7. Criteris de qualificació.....	57
8. Metodologia. Orientacions didàctiques.....	62
9. Mesures de resposta educativa per a la inclusió de l'alumnat amb necessitat específica de suport educatiu o amb alumnat que requereixi actuacions per a la compensació de les desigualtats.....	66
10. Unitats didàctiques:.....	68
a) Organització de les unitats didàctiques	
b) Distribució temporal de les unitats didàctiques	
11. Elements transversals.....	142
a) Foment de la lectura. Comprensió lectora. Expressió oral i escrita.	
b) Comunicació audiovisual. Tecnologies de la informació i la comunicació.	
c) Emprenedoria.	
d) Educació cívica i constitucional.	
12. Activitats complementàries.....	147
13. Avaluació de la pràctica docent	147
14. Situacions extraordinàries que impliquen la suspensió temporal de l'activitat educativa presencial (COVID - 19) (pàg. 149).	

0. Composició i organització del departament

PROFESSOR/A
- Àngela Doménech Hernández (Cap depart.)
- Roc Sellés lloret
- Gaspar Lloret Soriano
- Consuelo Sebastià Llinares
- Ana Baldó Muñoz
- María Fernández Asensi (Àngela Galiana Paños)

PROFESSORS/ES CURS 2021/2022 PER CURSOS I MATÈRIES

	1r ESO	2n ESO	3r ESO	4t ESO	1r BAT	2n BAT	FPB
Consuelo Sebastià Llinares	Àmbit (Val, GH) B Codocència (GH) G	GH A i E Codocència (GH) F	GH E				
Àngela Doménech Hernández				GH A, B, C i D		ART Humanitats/ Socials	
Roc Sellés Lloret		GH B, C i F			HMC	HE Ciències HE Humanitats/ Socials	
Gaspar Lloret Soriano	Àmbit (Val, GH) C, D TUT D Codocència (GH) F i E	Codocència (GH) E					
Ana Baldó Muñoz		GH D TUT D	GH B, C, D			GEO Humanitats/ Socials	
María Fernández Asensi	Àmbit (Val, GH) A Codocència (GH) H	GH D	GH A TUT A				C i S (I) Tap

GH GEOGRAFIA I HISTÒRIA (1r – Àmbit Sociolingüístic: València i Geografia i Història - , 2n, 3r i 4t d'ESO. Codocència en 1r i 2n ESO)

FPB VALENCIÀ / CASTELLÀ I SOCIETAT DE TAPISSERIA I CORTINATGE I.

HMC HISTÒRIA DEL MÓN CONTEMPORANI (1r BATXILLERAT)

GEO GEOGRAFIA (2n BATXILLERAT)

HE HISTÒRIA D'ESPANYA (2n BATXILLERAT)

ART HISTÒRIA DE L'ART (2n BATXILLERAT)

1.-Introducció

a) Justificació de la programació

Programar significa concretar les intencions educatives en propostes didàctiques que permeten a l'alumnat arribar als objectius previstos. Es pretén facilitar la planificació, desenvolupament i avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge.

La necessitat d'elaborar una programació s'explica pel fet que suprimeix l'atzar i la improvisació. A més, ajuda a eliminar programes incomplets, evita pèrdues de temps, permet adaptar el treball pedagògic al context del centre i l'aula, i assegura la coherència entre les intencions educatives del centre i la pràctica docent.

El desenvolupament de la programació corre a càrrec de la funció docent, i dona lloc a un conjunt ordenat i seqüenciat d'unitats didàctiques, que són el conjunt d'activitats que es desenvolupen en un temps determinat per a la consecució d'uns objectius didàctics, i que ha de donar resposta a quina cosa ensenyar, quan i com, al llarg d'una avaluació.

D'altra banda, és imprescindible que la programació tinga un caràcter flexible, no ha de ser rígida i immòbil, i per tant, ha de deixar marge a la creativitat.

Entre altres característiques s'inclou la reflexió sobre la pròpia pràctica docent que ha d'atendre la diversitat del nostre alumnat. Sent així, precisa una naturalesa dinàmica i una constant revisió, de manera que possibilita la projecció original del/la professor/a i posseïska un caràcter prospectiu (previsió de processos i resultats), realista i precís.

La Resolució del 27 de maig de 2021, de la Secretaria Autonòmica d'Educació i Formació Professional, per la qual s'estableixen les directrius generals per a l'organització curricular dels cursos primer i segon d'Educació Secundària Obligatòria per al curs 2021 – 2022 (DOGV 9096; 31.05.2021), ha motivat que l'organització curricular per àmbits de coneixement de 1r curs de l'Educació Secundària Obligatòria per al curs 2021 – 2022 s'haja de fer conjuntament amb el departament de València. La programació per àmbits de primer curs d'ESO es presentarà conjuntament amb el departament de València.

El present curs 2021/22 el departament de Geografia i Història de l'IES La Malladeta ha assumit el mòdul Comunicació i Societat pertanyents als *Títols Professionals Bàsics de la Formació Professional Bàsica en concret el Títol Professional de Tapisseria i Cortinatge*, mòdul I, impartit per la professora Maria Fernández Asensi. El mòdul I consta de quatre hores setmanals i inclou continguts de Castellà, València i Geografia i Història.

Així, la programació s'ha elaborat tenint en compte en primer lloc, l'Article 27 de la Constitució Espanyola de 1978. Capítol II. Drets i llibertats. Secció I. Dels drets fonamentals i de les llibertats públiques.

En tots els nivells s'implanta el nou sistema educatiu, LOMCE, la Llei Orgànica 8/2013 de 9 de desembre per a la millora de la qualitat educativa (BOE núm. 295 de 10 de desembre de 2013) i els articles 4 i 5 del Decret 87/2015, de 5 juny, pel qual s'estableix el currículum i desplega l'ordenació general de l'ESO i el Batxillerat a la Comunitat Valenciana (DOGV 10 de juny de 2015); l'Ordre 45/2011, de 8 de juny, de la Conselleria d'Educació, per la qual es regula l'estructura de les programacions didàctiques en l'ensenyament bàsic (DOGV 6544, 16.06.2011), en aquells aspectes que no s'oposen al que s'ha regulat en l'esmentat Decret 87/2015, de 5 de juny, així com l'article 4.5 del Decret 104/2018, de 27 de juliol, i l'article 14 de l'Ordre 20/2019, de 30 d'abril. Resolució del 27 de maig de 2021, de la Secretaria Autonòmica d'Educació i Formació Professional, per la qual s'estableixen les directrius generals per a l'organització curricular dels cursos primer i segon d'Educació Secundària Obligatòria per al curs 2021 – 2022 (DOGV 9096; 31.05.2021), Resolució de 26 de juliol de 2021,

del secretari autonòmic d'Educació i Formació Professional (DOGV núm. 9139/30.07.2021). Article 17 de l'Ordre de 19 de juny de 2009, de la Conselleria d'Educació, per la qual es regula l'organització i el funcionament del Batxillerat diürn, nocturn i a distància a la Comunitat Valenciana (DOGV 6046, 30.06.2009).

REIAL DECRET 127/2014, de 28 de febrer (BOE, 5/3/2014). Regulació d'aspectes específics de la FPB dels ensenyaments de Formació Professional del sistema educatiu. DECRET 135/2014, de 8 d'agost, del Consell. Regulació dels cicles formatius de Formació Professional Bàsica en l'àmbit de la C. Valenciana (DOCV 7336 d'11 d'agost de 2014). Resolució de 26 de juliol de 2021 (DOGV núm. 9138/29.07.2021).

S'hi troben reflectits en les referències legals esmentades l'estructura dels mòduls professionals, l'ordenació dels cicles de FPB (les matèries del mòdul de Comunicació i Societat, l'estructura dels cicles de FPB i dels corresponents mòduls, l'organització i metodologia, les mesures d'atenció a la diversitat, les característiques del professorat, l'avaluació, qualificacions, l'autonomia pedagògica, organitzativa i de gestió del centre, i les matèries que inclouen els mòduls).

El currículum dels mòduls formatius de caràcter general dels programes formatius de qualificació bàsica inclou els objectius, continguts, criteris d'avaluació i orientacions metodològiques per a cada un d'ells. El seu desenrotllament suposa entre el 30% i el 40% de l'horari setmanal d'un programa, segons la programació i model horari adoptat en funció de la qualificació del programa i les necessitats acadèmiques dels alumnes. El currículum haurà d'experimentar les adaptacions requerides per a adequar-se a les característiques, necessitats i capacitats de cada un dels alumnes, i concretament a les de l'alumnat amb necessitats educatives especials.

Així mateix, s'ha de tenir en compte que les decisions preses en el PCC seran el marc de referència per a les programacions d'aula i que, per tant, la programació serà elaborada pel professorat de l'etapa o cicle a través de les orientacions que establisca el PCC: treball per departaments, amb departaments afins, etc. D'aquesta manera, haurà de ser un treball col·legiat, consensuat i no merament individual.

La situació sanitària provocada per la COVID – 19 ens podrà obligar a realitzar algun tipus de modificació durant el curs 2021 – 22.

b) Contextualització

L'Institut d'Educació Secundària “La Malladeta” (Codi 03009051) està situat en la localitat de la Vila Joiosa, província d'Alacant.

La Vila Joiosa és un municipi costaner de la Marina Baixa, de la qual és capital de comarca. Compta amb uns 32.000 habs. i tradicionalment destaca per la seua activitat agrícola, pesquera i les seues indústries del xocolate (Chocolates Valor, Pérez o Clavileño), de les xarxes (REDSINSA) i de les drassanes (Santa Marta), encara que actualment, donada la seua proximitat a Benidorm, s'ha convertit en una ciutat dormitori d'aquesta, i l'activitat predominant és el sector serveis.

Pel que fa al sistema educatiu, juntament amb l'IES La Malladeta, a la Vila Joiosa existeixen altres dos instituts d'educació secundària: l'IES Marcos Zaragoza i l'IES Marina Baixa. El nostre centre imparteix ESO, Batxillerat (modalitats de Ciències i Humanitats) FPB i Cicles Formatius (família de Serveis a la Comunitat).

L'IES la Malladeta rep alumnat de diversos centres d'Educació Primària de la localitat (“Hispanitat”, “Mare Nostrum” i “Doctor Esquerdo”), així com de menudes poblacions properes com Finestrat, Sella, Orxeta o Relleu. A açò caldria afegir l'alumnat immigrant que arriba des del seu país d'origen (fonamentalment marroquins i d'Europa de l'Est).

D'aquesta manera, l'alumnat que rep el centre presenta una estructura socioeconòmica diversa, amb majoria de famílies de classe treballadora dedicades majoritàriament al sector serveis, pesca, agricultura i a la indústria de la zona.

És important destacar l'elevat nombre d'alumnes amb els quals compta el centre (al voltant de mil) i la presència de la immigració en les aules, el que ens ofereix una gran oportunitat de treballar per a la integració des de la nostra labor docent.

Pel que fa al Centre, l'IES La Malladeta té una antiguitat de més de 50 anys. És el primer institut que es va establir a la comarca, encara que l'actual -situat en el carrer Diputada Àngela Llinars, 1 - és de recent construcció. Aquesta nova ubicació és més cèntrica que la dels altres dos centres de secundària de la ciutat i, per tant, és el més sol·licitat per l'alumnat, amb la consegüent massificació. L'edifici té tres plantes i compta, aproximadament, amb cinquanta aules, les quals queden englobades dins de cadascun dels departaments, funcionant com a aules temàtiques, excepte els cursos 2020 – 21 i 2021 – 22 per la situació sanitària actual.

2. Objectius de l'etapa respectiva vinculats amb la matèria o l'àmbit

ESO

- a) Comprendre la realitat social tant en la seua dimensió espacial com temporal, des d'una perspectiva global i integradora.
- b) Aprendre a viure en societat i assumir els valors que la fonamenten: la convivència democràtica, la cooperació, el respecte als altres i l'ús sostenible dels recursos naturals.

Geografia

- Conèixer la distribució, localització i interconnexió dels elements que caracteritzen els espais geogràfics, les societats que els habiten i la seua diversitat, l'ús que fan dels recursos del medi, i l'organització del territori.
- Comprendre les interaccions entre els fenòmens naturals i les activitats humanes que expliquen les transformacions dels espais i regions.
- Promoure un caràcter crític i de compromís social que permeta analitzar els grans processos de canvi, els desequilibris territorials i els problemes socials que caracteritzen el món actual, incloent els que afecten al medi natural.
- Conèixer, valorar i respectar els paisatges i actuar a favor de l'ús i conservació dels recursos ambientals per a aconseguir un desenvolupament sostenible i just.
- Representar els elements que configuren l'espai geogràfic i les seues interrelacions a través de plànols i mapes.
- Adquirir les ferramentes fonamentals per a poder resoldre problemes en els contextos propis de la vida quotidiana i l'entorn social i per a desenvolupar amb garanties posteriors estudis de caràcter acadèmic o professional.
- Interpretar fenòmens i problemes socials en contextos cada vegada més complexos i participar en la presa de decisions.

Història

- Comprendre la dimensió temporal i causal dels fenòmens històrics.
- Construir explicacions que tinguin en compte els motius, les creences i els projectes de les persones i els grups socials en un determinat context històric.
- Comparar les formes de vida de societats en diferents llocs i èpoques.
- Comprendre els processos de canvi i les continuïtats dels assumptes humans.
- Entendre la diversitat i la complexitat de la experiència humana, les relacions entre diversos grups i els desafiaments i conflictes que van haver d'afrontar.
- Fomentar l'hàbit de pensar de manera crítica i el gust per indagar sobre el passat, plantejant-se preguntes obertes i tractar de respondre-les analitzant i avaluant una varietat de fonts, buscar evidències, comparar i interrelacionar fets.
- Comprendre la història com una construcció humana sotmesa al debat.
- Conèixer, valorar i respectar els aspectes bàsics de la cultura i la història, així com el patrimoni històric i la diversitat cultural.

Batxillerat

El batxillerat contribuirà a desenrotllar en l'alumnat les capacitats que li permeten:

- a) Exercir la ciutadania democràtica, des d'una perspectiva global, i adquirir una consciència cívica responsable, inspirada pels valors de la Constitució Espanyola així com pels drets humans, que fomenti la corresponsabilitat en la construcció d'una societat justa i equitativa i afavorisca la sostenibilitat.
- b) Consolidar una maduresa que els permeti actuar de forma responsable i autònoma i desenrotllar l'esperit crític. Preveure i resoldre pacíficament els conflictes.
- c) Fomentar la igualtat de drets i oportunitats entre homes i dones, analitzar críticament les desigualtats, i impulsar la igualtat i la no discriminació dels discapacitats.
- d) Refermar els hàbits de lectura, estudi i disciplina, com a condicions necessàries per a l'eficaç aprofitament de l'aprenentatge, i com a mitjà de desenrotllament personal.
- e) Dominar, tant en la seua expressió oral com escrita, el castellà i el valencià, i conèixer les obres literàries més representatives escrites en ambdues llengües fomentant el coneixement i l'estima del valencià; així com la diversitat lingüística i cultural com a un dret i un valor dels pobles i de les persones.
- f) Expressar-se amb fluïdesa i correcció en una o més llengües estrangeres.
- g) Utilitzar amb solvència i responsabilitat les TIC.
- h) Accedir als coneixements científics i tecnològics fonamentals i dominar les habilitats bàsiques pròpies de la modalitat triada; així com els seus mètodes i tècniques.
- i) Conèixer i valorar críticament les realitats del món contemporani, els seus antecedents històrics i els principals factors de la seua evolució. Participar, de forma solidària, en el desenrotllament i millora del seu entorn social.
- j) Comprendre els elements i procediments fonamentals de la investigació i dels mètodes científics. Conèixer i valorar la contribució de la ciència i la tecnologia en el canvi de les condicions de vida, refermant la sensibilitat i respecte cap al medi ambient.
- k) Refermar l'esperit emprenedor amb actituds de creativitat, flexibilitat, iniciativa, treball en equip, confiança en un mateix i sentit crític.
- l) Desenrotllar la sensibilitat artística i literària, així com el criteri estètic, com a fonts de formació i enriquiment cultural.
- m) Utilitzar l'educació física per a afavorir el desenrotllament personal i social.
- n) Refermar el respecte i prevenció en l'àmbit de la seguretat viària i la salut laboral.

Història del Món Contemporani

El desenrotllament d'esta matèria ha de contribuir a que les alumnes i els alumnes adquirisquen les capacitats següents:

1. Conèixer i analitzar, situant-los adequadament en el temps i l'espai, fets i esdeveniments rellevants de la història contemporània, valorant la seua significació històrica i les seues repercussions en el present.
2. Comprendre els principals processos econòmics, socials, polítics, tecnològics i culturals que configuren la història recent, identificant els seus trets més significatius i analitzant els factors que els han conformat.
3. Conèixer els esdeveniments internacionals europeus i mundials als segles XIX i XX per a entendre les relacions entre els estats i les implicacions que van comportar.
4. Adquirir una visió global del món contemporani que facilite l'anàlisi dels problemes del present, considerant els seus antecedents històrics i les seues relacions.
5. Emprar amb propietat els conceptes bàsics i específics de la història contemporània i realitzar activitats d'indagació i síntesi en què s'analitzen, contrasten i integren informacions diverses, valorant el paper de les fonts i el treball de l'historiador.
6. Planificar i elaborar breus treballs d'iniciació a la investigació històrica, en grup o individualment, en els quals s'analitzen, contrasten i integren informacions diverses, valorant el paper de les fonts i els distints enfocaments dels historiadors i de les historiadores, comunicant el coneixement històric adquirit de manera raonada, adquirint hàbits de rigor intel·lectual.
7. Desenrotllar la sensibilitat i el sentit de la responsabilitat davant dels problemes socials, en especial els que afecten els drets humans i la pau, adoptant actituds democràtiques i adquirint independència de criteri i hàbits de rigor intel·lectual.
8. Buscar, seleccionar, interpretar i relacionar informació procedent de fonts diverses (històriques, mitjans de comunicació o tecnologies de la informació), tractar-la segons els instruments de la Història, obtenint hipòtesis explicatives dels processos històrics i comunicar-la amb un llenguatge que utilitze la terminologia històrica adequada.
9. Defendre raonadament les pròpies idees sobre la societat i revisar-les de forma crítica tenint en compte noves informacions, corregint estereotips i prejudicis i entenent l'anàlisi històric com un procés en constant reconstrucció.
10. Comprendre la Història com una ciència oberta a la informació i als canvis que brinden les noves tecnologies.

Història d'Espanya

Aquesta matèria ha de contribuir a que l'alumnat adquireisca les capacitats següents:

1. Identificar, analitzar i explicar, situant-los adequadament en el temps i l'espai, fets, personatges, problemes, etapes i processos rellevants de l'evolució històrica d'Espanya i les nacionalitats i regions que la integren, amb especial referència a la C. Valenciana valorant la seua significació històrica i les seues repercussions en el present.
2. Conèixer i comprendre els principals processos econòmics, socials, polítics i culturals que configuren la història espanyola contemporània, identificant els trets més significatius i analitzant el naixement dels problemes, els intents de solució i la seua pervivència en l'actualitat.

3. Comprendre l'evolució interna i la dimensió internacional de la història espanyola, adquirint una visió global i solidària dels problemes i projectes col·lectius en el context d'Europa i del món.
4. Expressar raonadament les pròpies idees sobre aspectes bàsics de l'evolució històrica d'Espanya i revisar-les tenint en compte noves informacions, corregint estereotips i prejudicis i entenent l'anàlisi històrica com un procés en constant reconstrucció.
5. Emprar amb propietat els conceptes bàsics i específics de la història d'Espanya i realitzar activitats d'indagació en què s'analitzen, contrasten i integren informacions diverses, valorant el paper de les fonts i el treball de l'historiador.
6. Conèixer les normes bàsiques que regulen el nostre ordenament constitucional i mostrar sensibilitat davant dels problemes socials, en especial els que afecten els drets humans i la pau, adoptant actituds responsables i democràtiques i manifestant independència de criteri i hàbits de rigor intel·lectual.
7. Fomentar una visió integradora de la història d'Espanya consolidant actituds i hàbits de tolerància i solidaritat entre els diversos pobles d'Espanya, respectant i valorant els aspectes comuns i les diferències, tenint en compte la possibilitat de pertànyer a més d'una identitat col·lectiva.

Història de l'Art

Aquesta matèria ha de contribuir al fet que l'alumnat adquireisca les capacitats següents:

1. Entendre les obres d'art com a exponents de la creativitat humana, susceptibles de ser gaudides i valorades com a document testimonial d'una època i cultura.
2. Comprendre i valorar la variabilitat de les funcions socials i de les concepcions diferents de l'art al llarg de la història.
3. Apreciar i reconèixer la diversitat d'interpretacions i valors de l'obra d'art en els diferents contextos històrics.
4. Explicar, situant-los adequadament en el temps i l'espai, els fets artístics més rellevants dels principals estils de l'art occidental, valorant la seua significació en el procés historicoartístic.
5. Analitzar la dimensió social de la creació artística i reconèixer la incidència del social i individual en el procés de producció i difusió de les obres d'art.
6. Comprendre i utilitzar els conceptes específics de la història de l'art i apreciar positivament les possibilitats d'una anàlisi historicoartística en constant reconstrucció.
7. Utilitzar un mètode d'anàlisi i interpretació de les obres d'art que desenrotlle la sensibilitat i la imaginació.
8. Realitzar activitats de documentació i indagació, d'anàlisi i de crítica de fonts i material historiogràfic divers.
9. Conèixer, gaudir i valorar el patrimoni artístic, des de posicions crítiques i creatives.
10. Conèixer, gaudir i valorar el patrimoni artístic en general i el de la C. Valenciana en particular com a exponent de la nostra identitat cultural.
11. Desenrotllar el gust personal, el sentit crític i la capacitat de gaudi estètic.
12. Valorar la ciutat, en la seua dimensió espacial i temporal, com a objecte de la història de l'art i marc privilegiat de les seues manifestacions i projectar esta consciència cap a la seua evolució futura.

Geografia

Aquesta matèria ha de contribuir al fet que l'alumnat adquireixca les capacitats següents:

1. Conèixer la diversitat de l'espai geogràfic espanyol, caracteritzat pels contrastos i la complexitat territorial derivats dels factors naturals, històrics i d'organització espacial que han anat modelant la societat, cultura i territori de forma interdependent.
2. Comprendre i explicar en les seues coordenades temporals i espacials els distints projectes socials, que donen lloc a diferents processos d'ordenació territorial, utilitzant conceptes, procediments i destreses específicament geogràfics per a explicar l'espai com una realitat dinàmica, diversa i complexa, en la que intervenen múltiples factors.
3. Comprendre i valorar la importància del sentiment i del comportament territorial del ser humà, amb relació al territori espanyol, forjat al llarg d'un procés històric i que es concreta en uns límits o fronteres que definixen estratègies i interessos de grups socials.
4. Utilitzar els procediments del coneixement geogràfic per a explicar una situació territorial, valorant la funció del medi, dels recursos naturals i de les activitats productives en la formació de l'espai geogràfic europeu, espanyol i de la C. Valenciana.
5. Explicar la desigual distribució geogràfica de la població espanyola i europea, comprenent la seua dinàmica, estructura i projeccions futures.
6. Analitzar els distints tipus d'explotació de la naturalesa així com les activitats productives i els seus impactes territorials i mediambientals, reconeixent la interrelació entre el medi i els grups humans i percebent la condició d'estos com a agents d'actuació primordial en la configuració d'espais geogràfics diferenciats.
7. Interessar-se per la qualitat del medi ambient, ser conscient dels problemes derivats de les actuacions humanes i entendre la necessitat de polítiques d'ordenació territorial i d'actuar pensant en les generacions presents i futures, sent capaç de valorar decisions que afecten la gestió sostenible dels recursos i l'ordenació del territori.
8. Caracteritzar els trets geogràfics bàsics dels països de la UE i comprendre les conseqüències de la integració d'Espanya en esta desenrotllant sentiments de pertinença a àmbits espacials supranacionals amb una actitud solidària i participativa.
9. Explicar la posició d'Espanya en un món interrelacionat, en el qual coexistixen processos d'uniformització de l'economia i de desigualtat socioeconòmica.

Mòduls formatius de caràcter general dels programes formatius de qualificació bàsica (FPB)

1. Desenrotllar actituds i conductes solidàries que permeten a l'alumnat assumir els seus deures i drets, així com exercir-los amb responsabilitat en l'àmbit familiar, social i laboral.
2. Enfortir les capacitats afectives de l'alumnat afavorint conductes racionals que possibiliten el rebuig de la violència, prejudicis, comportaments sexistes i que resolguen pacíficament els conflictes.
3. Desenrotllar hàbits d'estudi i de superació personal com a condició perquè l'alumnat realitze els aprenentatges de forma correcta i com a base per a una formació permanent.
4. Promoure el coneixement i la utilització del castellà i el valencià, desenrotllant les capacitats de comprendre i expressar missatges orals i escrits que li permeten integrar-se en la societat, exercir un treball i utilitzar la informació en la vida diària.

5. Promoure el coneixement, la valoració i el respecte dels aspectes fonamentals i bàsics de la geografia, la història i la cultura pròpia i dels altres, iniciant l'alumnat en la valoració de diferents manifestacions artístiques.
6. Promoure el coneixement, la valoració i el respecte de la natura i el medi ambient desenrotllant en l'alumnat conductes adequades que col·laboren a la seua conservació i millora tant en la vida diària com en l'exercici de la professió.
7. Conèixer i utilitzar correctament les noves tecnologies per a l'obtenció i l'anàlisi de la informació necessària per al desenrotllament personal, social i laboral.
8. Conèixer els seus drets i deures com a treballadors, desenrotllant actituds i conductes que afavorisquen la seua inserció i la seua promoció laboral.
9. Afavorir l'esperit emprenedor promovent valors i actituds que col·laboren a això generant autoconfiança, sentit crític i iniciativa, tant individual com col·lectiva o d'equip.
10. Conèixer i previndre els factors de risc en el desenrotllament de la seua professió.
11. Valorar i reconèixer la Formació i Orientació Laboral amb vista al futur professional.

EL MÒDUL LINGÜÍSTICOSOCIAL

L'àmbit lingüísticosocial planteja de forma globalitzada continguts de diverses àrees – valencià, castellà, geografia i història– que, si bé en altres nivells educatius es diferencien, en estos programes requereixen ser abordats de mode integrat. L'àrea de ciències socials té com a objecte d'aprenentatge el coneixement de la dimensió social dels éssers humans, centrat en la comprensió i explicació de fets geogràfics i històrics, mentre que en l'àrea de comunicació l'objecte és l'aprenentatge de les habilitats lingüístiques-comunicatives i el domini del llenguatge en diferents contextos i amb fins diversos. La unió d'ambdues àrees en un mòdul es veu justificada per un objectiu comú: aprendre de forma globalitzada els diferents continguts, contextualitzant les realitats socials més importants a través de les adequades habilitats lingüístiques i comunicatives.

Objectius generals de Comunicació i Societat

1. Desenrotllar un nivell de comprensió i expressió oral i escrita en llengua castellana i valenciana adequat per a comunicar-se, moure's socialment, exercir l'ofici i accedir a la informació que necessita en la seua vida quotidiana.
2. Expressar-se amb fluïdesa, seguretat i de forma comprensible, per a comunicar pensaments, intencions, sentiments, accions i aprenentatges.
3. Comprendre i produir textos en l'àmbit personal, laboral i social, utilitzant el vocabulari adequat.
4. Desenrotllar la capacitat d'observació i pensament crític.
5. Aprendre a treballar per objectius i projectes, així com assumir i col·laborar en el treball en grup com un mitjà d'aprendre per mitjà de la confrontació i el debat.
6. Utilitzar fonts i tecnologies de la informació i la comunicació per a informar-se, comunicar-se, aprendre i ajudar-se en el treball.
7. Explicar distintes realitats socials valorant els elements socials i ambientals que influïxen en el seu origen.

8. Estudiar, a partir del coneixement de personatges històrics, la importància dels mateixos en el transcurs de la història.
9. Conèixer les característiques fonamentals del seu medi físic, social i cultural, i les possibilitats d'acció en el mateix.
10. Aplicar en les explicacions de processos espacials i històrics conceptes com distribució, localització, interacció, duració, canvi o continuïtat.
11. Identificar els aspectes bàsics de la situació sociolingüística espanyola i, en particular, de la Comunitat Valenciana.
12. Descriure la informació continguda en taules, estadístiques, gràfiques i mapes.
13. Interpretar mapes temàtics i gràfiques dels diferents processos socials.
14. Produir textos per a comunicar de forma escrita o oral el coneixement adquirit, per a relacionar-se amb institucions de l'entorn escolar i amb intencionalitat expressiva i literària.
15. Utilitzar la lectura com a font de gaudi, informació i ferramenta d'aprenentatge, alhora que com a perfeccionament i enriquiment lingüístic, cultural i personal.
16. Participar en situacions de comunicació col·lectives utilitzant el llenguatge com a mitjà de resolució de conflictes i de garantir una comunicació fluida.
17. Valorar i gaudir de forma individual i col·lectiva obres literàries, artístiques, arquitectòniques, musicals... com una forma de plaer.
18. Mostrar una actitud oberta cap al coneixement, com quelcom que es construeix socialment a partir de successius plantejaments de problemes i interrogants.
19. Mostrar actituds crítiques cap a actuacions i situacions discriminatòries i injustes que produeixen o agreugen les desigualtats socials en diversos àmbits de la vida social.
20. Desenrotllar actituds crítiques i comportaments favorables cap als problemes socials actuals: salut, medi ambient, igualtat de gènere i convivència pacífica.
21. Fomentar l'autoestima i la resolució de conflictes dins de l'aula i del centre.
22. Aprendre a treballar en equip desenrotllant actituds de respecte, diàleg, cooperació, tolerància i solidaritat.

3. Competències.

En la descripció del model competencial, incloem el marc de descriptors competencials ja que suposen una reflexió dels continguts des d'un enfocament d'aplicació que permeta l'entrenament de les mateixes. Les competències no s'estudien, ni s'ensenyen, s'entrenen. Per a això hem de generar tasques d'aprenentatge on permetem a l'alumnat l'aplicació del coneixement mitjançant metodologies d'aula actives.

Abordar cada competència de manera global en cada unitat didàctica és inabastable, per això cada una es trenca en indicadors, grans pilars que permeten descriure-la d'una manera més precisa. Podem trobar entre 3 i 6 indicadors per competència.

Cada indicador continua sent encara massa general pel que el trenquem en descriptors de la competència que «descriuen» a l'alumne/a competent en aquest àmbit. Per cada indicador trobarem entre 3 i 6 descriptors redactats en infinitiu.

En cada unitat concretarem el descriptor en acompliments competencials redactats en 3ª persona de present indicatiu. L'acompliment serà l'aspecte concret de la competència que podrem entrenar i avaluar de manera explícita en la unitat, serà concret i objectivable i ens indica que hem d'observar en les activitats dissenyades.

Per al seu desenvolupament partim d'un marc de descriptors competencials.

Respectant el tractament específic en algunes àrees, els **elements transversals**, tals com, la comprensió lectora, l'expressió oral i escrita, la comunicació audiovisual, les tecnologies de la informació i la comunicació, l'emprenedoria i l'educació cívica i constitucional es treballaran des de totes les àrees possibilitant i fomentant que el procés d'ensenyament-aprenentatge de l'alumnat siga el més complet possible.

D'altra banda, el desenvolupament de **valors** presents també en totes les àrees ajudarà a que l'alumnat aprenga a espavilar-se des d'uns determinats valors que construïsquen una societat ben consolidada en la qual tots puguem viure.

La diversitat d'escolars amb els seus estils d'aprenentatge diferents, ens portaran a treballar des de les **diferents potencialitats** que tenen, basant-nos sempre en les seues fortaleces per a poder donar resposta a les seues necessitats.

En l'àrea de Geografia i Història

En l'àrea de Geografia i Història incidirem en l'entrenament de totes les competències de manera sistemàtica posant èmfasi en els descriptors més afins a l'àrea.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

Aquesta àrea utilitza eines que servixen per a descriure, interpretar i predir diferents fenòmens en el seu context. Per tant, aquestes competències es desenvoluparan amb l'ús d'estadístiques, operacions matemàtiques senzilles, gràfiques, selecció de fonts d'informació, contrast de dades... En definitiva, l'alumnat es farà conscient que els coneixements matemàtics, científics i tecnològics tenen una aplicació real en molts aspectes de la seua realitat, capacitant-lo per a resoldre problemes de la vida quotidiana.

Els descriptors que treballarem fonamentalment seran:

- a) Prendre consciència dels canvis produïts per l'ésser humà en l'entorn natural i les repercussions per a la vida futura.
- b) Aplicar mètodes científics rigorosos per a millorar la comprensió de la realitat en diferents àmbits (biològic, geològic, físic, tecnològic, geogràfic...).
- c) Manejar els coneixements sobre ciència i tecnologia per a solucionar problemes, comprendre el que ocorre al nostre voltant i respondre preguntes.
- d) Aplicar estratègies de resolució de problemes a situacions de la vida quotidiana.

Comunicació lingüística

La Geografia i Història intervé en el desenvolupament de la competència lingüística en diversos aspectes: en primer lloc, a través del coneixement i l'ús correcte del vocabulari específic de la matèria, per a construir un discurs precís i expressar-ho de manera oral o escrita; en segon lloc, a l'utilitzar diferents variants del discurs, en especial, la descripció, la narració i l'argumentació; en tercer lloc, gràcies a la lectura comprensiva i la interpretació de textos o el comentari d'imatges per a potenciar l'ús del llenguatge icònic. D'altra banda, aquesta matèria està relacionada amb la recerca d'informació, tant en fonts orals com escrites, i la mateixa construcció del coneixement a través d'un procés que va des de la informació fins a les interpretacions explicatives. És important que el correcte ús del vocabulari de la matèria, adquirit i necessitat durant l'etapa de Secundària, es consolide i s'incorpore al llenguatge habitual de l'alumnat.

Els descriptors que prioritzarem seran:

- a) Comprendre el sentit dels textos escrits i orals.
- b) Expressar-se oralment amb correcció, adequació i coherència.
- c) Entendre el context sociocultural de la llengua, així com la seua història.
- d) Utilitzar els coneixements sobre la llengua per a buscar informació i llegir textos.
- e) Produir textos escrits de diverses complexitats per al seu ús en situacions quotidianes o d'assignatures diverses.

Competència digital

És fonamental perquè l'alumnat comprenga els fenòmens geogràfics, socials i culturals i que sàpia treballar amb la informació (obtenció, selecció, tractament, anàlisi...), procedent de diverses fonts, tant tradicionals, com audiovisuals, i digitals, i no totes amb el mateix grau de fiabilitat i objectivitat. Per això, la informació obtinguda ha de ser analitzada amb la comparació exhaustiva i crítica de les fonts. L'obtenció i tractament digital de la informació requereix una sèrie de coneixements i habilitats que són necessaris perquè l'alumnat siga competent en un entorn digital. També es pretén que l'alumnat cree contesos digitals en diferents formats, alhora que desenvolupa una actitud responsable respecte de les limitacions i la seguretat de l'ús de les TIC.

Per a això, en aquesta àrea, treballarem els següents descriptors de la competència:

- a) Seleccionar l'ús de les diferents fonts segons la seua fiabilitat.
- b) Elaborar informació pròpia obtinguda a través de mitjans tecnològics.
- c) Utilitzar canals de comunicació audiovisual per a transmetre informacions diverses.
- d) Manejar eines digitals per a la construcció de coneixement.
- e) Aplicar criteris ètics en l'ús de la tecnologia.

Consciència i expressions culturals

La rellevància dels fets culturals i artístics en els continguts d'aquesta matèria és el que posa de manifest la importància d'aquesta competència. L'alumnat podrà conèixer i comprendre les obres artístiques i culturals més significatives en la història de la humanitat. Objectiu fonamental és que, a través de l'observació de l'obra artística, valore i es sensibilitze cap a tot l'artístic i cultural. L'interés, estima i respecte pel patrimoni cultural i artístic es convertix en l'element fonamental d'aquesta competència que permet desenvolupar un esperit crític i facilita l'alumne/a comprendre la relació entre les manifestacions artístiques, els fets històrics i les societats que les creen.

L'àrea de Geografia i Història afavorix que es puga treballar des d'ací sempre que s'entrenen els següents descriptors:

- a) Mostrar respecte envers el patrimoni cultural mundial als seus diferents vessants (artísticoliterària, etnogràfica, científic-tècnica...), i cap a les persones que han contribuït al seu desenvolupament.
- b) Expressar sentiments i emocions des de codis artístics.
- c) Valorar la interculturalitat com una font de riquesa personal i cultural.
- d) Apreciar la bellesa de les expressions artístiques i les manifestacions de creativitat i gust per l'estètica en l'àmbit quotidià.

Competències socials i cíviques

Aquesta competència és primordial per a abordar la matèria de Geografia i Història, ja que comprendre l'àrdua i canviant realitat social és un dels aspectes principals dels seus continguts. El coneixement de diferents realitats socials al llarg del temps fa que siga ineludible la seua comparació amb la realitat actual i afavorix que l'alumnat comprenga que les realitats es van forjant al llarg del temps, i que per això poden canviar, per la qual cosa ha de ser tolerant amb les que es produïxen al seu entorn i en altres entorns diferents del seu. L'alumnat assimila que viu en una societat cada vegada més plural i globalitzada, en la qual conviu amb cultures diferents.

Aquesta competència permet que l'alumne/a pose en pràctica els coneixements apresos aplicant-los al seu entorn social convertint-lo en un ciutadà actiu capaç de donar resposta als problemes de la seua realitat social interactuant amb altres persones i grups afavorint la tolerància i el respecte, alhora que desenvolupa el tarannà democràtic.

Els descriptors que entrenarem són els següents:

- a) Aplicar drets i deures de la convivència ciutadana en el context de l'escola.
- b) Conèixer les activitats humanes, adquirir una idea de la realitat històrica a partir de diferents fonts, i identificar les implicacions que té viure en un Estat social i democràtic de dret ratificat per una Constitució.
- c) Desenvolupar capacitat de diàleg amb els altres en situacions de convivència i treball i per a la resolució de conflictes.
- d) Reconèixer riquesa en la diversitat d'opinions i idees.
- e) Involucrar-se o promoure accions amb una finalitat social.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

La participació activa de l'alumne/a en els processos de presa de decisions que afecten al seu aprenentatge, afavorixen la presa de consciència del seu protagonisme en el procés d'ensenyament-aprenentatge. Es tracta de potenciar la seua capacitat de transformar les seues idees en accions, actuant amb criteri i determinació, prenent decisions i assumint els riscos i conseqüències futures de les esmentades decisions.

L'alumnat haurà d'entrenar la capacitat de liderar amb responsabilitat processos i treballs cooperatius, actuant amb responsabilitat en els seus hàbits quotidians i el seu entorn familiar i escolar.

Els descriptors que entrenarem són:

- a) Assumir les responsabilitats encomanades i donar compte d'elles.
- b) Ser constant en el treball superant les dificultats.
- c) Gestionar el treball del grup coordinant tasques i temps.
- d) Generar noves i divergents possibilitats des de coneixements previs del tema.
- e) Mostrar iniciativa personal per a iniciar o promoure accions noves.
- f) Assumir riscos en el desenvolupament de les tasques o projectes.

Aprendre a aprendre

La competència permet que l'alumnat dispose d'habilitats o d'estratègies que li faciliten l'aprenentatge al llarg de la seua vida (recerca, organització i recuperació de la informació...) i que desenvolupe la seua curiositat per adquirir nous coneixements,

capacitats i actituds que li permeten espavilar-se i créixer com a persona. En aquest sentit, aquesta matèria ha de fomentar el desig d'indagar en el passat, en el seu entorn i analitzar i interpretar els fenòmens geogràfics, històrics i culturals per a donar respostes als plantejaments de l'home, alhora que desenvolupa la seua capacitat d'aprendre a aprendre de manera autònoma i permanent. Pressuposa també que puga adaptar-se críticament i reflexivament als canvis que puguen produir-se en la seua vida, és a dir, que els aplique similars instruments que ha fet servir en l'anàlisi de la realitat social (històrica i geogràfica) al llarg d'aquesta etapa d'ESO.

En aquest sentit, es desenvoluparan els següents descriptors:

- a) Gestionar els recursos i motivacions personals en favor de l'aprenentatge.
- b) Desenvolupar estratègies que afavorisquen la comprensió rigorosa dels continguts.
- c) Seguir els passos establits i prendre decisions sobre els següents en funció del resultat
- d) Avaluar la consecució d'objectius d'aprenentatge.

4. Continguts

ESO

Els continguts de l'ESO estan organitzats en diversos blocs que reunixen els corresponents criteris d'avaluació i els lliguen a les competències clau. El currículum d'esta matèria s'organitza en 2 cicles. El primer comprén els 3 primers cursos i s'estructura en 4 blocs. El primer és comú a tots els cursos de l'ESO. Els continguts relatius a la Geografia s'han organitzat en 2 blocs: el medi físic (bloc 2) i l'espai humà (bloc 3), però concebuts des d'un plantejament global i on destaquen les interrelacions entre ambdós. El Bloc 4 agrupa els continguts relatius als processos històrics. En el curs 4t d'ESO es centra en els processos que defineixen la història contemporània i els continguts s'organitzen en diversos blocs entorn a períodes significatius. En l'últim d'estos s'aborda la globalització des de la doble perspectiva geogràfica i històrica. El bloc comú inicial té un caràcter transversal, la qual cosa condiciona la selecció de continguts de les seqüències didàctiques i de la programació.

Bloc 1: Continguts comuns a l'aprenentatge de Geografia i Història

- Plantejament de preguntes i planificació d'una indagació.
- Obtenció, selecció, registre i organització d'informació.
- Anàlisi i interpretació de la informació.
- Elaboració i comunicació de conclusions.

Bloc 2: El medi físic

- Coneixement de la representació de l'espai geogràfic.
- Identificació de la distribució i localització dels elements que configuren el medi i la seua interacció amb les societats humanes.
- Valoració dels desafiaments de la societat actual com: l'èxit d'un desenrotllament sostenible; i el risc de certs fenòmens naturals.

Bloc 3: Aspectes humans de l'espai geogràfic (l'espai humà)

- Coneixement i valoració de diversos tipus de problemes com:
 - a) problemes amb repercussió social:
 - l'envelliment de la població
 - l'explosió demogràfica i la producció d'aliments
 - la intensificació de les migracions

b) problemes mediambientals:

- l'esgotament dels recursos naturals
- el deteriorament ambiental

c) problemes d'organització territorial: conflictes territorials

Bloc 4: La Història

- Coneixement dels processos i fets històrics seguint les grans etapes cronològiques.
- Valoració dels canvis socials.
- Conceptualització de temps històric i de les nocions associades com successió, duració i simultaneïtat.
- Representació cronològica del temps històric.
- Elaboració d'explicacions progressivament més complexes en les quals interrelacione diversos factors, les motivacions dels agents històrics i les conseqüències.
- Relació entre els fets i els processos que tenen lloc en espais i temps distints.
- Ús d'una varietat de fonts (textos de diversos gèneres, obres d'art, objectes, mapes, etc) i la seua comprensió crítica.
- Adquisició d'una perspectiva històrica global.

Batxillerat

Història del Món Contemporani

El bloc inicial té un caràcter transversal que condiciona la selecció de continguts, de les seqüències didàctiques i de la programació. Este bloc reuneix continguts que constitueixen una introducció a la història com a forma de coneixement científic i prefiguren un marc flexible per a seqüenciar les activitats. Plantejar-se preguntes i planificar una indagació, obtenir, seleccionar, registrar i organitzar la informació, analitzar-la i interpretar-la i elaborar conclusions i comunicar-les constitueixen accions metodològiques de gran valor per al desenrotllament de l'autonomia intel·lectual de l'alumnat. Altres continguts es referixen al desenrotllament d'estratègies que potencien l'aprenentatge cooperatiu, la gestió de projectes individuals i grupals i l'autoregulació del procés d'aprenentatge.

Els següents blocs s'organitzen en períodes històrics que emmarquen processos històrics que guarden relació entre si i una seqüència que s'aproxima a l'orde cronològic. Cal tindre en compte que són processos de distinta naturalesa i duració i que es desenrotllen de manera sincrònica perquè la seua definició no és una construcció de la historiografia.

El 2n i 3r bloc es referixen a les revolucions industrial i liberal, processos lligats i que constitueixen les bases del món contemporani i que té com a fita final la I Guerra Mundial. El següent bloc comprén el període d'Entreguerres on conflueixen fenòmens que han marcat el segle XX com la revolució russa, l'auge dels feixismes i la tendència cap a la democratització dels estats.

Els següents 2 blocs, “el món durant la Guerra Freda” i “el món capitalista i el bloc comunista en la 2ª ½ del segle XX”, es centren en el període de la postguerra. En este període la Guerra Freda no sols determinarà les relacions internacionals sinó que influirà en els processos de descolonització i inclús en els canvis interns dels països.

El bloc final, “el món actual des d'una perspectiva històrica” planteja els principals processos de canvi després de la Guerra Freda amb la globalització i la construcció d'un nou orde polític mundial amb nous actors. Este bloc ha de ser un referent comú de la resta, en la sentit que marca possibles àmbits de connexió de l'estudi del passat i la comprensió del món actual.

Història d'Espanya

El bloc inicial té un caràcter transversal que reuneix continguts que constitueixen la base de l'aprenentatge històric i prefiguren un marc metodològic flexible per a dissenyar les activitats. Plantejar-se preguntes i planificar una indagació, seleccionar i organitzar la informació, buscar evidències, analitzar-les i interpretar-les i elaborar conclusions i comunicar-les constitueixen accions metodològiques de gran valor per al desenrotllament de l'autonomia intel·lectual de l'alumnat. Altres continguts es referixen al desenrotllament d'estratègies que potencien l'aprenentatge entre iguals, la gestió de projectes individuals i grupals i l'autoregulació del procés d'aprenentatge.

Els següents blocs s'organitzen al voltant de processos històrics que guarden relació entre si i una seqüència que s'aproxima a l'orde cronològic. Cal tindre en compte que són processos de distinta naturalesa i duració i que poden desenrotllar-se simultàniament perquè la seua definició no deixa de ser una construcció de la historiografia. Açò és més destacable en el bloc 2 en què se seleccionen els processos i fets previs a la contemporaneïtat, però que són rellevants per a comprendre-la. Aquests processos van des de la formació de les primeres societats en la península Ibèrica, la integració en estructures polítiques i culturals més àmplies, el resultat de la qual és el llegat grecoromà, la instauració de la monarquia visigoda com a marc d'un procés de ruralització i que obri el pas a les societats medievals marcades per la conquesta musulmana i la creació dels regnes cristians, la dinàmica interna de la qual confluirà en un procés de formació de les societats medievals i de la centralització monàrquica que culminarà en la Monarquia hispànica i la seua relació amb un context internacional complex. Este bloc té caràcter introductori pel que haurà de tindre's en compte el grau de profunditat en l'estudi dels diferents processos històrics.

Els següents blocs s'articulen entorn de la contemporaneïtat que té una major rellevància en el conjunt de l'assignatura. Així, el bloc 3 aborda la crisi de l'Antic Règim. En esta crisi convergixen alguns dels problemes socials, econòmics i polítics apuntats en al bloc anterior, però ara enfocats cap als projectes polítics que tracten de solucionar-los. Per tant, este bloc se centra en els moments d'inflexió en què s'apunten els canvis que determinaran la contemporaneïtat.

Els següents blocs aborden ja els processos propis de l'Edat Contemporània a Espanya i que són molt semblants als que van afectar altres països europeus pròxims. El bloc quart se centra en el procés de construcció de l'estat liberal. Un procés discontinu en què pugnen les forces que tracten de fundar un règim liberal davant d'aquells que opten per un retorn a l'absolutisme. El conflicte consegüent és paral·lel al que ocorre a bona part d'Europa i és el rerefons per a entendre les característiques del nou règim, les seues contradiccions i limitacions, que aconseguiran un punt crític en el Sexenni Revolucionari. És també el moment on té lloc la formació d'una societat capitalista com a resultat de les reformes liberals i la incipient industrialització.

El següent bloc estudia la Restauració, sistema polític ideat per Cánovas per a superar els problemes del període anterior. En este bloc també s'estudien els canvis econòmics i socials que acompanyen el triomf del capitalisme i que originaran nous problemes econòmics i socials. Entre estos destaca el desenrotllament desigual de les regions espanyoles i l'aparició de reivindicacions nacionalistes que aguditzen els problemes relacionats amb l'organització territorial de l'estat, que s'afigen al paper de l'exèrcit i l'església en la configuració del sistema polític. Un altre protagonista fonamental d'este període és el moviment obrer. La conjunció dels problemes econòmics, socials i polítics,

aguditzats per crisis puntuals conduiran a la crisi de la Restauració i a la recerca d'alternatives de caràcter autoritari que va ser la dictadura de Primo de Rivera.

El bloc 6 aborda una nova temptativa de solució a la crisi de la Restauració, en este cas de caràcter democràtic: la II República. Les seues reformes dirigides a solucionar els problemes del segle anterior van generar una conflictivitat social i política a la qual va contribuir el context internacional. En esta situació el fallit colp d'estat dirigit per militars va desencadenar la Guerra Civil i la instauració d'una dictadura.

El bloc 7 comprén l'evolució de la dictadura del general Franco. La seua llarga duració requereix una explicació on es tinguen en compte els mecanismes de repressió, els suports socials, la seua base de legitimitat i el context internacional. La mateixa dinàmica del règim va generar les seues contradiccions i va provocar la seua crisi a l'abric de la qual es van forjar diverses alternatives polítiques.

Finalment, el bloc 8 permet endinsar-se en la història recent i els problemes actuals. És important situar-ho en perspectiva històrica com un període no exempt de conflictes, però la seua forma d'afrontar-los ha facilitat la instauració i consolidació d'un règim democràtic amb tot el que això significa (possibilitats de millora, límits i carencies). Precisament, la Història d'Espanya aporta un referent intel·lectual fonamental per a entendre en profunditat el sentit històric de la ciutadania en un estat democràtic.

Història de l'Art

El bloc inicial té un caràcter transversal, reunint continguts que constitueixen una introducció a la història de l'art com a forma de coneixement científic i prefiguren un marc flexible per a configurar i seqüenciar les activitats. Plantejar-se preguntes i planificar una indagació, obtindre, seleccionar i organitzar la informació, analitzar-la i interpretar-la i elaborar conclusions i comunicar-les constitueixen accions metodològiques de gran valor per al desenrotllament intel·lectual de l'alumnat. Altres continguts potencien l'aprenentatge cooperatiu, la gestió de projectes individuals i grupals i l'autoregulació del procés d'aprenentatge. També s'han inclòs els continguts referents a la protecció i conservació del patrimoni.

Els blocs del 2 al 7 s'organitzen entorn de períodes històrics, moviments i estils artístics, que guarden relació entre si i una seqüència que s'aproxima a l'orde cronològic. Cal tindre en compte que estos períodes tenen distinta naturalesa i duració i les manifestacions artístiques engloben manifesten asincronies, perquè la periodització és una construcció de la historiografia.

El coneixement sobre els processos de creació es fonamenta en el desenrotllament de conceptes que ajuden a estructurar el coneixement com el temps històric, nocions com successió, duració i simultaneïtat, la seua periodització i la seua representació cronològica. Els canvis en el temps, manifestats en els fets i processos històrics constitueix l'eix sobre el qual s'articula la seqüència didàctica que ha de permetre a l'alumnat elaborar explicacions complexes. Un altre aspecte que es destaca en els diversos blocs és el referit a l'ús d'una varietat de fonts i la seua interpretació crítica per a adquirir certa perspectiva de la història de l'art. A més de les fonts pròpies de la història, en este cas cal destacar les mateixes obres d'art que poden conèixer-se per mitjà de visites a museus o a altres llocs on poder apreciar-les; en segon lloc, les imatges que les reproduïxen a les quals es pot tindre accés a través de la web, museus virtuals, llibres impresos, diapositives, etc.; finalment, hi ha una varietat de textos que

resulten especialment adequats com a manifestos de moviments artístics, articles de crítica artística, catàlegs, biografies i correspondència d'artistes, etc.

Geografia

Els continguts s'han agrupat en sis blocs que permeten la identificació dels principals àmbits que caracteritzen la geografia. D'altra banda, els criteris d'avaluació s'han elaborat tenint en compte que l'aprenentatge és un procés continu i que és molt important considerar la complementarietat entre els continguts i criteris de la resta de les matèries de Geografia i Història, tant en l'ESO com en Batxillerat.

El bloc 1, "Continguts comuns al coneixement geogràfic" inclou continguts que han d'estar presents en tots els altres blocs i emfatitza la concepció de la geografia com una manera de coneixement que utilitza unes formes de raonar i operar. Per això, és necessari establir com continguts bàsics aquelles accions metodològiques que permeten a l'alumnat construir un coneixement significatiu (plantejament i resolució de problemes, elaboració i verificació d'hipòtesis, obtenció i processament de la informació procedent de fonts diverses, anàlisi dels factors i construcció d'explicacions geogràfiques coherents), així com determinades tècniques de treball: anàlisi de documents escrits, elaboració, lectura i interpretació de mapes de divers tipus, de dades estadístiques, gràfiques i imatges.

El bloc 2, "Espanya i la seua singularitat geogràfica", tracta de presentar l'espai espanyol amb caràcter introductori. D'una banda, permet analitzar els elements físics i humans que conferixen homogeneïtat i diversitat a l'espai geogràfic espanyol, i d'altra banda, aborda el territori com al resultat d'un procés històric recent i no acabat, que ha configurat una organització territorial en municipis, províncies i comunitats autònomes, i que és percebut i valorat per les persones i els grups socials de mode diferent.

El bloc 3, "La diversitat del medi físic" pretén conceptualitzar el medi físic com el resultat de la interacció dels elements naturals, com el relleu, el clima, la hidrografia, els sòls i les formacions vegetals. El medi geogràfic ha de considerar-se com el resultat canviant d'esta dinàmica en què les activitats humanes influïxen en el medi físic i, al mateix temps, són influïdes per este. La diversitat de mitjans naturals que caracteritzen el territori espanyol és conseqüència de les diferents dinàmiques existents. En estes dinàmiques, l'acció humana dóna lloc a processos de destrucció del medi físic i problemes mediambientals o a polítiques de caràcter conservacionista i d'ús més racional dels recursos naturals.

El bloc 4, "Activitats econòmiques i espais geogràfics" es centra en la comprensió i explicació dels espais geogràfics (agraris, industrials, turístics, etc.) i de la diversitat dels seus paisatges, com a conseqüència dels processos de transformació relacionats amb les activitats econòmiques, els modes d'explotació i la utilització dels recursos. La mateixa heterogeneïtat del medi físic provoca la distribució desigual dels recursos en l'espai i les diverses localitzacions de les activitats econòmiques. Tot això ha donat lloc a un gran diversitat de l'espai geogràfic espanyol i a una desigual localització de les activitats econòmiques que ajuden a explicar els desequilibris territorials.

El bloc 5, "La població, el sistema urbà i els desequilibris territorials" engloba factors que han intervingut en la formació dels desequilibris territorials, com són la població espanyola i el procés d'urbanització, relacionats amb els processos d'industrialització, terciarització i creació de la xarxa de transports i comunicacions. L'existència dels desequilibris territorials pot veure's afectada per les conjuntures econòmiques, per les polítiques d'equilibri interregional i per la posició relativa d'Espanya en la UE.

Finalment, el bloc 6, “Espanya a Europa i al món” planteja la importància de considerar l’espai geogràfic espanyol dins d’àrees geopolítiques i socioeconòmiques més àmplies, com l’espai europeu, l’iberoamericà i l’àmbit mediterrani, tots processos en construcció.

Continguts (aprenentatges) imprescindibles de Geografia i Història

Bloc 1: Continguts comuns a l’aprenentatge de Geografia i Història.

- Estratègies per a definir problemes i formular preguntes o hipòtesis sobre les causes i les conseqüències i el significat de les transformacions socials i espacials.
- Estratègies per a l’elaboració de guions o plans per a indagar sobre processos històrics i geogràfics.
- Aportació de solucions originals als problemes relatius a fets històrics i geogràfics.
- **Vocabulari específic de la matèria.**
- **Responsabilitat i eficàcia en la resolució de tasques.**
- Procés estructurat de presa de decisions. Estimació d’oportunitats i riscos.
- Avaluació de processos i resultats. Valoració de l’error com a oportunitat.
- **Ús de diversos procediments per a obtenir i registrar informació sobre fets històrics i geogràfics a partir de fonts variades presentats en diferents llenguatges (verbal, audiovisual, cartogràfic, estadístic) pertanyents a diversos gèneres i obtinguts per diversos mitjans com ara l’ús de biblioteques, eixides de camp o Internet.**
- Ús crític de buscadors en Internet: consideració de la qualitat, fiabilitat i caire de les fonts.
- Classificació i ús crític de fonts d’informació. Procediments de citació de fonts.
- **Ús d’estratègies de comprensió lectora i oral adequades al seu nivell.**
- Foment de la lectura de textos divulgatius sobre temes històrics i geogràfics.
- **Ús de diversos procediments per a la classificació, organització, anàlisi i representació de la informació relacionada amb els continguts del nivell: esquemes, mapes conceptuals, mapes temàtics o gràfiques estadístiques (barres, lineals, circulars, climogrames, etc.) i de la informació proporcionada per sistemes d’informació geogràfica.**
- Ús de procediments d’anàlisi de diversos documents per a establir comparacions, identificar els canvis i continuïtats, les relacions de causalitat entre diversos fets històrics i per a explicar la distribució, localització, interacció i interconnexió de fets geogràfics.
- **Ús de ferramentes TIC per a organitzar (marcadors socials, fulls de càlcul), interpretar la informació i crear continguts en diferents formats: textos, mapes temàtics, gràfiques, blog, wiki, web, presentació de diapositives, murals, pòsters, vídeo, debats, exposicions orals, etc.**
- **Ús d’entorns d’aprenentatge col·laboratiu.**
- **Habilitats de comunicació pròpies del seu nivell.**
- **Assumpció de distints rols en equips de treball.**
- **Solidaritat, tolerància, respecte i amabilitat.**
- Tècniques d’escolta activa: parafrasejar, resumir.
- **Diàleg igualitari.**

- **Coneixement d'estructures i tècniques d'aprenentatges cooperatiu.**
- **Imaginació i creativitat.**
- Autoconeixement. Valoració de fortaleces i debilitats. Autoconcepte positiu.
- **Proactivitat.**
- **Autoregulació d'emocions**, control de l'ansietat i incertesa i capacitat d'automotivació. Resiliència, superar obstacles i fracassos. **Perseverança, flexibilitat.**
- Procés estructurat de presa de decisions.
- Estratègies de pensament: pensament alternatiu, causal i conseqüencial, mitjans-fí, de perspectiva i alternatiu.
- **Sentit crític i de la responsabilitat**

1r ESO

Bloc 2: El medi físic.

- **La Terra, un planeta habitable en el Sistema Solar. Factors que ho fan possible: la seua posició en el sistema solar, els moviments de la Terra i els seus efectes en la vida dels sers humans, la forma i la dimensió.**
- El problema de la representació de la Terra: les projeccions cartogràfiques (Mercator, Peters, etc.).
- **El mapa com a ferramenta bàsica del treball geogràfic: estratègies de lectura i interpretació de la informació cartogràfica proporcionada per diversos documents cartogràfics (plànols, croquis, mapes, etc.) i sistemes d'informació geogràfica; ús de tècniques del treball cartogràfic: l'ús de l'escala, de la xarxa de coordenades geogràfiques (latitud i longitud) i de l'orientació.**
- **El medi físic del planeta: la importància de l'atmosfera, la litosfera, la hidrosfera i la biosfera per als sers humans.**
- **Els principals espais naturals del planeta: la diversitat de paisatges com a síntesi de la interrelació entre els diferents components bàsics: el relleu (estructures i formes), la hidrografia i el clima (elements i zones bioclimàtiques).**
- Distribució i característiques dels principals espais naturals a Espanya, Europa i al món.
- **Els riscos naturals a la Comunitat Valenciana, a Espanya i al món, i la desigual incidència social i econòmica en les zones afectades atenent el diferent nivell de desenrotllament humà.**

Bloc 3: L'espai humà.

- **Els recursos del medi: aprofitament i futur dels recursos naturals com ara l'aigua, els sòls i els boscos.**
- **Impacte mediambiental de les actuacions humanes i transformació del paisatge natural.**
- Valoració de la diversitat de mitjans naturals de la Terra com a riquesa a conservar.
- **Actitud crítica davant dels problemes mediambientals. Presa de consciència del caràcter limitat dels recursos naturals i de racionalitzar el seu consum.**
- **Noció de desenrotllament sostenible.**

- Polítiques de conservació i protecció del medi ambient. Els espais protegits a la Comunitat Valenciana.

Bloc 4: Història.

- **Nocions relatives al temps històric: marcs cronològics (milions d'anys, milers d'anys, segles), formes convencionals de representar el temps, duració, simultaneïtat, canvi i successió.**
- Noció d'explicació causal i interpretació històrica.
- **Fonts per al coneixement de la prehistòria i l'antiguitat: la importància de l'arqueologia.**
- **Paleolític: el procés d'hominització. La importància de l'ús del foc i el desenrotllament del llenguatge en les primeres organitzacions socials i les seues formes de vida: els caçadors i recol·lectors. El seu impacte ambiental.**
- **Neolític: la revolució agrària i l'expansió dels assentaments humans; artesanía i comerç; organització social i diferències socials. Manifestacions culturals: rituals religiosos i obres d'art.**
- **La història antiga: les primeres civilitzacions: Mesopotàmia i Egipte. Les formes de dominació i organització política. La influència del medi físic i les activitats econòmiques. Les primeres religions i el paper dels temples.**
- **Innovacions tecnològiques: l'escriptura, la roda, utensilis metàl·lics.**
- **El món clàssic, Grècia: el sorgiment de les polis, la seua expansió comercial i política. Desigualtats socials i conflictes en la polis. L'imperi d'Alexandre el Gran i l'helenisme. Manifestacions culturals: l'art, la filosofia, la religió i la ciència.**
- **El món clàssic, Roma: l'evolució de l'organització política: la república i l'imperi; factors de la seua expansió pel Mediterrani i estratègies de dominació. L'economia i la importància dels esclaus i colons. El procés de romanització. La importància del cristianisme. L'art romà i les seues funcions.**

2n ESO

Bloc 2: El medi físic.

- **La influència del medi natural en la desigual distribució de la població a diferents escales.**

Bloc 3: L'espai humà.

- Distribució de la població a la Comunitat Valenciana, a Espanya, a Europa i al món: factors naturals i humans.
- Dinàmica i evolució actual de la població. Factors del creixement demogràfic. Anàlisi de diferents models demogràfics, atenent el nivell de desenrotllament dels territoris seleccionats.
- Característiques i estructura de la població (edat, sexe, activitat econòmica, etc.) segons el nivell de desenrotllament dels territoris seleccionats.
- Moviments migratoris actuals a Espanya, a Europa i al món. Factors de les migracions. Les seues conseqüències demogràfiques, socials, econòmiques i culturals en les zones d'eixida i en les zones d'arribada.
- **Processos de canvi i conflictes socials. Diversitat social i cultural.**

- Desigualtats socials i econòmiques en diferents escales. Processos d'integració social.
- Polítiques demogràfiques actuals davant de problemes com l'explosió demogràfica, el creixent consum de recursos i la producció d'aliments, l'envelliment de la població o la intensificació de les migracions.
- L'expansió urbana actual a Espanya, Europa i al món. Localització de les principals aglomeracions urbanes. Creixement de les ciutats i processos d'ocupació de l'espai rural. Transformacions paisatgístiques
- El procés d'urbanització i la seua relació amb els mitjans de transports i infraestructures de comunicació. Les funcions urbanes i la seua projecció en el territori: estructura de l'espai urbà atenent els diferents usos del sòl (residencial, comercial, industrial, financer, etc.).
- La ciutat com a centre dinamitzador de l'economia i d'articulació del territori. Sistema de jerarquització urbana. El sistema urbà valencià.
- Problemes socials actuals relacionats amb el funcionament de les ciutats: l'abastiment creixent de productes i servicis, la falta d'equipaments i la segregació social.
- Pressió sobre el medi ambient provocada per l'expansió de les ciutats: l'empremta ecològica, la contaminació mediambiental i la generació de residus urbans com a límits al creixement urbà.
- Polítiques urbanes i actuacions actuals per a millorar la qualitat de vida i solucionar els problemes derivats del creixement de la població en les ciutats.
- Contribució activa al manteniment del medi ambient.

Bloc 4: Història.

- **Nocions relatives al temps històric: duració, simultaneïtat, canvi i successió.**
- **Noció d'explicació causal i interpretació històrica.**
- **Fonts per al coneixement de la història medieval i moderna. Els límits de les fonts.**
- **La crisi de l'Imperi Romà, les invasions germàniques i la divisió política d'occident: els regnes germànics, Bizanci i l'expansió de l'Islam.**
- **La formació de les societats feudals a occident: senyors i llauradors; privilegiats i no privilegiats. El paper de l'església medieval.**
- **L'expansió comercial i la recuperació de les ciutats. L'expansió militar europea: les croades.**
- **El domini musulmà de l'al-Àndalus i la seua evolució (Emirat i Califat de Còrdova).**
- **L'expansió dels regnes cristians: el procés de conquesta, repoblació i colonització. El Regne de València.**
- La diversitat cultural i la seua difusió: el paper de l'Escola de Traductors de Toledo i el Camí de Sant Jaume. Les manifestacions artístiques de l'art romànic, gòtic i islàmic i el patrimoni historicoartístic.
- **Conflictes entre musulmans, jueus i cristians. Situacions de marginació i exclusió social.**
- **La baixa edat mitjana a Europa (segles XIV i XV). La crisi de la baixa edat mitjana: la pesta negra. L'enfortiment de la monarquia. Les corts medievals.**

- Els canvis culturals en l'edat moderna: el Renaixement i l'humanisme; la seua influència en la revolució científica.
- L'evolució de les manifestacions artístiques en l'edat moderna: l'art del Renaixement i del Barroc.
- **Els descobriments geogràfics: l'expansió de Castella i Portugal. La conquesta i colonització d'Amèrica i les conseqüències en les societats indígenes.**
- **La formació de la Monarquia Hispànica. Estratègies d'enfortiment i expansió territorial: les guerres i les polítiques dinàstiques.**
- **Els conflictes socials i religiosos i els canvis polítics en l'edat moderna: les reformes protestants, la contrareforma catòlica i les guerres de religió, la Guerra dels Trenta Anys.**
- **Les monarquies absolutes i el parlamentarisme.**

3r ESO

Bloc 2: El medi físic.

- **La repercussió dels riscos naturals com a fre del procés de desenvolupament econòmic i social de les zones més vulnerables.**

Bloc 3: L'espai humà.

- **Activitats econòmiques i espais geogràfics: funcionament del sistema econòmic capitalista: principis bàsics, polítiques i agents econòmics; problemes socials i desequilibris territorials derivats d'una economia de mercat segons el nivell de desenvolupament econòmic. Divisió internacional del treball: desigualtats regionals en la producció i consum de béns i servicis.**
- **Els sectors econòmics i la formació d'espais geogràfics (agraris, industrials i turístics): elements, funcionament, processos de canvi, transformacions espacials i paisatges característics.** Tendències actuals i perspectives de futur.
- Localització i característiques de les principals zones productores i consumidores de recursos naturals, productes agraris i manufacturats, i de servicis, així com dels focus d'activitat econòmica a la Comunitat Valenciana, a Espanya, a Europa i al món.
- **Les infraestructures de transports, de les xarxes de comunicació i dels intercanvis comercials i el seu paper en la mundialització de les activitats econòmiques.**
- **Problemes socials i desenvolupament humà desigual a Espanya, Europa i al món. El problema del deute extern dels països pobres: repercussions socials i econòmiques.**
- **El medi natural com a recurs per al desenvolupament de les diferents activitats econòmiques. Problemes mediambientals: deteriorament del medi natural i esgotament dels recursos naturals.**
- Conscienciació de la necessitat de racionalitzar el consum dels recursos naturals i de reduir els efectes nocius de l'activitat econòmica en el medi.
- **Mesures correctores i polítiques de conservació i protecció del Medi ambient: aprofitament sostenible dels recursos naturals (fonts d'energia**

imatèries primeres), racionalització de la producció d'aliments i de manufactures i aposta per les fonts d'energia renovables.

- **Organització territorial i espai geogràfic: l'organització política del territori i el traçat de les fronteres. L'organització territorial d'Espanya (model autonòmic) i de la Unió Europea com a processos en construcció.**
- **Els sistemes polítics al món: tipus, funcionament i conflictes.**
- **Desequilibris territorials, desigualtats polítiques i socials actuals (gènere, nivell de riquesa, desenrotllament humà...) en diferents escales territorials.**
- **Les relacions internacionals: aliances, organismes supraestats (OTAN, ONU, etc.) i conflictes polítics. El paper d'Espanya al món.**

4t ESO

Bloc 2: El segle XVIII i la crisi de l'Antic Règim.

- Els canvis polítics en l'Antic Règim: absolutisme i parlamentarisme. El cas anglès.
- **La crisi de l'Antic Règim a França i a Espanya.**
- **Les idees de la Il·lustració i la seua influència en l'acció política i el canvi cultural.**
- Els avanços científics i la seua repercussió social.
- Els canvis en el procés creatiu. Els moviments artístics a Europa als segles XVII i XVIII.

Bloc 3: L'era de les revolucions.

- Noció d'interpretació històrica i explicació causal.
- Noció de crisi. La crisi de l'Antic Règim i les revolucions liberals i burgeses en el segle XVIII: canvis polítics i socials.
- **Causes i conseqüències de la Revolució Francesa. Etapes de la revolució.**
- Interpretacions sobre el seu significat històric.
- **Les revolucions liberals i la Restauració en el segle XIX a Europa i Amèrica: processos unificadors i independentistes. Els nacionalismes.**
- **La revolució industrial.**
- **Els factors de la revolució industrial. La difusió des de Gran Bretanya a la resta d'Europa.** La industrialització a Espanya.
- Noció de revolució. La idea de "progrés" i la revolució tecnicocientífica.
- **Controvèrsia sobre les conseqüències de la Revolució Industrial: canvis socials i econòmics, desigualtats i conflictes socials.**
- Els avanços científics i tecnològics, la seua influència en la vida quotidiana i en el creixement econòmic.

Bloc 4: El desenrotllament del capitalisme, l'imperialisme i la I Guerra Mundial.

- **L'imperialisme en el segle XIX: causes de l'expansió colonial i conflictes internacionals. Conseqüències de l'imperialisme en les metròpolis i en les colònies.**
- Noció d'explicació causal: **causes llunyanes i immediates de "la Gran Guerra" (1914.1919).**
- **Desenrotllament de la guerra i les seues conseqüències: els tractats de pau, canvis socials.**

- La seua influència en l'àmbit dels costums, la creació artística i les mentalitats.
- **La Revolució Russa. Orígens.** La influència del comunisme en la postguerra.

Bloc 5: Les crisis d'entreguerres i la II Guerra Mundial.

- Noció de crisi: la crisi dels estats liberals a Europa i la societat de masses.
- **El feixisme italià i el nazisme alemany: orígens i desenrotllament.**
- **La crisi de 1929 i la Gran Depressió.**
- **La II República a Espanya: els problemes polítics, socials i econòmics i l'obra reformadora.** Els conflictes interns i la reacció als canvis.
- **Els orígens de la Guerra Civil Espanyola, les seues conseqüències i el context internacional.**
- Noció de causalitat múltiple: context internacional i **causes de la II Guerra Mundial.**
- Fases de la guerra: de guerra europea a guerra mundial. Les repercussions en la població civil i la rereguarda.
- L'Holocaust. Les evidències històriques i la diversitat d'interpretacions historiogràfiques.

Bloc 6: El món després de 1945.

- **La diversitat dels processos de descolonització** a Àsia i Àfrica. **El neocolonialisme com nova forma de dependència** i nous desequilibris territorials i desigualtats socials.
- **La nova geopolítica mundial després de la II Guerra Mundial: la guerra freda, les seues fases, l'àmbit geogràfic i seus protagonistes.**
- Els plans de reconstrucció postbèl·lica. La creació de l'estat de benestar a Europa. La creació del Mercat Comú i el procés cap a la creació de la Unió Europea.
- Evolució de les societats dels Estats Units i de la URSS i els seus aliats.

Bloc 7: Espanya: de la dictadura franquista a la democràcia.

- **La dictadura de Franco a Espanya: característiques, mecanismes de control del poder, suport social i oposició.**
- **La crisi del franquisme: l'oposició política i els moviments socials.**
- La crisi del petroli (1973) i la seua repercussió a Espanya.
- **La transició política a Espanya: de la dictadura a la democràcia (1975.1982).**
- L'acció social i el canvi polític: el pacte constitucional i la institucionalització de la democràcia.
- Els desafiaments del procés de consolidació democràtica: desmantellament del règim de la dictadura, colpisme, terrorisme, crisi econòmica i tensions nacionalistes i socials.
- La integració a Europa i a altres institucions internacionals i la nova situació geopolítica d'Espanya.
- Interpretacions historiogràfiques de la transició espanyola. El règim democràtic en la perspectiva de la història contemporània. El valor de la memòria històrica.

Bloc 8: Els desafiaments del segle XXI: canvis geopolítics, globalització i crisi ambiental.

- L'afonament dels règims soviètics i les seues conseqüències.
- Les regions emergents al voltant del Pacífic.
- Tensions geopolítiques: Orient Mitjà, repúbliques postsoviètiques, Àfrica subsahariana.
- **Factors de la globalització econòmica**, les relacions interregionals al món i els avanços tecnològics. Les crisis en el capitalisme: conseqüències econòmiques i socials.
- Canvi climàtic i crisi ambiental: el factor humà i el model de desenrotllament.
- Conseqüències econòmiques i polítiques del canvi climàtic.
- Les perspectives històriques i geogràfiques com a formes de pensament pera entendre els problemes de les societats actuals i prendre decisions informades.

Història del Món Contemporani (1r BAT)

Bloc 2: la crisi de l'Antic Règim i les revolucions liberals.

- **L'evolució i els canvis demogràfics, econòmics, polítics, socials i culturals en l'Antic Règim.**
- **El pensament de la Il·lustració. Relacions Internacionals: l'equilibri europeu.**
- **El parlamentarisme a Anglaterra i el naixement dels EUA i la seua influència en altres processos revolucionaris.**
- **La Revolució francesa de 1789: Causes i conseqüències.**
- **L'Imperi Napoleònic: l'extensió de la concepció de l'estat nacional i liberal.**
- **La influència de la revolució francesa en altres processos revolucionaris.**
- La independència de les colònies hispanoamericanes.
- **El Congrés de Viena, la Restauració, i les revolucions liberals o burgeses de 1820, 1830 i 1848.**
- L'extensió del constitucionalisme i del sufragi i els seus límits
- **El nacionalisme i els processos de construcció nacionals: la unificació d'Itàlia i d'Alemanya.**
- Cultura i Art: manifestacions artístiques del moment: el neoclassicisme i el romanticisme.
- Funció social de l'obres d'art. La mentalitat burgesa.

Bloc 3: Les revolucions industrials i la dominació europea.

- **Factors de les revolucions industrials: Canvis demogràfics, transformacions tècniques i noves fonts d'energia, l'organització del treball, canvis en el consum i els mitjans de transport; canvis en l'agricultura; disponibilitat de capital.**
- **El protagonisme de la Gran Bretanya i l'extensió del procés d'industrialització a altres zones d'Europa.**
- **La industrialització fora d'Europa.**
- **Formació de la societat capitalista industrial.**
- **El pensament social de l'època: el socialisme i l'anarquisme.**
- **El liberalisme econòmic.**

- **La formació de la classe obrera i el sorgiment del moviment obrer: orígens del sindicalisme i els partits polítics obrers.**
- Evolució dels principals estats a Europa, Amèrica i Àsia: Anglaterra victoriana; França: la III República i el II Imperi; Alemanya bismarckiana, Imperi Austrohongarès i Rússia; els Estats Units: de la Guerra Civil fins a començaments del segle XX; el Japó: transformacions de finals del segle XIX.
- **Causes i conseqüències de l'Imperialisme i del colonialisme: el repartiment de l'Àfrica.**
- **Els focus de les tensions internacionals i els sistemes d'aliances durant el període de la Pau Armada: Triple Aliança i Triple Entesa.**
- **La I Guerra Mundial: causes, desenrotllament i conseqüències.**
- El nou orde de relacions internacionals: Tractats de Pau i reajustament internacional. La Societat de Nacions.
- Els canvis econòmics i socials.
- L'impacte de la guerra en la cultura i en les mentalitats.

Bloc 4: Les crisis del període d'Entreguerres i la II Guerra Mundial.

- Els anys vint: canvis econòmics, socials i culturals. La societat de masses. El sufragisme i l'extensió del sufragi universal.
- **La Revolució russa, la formació i desenrotllament de l'URSS i la seua influència internacional.**
- **Les causes de la crisi de 1929 i la Gran Depressió. El cas dels Estats Units i el New Deal.**
- **Europa Occidental: entre la reconstrucció i la crisi de l'estat liberal: els feixismes europeus i el nazisme alemany.**
- **Les relacions internacionals del període d'Entreguerres: L'escalada de conflictes cap a la guerra.**
- La Guerra Civil espanyola.
- **Orígens de la II Guerra Mundial, desenrotllament i conseqüències econòmiques, polítiques i en la vida quotidiana de la rereguarda.**
- L'Antisemitisme. Les causes de l'Holocaust i les seues víctimes. El significat històric de l'Holocaust. Les evidències de l'Holocaust.
- Preparació de la Pau i l'ONU

Bloc 5: El món durant la Guerra Freda.

- **La Guerra Freda: la formació dels blocs (capitalista i comunista), les fases del conflicte (contenció i bel·ligerància, coexistència pacífica i distensió) i les seues repercussions internacionals.**
- **Interpretacions de la Guerra Freda.**
- **Evolució i característiques econòmiques, socials, polítiques i culturals de dos models polítics diferents: comunisme i capitalisme.**
- **Factors i context històric de la descolonització i el seu desenrotllament.**
- La creació de l'ONU i el seu paper.
- **El Tercer Món i el Moviment de Països No Alineats: els problemes dels països del Tercer Món. Les relacions entre els països desenrotllats i no desenrotllats.**

- El naixement de l'ajuda internacional.
- El neocolonialisme.

Bloc 6: El món capitalista i el bloc comunista en la segona mitat del segle XX.

- L'Estat del Benestar i la millora dels drets socials.
- La cultura en les societats capitalistes en la segona mitat del segle XX
- La societat de consum.
- El procés de construcció de la Unió Europea: principis, objectius i institucions.
- Evolució dels Estats Units: dels anys 60 als 90.
- La lluita pels drets civils.
- Les transformacions de les societats del Japó i els nous països asiàtics industrialitzats.
- L'evolució de l'URSS i les democràcies populars i les crisis internacionals.
- Les reformes impulsades per M. Gorbatxov: "Perestroika" i "Glasnost".
- La crisi del bloc comunista i el final de la Guerra Freda i les seues conseqüències: la caiguda del mur de Berlín i l'evolució dels països d'Europa Central i Oriental.
- La desintegració de l'URSS i les seues conseqüències: la formació de la CEI- Federació Russa i les noves repúbliques exsoviètiques.
- El problema dels Balcans: la guerra de Iugoslàvia.

Bloc 7: El món actual des d'una perspectiva històrica.

- Ús de nocions pròpies del pensament històric com ara causa i conseqüència, canvi i continuïtat, perspectiva històrica i significat d'un determinat fet històric.
- Factors de la globalització: la intensificació de les relacions d'interdependència econòmica; l'expansió dels mitjans de transport; les estratègies de les companyies transnacionals; els fluxos de mà d'obra; la circulació del capital financer.
- L'impacte social i econòmic dels avanços científics i tecnològics.
- Tendències i transformacions recents: La translació del centre econòmic mundial cap al Pacífic; els Estats Units, el Japó, l'Índia i la Xina, les grans economies globals.
- Desafiaments de la Unió Europea: "l'Europa" dels ciutadans, la crisi econòmica i desequilibris territorials; les tensions nacionalistes.
- Espais contrastats: diversitat i desequilibris Nord-Sud: Hispanoamèrica, l'Àfrica, el món islàmic.
- Les noves formes de conflictivitat i violència.
- Les amenaces terroristes en un món globalitzat.
- La crisi mediambiental.

Història d'Espanya (2n BAT)

Bloc 2: Les arrels històriques d'Espanya.

- La prehistòria: els primers pobladors: formes de vida i organització social.
- La pintura cantàbrica i llewantina.

- Les societats agràries. La importància de la metal·lúrgia i el comerç.
- Els pobles preromans: tartessos, celtas i ibers. La influència de les colonitzacions.
- Hispània romana: conquesta i romanització de la Península; el llegat cultural romà.
- La monarquia visigoda: ruralització de l'economia; el poder de l'Església i de la noblesa.
- A l'Àndalus: la conquesta musulmana de la península Ibèrica; evolució política; revitalització econòmica i urbana; estructura social; religió, cultura i art.
- La formació dels regnes cristians fins a del segle XIII: el procés de conquesta i repoblació.
- El Regne de València.
- La base del poder dels privilegiats: el domini de la terra per mitjà de la conquesta, les polítiques matrimonials i les donacions.
- L'expansió del règim senyorial i els conflictes socials.
- La societat medieval: privilegiats i no privilegiats.
- Els regnes cristians en la Baixa Edat Mitjana (segles XIV i XV): crisi agrària i demogràfica; les tensions socials; l'enfortiment del poder monàrquic en els diversos regnes i el naixement de les Corts.
- Convivència i conflictes entre musulmans, cristians i jueus.
- El Camí de Sant Jaume i l'Escola de Traductors de Toledo com a centres d'intercanvi cultural.
- Les manifestacions artístiques del romànic i del gòtic i la influència cultural europea.
- Estratègies per a l'enfortiment del poder monàrquic desenrotllades pels Reis Catòlics: la unió dinàstica de Castella i Aragó; la reorganització de l'Estat; la política religiosa; la conquesta de Granada; el descobriment d'Amèrica; la incorporació de Navarra; les relacions amb Portugal.
- L'auge de l'Imperi en el segle XVI (Carles I i Felip II): les bases del poder de la Monarquia Hispànica i de la seua expansió territorial: els conflictes interns, la lluita contra el protestantisme i per l'hegemonia a Europa i el Mediterrani.
- L'exploració i colonització d'Amèrica; la política econòmica respecte a Amèrica, la revolució dels preus i el cost de l'imperi.
- Crisi i decadència de l'imperi en el segle XVII: els favorits; l'expulsió dels moriscos; els projectes de reforma d'Olivares; la guerra dels Trenta Anys i la pèrdua de l'hegemonia a Europa en favor de França; les rebel·lions de Catalunya i Portugal en 1640; Carles II i el problema successori; la crisi demogràfica i econòmica.
- La Guerra de Successió: una contesa civil i europea; la Pau d'Utrecht i el nou equilibri europeu.
- El Segle d'Or espanyol: de l'Humanisme a la Contrareforma; Renaixement i Barroc en la literatura i l'art.
- El paper de mecenatge de la Monarquia i la seua funció política.

Bloc 3: L'Antic Règim i la seua crisi.

- Noció de canvi i continuïtat.

- La perspectiva històrica i interpretació de fets i processos històrics.
- Guerra de Successió i canvi dinàstic. Les reformes institucionals: el Decret de Nova Planta i el nou model d'Estat; l'administració a Amèrica; la Hisenda Real; les relacions Església-Estat; els pactes de família amb França.
- La Il·lustració a Espanya: el Despotisme Il·lustrat; el nou concepte d'educació; les societats econòmiques d'amics del país; el paper de la premsa.
- Els límits del reformisme borbònic: el manteniment de la propietat vinculada, la falta d'ingressos fiscals i l'exempció dels privilegiats, el control de l'aristocràcia dels mecanismes de poder.
- L'economia i la política econòmica: la recuperació demogràfica; els problemes de l'agricultura, la indústria i el comerç; la liberalització del comerç amb Amèrica; l'arrancada econòmica de Catalunya. Catalunya.
- **L'impacte de la Revolució Francesa: les relacions entre Espanya i França.**
- L'agudització de la crisi de l'Antic Règim: els problemes de la Hisenda; el desprestigi de la Monarquia; els motins populars.
- **La Guerra de la Independència; el primer intent de revolució liberal, les Corts de Cadis i la Constitució de 1812.**
- **El regnat de Ferran VII: la restauració de l'absolutisme; el Trienni Liberal; la reacció absolutista en el context europeu.**
- **L'emancipació de l'Amèrica espanyola: el protagonisme crioll; les fases del procés; les repercussions per a Espanya.**
- L'obra de Goya com a testimoni de l'època.

Bloc 4: La construcció de l'Estat liberal (1833-1874).

- **El triomf i consolidació del liberalisme en el regnat d'Isabel II: els primers partits polítics; el protagonisme polític dels militars; el procés constitucional; la legislació econòmica de signe liberal; la societat liberalburguesa.**
- **El carlisme com a últim bastió absolutista: ideari i suports socials; les dos primeres guerres carlines.**
- **El Sexenni Democràtic: la revolució de 1868 i la caiguda de la monarquia isabelina; la busca d'alternatives polítiques, la monarquia d'Amadeu I, la Primera República; la guerra de Cuba, la tercera guerra carlina, la insurrecció cantonal.**
- **Els inicis del moviment obrer espanyol: les condicions de vida d'obrers i llauradors; l'Associació Internacional de Treballadors i la influència dels corrents anarquistes i socialistes.**

Bloc 5: La Restauració i la seua crisi.

- **Teoria i realitat del sistema canovista: la inspiració en el model anglès, la Constitució de 1876 i el bipartidisme; el torn de partits, el caciquisme i el frau electoral.**
- **L'oposició al sistema: catalanisme, nacionalisme basc, regionalisme gallec i moviment obrer.**
- **Els èxits polítics: estabilitat i consolidació del poder civil; la liquidació del problema carlí; la solució temporal del problema de Cuba.**

- **La pèrdua de les últimes colònies i la crisi del 98: la guerra de Cuba; el regeneracionisme.**
- **Els intents de modernització del sistema: el revisionisme polític dels primers governs d'Alfons XIII; l'oposició de republicans, nacionalistes i moviment obrer.**
- **Canvis econòmics i socials: Característiques i evolució de la població espanyola.**
- **L'economia en el segle XIX. El retard i l'estancament agrari. Els efectes de la desamortització i del proteccionisme.**
- **La industrialització: la indústria tèxtil catalana, la siderúrgia i la mineria.**
- **Les dificultats dels transports: els condicionaments geogràfics; la xarxa de ferrocarrils.**
- **El comerç: proteccionisme davant de lliure canvisme.**
- **Les finances: la peseta com a unitat monetària; el desenrotllament de la banca moderna; els problemes de la Hisenda; les inversions estrangeres.**
- **El desenrotllament desigual regional i els desequilibris territorials.**
- **L'impacte dels esdeveniments exteriors: la intervenció al Marroc; la Primera Guerra Mundial; la Revolució Russa.**
- **Els conflictes socials: la Setmana Tràgica de Barcelona; la crisi general de 1917; el "trienni bolxevic" a Andalusia.**
- **La dictadura de Primo de Rivera: Directori militar i Directori civil; el final de la guerra del Marroc; la caiguda de la dictadura; l'afonament de la Monarquia.**
- **Creixement econòmic i canvis demogràfics en el primer terç del segle: els efectes de la Guerra Mundial en l'economia espanyola; l'intervencionisme estatal de la Dictadura; la transició al règim demogràfic modern; els moviments migratoris; el transvasament de població de l'agricultura a la indústria.**
- **L'Edat de Plata de la cultura espanyola : de la generació del 98 a la del 36.**
- **El paper dels intel·lectuals.**

Bloc 6: La Segona República. La Guerra Civil en un context de crisi internacional (1931-1939).

- **Nocions de crisi, guerra i revolució.**
- **El context internacional: la crisi del 1929, la crisi dels estats liberals i l'auge dels feixismes.**
- **El bienni reformista: la Constitució de 1931; la política de reformes; l'Estatut de Catalunya; les forces d'oposició a la República.**
- **El bienni radical-cedista: la política restauradora i la radicalització popular; la revolució d'Astúries.**
- **El Front Popular: les primeres actuacions del govern; la preparació del colp militar.**
- **La Guerra Civil: la sublevació i el desenrotllament de la guerra; la dimensió internacional del conflicte; l'evolució política en les dos zones; les conseqüències de la guerra.**
- **La vida quotidiana en la rereguarda.**
- **La repressió.**

- Propaganda i cultura.

Bloc 7: La Dictadura Franquista (1939-1975).

- **La postguerra: grups ideològics i suports socials del franquisme; les relacions amb l'exterior; la configuració política del nou Estat; la repressió política; l'autarquia econòmica.**
- **Els anys del “desarrollismo”: els plans de desenrotllament i el creixement econòmic; les transformacions socials; la reafirmació política del règim; la política exterior; l'oposició al franquisme.**
- **El final del franquisme: la inestabilitat política; les dificultats exteriors; els efectes de la crisi econòmica internacional de 1973.**
- La cultura espanyola durant el franquisme: la cultura oficial, la cultura de l'exili, la cultura interior al marge del sistema.
- La censura.

Bloc 8: la transició democràtica i el procés de consolidació.

- **La transició a la democràcia: les alternatives polítiques al franquisme, continuisme, reforma o ruptura; els conflictes socials i el paper dels moviments democràtics; la Llei per a la Reforma Política; les primeres eleccions democràtiques.**
- El context internacional: la crisi econòmica mundial; les caigudes de les dictadures de Grècia i Portugal.
- **El període constituent: els Pactes de la Moncloa; les preautonomies de Catalunya i el País Basc; la Constitució de 1978 i l'Estat de les autonomies.**
- **La consolidació de la democràcia. Les amenaces del terrorisme i el colpisme.**
- **El colp d'estat del 23-F; l'ingrés en l'OTAN i la integració plena a Europa.**
- La lluita per la igualtat de gènere i el benestar social.
- Els problemes de la democràcia espanyola en l'actualitat.
- El paper d'Espanya al món actual.

Història de l'Art (2n BAT)

Bloc 2.: Arrels de l'art europeu: el llegat de l'art clàssic.

- **Grècia i la creació del llenguatge clàssic.**
- **Principals manifestacions artístiques. Nocions d'orde i cànon.**
- **Evolució de l'art grec: l'hel·lenisme.**
- **La visió del classicisme a Roma. L'ús de models grecs i la innovació romana.**
- **L'art al servici del poder: arquitectura civil i religiosa, retrat, relleu històric pintura i mosaic.**
- **El llegat artístic de la Hispània romana.**

Bloc 3: El naixement de la tradició artística occidental: l'art medieval.

- L'aportació del cristianisme a l'arquitectura i la iconografia: edificacions; pintura i mosaic; Bizanci.
- **Configuració i desenrotllament de l'art romànic: el preromànic a la península Ibèrica; esglésies i monestirs; la iconografia romànica; escultura i pintura; el camí de Sant Jaume.**

- **L'aportació del gòtic, expressió d'una cultura urbana: la catedral i l'arquitectura civil; escultura; catedrals mediterrànies.**
- La llarga duració del gòtic a la península Ibèrica. Nocions d'asincronia i continuïtat.
- **La pintura italiana i flamenca, origen de la pintura moderna.**

Bloc 4: El desenrotllament i l'evolució de l'art europeu en el món modern.

- **El Renaixement: origen i desenrotllament del nou llenguatge artístic: proporció i harmonia, perspectiva, referents clàssics, humanisme; Aportacions dels grans artistes del renaixement italià.**
- El manierisme.
- La recepció de l'estètica renaixentista a la península Ibèrica.
- **El Barroc: unitat i diversitat, el llenguatge artístic al servei del poder civil i eclesiàstic; l'urbanisme, esglésies i palaus.**
- **El barroc hispànic. Urbanisme i arquitectura. Imatgeria barroca. L'aportació de la pintura espanyola: les grans figures del Segle d'Or.**
- El segle XVIII: la pervivència del barroc; el refinament rococó.
- El desenrotllament del mercat de l'art: l'obra com a valor d'intercanvi: **la posició social de l'artista; mecenes, antiquaris i col·leccionistes.**

Bloc 5: El segle XIX: l'art d'un món en transformació.

- **L'art de la Il·lustració a la revolució burgesa: La figura de Goya.**
- Neoclassicisme i **romanticisme.**
- La revolució industrial i l'impacte en l'art: l'evolució i renovació del llenguatge artístic; el realisme; l'impressionisme; Rodin; el simbolisme: els postimpressionistes i el germen de les avantguardes del segle XX.
- **Els nous materials en l'arquitectura. L'historicisme.**
- **El modernisme.**
- **L'Escola de Chicago. El naixement de l'urbanisme modern.**
- El paper de les acadèmies i museus en la valoració de les obres d'art.
- El mercat de l'art: salons, galeries privades i marxants.
- **La consideració social de l'artista i la seua obra.**

Bloc 6: La ruptura de la tradició: l'art en la primera mitat del segle XX.

- **El fenomen de les avantguardes: fauvisme; cubisme; futurisme.**
- Els moviments artístics fins a la II Guerra Mundial: tendències objectives, subjectives i utòpiques.
- Renovació del llenguatge arquitectònic: els nous materials, el funcionalisme.
- **Ús d'estratègies per al debat. Elaboració d'arguments. Procediments de cita. Estratègies per a l'escolta activa.**

Bloc 7: La universalització de l'art des de la segona mitat del segle XX.

- L'estil internacional en arquitectura i altres tendències: high tech, l'arquitectura postmoderna.
- Les arts plàstiques: de les segones avantguardes a la postmodernitat.
- Nous sistemes visuals: fotografia, cine i televisió, cartells, còmic.

- La combinació de llenguatges expressius.
- **L'impacte de les noves tecnologies en la difusió i la creació artística.**
- Art i cultura visual de masses.

Geografia (2n BAT)

Bloc 2: Espanya i la seua singularitat geogràfica.

- **La situació geogràfica d'Espanya: localització i aspectes naturals, socials i territorials que li conferixen unitat i diversitat internes. Un país de contrastos geogràfics (físics i socials).**
- **L'organització territorial d'Espanya en comunitats autònomes com a resultat de processos i projectes històrics contemporanis.**

Bloc 3: La diversitat del medi físic.

- **La diversitat geomorfològica del relleu espanyol. Els trets bàsics del relleu.**
- **Localització de les principals unitats del relleu i accidents geogràfics.**
- **L'evolució geològica del territori espanyol i la seua influència en la formació de les diferents unitats morfoestructurals. Identificació i trets bàsics de les unitats del relleu peninsular i insular.** Els riscos relacionats amb la tectònica: els terratrèmols. Els sòls a Espanya: varietat edàfica i les seues característiques.
- **Els contrastos climàtics. Els factors atmosfèrics i geogràfics, i els elements del clima.** Tipus de temps atmosfèric a Espanya. **Dominis climàtics espanyols: les seues característiques i la seua problemàtica** (temporals de pluja i vent, inundacions, sequeres, les onades de fred i de calor, etc.).
- La desigual distribució de les masses d'aigua a la península i a les illes. **Els vessants hidrogràfics. Règims fluvials predominants i factors que els expliquen.** Les zones humides. Les aigües subterrànies. L'aprofitament dels recursos hídrics: problemes i polítiques hídriques a Espanya.
- **Les formacions vegetals a Espanya. Distribució, factors geogràfics i característiques de la vegetació.**
- **La diversitat dels paisatges naturals espanyols.**
- **La influència del medi físic en l'activitat humana i els problemes mediambientals relacionats amb les actuacions humanes: desforestació, incendis, erosió i contaminació dels sòls, etc.** Aprofitament sostenible del medi físic i valoració dels paisatges naturals. Polítiques afavoridores del patrimoni natural i conservació i millora del medi natural.

Bloc 4: Activitats econòmiques i espais geogràfics.

- **Dinàmica i funcionament dels espais geogràfics.**
- **Processos de transformació: crisi de l'agricultura, industrialització, terciarització, etc.**
- **L'espai rural i les activitats del sector primari. La progressiva disminució de la participació de les activitats agropecuàries, forestals i pesqueres en el PIB i el fort descens de la població activa.**
- Aspectes naturals i històrics que expliquen els espais agraris. **L'estructura de la propietat i tinença de la terra.**
- **Les explotacions agràries i les seues característiques.**

- **Polítiques de reforma agrària.**
- **Tipus d'agricultura: coexistència de formes avançades i tradicionals.**
- Les transformacions agroindustrials.
- **Els paisatges agraris d'Espanya i les seues característiques.**
- La situació espanyola del sector en el context de la Unió Europea.
- **L'activitat pesquera: localització, característiques i problemes; anàlisi dels aspectes físics i humans que conformen l'espai pesquer.**
- La silvicultura: característiques i desenrotllament -en el territori.
- Les fonts d'energia i l'espai industrial.
- **El procés d'industrialització espanyol: característiques i breu evolució històrica.**
- Localització dels recursos naturals (fonts d'energia i matèries primeres) a Espanya.
- **Aportació al PIB de la indústria i evolució de la població activa.**
- **Deficiències i problemes del sector industrial espanyol.**
- **Regions industrials d'Espanya: importància de les polítiques territorials en el sector.**
- Influència de la política de la Unió Europea en la configuració de la indústria espanyola.
- **La planificació industrial.** Els eixos de desenrotllament industrial i les perspectives de futur.
- **El sector servicis. La terciarització de l'economia espanyola: la creixent participació en el PIB i l'augment de la població activa del sector terciari.**
- Anàlisi dels servicis i distribució en el territori.
- L'impacte de les infraestructures sobre l'espai geogràfic.
- **El sistema de transport com a forma d'articulació territorial.**
- **El desenrotllament comercial: característiques i evolució.**
- **Els espais turístics: característiques, evolució, impactes socioeconòmics, mediambientals i paisatgístics, i política turística.**
- Altres activitats terciàries: sanitat, educació, finances, els servicis públics.
- Les interrelacions naturalesa-societat. Reflexió sobre les repercussions socials, ambientals i econòmiques del nostre model de producció. Presa de consciència de la necessitat d'un consum sostenible. Reconeixement i acceptació de la responsabilitat personal en la gestió de l'espai. Valoració del patrimoni geogràfic i de la diversitat dels paisatges culturals (agraris, industrials, etc.), millora a partir d'exemples publicats en els mitjans de comunicació. SIEE

Bloc 5: La població, el sistema urbà i els desequilibris territorials.

- La població espanyola. Fonts per a l'estudi de la població: els censos, els padrons. L'Institut Nacional d'Estadística. **La desigual distribució territorial de la població.** Evolució històrica de la població a Espanya. **Moviments naturals de població. La importància de les migracions.** Conformació de l'espai demogràfic actual. **Creixement natural, moviments migratoris i desigualtats espacials. Estructura i problemàtica actual: procés d'envelliment, despoblació d'extenses àrees rurals i repercussions de les migracions. Perspectives de futur de la població espanyola i valenciana.**

- **L'espai urbà. Concepte de ciutat i la seua influència en l'ordenació del territori. Morfologia, funcions i estructura urbanes. Les planificacions urbanes. Característiques del procés d'urbanització. Les àrees d'influència.**
- **Els usos del sòl urbà.** La xarxa urbana espanyola i valenciana.
- **Característiques del procés de creixement espacial de les ciutats i principals problemes urbans: deteriorament dels centres històrics i dels barris marginals, augment del trànsit, contaminació atmosfèrica i acústica, abastiment de les ciutats, augment dels residus urbans i la seua eliminació, etc.**
- **Els desequilibris i contrastos territorials. Les polítiques estatals de cohesió territorial** per a superar els desequilibris regionals.

Bloc 6: Espanya a Europa i en el món.

- Espanya a Europa. El procés de construcció de la Unió Europea: estructura territorial i contrastos físics i socioeconòmics.
- **La posició d'Espanya en la Unió Europea.** Polítiques regionals i de cohesió territorial.
- **Espanya en el món:** Conseqüències dels processos de globalització.
- Desequilibris territorials a escala mundial. Posició relativa d'Espanya en les àrees socioeconòmiques i geopolítiques mundials.

Mòdul Professional (FPB)

Comunicació i Societat I

ÀREA DE CIÈNCIES SOCIALS: GEOGRAFIA I HISTÒRIA

Bloc 1: Valoració de les societats prehistòriques i antigues i la seua relació amb el medi natural:

- 1. Els paisatges naturals. Aspectes generals i locals.**
 - Factors i components del paisatge natural: clima, relleu, hidrografia i vegetació natural. El territori espanyol.
 - Comentari de gràfiques sobre temps i clima.
- 1. Les societats prehistòriques**
 - Les societats prehistòriques i la seua relació amb el medi ambient.
 - El procés d'hominització. Del nomadisme al sedentarisme.
 - Art i pensament màgic. Estratègies de representació i la seua relació amb les arts audiovisuals actuals.
- 1. El naixement de les ciutats.**
 - L'hàbitat urbà i la seua evolució.
 - Gràfics de representació urbana.
 - Les societats urbanes antigues. Els orígens del món mediterrani.
 - La cultura grega: extensió, característiques i fites principals.
 - Característiques essencials de l'art grec. Models arquitectònics i escultòrics: el cànon europeu.
 - Cultura romana. Extensió militar i comercial. Trets socials i polítics.

- Característiques essencials de l'art romà. Models arquitectònics i escultòrics.
- Perspectiva de gènere en l'estudi de les societats urbanes antigues.
- Presència i pervivència de Grècia i Roma en el territori espanyol.

1. Tractament i elaboració d'informació per a les activitats educatives.

- Autonomia.
- Fonts i recursos per obtenir informació.
- Recursos bàsics: guions, esquemes i resums, entre altres recursos.
- Ferrament senzilles de localització cronològica.
- Estratègies de composició d'informació escrita. Ús de processadors de text.
- Vocabulari seleccionat i específic.

Bloc 2: Valoració de la creació de l'espai europeu en les edats mitjana i moderna.

1. 1. L'Europa medieval.

- L'extensió i localització dels nous regnes i territoris.
- Característiques i principals fites històriques de la societat feudal.
- Pervivència d'usos i costums. L'espai agrari i les seues característiques.
- El contacte amb altres cultures. El món musulmà: naixement i expansió. Comerç amb Orient.
- Relacions entre cultures en l'actualitat.

1. L'Europa de les monarquies absolutes.

- Les grans monarquies: ubicació i evolució en el context europeu.
- Principis de la monarquia absoluta.
- La monarquia absoluta a Espanya. Les societats modernes: nous grups socials i expansió del comerç.
- Evolució del sector productiu durant el període.

1. La colonització d'Amèrica.

- El desembarcament castellà: 1492, causes i conseqüències.
- L'imperi americà espanyol. Altres imperis colonials.
- Les societats ameríndies: destrucció, sincretisme i mestissatge.
- Aportacions a la cultura espanyola.

1. Estudi de la població.

- Evolució demogràfica de l'espai europeu.
- La 1ª revolució industrial i les seues transformacions socials i econòmiques.
- Indicadors demogràfics bàsics per a analitzar una societat. Trets i característiques de la població europea i mundial actuals.
- Comentari de gràfiques de població: pautes i instruments bàsics.

1. L'evolució de l'art europeu de les èpoques medieval i moderna.

- L'art medieval: característiques i períodes principals.
- El Renaixement: canvi i transformació de l'art.
- Profunditat i ús del color en la pintura. Evolució fins al Romanticisme.
- Pautes bàsiques per comentari d'obres pictòriques.

Bloc 3: Tractament i elaboració d'informació per a les activitats educatives.

- Busca d'informació a través d'Internet. Ús de documents i enllaços web.
- Recursos bàsics: resums, fitxes temàtiques, biografies, fulls de càlcul o similars, elaboració, entre d'altres.
- Vocabulari específic.

ÀREA LINGÜÍSTICA: VALENCIA I CASTELLÀ
--

Bloc 1: Utilització d'estratègies de comunicació oral en llengua castellana i valenciana.

1. **Textos orals.**
 - Tipus i característiques.
 - Característiques dels reportatges i de les entrevistes.
1. **Aplicació de l'escola activa en la comprensió dels textos orals.**
 - Memòria auditiva.
 - Atenció visual.
 - Empatia.
 - Estratègies lingüístiques: parafrasejar, emetre paraules de reforç o compliment, resumir, etc.
1. **Pautes per a evitar la disrupció en situacions de comunicació oral.**
2. **L'intercanvi comunicatiu.**
 - Elements extralingüístics de la comunicació oral.
 - Usos orals informals i formals de la llengua.
 - Adequació al context comunicatiu.
 - El to de veu.
1. **Aplicació de les normes lingüístiques en la comunicació oral.** Organització de la frase: estructures gramaticals bàsiques. Coherència semàntica.
2. **Composicions orals.**
 - **Exposicions** orals senzilles sobre fets de l'actualitat.
 - Presentacions orals senzilles.
 - Ús de mitjans de suport: audiovisuals i TIC.

Bloc 2: Utilització d'estratègies de comunicació escrita en castellà i valencià.

1. **Tipus de textos.** Característiques de textos de la vida quotidiana i professional.
2. **Estratègies de lectura: elements textuais.**
 - Prelectura.
 - Lectura.
 - Postlectura.
1. **Pautes per a la utilització de diccionaris diversos.**
 - Tipus de diccionaris.
 - Recursos en la xarxa i el seu ús.
1. **Estratègies bàsiques en el procés de composició escrita.**
 - Planificació.
 - Textualització.

- Revisió.
- Aplicació en textos propis de la vida quotidiana, en l'àmbit acadèmic i en els mitjans de comunicació.

1. Presentació de textos escrits en diferents suports.

- Aplicació de les normes gramaticals i ortogràfiques.
- Instruments informàtics del programari per a l'ús en processadors de text.

1. Textos escrits.

- Principals connectors textuais.
- Aspectes bàsics de les formes verbals en els textos, amb especial atenció als valors aspectuals de perífrasis verbals.
- Funció subordinada, substantiva, adjectiva i adverbial del verb.
- Sintaxi: enunciat, frase i oració; subjecte i predicat; complement directe, indirecte, de règim, circumstancial, agent i atribut.

Bloc 3: Lectura de textos literaris en castellà i valencià anteriors al segle XIX

1. Pautes per a lectura de fragments literaris.
 2. Instruments per a la recollida d'informació de la lectura d'una obra literària.
 3. Característiques estilístiques i temàtiques de la literatura en llengua castellana i valenciana a partir de l'edat mitjana fins al segle XVIII.
 - Literatura medieval.
 - Renaixement.
 - El Segle d'Or.
 - La literatura il·lustrada.
- 1. La narrativa. Temes i estils recurrents segons l'època literària.**
- Valoració dels recursos estilístics i expressius més significatius.
 - Pautes per a l'elaboració de composicions breus sobre temes d'interès.
1. Lectura i interpretació de poemes. Temes i estils recurrents segons l'època literària.
 - Valoració dels recursos estilístics i expressius més significatius.
 - Pautes per a l'elaboració de composicions breus sobre temes d'interès.
 1. El teatre. Temes i estils segons l'època literària.

Nota: els continguts (aprenentatges) imprescindibles s'han destacat en negreta.

5. Criteris d'avaluació

1r ESO

Consultar la programació de l'Àmbit Lingüístic i Social del curs 2021 – 22 (Geografia i Història i Valencià). No obstant això, els posem a continuació:

1. Conèixer el planeta Terra: forma, dimensions i condicions que fan possible la vida.
2. Localitzar llocs o espais en un mapa utilitzant dades de coordenades geogràfiques i obtenir informació sobre l'espai representat a partir de la llegenda i la simbologia.

3. Localitzar en un mapa els elements bàsics que configuren el medi físic de la C. Valenciana, d'Espanya, d'Europa i del planeta (oceans i mars, continents, unitats de relleu, zones climàtiques i rius) i caracteritzar els trets que predominen en un espai.
4. Comparar els trets físics que configuren els grans mitjans naturals del planeta, amb especial referència a Europa, Espanya i la Comunitat Valenciana, localitzant-los en l'espai i relacionant-los amb les possibilitats que oferixen als grups humans.
5. Identificar casos en què l'acció humana provoca impactes sobre el medi reconeixent problemes relacionats amb el medi ambient, explicar les seues causes i efectes, i aportar propostes d'actuacions que poden contribuir a la seua millora.
6. Utilitzar les unitats cronològiques i les nocions d'evolució i canvi, aplicar-les a fets i processos referits a la prehistòria i història antiga del món i de la Península Ibèrica, amb especial referència a l'àmbit de l'actual Comunitat Valenciana.
7. Comprendre el procés d'hominització i l'evolució de la humanitat fins a l'aparició de l'escriptura. Conèixer i destacar el significat de l'art rupestre llewantí.
8. Explicar els canvis que va suposar la Revolució Neolítica en l'evolució de la humanitat i valorar la seua importància i les seues conseqüències en comparar-los amb els elements que van conformar les societats anteriors.
9. Conèixer els trets que caracteritzen les primeres civilitzacions històriques, i destacar la seua importància cultural i artística.
10. Analitzar els aspectes originals de la civilització grega, així com les seues aportacions a la civilització occidental.
11. Caracteritzar els trets de la civilització romana. Distingir i situar en el temps i en l'espai les cultures que es van desenrotllar a la Península Ibèrica durant l'Antiguitat i valorar la transcendència de la romanització i les pervivències del seu llegat a Espanya, amb especial referència a l'àmbit de la Comunitat Valenciana.
12. Analitzar l'art clàssic i estudiant les obres i autors més representatius.
13. Identificar els aspectes bàsics dels principals pobles, societats i cultures que es van desenrotllar en l'àmbit de la Comunitat Valenciana durant la Prehistòria, les colonitzacions mediterrànies i el període clàssic grecoromà.
14. Obtindre i usar informacions rellevants sobre els temes estudiats. Relacionar les informacions, valorar-les i combinar-les per a explicar fets històrics i espacials. Consultar les fonts disponibles i utilitzar les noves tecnologies de la informació.
15. Conèixer les principals manifestacions artístiques i culturals valorant el seu significat com a patrimoni històric, especialment les que es referixen a la C. Valenciana.
16. Elaborar, individualment o en grup, treballs i exposicions orals sobre temes de la matèria, utilitzant el vocabulari pertinent i la correcció formal adequada.
17. Utilitzar, interpretar i elaborar distints tipus de mapes, croquis, gràfics i taules estadístiques, i servir-se'n com a font d'informació i mitjans d'anàlisi i síntesi.

2n ESO

1. Analitzar la ruptura de la unitat del món mediterrani i la configuració de tres civilitzacions diferents: Bizanci, Islam i la Cristiandat occidental.
2. Identificar i descriure els aspectes socioeconòmics, polítics i ideològics de l'Europa feudal i la seua evolució fins a l'aparició de l'Estat modern.
3. Distingir i situar en el temps i l'espai les diverses unitats polítiques que es succeïren o van coexistir en la P. Ibèrica durant l'Edat Mitjana, analitzant els seus aspectes comuns i les seues peculiaritats, referint-se específicament a l'àmbit de la C. Valenciana.

4. Comprendre la transcendència dels aspectes culturals de l'Edat Mitjana i analitzar els estils artístics i la seua contribució a la riquesa del patrimoni historicoartístic, amb referència explícita al gòtic valencià.
5. Interpretar els canvis de mentalitats que caracteritzen la modernitat i, en concret, descriure els trets bàsics del Renaixement i de la Reforma.
6. Distingir els principals moments en la formació i evolució de l'Estat modern i destacar els fets més rellevants de la monarquia hispànica, amb especial referència a l'àmbit de la Comunitat Valenciana.
7. Valorar la importància de l'ampliació del món conegut i subratllar el protagonisme dels pobles ibèrics en la gesta americana.
8. Conèixer les característiques generals de la monarquia espanyola dels segles XVI i XVII i incidir en l'organització territorial hispànica i de l'imperi.
9. Analitzar l'art del renaixement i del barroc i aplicar este coneixement a l'anàlisi d'algunes obres i autores o autors representatius.
10. Conèixer les principals manifestacions artístiques i culturals per a valorar el seu significat com a patrimoni històric.
11. Valorar el patrimoni documental d'Espanya, amb especial referència a la C. Valenciana. Localitzar els principals arxius, destacant la seua projecció en la vida cultural de la C. Valenciana, d'Espanya i del món.
12. Descriure els factors que condicionen l'evolució d'una població, identificar les variables i les tendències demogràfiques predominants en el món, i aplicar este coneixement a l'anàlisi de la població de la C. Valenciana i d'Espanya, així com les seues conseqüències.
13. Conèixer la distribució de la població en el món, diferenciant regions, amb referència específica a la C. Valenciana, i estats per la densitat de població, la seua dinàmica i estructura. Interpretar mapes temàtics sobre població. Elaborar gràfics referents a fets demogràfics.
14. Analitzar el creixement de les àrees urbanes, les diferents funcions dels espais urbans i els seus problemes, aplicar este coneixement a exemples representatius de ciutats, especialment a Alacant, Castelló i València.
15. Realitzar, individualment o en grup, treballs i exposicions orals sobre temes de la matèria, utilitzant el vocabulari pertinent i la correcció formal adequada.
16. Interpretar i elaborar distints tipus de mapes, croquis, gràfics i taules estadístiques, i utilitzar-los com a font d'informació i mitjans d'anàlisi i síntesi.

3r ESO

1. Identificar els agents i institucions econòmiques així com les funcions que exercixen en el marc d'una economia més interdependent, i aplicar este coneixement a l'anàlisi d'algunes realitats econòmiques actuals, amb referència específica a l'agricultura, indústria i servicis de la C. Valenciana.
2. Conèixer, identificar i valorar els aspectes geogràfics de l'entorn i de la Comunitat Valenciana, com a resultat de les interaccions entre el medi natural i l'activitat humana.
3. Analitzar indicadors socioeconòmics de diferents països i utilitzar eixe coneixement per a reconèixer els desequilibris espacials en la distribució de la riquesa; explicar els factors que originen les desigualtats en el món i les seues conseqüències.
4. Valorar la importància de les migracions, analitzar les seues causes i efectes.
5. Identificar els trets característics de la societat espanyola actual i la seua estructura social, analitzar les desigualtats que li són pròpies.

6. Identificar i localitzar, a través de la representació cartogràfica, els estats i les àrees geoeconòmiques i culturals del món. Conèixer l'organització politicoadministrativa de la UE i d'Espanya, amb referència específica a la Comunitat Valenciana.
7. Distingir els principals recursos naturals i la seua distribució al món. Valorar la seua importància i comprendre la necessitat d'explotar-los racionalment. Descriure els efectes mediambientals de les activitats humanes, particularment a Europa i Espanya, amb especial atenció a la C. Valenciana. Conèixer les mesures en defensa del medi ambient, en els àmbits europeu, espanyol i de la C. Valenciana, així com manifestar interès i respecte pel medi.
8. Identificar i localitzar les grans àrees geopolítiques, econòmiques i culturals del món, amb especial atenció a la UE i Iberoamèrica. Analitzar els efectes de la integració d'Espanya en la UE. Explicar la posició d'Espanya en les relacions internacionals.
9. Caracteritzar els principals sistemes d'explotació agrària existents, localitzar exemples representatius, i utilitzar eixa caracterització per a analitzar els problemes de l'agricultura espanyola, en especial, de la C. Valenciana.
10. Conèixer les característiques que definixen els espais industrials, comercials i turístics i la seua distribució geogràfica, i destacar la de la Comunitat Valenciana.
11. Situar els principals eixos de transport i comunicacions i els fluxos d'intercanvi comercial, amb especial atenció a Europa, a Espanya i a la Comunitat Valenciana.
12. Apreciar la magnitud dels impactes de l'acció humana sobre el medi ambient i valorar la importància de la sostenibilitat.
13. Comparar els trets geogràfics que caracteritzen Espanya, fent referència explícita a la geografia de la C. Valenciana. Explicar l'organització politicoadministrativa de l'Estat Espanyol i la diversitat de les comunitats autònomes, en especial, la de la C. Valenciana. Analitzar els desequilibris territorials espanyols i les seues causes.
14. Obtindre i utilitzar informacions rellevants sobre temes geogràfics de fonts variades. Relacionar les informacions, valorar-les i combinar-les per a explicar fets socials i espacials. Adquirir autonomia per a prendre notes, consultar fonts escrites i accedir a bases de dades aprofitant les possibilitats de les tecnologies de la informació.
15. Realitzar, individualment o en grup, treballs i exposicions sobre temes de la matèria, utilitzant el vocabulari pertinent i la correcció formal adequada.
16. Interpretar i elaborar distints tipus de mapes, croquis, gràfics i taules estadístiques, i utilitzar-los com a font d'informació i mitjans d'anàlisi i síntesi.

4t ESO

1. Analitzar les transformacions del segle XVIII, especialment les del reformisme borbònic a Espanya i Amèrica, amb referència explícita al final del foralisme valencià.
2. Distingir els canvis polítics que conduïxen a la crisi de l'Antic Règim i a les revolucions liberals, així com la seua repercussió a Espanya.
3. Comprendre les característiques de les revolucions liberals burgeses i assenyalar, amb exemples representatius, els processos de transformació que va experimentar el món occidental en el segle XIX.
4. Explicar les etapes de l'evolució política i econòmica d'Espanya durant el segle XIX, amb especial referència a l'expansió econòmica valenciana de finals del segle XIX.
5. Comprendre les transformacions socioeconòmiques de la Revolució industrial, així com els esdeveniments més rellevants que expliquen el protagonisme d'Europa durant l'època de l'imperialisme, les seues conseqüències i el seu declivi.

6. Analitzar la consolidació de l'Estat liberal i del sistema capitalista en el món, relacionant-ho amb l'expansió colonial i identificar les seues peculiaritats a Espanya.
7. Assenyalar les connexions entre els principals esdeveniments mundials i conflictes de la primera mitat del segle XX.
8. Identificar les etapes de l'evolució política i econòmica d'Espanya durant el segle XX, els avanços i retrocessos fins a aconseguir la modernització econòmica, la consolidació de la democràcia i la pertinença a la UE.
9. Caracteritzar i situar cronològicament i geogràficament les grans transformacions i conflictes mundials que han tingut lloc en la segona mitat del segle XX i aplicar este coneixement a la comprensió d'alguns dels problemes internacionals de l'actualitat.
10. Conèixer les característiques dels principals estils artístics des del segle XVIII al XX, amb atenció a Espanya. Conèixer les característiques de l'art barroc valencià, la il·lustració valenciana, el modernisme valencià i la pintura expressionista, així com les principals manifestacions culturals en la C. Valenciana en el segle XX.
11. Identificar les causes i conseqüències de processos històrics significatius, establir connexions entre ells i reconèixer la causalitat múltiple que comporten els fets socials.
12. Valorar el patrimoni documental d'Espanya, amb especial referència a la C. Valenciana. Localitzar els principals arxius, i destacar la seua projecció en la vida cultural espanyola i internacional.
13. Realitzar, individualment o en grup, treballs i exposicions sobre temes de la matèria.
14. Interpretar i elaborar distints tipus de mapes, croquis, gràfics i taules estadístiques, i utilitzar-los com a font d'informació i mitjans d'anàlisi i síntesi.
15. Comentar textos de rellevància històrica, així com obres artístiques significatives.

Història del Món Contemporani (1r Bat)

1. Identificar les transformacions més rellevants del segle XIX, fins a la Primera Guerra Mundial, en els camps demogràfic, tecnològic, d'organització política i econòmica i d'estructura social, assenyalant el seu grau d'influència en diverses zones del món, el paper hegemònic d'algunes potències i els conflictes entre estes.

Este criteri pretén comprovar la capacitat de sintetitzar els canvis més importants que succeïxen en l'època i de valorar la seua repercussió en les formes de vida de les distintes àrees segons el grau de penetració d'aquells canvis. Es tracta d'avaluar la comprensió dels aspectes més importants del fet colonial i l'increment de les tensions internacionals. Pretén comprovar si l'alumnat entén que el desenrotllament, segons les zones, segueix un ritme propi i una direcció distinta.

2. Explicar els canvis i les permanències més importants de la història del món contemporani. Identificar i analitzar els factors i les característiques de les grans transformacions a fi de comprendre la història com un procés.

Es pretén avaluar la capacitat per a establir relacions entre els distints factors dels processos de canvi recents més importants. Pretén comprovar si l'alumnat analitza les transformacions interrelacionant els elements en una explicació multifactorial, si consideren la importància de les intencions dels subjectes històrics i comprenen els motius de les accions en una explicació intencional. Permet comprovar si l'alumnat conjuga la intencionalitat i multicausalitat en l'explicació històrica dels canvis.

Es tracta de saber si l'alumnat comprén les transformacions profundes de l'organització productiva, social i política, del pensament i la cultura del món contemporani. Així mateix, pretén comprovar si l'alumnat diferencia els elements més dinàmics, aquells que

patixen una major acceleració, de les continuïtats, aquells elements resistents al canvi; si és capaç de reconèixer les influències i repercussions dels elements canviants respecte a altres variables a fi d'explicar que els factors històrics interactuen amb diferent intensitat, modificant-se i creant una nova situació històrica. Per últim, es tracta de valorar si l'alumnat constata que els elements nous i vells constitueixen noves combinacions portadores de nous canvis. En definitiva, es tracta de saber si identifica la dinàmica històrica com un procés.

3. Situar cronològicament esdeveniments rellevants de la història del món en el segle XX i analitzar la seua vinculació amb determinats personatges, abordant la relació existent entre l'acció individual i els comportaments col·lectius.

Es pretén avaluar la capacitat per a situar en el temps fets significatius del segle XX (per exemple, ordenant-ne cronològicament una relació), i per a associar-los amb determinats personatges (per exemple, emparellant personatges i esdeveniments). Així mateix, seran capaços d'analitzar algun d'eixos fets, atenent la interrelació de l'acció individual i les mentalitats i comportaments col·lectius.

4. Identificar les normes i els interessos que regulen al segle XX les relacions entre els estats, analitzant les causes d'un conflicte bèl·lic i els mecanismes per a articular les relacions internacionals, valorant el seu funcionament per mantindre la pau i seguretat.

Este criteri tracta de comprovar en quina mesura l'alumnat analitza les causes i les conseqüències dels conflictes bèl·lics, i si distingeix els sistemes i organitzacions que s'han succeït per a regular pacíficament les relacions internacionals. L'alumnat reconeix els factors que conflueixen en l'explicació de l'estat de les relacions internacionals, tant a partir d'una anàlisi sincrònica, en un moment donat, com a partir d'una anàlisi diacrònica que preveja la mutabilitat d'estes relacions. L'anàlisi pot estendre's a les qüestions internacionals actuals.

5. Identificar i analitzar els principis que inspiren l'organització i les institucions dels sistemes parlamentaris, els factors que han influït en el seu desenrotllament, i els que han fet possible la fallida del règim democràtic, així com la seua posterior recuperació.

Este criteri ha de servir per a saber si l'alumnat és capaç de fer una anàlisi comparativa de les institucions representatives, de la formulació dels drets i deures fonamentals i dels nivells d'igualtat social, relacionant estes realitats amb les distintes ideologies.

En primer lloc, l'alumnat assenyalarà les diferències entre les articulacions del poder polític i, per tant, els trets constitutius que caracteritzen les diferents formes d'Estat; per exemple: entre un estat federal i un centralista, un règim autoritari i un democràtic.

En segon lloc, establirà relacions entre l'entramat social, econòmic, jurídic i cultural d'una banda, i l'organització del poder i la seua concreció en institucions polítiques, per una altra. Analitzarà l'evolució dels sistemes parlamentaris cap a nivells més alts de participació i llibertat, i els factors de crisi que han fet possible la seua substitució per règims dictatorials (en particular, els de caràcter feixista), així com els que han propiciat els processos de restabliment i instauració democràtics. Pretén comprovar la capacitat de comparar les diferències que s'establixen entre ambdós sistemes en el gaudi dels drets i les llibertats, en l'exercici de l'activitat política i en les relacions socials.

6. Situar cronològicament i distingir les característiques dels períodes d'expansió i recessió que ha experimentat l'economia mundial contemporània. Determinar les implicacions que tenen en les relacions socials, en els formes de vida, en el consum i en l'ocupació, i en la política internacional.

Este criteri pretén avaluar si l'alumnat reconeix els factors que intervenen en el desencadenament dels processos de prosperitat i de crisi econòmica, i el seu mecanisme

de difusió. En primer lloc, haurà d'identificar els elements que configuren un procés de naturalesa econòmica. Després, analitzarà les implicacions que les crisis i etapes de desenrotllament han tingut en les mentalitats, en l'agudització o suavització dels conflictes socials, i en les relacions internacionals.

7. Sintetitzar l'evolució històrica d'algun país que ha experimentat al segle XX un procés de descolonització, identificant els seus problemes culturals, econòmics, socials i polítics, i establint les connexions d'estos problemes amb l'experiència colonial i les dependències neocolonials.

Este criteri tracta de comprovar la capacitat per a tindre una visió global de la història de països independitzats en el segle XX, per a ponderar-hi l'impacte de la colonització i analitzar la situació present a la llum de les seues experiències històriques i de l'actual sistema econòmic i polític de relacions internacionals. Es pretén avaluar si l'alumnat comprén les dificultats dels processos d'integració i articulació econòmica, social i política, i els avanços desiguals en la modernització. També pretén comprovar si és capaç d'explicar els elements i factors que contribuïxen al desenrotllament, a fi d'assenyalar els desfasaments i les característiques essencials de les etapes.

8. Analitzar la configuració de la UE, valorant la seua significació i presència en el món, i sintetitzar l'evolució històrica posterior a la Segona Guerra Mundial d'algun dels principals estats actuals de la Unió.

Es tracta de comprovar si coneix els factors que van impulsar la creació de la UE, la seua estructura i el seu funcionament. En primer lloc, l'alumnat identificarà els factors que van impulsar el desenrotllament de les institucions comunitàries. En segon lloc, posarà en relació el procés de configuració de la UE amb aquells problemes històrics a què pretén oferir una resposta; per a això, reconeixerà fets rellevants del procés, situant-los cronològicament, i identificarà les institucions bàsiques i el funcionament de la UE. En tercer lloc, valorarà en quina mesura s'han enfrontat o superat estos problemes, analitzant el paper de la UE en el panorama mundial, així com la seua significació en relació amb els processos d'internacionalització de l'economia i la cultura. També haurà de tindre una visió global de l'evolució política i econòmica d'alguns dels estats que, per població, extensió, o significació històrica, es consideren més rellevants de l'Europa comunitària.

9. Caracteritzar les transformacions que s'han produït en el món des de l'últim terç del segle XX, valorant l'existència de nous centres de poder i l'impacte de la globalització en les esferes política, econòmica i cultural.

Amb este criteri es tracta d'avaluar que l'alumnat identifica els canvis que s'han produït en el repartiment de poder en el final del segle XX i reconeix els centres del poder en l'actual configuració d'un món interdependent en què hi ha focus de tensió, al mateix temps que iniciatives en la busca de la pau i la cooperació. D'altra banda, s'haurà de valorar la incidència de l'impacte científic i tecnològic i el seu desigual repartiment.

10. Utilitzar els procediments i les tècniques bàsiques d'aprenentatge, comprnent i valorant l'anàlisi històrica com un procés en constant reelaboració. Obtindre de fonts diverses informació per a explicar i estudiar els processos històrics.

Es tracta d'avaluar la capacitat de l'alumnat per a desenrotllar un tema concret seguint una metodologia d'aprenentatge. Per a això, analitzarà problemes, formularà hipòtesi i realitzarà treballs per a contrastar-les. També haurà de comunicar correctament les seues conclusions per mitjà de l'elaboració de síntesi, informes o representacions cartogràfiques, argumentant i contrastant els seus coneixements per mitjà de dades

obtingudes de diverses fonts d'informació. Constatarà que un fet històric pot ser interpretat de diverses formes d'acord amb els interrogants que es plantege l'historiador. En un grau de major profunditat reconeixerà el camí seguit en l'aprenentatge, exposant les accions metodològiques i els motius que han guiat les decisions per a portar-les a cap a fi d'ampliar el seu propi coneixement. També sotmetrà els seus coneixements a la reflexió, acceptant la crítica i superant estereotips. Finalment, assumirà la necessitat d'investigar abans d'emetre un juí sobre actuacions, personatges o problemes actuals.

11. Analitzar algun conflicte o qüestió d'actualitat a partir de la informació procedent de mitjans de comunicació, valorant críticament la disparitat d'enfocaments i prenent en consideració els antecedents històrics del tema.

Este criteri crida l'atenció sobre la necessitat que l'alumnat relacione les situacions i problemes del present amb els antecedents històrics que ajuden a comprendre'ls, ha de ser una anàlisi que afavorisca una reflexió sobre el present, ressaltant els components històrics i entenent la Història com a trobada del passat i el present. Pretén també comprovar l'interès dels alumnes i de les alumnes pels problemes de hui, i valorar la seua capacitat crítica davant de la interpretació de les accions dels subjectes històrics, així com a l'hora d'interpretar els missatges dels mitjans de comunicació.

L'alumnat haurà de valorar la necessitat d'indagar abans d'emetre un juí estereotipat sobre actuacions, personatges o problemes actuals. També haurà de considerar els antecedents històrics a l'hora d'analitzar algun conflicte o qüestió d'actualitat. Finalment, establirà, a l'hora d'analitzar processos històrics, comparacions o diferències amb els fets del present. És a dir, constatarà que l'historiador i la historiadora partixen des del present per a analitzar aquells processos històrics que el configuren.

12. Utilitzar els conceptes de la història contemporània comprénent i assumint les característiques de la conceptualització històrica i reconèixer la possibilitat de diferents interpretacions sobre un fet i la necessitat de sotmetre-les a una anàlisi crítica. Es tracta de saber si l'alumnat utilitza els conceptes històrics amb propietat, si és capaç d'aplicar-los en temps diferents i constatar la variabilitat de les seues característiques.

En primer lloc haurà de definir el concepte en presència de l'esdeveniment, i relacionarà de forma correcta les generalitzacions conceptuais amb fets concrets. En segon lloc, ha d'assumir que poden existir diferents interpretacions d'un fet històric; és a dir, admetent que el coneixement històric part bàsicament de l'explicació en què la informació de les fonts només resulta fructífera davant de preguntes o problemes encertadament plantejades per l'historiador i per la historiadora. Finalment valorarà la relació entre la funció de l'historiador i la historiadora les fonts respecte a la construcció del coneixement històric.

Història d'Espanya (2n Bat)

1. Reconèixer els processos històrics significatius anteriors al segle XVI, ressaltant la seua transcendència posterior i les empremtes que encara romanen vigents.

Es pretén avaluar la capacitat per a establir relacions entre els distints factors dels processos de canvi més importants de l'antiguitat i l'edat mitjana, situant-los cronològicament. Així mateix, es tracta de saber si comprenen les transformacions de l'organització productiva, social i política, del pensament i de la cultura per a entendre el procés històric amb els seus ritmes de canvi i permanència.

2. Reconèixer i caracteritzar el desenrotllament de l'estat modern a Espanya, així com l'expansió exterior i les relacions amb Amèrica.

Els/les alumnes seran capaços d'identificar i descobrir les principals formes històriques d'organització del poder des de la monarquia autoritària fins a la monarquia absoluta. També han d'entendre les propostes d'organització de l'estat que sorgixen des dels territoris de la monarquia hispànica i dels sistemes de conquesta i colonització de les noves terres. Es tracta de posar atenció en la comprensió de la simultaneïtat dels fets i en els diferents ritmes de canvi en temps curt i llarg.

3. Analitzar la crisi de l'Antic Règim a Espanya, ressaltant la seua particularitat i la seua relació amb el context internacional.

Es pretén avaluar la capacitat de l'alumne/a per a relacionar els processos històrics de l'Espanya contemporània amb esdeveniments d'escala superior –com la revolució burgesa– per a poder diferenciar els trets comuns i els específics. Es tracta de constatar si relacionen en un procés concret factors exògens i endògens i derivar les implicacions i repercussions internes d'esta confluència.

4. Explicar la complexitat del procés de construcció de l'estat liberal i de la lenta implantació de l'economia capitalista a Espanya, destacant les dificultats que va caldre afrontar i la naturalesa revolucionària del procés.

Es tracta que l'alumne/a comprega la simultaneïtat i el ritme variable dels canvis, en este cas relacionats amb les dificultats per a construir l'estat liberal i el procés d'industrialització. Així mateix, ha d'utilitzar els aprenentatges produïts anteriorment en altres processos de canvi per a percebre millor els ritmes variables dels canvis polítics, jurídicosocials i econòmics. Finalment, l'alumne/a haurà de valorar altres propostes d'organització de l'estat en l'estat liberal i els intents democratitzadors.

5. Caracteritzar el període de la Restauració, analitzant els seus èxits i fracassos, destacant els factors que conduiran a la descomposició del règim.

L'alumne/a ha de comprendre les transformacions de l'organització productiva, social i política de la restauració, especialment el sistema parlamentari, els nacionalismes i el moviment obrer. Ha d'identificar les contradiccions que expliquen una situació de crisi i les mesures adoptades per a tractar de solucionar-la.

L'alumne/a ha d'identificar els interessos i aspiracions dels grups socials i les reivindicacions plantejades en els conflictes sorgits. Per últim, han d'analitzar els problemes més rellevants de la fallida de la monarquia parlamentària, la pèrdua de les colònies americanes i dels interessos en el nord d'Àfrica en concordança amb el paper d'Espanya en el món al començament del segle XX.

6. Valorar la transcendència històrica de la Segona República i de la Guerra Civil.

L'alumne/a ha de comprendre els factors interns que van generar els desequilibris polítics i socials amb els factors externs que es gestaven en l'Europa i en el món dels anys 30 per a situar el conflicte civil un marc més ampli. Així mateix, s'ha d'avaluar la comprensió dels avanços i retrocessos en l'esdevindre històric tant en l'acció política com en les repercussions socials. Finalment, ha de comprendre les posicions dels bàndols enfrontats, els seus orígens i la seua incidència en la construcció del futur.

7. Analitzar les peculiaritats ideològiques i institucionals de la dictadura franquista.

Els/les alumnes seran capaços de fer un estudi comparatiu de les institucions representatives, la formulació de drets i deures fonamentals i els nivells d'igualtat social en este període i en les seues distintes fases, comparant-lo amb l'anàlisi d'èpoques anteriors. També seran capaços de contrastar la situació interna amb la internacional i d'identificar els moviments de suport i d'oposició al règim.

8. Analitzar els trets de l'Espanya democràtica, incidint en la transcendència de la Constitució de 1978 i en la importància de la construcció de l'Estat de les Autonomies.

Es tracta d'avaluar la capacitat de relacionar els processos històrics de l'Espanya contemporània i els canvis produïts tant a escala col·lectiva com individual. Així mateix, es tracta de mantindre la correlació amb l'entorn europeu i occidental i de comprendre els principals valors culturals i morals que han conduït a la convivència democràtica. Per a això l'alumne/a ha de conèixer l'estructura i els principis que regulen l'organització política i territorial de l'Espanya actual.

9. Reconèixer la possibilitat de diferents interpretacions sobre un mateix fet i la necessitat de sotmetre-les a una anàlisi crítica.

Es pretén comprovar si l'alumnat reconeix que són possibles diferents interpretacions d'un mateix fet històric i que estes interpretacions han de sotmetre's a l'anàlisi crítica. Per a això, l'alumnat diferenciarà entre la informació sobre un fet històric i la seua interpretació. En segon lloc, es comprovarà si l'alumnat verifica la congruència d'una interpretació d'un fet amb altres informacions. Finalment, si l'alumnat és capaç de respondre diverses interpretacions sobre fets i processos històrics raonant el grau de validesa i elabora una interpretació personal a partir d'elements d'altres interpretacions.

10. Reconèixer que la informació de les fonts només és fructífera davant preguntes o problemes prèviament plantejats. Utilitzar fonts diverses per a elaborar explicacions.

Este criteri al·ludix a la comprensió de la relació entre l'historiador/la historiadora i les fonts en la construcció del coneixement històric. En primer lloc, l'alumnat reconeixerà la importància de les fonts per a poder obtindre informació sobre el passat, citant-les en les seues argumentacions. En segon lloc, valorarà la rellevància de la informació en funció de les preguntes plantejades. Finalment, contrastarà la informació obtinguda a partir de diverses fonts per a fonamentar una explicació vàlida.

11. Identificar i utilitzar els procediments i tècniques bàsiques d'aprenentatge comprenent i valorant l'anàlisi històrica com un procés en constant reelaboració.

Es tracta d'avaluar la capacitat per a analitzar problemes, formular hipòtesi i realitzar dissenys per a contrastar-les; per a elaborar síntesis i informes coherents dels estudis i investigacions traçats, defenent raonadament i contrastant els seus coneixements. Es tracta de comprovar si els/les alumnes constaten el camí seguit en l'aprenentatge, si saben com han arribat al seu propi coneixement. Cal saber si són capaços de sotmetre els seus propis coneixements a la reflexió, acceptant la crítica i superant estereotips. I finalment, es tracta de constatar si es valora la necessitat d'investigar abans d'emetre un juí sobre actuacions, personatges o problemes actuals.

Història de l'Art (2n Bat)

1. Analitzar i comparar els canvis produïts en la concepció de l'art i les seues funcions, en distints moments històrics i en diverses cultures.

Es tracta de comprovar si l'alumnat reconeix la complexitat d'estos conceptes i si entén la dificultat d'una definició general de l'art; i d'altra banda, si identifica la seua variabilitat en el temps i l'espai. En segon lloc, pretén comprovar si l'alumnat comprèn les raons de les diverses funcions socials de l'art en la història, i, en conseqüència, si relaciona estos canvis amb les societats que les conformen.

2. Utilitzar adequadament un mètode d'anàlisi i els seus procediments i tècniques corresponents, que permeten interpretar i valorar les diverses dimensions de l'obra d'art i utilitzar, amb precisió i rigor, la terminologia específica de les arts visuals.

Es pretén avaluar en quina mesura l'alumnat s'enfronta a les obres d'art amb un mètode i unes tècniques d'anàlisi coherents, així com comprovar si té en compte tots els elements que configuren les obres d'art i els interrelaciona correctament.

En primer lloc, pretén comprovar si és capaç de formular hipòtesis (recolzant-se en una percepció visual) sobre els aspectes morfològics, iconogràfics i iconològics dels objectes artístics.

En segon lloc, es tracta de valorar si és capaç d'analitzar les obres utilitzant fonts documentals referides a la intencionalitat de l'artista, les característiques de l'encàrrec del client, la influència del mecenes o els gustos del públic per a desvetllar el significat de les obres. Finalment, és necessari realitzar activitats de documentació i indagació a partir de fonts d'informació diverses (textos, imatges, plantes, alçats, plans, etc.), sobre determinats aspectes de la creació artística. Finalment, valorarà si l'alumnat pot elaborar una síntesi interpretativa que integre i valore els diversos elements esmentats.

3. Identificar i situar en el temps les obres d'art més representatives, en relació amb els moments més significatius de la història de l'art.

Es pretén avaluar la capacitat per a situar en el temps la producció artística. En primer lloc, es comprovarà si l'alumnat és capaç de reconèixer les connexions que en les obres d'art presenten la forma, el contingut i el material en un moment històric determinat, per a deduir-ne els trets estilístics. En segon lloc, es pot comprovar si és capaç de comprendre els trets de semblança i diversitat que presenten les creacions artístiques d'una època en comparar les unes amb les altres. Finalment, es valorarà si l'alumnat és capaç de fer una anàlisi diacrònica d'un conjunt significatiu d'obres d'art, si reconeix la seua dimensió històrica i la seua capacitat de suggestió.

4. Reconèixer i analitzar els elements que configuren la producció artística, considerant les influències i les relacions entre l'artista i la societat, canviant en el temps.

Es pretén saber si els/les alumnes consideren que l'artista, com a ser social, és qui amb la seua obra es retroba amb la història i els seus condicionaments. Es tracta d'avaluar la capacitat dels alumnes i de les alumnes per a reconèixer i analitzar els elements configuradors de la producció artística a través del temps, determinar algunes mediacions socials com, per exemple, els vincles de patronatge en la creació artística, els convencionalismes socials o el gust del públic receptor. En primer lloc, l'alumnat haurà de reconèixer aquells factors que influïxen en la producció artística i distingir entre aquells que procedixen del medi social en què es realitza l'obra i aquells que es deriven de la capacitat de l'artista. En segon lloc, establirà relacions entre la posició social i les condicions de vida dels artistes i la funció social de l'art. Finalment, l'alumnat haurà d'explicar com la interacció d'estos elements configura situacions històriques característiques.

5. Explicar les permanències i els canvis en els processos artístics en constatar i comparar concepcions estètiques i trets estilístics.

Es tracta d'avaluar si els/les alumnes comprenen els processos de canvi artístic. En primer lloc, si constaten la diferent concepció dels elements configuradors, els nous problemes i la incidència dels nous usos i funcions associades a les obres d'art d'un determinat moment. En segon lloc, si estableixen relacions entre els distints factors dels processos de canvi i si constaten que els elements varien en la seua combinació al llarg del temps i en cada obra. En últim lloc, este criteri permet comprovar si l'alumnat és capaç de diferenciar els elements més dinàmics dels persistents i si reconeix els diferents ritmes dels canvis en un temps llarg o curt.

6. Valorar el protagonisme dels artistes i de les artistes en el procés creatiu, constatar en les seues obres els nous plantejaments o vies obertes en unes determinades circumstàncies històriques.

Es pretén avaluar si comprenen la tensió que es produïx en el procés creatiu entre la individualitat imaginativa de l'artista i les mediacions socials que configuren el significat de l'obra. Per a això, serà necessari centrar l'anàlisi en l'obra d'artistes significatius. En primer lloc, l'alumnat constatarà la intenció creativa de l'artista, el marge de llibertat que li permeten el seu pensament, formació i mitjans expressius. En segon lloc, confrontarà la voluntat creativa de l'artista amb les limitacions que imposa la producció, difusió i recepció de la seua obra en un context social concret, per a poder valorar el que hi ha d'original en la seua obra i allò que participa dels convencionalismes estètics i culturals, explicant el paper que exercixen les mediacions socials en la configuració de l'obra.

7. Comprendre i explicar la presència de l'art en la vida quotidiana i en els mitjans de comunicació, i valorar la seua utilització com a objecte de consum.

Es tracta d'avaluar en quina mesura l'alumnat aplica els aprenentatges desenrotllats, en enjudiciar el paper de l'art i les manifestacions artístiques del món actual. Permet comprovar si els estudiants s'enfronten al complex món de l'art de manera que tot el bagatge après en la matèria els permeta entendre'l i valorar-lo; en este sentit, es tracta de saber si comprenen que les obres d'art també revelen els mecanismes i valors bàsics que regixen el funcionament de la societat actual. A més, este criteri permet avaluar si l'alumnat analitza críticament els mitjans de comunicació i si diferencia el valor artístic d'una obra d'art del seu valor econòmic.

8. Analitzar monuments artístics i obres d'art en museus i exposicions. Reflexionar sobre la seua funció social. Es tracta de comprovar la capacitat de l'alumnat per a apreciar la qualitat estètica de les obres d'art objecte de contemplació i anàlisi.

Permet saber si tenen en compte els factors que condicionen la producció i els problemes que l'artista va haver de resoldre. És a dir, si l'alumnat, abans d'emetre un juí sobre una obra d'art, és capaç de formular-se preguntes dialogant amb l'objecte. I en segon lloc, si és capaç de diferenciar opinions i interpretacions raonades, reconeixent que en l'experiència estètica les emocions també poden funcionar.

Finalment, es comprovarà si l'alumnat pot iniciar una reflexió sobre la mediació que exercixen els espais museístics i d'exposicions en la recepció i apropiació social i individual de l'obra d'art com a conformadors del gust i com a expressió dels valors estètics d'una societat determinada.

9. Reconèixer i valorar la diversitat i riquesa del nostre patrimoni artístic per mitjà de l'anàlisi d'algunes obres d'art.

Així s'accentua la importància de l'estudi de l'entorn cultural. Es tracta d'avaluar la capacitat de l'alumnat per aplicar els aprenentatges a l'anàlisi artística d'obres pròximes. Per tant, este criteri pretén avaluar capacitats ja expressades anteriorment, però aplicant-les a la història pròpia.

Geografia (2n Bat)

1. Aplicar els mètodes del coneixement geogràfic per a explicar una situació espacial, extraient, processant i interpretant la informació de diversos documents i fonts.

Es pretén valorar el grau d'autonomia intel·lectual aconseguit, que li permetrà enfrontar-se a noves situacions de caràcter geogràfic. Per a això, l'alumne/a haurà de reconèixer les seues percepcions de la realitat, distingint les seues opinions personals dels arguments científics. En segon lloc, haurà de ser conscient de les diferents fases que comporta la reconstrucció del seu propi pensament, com ara delimitar el problema a estudiar i emetre hipòtesis de treball que guien el procés de cerca per a poder aconseguir

unes conclusions provisionals, per mitjà de l'ús de diverses fonts d'informació i de tècniques que permeten processar la informació adequadament. En tercer lloc, es pretén comprovar que s'ha adquirit destresa en el maneig de distintes fonts d'informació geogràfica, entre les quals les cartogràfiques, les aportades per les tecnologies de la informació i l'observació directa o en imatges han de figurar amb especial rellevància. En conseqüència, l'alumne/a haurà de saber aplicar amb rigor estos procediments de manera que els adequi al problema geogràfic analitzat i assolisca la competència comunicativa per a informar de les seues conclusions a altres persones.

2. Identificar les característiques del sistema món i els trets essencials de la UE per a comprendre els factors que expliquen la situació d'Espanya en una àrea geoeconòmica determinada, així com les seues conseqüències.

Pretén comprovar que es comprèn la globalització com un procés amb implicacions espacials i socials pel seu impacte en diferents esferes, com la integració de l'activitat econòmica mundial. Serà important que este coneixement comprega la comprensió de les repercussions de l'acció política i econòmica, no sols de la pertinença d'Espanya a la UE sinó també la seua relació amb altres àrees geoeconòmiques, de manera que capte el procés creixent d'universalització de l'espai geogràfic, afectat per problemes comuns i amb centres de decisió supranacionals.

3. Conceptualitzar Espanya com un conjunt de caràcters geogràfics plurals en el seu interior, però amb una identitat individual quan s'analitzen en una escala mundial.

A través d'este criteri podem valorar el nivell d'aprenentatge assolit per l'alumnat en la comprensió del comportament territorial i en l'explicació del fet de ser ciutadà espanyol. Així, en primer lloc, el criteri es referix a la capacitat de reconèixer una descripció de paisatges heterogenis (agraris, industrials, de muntanya, urbans, litorals), que conformen l'espai geogràfic d'Espanya. En segon lloc, a la capacitat de reconèixer la localització d'eixos paisatges, identificant en el mapa els llocs de distinta grandària i amb característiques diferents. En tercer lloc, el criteri fa referència a la capacitat d'emetre hipòtesis sobre factors que intervenen en l'organització d'eixos paisatges. Amb este criteri no sols s'avaluen els conceptes adquirits, sinó també els procediments metodològics, la forma de construir una explicació alternativa i les actituds d'anàlisi crítica respecte a opinions quotidianes.

4. Identificar les etapes de la construcció de la UE, conèixer les seues institucions i funcionament i valorar les conseqüències espacials de la seua política socioeconòmica.

Es pretén comprovar que els/les alumnes coneixen les principals etapes que marquen la construcció de la UE i la funció de les institucions comunitàries. En segon lloc, hauran de saber definir els problemes fonamentals que responen a diferents interessos nacionals i que han dificultat el procés d'integració europeu. Finalment, hauran de valorar les repercussions polítiques, socials i econòmiques de la construcció de l'espai comunitari en un món cada vegada més internacionalitzat.

5. Explicar la diversitat de paisatges com a conseqüència de l'aprofitament i explotació econòmica dels recursos naturals en diferents medis ecogeogràfics, avaluant les principals repercussions mediambientals.

En primer lloc, els/les alumnes hauran de saber identificar i localitzar els recursos del medi físic espanyol (zones pesqueres, mineres, agràries, d'oci, etc.). En segon lloc, hauran de saber relacionar els factors que intervenen en esta delimitació (pendents, tipus de sòl, humitat, temperatura, insolació, vies d'accés, etc.). Finalment, seran capaços d'explicar la interacció d'eixos factors; per exemple, el paper de l'acció humana en el

desencadenament d'un desequilibri ecològic (sobreexplotació de la fauna litoral) o bé en la gestió racional dels recursos (aquicultura).

6. Identificar els trets de la població espanyola en l'actualitat i la seua distribució interpretant-los en vista de la dinàmica natural i migratòria, reconeixent la seua influència en l'estructura, les diferències territorials i les perspectives de futur.

Este criteri tracta d'avaluar els coneixements demogràfics, la destresa en el maneig i la interpretació dels distints tipus de taxes, fonts i estadístiques i les seues formes més senzilles de representació gràfica (piràmides, mapes, gràfics, etc.), així com de conceptes com la fecunditat, natalitat, mortalitat o creixement vegetatiu. S'haurà d'analitzar el creixement demogràfic de la població espanyola i projectar-lo cap al futur, comprnent els valors de les taxes en el context de països amb un desenrotllament semblant, especialment europeus, apreciand les conseqüències de l'envelliment i valorant el paper que la immigració té en la nostra societat.

7. Resoldre un problema geogràfic que afecte la distribució de la població i riquesa per mitjà de la utilització de diverses fonts i indicadors socioeconòmics.

Este criteri pressuposa que els/les alumnes han de dominar una metodologia que els permeta definir el problema amb els seus components rellevants, de manera que puguin formular hipòtesis utilitzant els conceptes precisos i verificar-los emprant les tècniques de la cartografia i l'estadística. És possible identificar tres nivells en la resolució de problemes geogràfics. En el primer, els/les alumnes resoldran un problema explícitament plantejat, amb informació i dades precises per a la seua resolució (per exemple, esbrinar si la població urbana envellix menys que la rural). Un segon nivell consistirà en el fet que els/les alumnes sàpien plantejar-se el problema disposant només d'una informació genèrica, sol·licitant nova informació. Finalment, en tercer lloc, seran capaços d'oferir una anàlisi satisfactòria dels factors que intervenen en l'explicació de la distribució desigual de la riquesa i la població, avaluant les seues conseqüències.

8. Identificar els problemes mediambientals (erosió, contaminació, sobreexplotació dels recursos) en un espai concret, analitzant els factors que augmenten la inestabilitat d'eixe espai o afavorixen la seua estabilitat i plantejant possibles accions o solucions.

Es pretén comprovar si l'alumant és capaç de fer una anàlisi i valoració del grau de conservació o destrucció del medi a partir de l'observació directa i del maneig de diverses fonts informatives. Un primer pas consistix a identificar les variables que configuren un medi ecogeogràfic. Un segon pas serà saber relacionar estes variables en un sistema teòric de funcionament, explicant la incidència que té l'activitat humana en la ruptura de l'equilibri ecològic. Finalment, ha de ser capaç d'aplicar els seus coneixements a l'explicació dels principals medis ecogeogràfics d'Espanya proposant plans d'actuació que puguin corregir els desequilibris mediambientals i protegir els medis amenaçats. La tasca inclourà el coneixement dels compromisos internacionals assolits per a la conservació i recuperació del medi i la presa de consciència sobre l'ús racional dels recursos i el respecte al medi ambient.

9. Avaluar els impactes que es deriven de l'ordenació territorial de les ciutats en la vida social i l'economia, així com la seua vinculació amb les decisions polítiques.

Es pretén valorar si els/les alumnes són capaços de construir hipòtesis explicatives sobre el futur d'alguns sectors urbans. Per a això hauran de realitzar una anàlisi de diversos documents d'informació com, per exemple, un pla general d'ordenació urbana.

En primer lloc, s'exigirà el reconeixement del pla i dels signes convencionals que expliquen el planejament projectat. En segon lloc, se sol·licitarà l'emissió d'hipòtesis sobre el possible desenrotllament d'eixe barri una vegada efectuat allò planificat.

Finalment, es pot sol·licitar una alternativa al planejament oficial. D'esta manera, es desenrotllen actituds crítiques davant de fets de la vida quotidiana.

10. Localitzar els distints espais industrials a partir dels centres de producció de fonts d'energia i matèries primeres i dels interessos econòmics, socials i polítics.

Es vol esbrinar si l'alumnat sap explicar la localització dels centres industrials a partir de l'anàlisi de factors mediambientals, socioeconòmics i polítics.

En primer lloc, sabran distingir els diferents tipus d'indústria i la relació de la seua localització respecte a les fonts d'energia i matèries primeres. En segon lloc, hauran de considerar altres factors de la localització industrial com ara concentracions de població, xarxes de comunicació o política de l'Administració. Finalment, hauran d'articular diferents models de localització en què combinen diferents escales d'anàlisi, des de la comarca a l'espai mundial, explicant l'existència de les diverses àrees industrials del territori espanyol, així com la incidència de les actuacions polítiques, en especial de la pertinença a la UE i de la conjuntura internacional. L'anàlisi més detallada pot centrar-se en algun sector o producte.

11. Planificar una eixida a l'entorn o treball de camp, preparar la documentació o el material necessari, plantejar problemes de la zona, arreplegar informació, efectuar càlculs, dibuixar croquis, etc., i elaborar un informe utilitzant un vocabulari correcte.

Este criteri tracta d'avaluar en quina mesura els/les alumnes són capaços de planificar i realitzar un treball d'indagació sobre el terreny, efectuant per a això, després de la preparació prèvia, una excursió geogràfica o treball de camp.

12. Distingir els contrastos territorials per a analitzar els desequilibris territorials existents a Espanya i conèixer les polítiques europees de desenrotllament regional.

Es pretén comprovar que els/les alumnes apliquen el coneixement dels desequilibris territorials, com resultat d'un conjunt de factors de divers orde, al territori de la C. Valenciana. En segon lloc hauran de ser capaços d'aplicar-ho a altres comunitats autònomes, per a finalment comprendre problemes de compensació o descompensació territorial rellevants en l'actualitat, així com les polítiques de desenrotllament regional generades en l'àmbit territorial espanyol i en el de les polítiques regionals de la UE.

13. Explicar l'organització de l'espai com a resultat d'un procés sociohistòric, que va definint la constitució de les fronteres interiors i exteriors i la creació de sentiments de pertinença a un territori.

El criteri pretén comprovar si els/les alumnes poden identificar les fronteres provincials i de comunitats autònomes a Espanya, així com la projecció del seu desenrotllament històric en el món (les fronteres idiomàtiques, el nou mercat europeu) entenent-les com a resultat d'un procés històric complex. En segon lloc, si saben localitzar i conceptualitzar la frontera com a línia divisòria de les organitzacions socials i territorials, reflex de processos socials en l'organització territorial i que, de vegades, s'establix per mitjà d'elements mediambientals (riu, cadena de muntanyes, costa). En tercer lloc, s'avalua la capacitat d'explicar la constitució de fronteres com a conseqüència de les estratègies dels agents socials des del poder (polític, militar, eclesiàstic, econòmic) en diferents moments de la nostra història.

FPB: Mòdul Comunicació i Societat

L'avaluació de l'alumnat que participe en els cicles de FPB serà contínua, formativa i integradora, i es farà prenent referència els objectius establerts per l'equip educatiu en les concrecions curriculars de cadascun dels mòduls. Se'n farà una avaluació inicial per a determinar el nivell de l'alumnat quant a actituds, capacitats i coneixements. Hi haurà

tres sessions d'avaluació de l'equip educatiu coordinades pel tutor o tutora. L'avaluació final serà responsabilitat de tot l'equip educatiu i la superació del cicle de FPB exigirà l'avaluació positiva en tots els mòduls obligatoris que componen el cicle de FPB.

Els seus criteris d'avaluació són els següents:

ÀREA DE CIÈNCIES SOCIALS: GEOGRAFIA I HISTÒRIA

1. Identificar i valorar de forma crítica els principals trets i expressions culturals.
2. Reconèixer i argumentar el dret propi i alié a expressar i conservar la pròpia cultura, en el marc del respecte a la convivència democràtica.
3. Utilitzar coneixements geogràfics bàsics sobre relleu de la C. Valenciana, Espanya i del món (clima, activitats humanes, població) establint conclusions, semblances i diferències.
4. Planificar i obtindre informació referent a les ciències socials utilitzant distintes fonts d'informació (premsa, Internet, revistes, etc.), discernir entre dades i opinions, i transmetre els resultats de l'estudi.
5. Identificar els grans trets de canvis i evolució de la història de la humanitat, en especial algunes grans transformacions i conflictes.
6. Identificar i analitzar la riquesa del patrimoni artístic cultural de la humanitat.
7. Identificar i localitzar les comunitats autònomes espanyoles, estats europeus, principals països del món, analitzant exemples de desequilibris i desigualtats entre territoris.
8. Participar de forma activa en debats referents a problemàtiques de la societat actual, manifestant actituds de respecte davant de les opinions dels altres.
9. Identificar problemes i conflictes del món actual, fent especial rellevància a aquells que, per la seua proximitat (Comunitat Valenciana i Espanya), més es puguin conèixer, respectant i analitzant formes de vida, valors, creences i opinions diferents dels propis.

ÀREA LINGÜÍSTICA: VALENCIÀ I CASTELLÀ

1. Captar el sentit i intencions de textos orals i escrits, de diferents tipus, nivell i propòsit.
2. Saber integrar en un text de creació pròpia informacions de diferents textos sobre un mateix tema, on es reflectisca tant el punt de vista propi com els trobats.
3. Exposar i elaborar de forma clara i ordenada, tant oral com escrita, les idees i pensaments propis i aliens.
4. Exposar de forma oral un tema seguint unes pautes ordenades, adequant el llenguatge i vocabulari al a la situació comunicativa, alhora que s'aconsegueix l'atenció del receptor i de la receptora.
5. Produir textos que responguen a determinades estructures (narratives, descriptives, etc.) respectant criteris ortogràfics i adequant el text a la situació de comunicació.
6. Aplicar en les seues produccions la reflexió de la llengua respecte a normes, utilització d'enllaços, connectors, etc, amb la finalitat de transmetre adequadament els seus pensaments, idees, conclusions, etc.
7. Identificar i descriure la realitat plurilingüe d'Espanya, així com els fenòmens de contacte entre llengües i les conseqüències que es deriven.
8. Valorar la lectura com a font d'informació, aprenentatge i de gaudi.

9. Identificar el gènere a què pertany un text literari reconeixent les seues característiques pròpies i principals recursos estilístics.
10. Establir i conèixer relacions entre les principals obres, autors i moviments.

6. Instruments d'avaluació

1.-Avaluació inicial per a valorar els coneixements que l'alumne/a posseeix. Serà una mesura ordinària d'atenció a la diversitat que ha de ser desenvolupada amb tot l'alumnat amb la finalitat de conèixer a la diversitat de l'alumnat des del començament de Curs. Haurà d'aplicar-se al començament de cada Cicle i/o Etapa. La finalitat d'aquesta activitat és conèixer els hàbits, maneres de treball, estils d'aprenentatge, continguts conceptuals, procedimentals i actitudinals bàsics que porten els/les alumnes per a:

- Deduir necessitats del grup i de cada alumne/a.
- Establir prioritats de treball.
- Introduir adaptacions en la programació de l'àrea, una vegada coneguda la realitat de l'alumnat.
- Adoptar altre tipus de mesures que afecten a l'organització per a una millor atenció a la diversitat.

2.-Qüestionaris d'interès sobre la matèria. Es procedirà, mitjançant les activitats de presentació i motivació, a realitzar un sondeig a l'inici de cada unitat didàctica amb l'objectiu d'avaluar el grau de coneixement dels continguts a tractar. Aquests instruments tindran caràcter informatiu per al professorat.

3.-Quadern de l'alumnat i Quadern de Vocabulari, on es podran observar els aspectes formals (marges, ordre...), metòdics (resums, vocabulari específic...), conceptuals (correcció d'idees prèvies, ampliació d'insuficiències...), procedimentals i actitudinals.

4.-Activitats orals i escrites. Són controls dins d'una avaluació formativa, que permeten descobrir problemes i deficiències en el procés d'ensenyament-aprenentatge. Es valoraran les tècniques de treball, la capacitat de raonament i les actituds aconseguides.

5.-Proves objectives. Les proves objectives escrites es realitzaran per unitats (dues proves per avaluació, almenys) i amb elles es realitzarà l'avaluació sumativa.

6.-Qüestionaris, debats, posades en comú, on l'alumnat pot manifestar la seua opinió sobre els temes proposats.

7.-Observació diària per part del professorat, del treball quotidià de l'alumnat en classe. Valoració de l'expressió oral i escrita i dels treballs realitzats individualment o en equip, així com dels treballs d'investigació.

Es considera recomanable que l'alumant gestione el seu procés d'aprenentatge i que l'avaluació siga formativa, hem de fer-lo participar en el procés d'avaluació i ajudar-lo a desenvolupar la seua capacitat de reflexió autònoma. Cal utilitzar tots els tipus d'avaluació (autoavaluació, coavaluació, avaluació grupal ...) en funció de les activitats o tasques plantejades. També hem de recopilar les opinions de totes les persones involucrades en el procés: alumnat, professorat, coordinadors/es, pedagogs i pedagogues, psicòlegs i psicòlogues, etc.

7. Criteris de qualificació

A fi d'unir criteris i tenir els/les professors/es un punt de referència a l'hora de traslladar els resultats d'una avaluació a una qualificació numèrica, hem decidit assignar als distints instruments la valoració següent:

1r ESO

Els criteris de qualificació de 1r ESO estan en la programació de l'Àmbit Lingüístic i Social del curs 2021 – 22 (Geografia i Història i Valencià). Les assignatures de Geografia i Història i Valencià seguiran els mateixos criteris de qualificació (percentatges,...). No obstant això, els posem a continuació:

Exàmens	Exàmens o treball de lectura	Actitud	Activitats i llibreta	Projecte (expressió oral)
50 %	10%	10%	20%	10 %

En tots els exàmens, proves o treballs escrits es descomptarà per faltes d'ortografia. Es descomptarà 0,05 per cada falta de titlla, 0.1 per falta de lletra i 0,1 per castellanisme o fins a un màxim de 1.5 punts. Així també, hauran de treballar i presentar les tasques a través de les vies segons indicacions dels professors i professores. Caldrà respectar els terminis de lliurament fixats pel professorat així com el format i d'altres aspectes per acomplir adequadament l'objectiu de la tasca encomanada. En cas de no ser així, **la nota podrà veure's afectada**.

L'alumnat realitzarà:

1. Una o diverses proves objectives sense ajuda dels materials, on l'alumne/a demostre l'adquisició dels coneixements adquirits: **50%**.
2. Exercicis de classe, resums parcials, esquemes, treballs sobre el quadern; elaboració de mapes i gràfics; s'interpretaran de forma flexible, en atenció a les dificultats de les tasques proposades. En tot cas, no podran superar, junts, el **20%**.
3. En cadascun dels trimestres s'elaborarà un projecte interdisciplinar, que englobe les matèries de Geografia i Història i Valencià: **10%**
4. Una lectura per trimestre, on es treballarà la comprensió lectora: **10%**
5. L'assistència habitual, l'atenció, la participació en classe, etc.: **10%**.

Recuperació d'avaluacions suspeses durant el curs (1r ESO)

L'alumne/a amb l'àrea de Geografia i Història no superada durant cadascuna de les tres avaluacions podrà recuperar-les, durant el curs, amb una prova escrita o amb un treball proposat pel professor o per la professora dels continguts imprescindibles no superats.

Recuperació extraordinària (1r ESO)

L'alumne/a que no ha aprovat en l'avaluació ordinària de juny realitzarà una prova objectiva escrita, basada en el continguts imprescindibles de l'àrea o matèria suspesa.

2n ESO

1. Una o diverses proves objectives a realitzar sense ajuda dels materials, on l'alumne/a demostre l'adquisició dels coneixements adquirits: **60%**.

2. Exercicis de classe, resums parcials, esquemes, treballs sobre el quadern: 20%. Elaboració de mapes i gràfics: 10%. S'interpretaran de forma flexible, en atenció a les dificultats de les tasques proposades. En tot cas, no podran superar, junts, el **30%**.
3. L'assistència habitual, l'atenció, la participació en classe, etc.: **10%**.

Si l'expressió escrita és deficient es descomptarà fins a 0,5 punts de la qualificació final de l'exercici, activitat, quadern, examen... En canvi, si aquesta és correcta o si ha millorat de manera considerable respecte a activitats anteriors s'afegirà fins a 0,5 punts.

3r ESO i 4t ESO

1. Una o diverses proves objectives a realitzar sense ajuda dels materials, on l'alumne/a demostre l'adquisició dels coneixements adquirits: **70%**.
2. Exercicis de classe, resums, esquemes, treballs sobre el quadern: 20%. Elaboració de mapes i gràfics: 10%. Aquests s'interpretaran de forma flexible, en atenció a les dificultats de les tasques proposades. En tot cas, no podran superar, junts, el **20%**.
3. L'assistència habitual, l'atenció, la participació en classe, etc.: **10%**.

Si l'expressió escrita és deficient es descomptarà fins a 0,5 punts de la qualificació final de l'exercici, activitat, quadern, examen... En canvi, si aquesta és correcta o si ha millorat de manera considerable respecte a activitats anteriors s'afegirà fins a 0,5 punts.

Recuperació d'avaluacions suspeses durant el curs (2n, 3r i 4t ESO)

L'alumne/a amb l'àrea de Geografia i Història no superada durant cadascuna de les tres avaluacions podrà recuperar-les, durant el curs, amb una prova escrita o amb un treball proposat pel professor o per la professora dels continguts imprescindibles no superats.

Recuperacions de pendents de cursos anteriors (2n, 3r i 4t ESO)

L'alumne/a amb Geografia i Història pendent de cursos anteriors haurà de ser avaluat/ada pel professor o per la professora del grup en què es trobe l'alumne/a. S'han de seguir els criteris següents:

- a) L'alumne/a que aprova les dues primeres avaluacions del curs en què es troba matriculat aprovarà l'àrea pendent del/s curs/os anterior/s.
- b) Si no aprova les dues primeres avaluacions, l'alumne/a realitzarà durant la 3a avaluació unes activitats que li donarà el/la seu/a professor/a del present curs. Les activitats s'han de lliurar al seu professor o a la seua professora el 29 d'abril de 2022.
- c) En cas de no aprovar les activitats, podrà fer una prova escrita sobre continguts imprescindibles del curs pendent. Aquesta prova objectiva es realitzarà el dijous 12 de maig de 2022 entre les 14:10 i les 15:00 hores, a l'aula HISB.
- d) L'alumne/a que suspén a juny farà, a la prova extraordinària de juliol, un examen de cada assignatura pendent més l'examen del curs actual.

Recuperació extraordinària (2n, 3r i 4t ESO)

L'alumne/a que no ha aprovat en l'avaluació ordinària de juny realitzarà una prova objectiva escrita, basada en el contingut imprescindible de l'àrea o matèria suspesa.

Batxillerat

Història del Món Contemporani (1r)

En cadascuna de les avaluacions es realitzaran, almenys, dues proves on l'alumne/a demostre que ha assolit els objectius. La mitjana d'aquests exàmens equivaldrà al **80%** com a mínim de la nota final de l'avaluació. Els treballs de classe, resums, esquemes, comentaris de textos, mapes, gràfics, quadres estadístics, etc., així com la participació en classe, es valorarà amb un màxim del **20%** de la nota final de l'avaluació.

Si l'expressió escrita és deficient es descomptarà fins a 0,5 punts de la qualificació final de l'exercici, activitat, quadern, examen... En canvi, si aquesta és correcta o si ha millorat de manera considerable s'afegirà fins a 0,5 punts.

Els/les alumnes que no han superat una avaluació hauran de realitzar una prova de recuperació que es realitzarà després de cada avaluació.

La nota final del curs s'obtindrà calculant la mitjana de les notes obtingudes en les tres avaluacions.

Per a l'alumnat de 2n de Batxillerat amb Història del Món Contemporani pendent de 1r es programaran dues proves parcials. La data de la primera prova serà el dijous 13 de gener de 2022, a les 14:10 hores. Serà un examen de la primera part dels continguts imprescindibles impartits en el curs que té pendent. La segona prova serà el dijous 31 de març de 2022, a les 14:10 hores. Serà un examen de la segona part dels continguts imprescindibles impartits en el curs que té pendent. En cas de no superar les proves parcials, l'alumne/a podrà fer una prova final de la totalitat dels continguts imprescindibles impartits en el curs que té pendent el dia 7 d'abril de 2022, a les 14:10 hores. Totes les proves es realitzaran a l'aula HISB.

Història d'Espanya (2n)

La participació en la nota global de l'avaluació serà la següent:

- Proves objectives individuals: mínim **80%**.
- Treball diari en classe (resums, informes, gràfics, mapes, etc.), així com assistència i atenció en el treball de classe: màxim **20%**.

Si l'expressió escrita és deficient es descomptarà fins a 0,5 punts de la qualificació final de l'exercici, activitat, quadern, examen... En canvi, si aquesta és correcta o si ha millorat de manera considerable respecte a activitats anteriors s'afegirà fins a 0,5 punts.

Les recuperacions s'efectuaran en acabar l'avaluació corresponent, mitjançant la realització d'exàmens.

La nota final del curs s'obtindrà calculant la mitjana de les notes obtingudes en les tres avaluacions.

Història de l'Art (2n)

Es realitzaran en cada avaluació almenys dos exercicis escrits que suposaran el **90%**, com a mínim, de la nota. Un **10%**, com a màxim, correspondrà a la realització de treballs i activitats, així com a l'assistència i la participació en classe, a l'actitud positiva cap a l'assignatura.

Els instruments d'avaluació seran variats. En l'avaluació tindrà especial importància el comentari de les distintes creacions artístiques, on l'alumne/a aplique el que sap i demostre que ha sigut un aprenentatge viu i no sols memoritzat. Totes les proves

constaran d'exercicis teòrics, pràctics (comentari de dispositives) i definició de termes i conceptes artístics.

Si l'expressió escrita és deficient es descomptarà fins a 0,5 punts de la qualificació final de l'exercici, activitat, quadern, examen... En canvi, si aquesta és correcta o si ha millorat de manera considerable s'afegirà fins a 0,5 punts.

Els/les alumnes que no superen les proves, podran realitzar la recuperació de cada avaluació.

La nota final del curs s'obtindrà calculant la mitjana de les notes obtingudes en les tres avaluacions.

Geografia (2n)

La qualificació de cada avaluació es desglossarà de la manera següent:

- Proves escrites (**90%** com a mínim).
- Treballs (comentaris, exercicis, activitats dins i fora de classe), intervencions en classe i assistència (**10%** com a màxim).

Cada avaluació no superada tindrà la possibilitat d'un examen de recuperació al principi de la següent avaluació.

Si l'expressió escrita és deficient es descomptarà fins a 0,5 punts de la qualificació final de l'exercici, activitat, quadern, examen... En canvi, si aquesta és correcta o si ha millorat s'afegirà fins a 0,5 punts.

La nota final del curs s'obtindrà calculant la mitjana de les notes obtingudes en les tres avaluacions.

Recuperació extraordinària (Batxillerat)

L'alumnat que no ha aprovat en l'avaluació ordinària de juny realitzarà una prova escrita, basada en el continguts imprescindibles, de l'àrea o matèria suspesa.

FPB: Mòdul Comunicació i Societat

Procediments i instruments previstos per avaluar l'aprenentatge de l'alumnat i seguir la seua progressió:

PERCENTATGES

FPB: Àmbit Comunicació i Societat I (Tapisseria i Cortinatge)

a) Examen de continguts	40%
b) Procediments / Activitats	30%
c) Actitud	30%

Els/les alumnes de la FPB hauran de fer alguna de les lectures programades de 1r, 2n o 3r d'ESO, una en valencià i una altra en castellà, a discreció del professorat atenent a les seues capacitats i/o coneixements previs.

Les matèries de Socials i Llengua (Castellà i Valencià) s'avaluaran per separat amb proves, treballs (individuals o de grup) i exàmens. Les assignatures de Castellà i de Valencià tindran una nota conjunta.

Es tindrà en compte l'actitud a classe dels següents aspectes:

- a) Valoració positiva:
 - Participació de forma ordenada.

- Participació de forma activa i amb reflexió.
 - Respecta els/les companys/es i el/la professor/a quan intervenen.
 - Respecta els ensenyaments del professorat.
 - Puntualitat.
 - Atenció adequada de les instruccions del professorat.
 - Concentració, interès i motivació en la realització de les activitats.
 - Esforç per aprendre i millorar el nivell de coneixements general.
 - Acceptació del treball encomanat.
- a) Valoració negativa:
- Arribar a classe sense el material per a treballar: quadern, bolígrafs, dossier ...
 - Emissió de sons que destorben el desenvolupament de les classes.
 - Destorbar els/les companys/es mentre realitzen tasques.
 - Manca de col·laboració en les tasques de recollida o preparació de l'aula
 - Retard

Si un/a alumne/a perd el dret a l'avaluació contínua per faltes d'assistència, podrà presentar-se a un examen a final de curs. El professorat prepararà unes proves per a cada matèria que haurà de realitzar l'alumne/a el dia dels exàmens finals del mòdul de la seua classe. A més a més, l'alumne/a haurà de presentar unes activitats que se li hauran lliurat prèviament. L'examen de continguts valdrà el 80% i les activitats lliurades el 20% en cada matèria.

D'altra banda, si l'alumne/a no assisteix a un examen, el/la professor/a podrà demanar-li que justifique la falta amb un document oficial per poder repetir-li l'examen un altre dia.

Criteris de recuperació

En cas de no aprovar el mòdul en el període ordinari, l'alumnat tindrà un període extraordinari per a recuperar el mòdul. En concret, el professorat prepararà unes proves per a cada matèria que haurà de realitzar l'alumnat el dia oficial de la recuperació. A més a més, l'alumnat haurà de presentar unes activitats que se li hauran lliurat prèviament. L'examen de continguts valdrà el 80% i les activitats lliurades el 20%.

Nota: durant el curs 2021 – 22, tots els percentatges es revisarien en cas de confinament total de llarga duració (COVID - 19).

8. Metodologia. Orientacions didàctiques

a) Metodologia general de l'àrea o matèria. Recursos didàctics i organitzatius.

La metodologia educativa ha de facilitar el treball autònom de l'alumnat i, al mateix temps, estimular les seues capacitats per al treball en equip, potenciar les tècniques d'indagació i investigació i les aplicacions i transferències d'allò que s'ha après a la vida real. Des del departament, en totes les activitats, tractarem de difondre la necessitat d'aplicar bones pràctiques en l'ús de les TIC, així com mesures dirigides a la sensibilització, prevenció i erradicació de qualsevol tipus de violència i discriminació per causa d'intolerància, especialment referida a condicions de discapacitat, gènere, orientació i identitat sexual, ètnia o creences religioses.

L'aprenentatge s'organitzarà de la manera següent:

1. Es presenta breument, a manera d'introducció, el problema o procés a estudiar.
2. S'atén a la realització d'activitats d'indagació per a esbrinar els coneixements dels alumnes sobre el tema i les seues concepcions, prejudicis i estereotips. S'intenta després, mitjançant materials i activitats previstes, provocar preguntes que vagen fent aparèixer el problema que es vol estudiar. Més endavant, s'intenta fer aparèixer la hipòtesi explicativa possible. Amb tot aquest material, ordenat en forma de guió, es planteja una estratègia general, un orde en el treball de recerca i tractament de fonts.
3. Seguint el guió de treball i les preguntes i problemes formulats, es realitzen activitats que inciten l'alumne/a a buscar respostes en les diferents fonts d'informació que se li subministren. El treball més important es realitza a través del tractament de la informació disponible, i és fonamental l'ús de procediments i tècniques diverses. Es pot correspondre, atenent el treball individual i en grup de l'alumne/a per a la recerca d'informació, a la utilització de material audiovisual, i la instrucció directa del professorat quan es considere convenient. Es recomanen tècniques diverses per a dinamitzar el treball en l'aula i no caure en la monotonia.
4. S'hi estructura i revisa la informació obtinguda per a construir una explicació del problema. Així mateix, es passa revista a la forma en què s'ha aconseguit aquell coneixement, amb quins mitjans i per quins camins. Finalment, es constaten els possibles canvis d'idees, prejudicis o estereotips relatius a les posicions inicials.
5. Els resultats es comunicaran oralment, a través d'exposicions, i per escrit, mitjançant informes i resums.

No obstant això, i després de diversos anys d'experiències en aquesta línia, no cal abusar del treball de l'alumne/a ja que a vegades cau en la rutina perillosa que els pot arribar a avorrir. És preferible combinar-ho amb la utilització de material audiovisual i, fins i tot, amb la instrucció directa que ajuda a fixar una sèrie de coneixements bàsics. Les activitats necessàries per a portar a bon terme el procés són variades i atenen als diferents continguts dels currículums. El pas d'una part a una altra es realitza mitjançant exercicis de connexió que assegurin l'aprenentatge dins d'un procés fluid i continuat, en una progressió que seguirà desenvolupant-se al llarg del procés d'aprenentatge.

La posada en pràctica d'aquesta metodologia requereix l'aprenentatge i ús per l'alumnat d'una sèrie de **continguts procedimentals**. Els/les alumnes, al final de curs, haurien d'utilitzar aquests procediments, amb diferent grau de complexitat, depenent del curs:

1. Comprensió de textos històrics i geogràfics:
 - Diferenciar entre conceptes i dades.
 - Establir una jerarquia d'idees.
 - Entendre el seu significat global
 - Diferenciar entre lectura literal i interpretació
2. Lectura i interpretació de la informació cartogràfica.
 - Elaboració de mapes amb les diferents tècniques cartogràfiques: ús de trames, fluxos, línies, símbols, etc. Entendre quina d'elles pot ser més o menys adequada, i que només significa una aproximació a la realitat.
 - Lectura i interpretació de mapes, plans, etc.

3. Elaboració d'eixos cronològics amb diverses variables. Comprensió, a partir d'ells, dels conceptes temporals: successions, simultaneïtats, temps llargs i curts, etc.
4. Elaboració i interpretació de gràfics lineals, circulars, piràmides d'edats, etc.
5. Interpretació de fonts iconogràfiques: imatges de text, diapositives, pel·lícules...
6. Coneixement i ús de les diverses formes de comunicació:

- Exposició oral.
- Comunicació escrita.
- Elaboració de resums de forma raonada i coherent.
- Acompanyar els textos amb altres formes de comunicació: guions, esquemes, etc.
- Ús habitual de les normes de realització i presentació de treballs.
- Realització de xicotetes investigacions guiades, a partir de material bibliogràfic, premsa, dades de diversa índole, enquestes, etc.

Aplicació de les normes bàsiques de presentació i ordre de resums, treballs, quaderns: lletra llegible, marges, titulacions, neteja, ortografia, etc.

Utilització de les diferents tècniques de treball en grup: respecte al treball dels companys, acceptació del grup, respecte del torn de paraules, etc.

L'àmbit lingüísticosocial haurà d'entendre's com una àrea integradora i interdisciplinària. Es buscarà una proposta que tinga en compte la qualificació o qualificacions professionals del programa així com les possibles aportacions audiovisuals i informàtiques i l'aprenentatge per descobriment, que afavorisca el treball autònom i en equip, que desenvolupe el pensament divergent i es complemente amb tallers (de periodisme, teatre, etc.)

És fonamental proporcionar a l'alumnat els mitjans necessaris perquè s'acostume a assumir actituds crítiques, creatives i solidàries, raó per la qual ha d'existir una interacció permanent entre professor/a i alumne/a i entre els/les alumnes, és a dir, un treball en equip que es tradueix en debats, treballs d'investigació, interpretació de textos, elaboració d'article i/o entrevistes, etcètera. Resultarà fonamental l'atenció a la diversitat ja que és necessari donar resposta a les necessitats educatives de l'alumnat, entenent l'atenció a la diversitat com una característica de la pràctica docent ordinària, oferint respostes diferenciades en funció de l'alumnat. Així, serà d'especial importància la forma d'ensenyar i d'organitzar l'aula, ajustant l'actuació del professorat al que són capaços d'aprendre els/les alumnes, sense renunciar als objectius didàctics de la unitat. Per això, el/la professor/a proposarà activitats variades, materials diversos, i diverses formes d'agrupament de l'alumnat.

Els **recursos didàctics i organitzatius** seran els que seguidament explicarem.

Els llibres de text del curs 2021-22 són:

1r ESO: *Geografia i Història 1* (Editorial Anaya)

2n ESO: *Geografia e Història 2* (Editorial Anaya)

3r ESO: *GiH Geografia i Història 3* (Editorial Vicens-Vives)

4t ESO: *GiH Geografia i Història 4* (Editorial Vicens-Vives)

1r Batxillerat: *HC 1r Batx/ HMC 1º Bach* (Editorial Vicens-Vives)

2n Batxillerat: *Geografia Batxillerat 2/Geografia Bachillerato 2* (Editorial Anaya).
Història de l'Art 2n Batxillerat/Historia del Arte 2º Bachillerato (Editorial Vicens-Vives)

Utilitzarem de forma habitual el llibre de text i el quadern de treball de l'alumne/a, però ens ajudarem també de tot el material disponible per afavorir i facilitar l'aprenentatge. Aprofitarem des de mapes, atles, diapositives, fotografies, vídeos, premsa, eixides i visites a llocs d'interès relacionats amb els temes tractats. Amb les matèries que no tenen llibre establert, es treballarà amb fotocòpies i altres materials.

Per facilitar el **pas de Primària a Secundària** el centre ha establert una sèrie de criteris:

Normes de comportament:

- Circula per la dreta en els corredors
- A l'aula, trau el material sense esperar que el/la professor/a ho demane.
- Demana permís per entrar a l'aula si la porta està tancada.
- Només es pot eixir de l'aula per un motiu justificat, amb permís del professorat i el portant el pas de corredor.
- Dins l'aula, estigues en silenci i si vols parlar, demana el torn de paraula.
- No utilitzes aparells electrònics sense permís del professorat.

Materials

- En l'estoig porta sols tres bolis (blau, negre i roig), un llapis negre, goma d'esborrar, maquineta de fer punta, regle de 20 cm. i alguns llapis de color per treballar mapes...
- Per realitzar les activitats és preferible fulls blancs mida A-4.
- Porta una carpeta amb 10 fundes de plàstic per guardar fitxes o treballs.

Normes de treball:

- Cada dia, a classe el/la professor/a explicarà i anirà elaborant la teua llibreta que haurà de complir:
 - Escribeu amb bolígraf blau o negre. Usa el llapis per esborranys i el roig per a les correccions.
 - No es pot utilitzar el corrector. Fes correccions discretes i sense taques.
 - Posa títols i data.
 - Escribeu amb lletra clara i llegible.
 - Destaca definicions, apartats i resultats.
 - Numera les pàgines soltes que guardes en les fundes de plàstic.

b) Activitats i estratègies d'ensenyança i aprenentatge.

Aquesta metodologia tindrà la seua materialització pràctica en les Unitats Didàctiques, que presenten un esquema en la realització del qual s'han tingut en compte tots els aspectes comentats. D'aquesta manera, les Unitats Didàctiques constaran, d'activitats de presentació i motivació, posada en comuna de coneixements previs, desenvolupament de continguts, activitats de síntesis, activitats d'ampliació, activitats de reforç i, finalment, activitats d'avaluació.

1.-Activitats de posada en comuna de coneixements previs. Amb la finalitat d'assolir que l'aprenentatge siga significatiu, facilitant i adequant els continguts de la programació i el seu correcte desenvolupament, és essencial conèixer quins coneixements previs presenta l'alumnat sobre la matèria. Per això, abans de començar cada unitat, es realitzarà un exercici escrit (test, preguntes curtes, etc.) o oral (brainstorming) sobre els coneixements previs, sent de caràcter informatiu per al professorat.

2.-Activitats de presentació-motivació. Totes les unitats didàctiques començaran amb una activitat de presentació-motivació amb la qual intentarem fer més atractiu el tema

captant d'aquesta manera l'atenció de l'alumnat. Com activitats de presentació usarem en molts casos imatges o lectures d'articles. En aquest sentit, vam considerar interessant l'ús d'articles de premsa, ja que així els/les alumnes són conscients que tot l'estudiat a classe forma part de la vida quotidiana i que no es tracta d'una cosa teòrica i irreal que apareix al llibre. A més, així aprenen a extraure informació d'un text, seleccionant les idees importants i relacionant-lo amb els conceptes apresos.

3.-Activitats de desenvolupament dels continguts. Com ja hem apuntat a l'hora de desenvolupar els continguts (tant conceptes, com procediments i actituds), són imprescindibles les explicacions del professorat, que actuarà com a nexse d'unió entre els continguts teòrics i les activitats pràctiques. Encara que el/la professor/a ha de dirigir el procés d'ensenyament-aprenentatge, l'alumnat és la peça fonamental, pel que se li dotaran d'eines perquè es convertisca en constructor del seu propi coneixement. Per això, els continguts conceptuals de la matèria es treballaran mitjançant procediments (comentari de documents històrics i historiogràfics), els quals, al seu torn, ens permetran treballar els continguts actitudinals.

4.-Activitats de síntesis. Amb la finalitat de concretar la gran varietat d'informació rebuda per l'alumnat, és necessari el desenvolupament d'activitats de síntesis que ajuden a ordenar-la. D'aquesta manera, sol·licitarem com exercici, el disseny de mapes conceptuals, quadres resum o eixos cronològics o els oferirem incomplets amb la finalitat de que ells els emplenin.

5.-Activitats de reforç. Presentaran un nivell de continguts ajustat al mínim i aniran dirigides a l'alumnat que tinga dificultats d'aprenentatge dels continguts de la matèria.

6.-Activitats d'ampliació de coneixements. En cada unitat l'alumne/a trobarà diverses activitats d'ampliació o pràctica dels continguts teòrics treballats. D'aquesta manera, podran elaborar un treball d'investigació referent al tema que trien per parelles o grups de tres. D'entre aquells que les realitzen, alguns i de manera rotatori, exposaran els seus treballs oralment en una sessió prèvia a la de la prova escrita corresponent als continguts teòrics de la unitat en qüestió.

7.-Activitats d'avaluació. Encara que totes les activitats realitzades per l'alumnat s'avaluaran, ens referim ací a les proves objectives que es realitzaran en finalitzar les Unitats Didàctiques i a les quals ens referirem al parlar dels instruments d'avaluació.

9. Mesures de resposta educativa per a la inclusió de l'alumnat amb necessitat específica de suport educatiu o amb alumnat que requerisca actuacions per a la compensació de les desigualtats.

L'obligatorietat de l'ESO, la prolongació del període d'escolarització i el plantejament d'una educació comprensiva, a fi que tot l'alumnat reba una educació bàsica i comuna, com a manera d'incrementar la igualtat d'oportunitats, significa un repte per a les autoritats educatives, per al professorat i l'organització dels centres. Tot l'alumnat té dret a rebre una formació tan completa com les seues possibilitats li permeten. I els currículums han d'adaptar-se a les necessitats de tot l'alumnat, fonamentalment d'aquell que necessite ajudes especials. L'experiència ha demostrat que el problema és tan greu que cal posar tots els mitjans per a intentar millorar la pràctica escolar i abordar-lo el més prompte possible, a fi que els resultats milloren.

En programacions anteriors hem apuntat ja l'origen de tal diversitat: diferències en la motivació del l'alumnat, en les capacitats, en els coneixements i destreses, o diferent extracció social i cultural. Aquest panorama explica que el problema, lluny d'alleujar-se,

és cada vegada més greu tant per la quantitat d'alumnat que necessita ajudes, com per la quantitat i qualitat de les ajudes. El repte és mantenir l'equilibri entre garantir uns aprenentatges comuns per a tots i assegurar l'atenció a la diversitat de l'alumnat.

Per tant, les mesures previstes en el nostre departament serien les següents:

1. Realitzar una avaluació inicial amb la finalitat de fer una aproximació al nivell de destreses en què es troben els/les alumnes. Posteriorment, les activitats de classe i les opinions de la resta de l'equip de professors/es completaran el coneixement, fent un diagnòstic més precís.
2. Per als/les alumnes a qui calga **organitzar Adaptacions Curriculars Individuals No Significatives** es proposaran tasques amb diverses dificultats, des de les més senzilles (comprensió lectora, realització de resums) fins a més complexes (establir relacions, realitzar informes, etc), perquè els/les distints/es alumnes realitzen aquelles més acords amb les seues capacitats, o altres amb l'ajuda del professorat.
3. Per a l'alumnat amb majors dificultats, que requereisca **Adaptacions Curriculars Individuals Significatives**, proposem la selecció i adequació dels objectius i continguts, adaptant aquests a la diversitat de l'alumnat. Es prepararan activitats concretes i específiques per a adaptar-se a les necessitats de cadascun/a i que donen resposta als objectius marcats per a aquests/es.

El nostre departament participa en les següents intervencions del Pla d'Actuació de Millora:

- Intervenció 6: Co-tutoria.

Va dirigit a l'alumnat d'ESO i 1r d'FPB i Batx.

Aquesta actuació servirà per a atendre millor l'alumnat en dies amb un desenvolupament especial en que es requereisca una atenció més individualitzada per part del tutor: benvinguda, lliurament de notes i finals de trimestre. Recolzarà al tutor/a en determinades tasques d'organització: banc de llibres, arxiu de documentació.

- Intervenció 7: Codocència.

S'aplica l'actuació per a alumnat que treballa per àmbits en 1r d'ESO dotant al professorat de l'àmbit d'un recolzament didàctic en les matèries de les quals no és especialista.

- Intervenció 8: Reforç/desdoblament.

Va dirigit a l'alumnat d'ESO.

Reforç i desdoblament en les assignatures i nivells indicats per tal de donar una millor resposta individualitzada a l'alumnat amb majors dificultats d'aprenentatge i grups més nombrosos.

- Intervenció 10: Organització anti-COVID.

Va dirigit a tot l'alumnat del centre.

L'objectiu és reduir desplaçaments i assegurar la distància interpersonal d'1,20m, preveient un possible escenari en que l'alumnat haja de mantenir una distància interpersonal d'1,50m..

En 1r d'ESO funcionarà 1 grup més dels autoritzats.

En 2n d'ESO funcionarà 1 grup més dels autoritzats.

10. Unitats didàctiques:

a) Organització de les unitats didàctiques

GEOGRAFIA i HISTÒRIA (1r ESO)

Consultar la programació de l'Àmbit Lingüístic i Social curs 2021 – 22 (Geografia i Història i Valencià).

GEOGRAFIA i HISTÒRIA (2n ESO)

D'acord amb els informes valoratius de fi de curs 2020 – 21, el departament de Geografia i Història informa que es van poder impartir tot els continguts (aprenentatges) imprescindibles programats per al curs 2020-21.

Competències clau (CC): comunicació lingüística (CCL), competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia (CMCT), competència digital (CD), aprendre a aprendre (CAA), competències socials i cíviques (CSIC), sentit d'iniciativa i esperit emprenedor (SIEP) i consciència i expressions culturals (CEC).

Unitat 1: L'inici de l'edat mitjana. Els musulmans

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- L'edat mitjana. - Etapes i civilitzacions.	1. Conèixer l'origen i les etapes de l'edat mitjana, i localitzar les civilitzacions medievals.	1.1. Identifica les fites cronològiques fonamentals de l'edat mitjana.	CSYC
		1.2. Localitza al mapa les principals civilitzacions medievals.	
- El naixement de l'islam. - Aràbia abans de Mahoma. - Mahoma i la religió islàmica.	4. Localitzar l'Aràbia i Pròxim Orient, i explicar la doctrina musulmana.	4.1. Identifica l'àrea geogràfica en la qual s'origina l'islam.	CL CMCT
		4.2. Cita els principis del credo musulmà.	
- L'expansió islàmica. - La creació de l'Imperi.	5. Enumerar les etapes de l'expansió islàmica i de l'Imperi islàmic, i diferenciar conceptes bàsics sobre	5.1. Elabora un quadre amb les etapes de l'Imperi islàmic.	CAA CSYC

- L'organització política i administrativa.	la seua organització.	5.2. Associa càrrecs polítics amb les seues funcions.	
- Les activitats econòmiques. - Agricultura, artesania i comerç.	6. Explicar conceptes relacionats amb l'organització econòmica de l'Imperi islàmic.	6.1. Aprén vocabulari nou relacionat amb la unitat.	CL CAA
		6.2. Realitza un mapa conceptual sobre l'economia islàmica.	
- La societat i la ciutat musulmanes. - L'organització social. - La ciutat musulmana.	7. Distingir els components de la societat islàmica, i reconèixer l'estructura urbana d'una ciutat musulmana.	7.1. Elabora un esquema de la societat islàmica, i les funcions de cada grup social.	CAA CSYC
		7.2. Reconeix les principals característiques d'una ciutat musulmana.	
- El llegat cultural i artístic de l'islam.	8. Diferenciar els caràcters principals de la cultura i l'art musulmans.	8.1. Reconeix l'essencial de l'art islàmic.	CEC
- Gestionar informació temporal: el temps històric i la seua comprensió. Els eixos cronològics.	9. Desenvolupar destreses i estratègies sobre el temps històric.	9.1. Maneja amb propietat eixos cronològics.	CMCT CAA
- Comprovar la progressió en algunes competències bàsiques.	10. Desenvolupar competències bàsiques.	10.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CL CMCT CAA CSYC CEC

Unitat 2: L'Alta edat mitjana. L'inici del feudalisme

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- El feudalisme a Europa. - Cronologia. - Origen i extensió.	1. Explicar l'origen del feudalisme, i conèixer la seua extensió i forma de govern.	1.1. Identifica causes i abast del feudalisme.	CSYC
- L'economia feudal. - Organització i treballs.	2. Conèixer el feu, diferenciar les seues parts, i explicar la seua autosuficiència econòmica.	2.1. Definix els components del feu.	CL
		2.2. Explica l'autosuficiència econòmica del feu.	
- La societat feudal i les relacions de dependència. - Estaments i relacions de dependència.	3. Reconèixer la societat feudal i les relacions de dependència existents.	3.1. Elabora una piràmide estamental medieval.	CAA
- L'estament nobiliari: com vivia la noblesa?	4. Comprendre el mode de vida de la noblesa.	4.1. Detalla les diferències entre alta i baixa noblesa.	CL
- L'estament eclesiàstic: com vivia el clergat?	5. Comprendre les activitats de l'església i el mode de vida del	5.1. Realitza un esquema amb les activitats de l'Església.	CL CAA

	clergat.	5.2. Classifica els membres del clergat.	
- L'estament dels treballadors: com vivien els camperols?	6. Conèixer la vida dels camperols i els seus habitatges.	6.1. Analitza la vida camperola.	CSYC CAA
		6.2. Descriu els seus habitatges.	
- L'art romànic. - L'art romànic. - L'arquitectura.	7. Conèixer els caràcters bàsics de l'arquitectura romànica.	7.1. Explica les característiques de l'arquitectura romànica.	CEC
- Analitzar obres d'art. L'arquitectura.	9. Analitzar correctament obres d'art arquitectòniques.	9.1. Analitza l'arquitectura romànica.	CAA SIEP
- Comprovar la progressió en algunes competències bàsiques.	10. Desenvolupar competències bàsiques.	10.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CL CAA CMCT CD CSYC

Unitat 3: La península Ibèrica entre els segles VIII i XI

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- Al-Àndalus. L'islam a la península Ibèrica (711-1031). - Conquesta i evolució.	1. Reconèixer i explicar l'evolució d'al-Àndalus entre 711 i 1031.	1.1. Identifica i explica els moments més importants de la història d'al-Àndalus entre 711 i 1031.	CL CSYC
- L'organització política i econòmica d'al-Àndalus. - El govern i l'administració. - L'economia andalusina.	2. Diferenciar el govern, l'administració i les activitats agràries i urbanes en al-Àndalus.	2.1. Identifica l'estructura del govern i l'administració andalusina. 2.2. Realitza un esquema sobre les activitats econòmiques andalusines.	CL CAA CSYC
- La societat i la vida quotidiana. - La diversitat social. - Les festes, la indumentària i l'educació.	3. Descriure els grups socials d'al-Àndalus, i distingir aspectes de la indumentària i l'educació.	3.1. Caracteritza la societat andalusina i els seus hàbits. 3.2. Aborda aspectes quotidians actuals de la civilització musulmana.	CL CAA CSYC
- La cultura de l'aigua.	4. Diferenciar les formes de captació, distribució i ús de l'aigua en al-Àndalus.	4.1. Descriu les formes de captació i ús de l'aigua.	CL CD SIEP
- La cultura i l'art califal.	5. Reconèixer manifestacions culturals i artístiques del califat.	5.1. Identifica personalitats culturals i artístiques del califat i les seues obres.	CAA SIEP
- Els nuclis cristians de resistència (722-1035). - El nucli cantàbric i els nuclis pirinencs.	6. Localitzar, diferenciar i conèixer l'evolució històrica dels nuclis cristians de resistència.	6.1. Identifica els nuclis cristians de resistència i descriu la seua evolució.	CSYC

- L'organització dels nuclis cristians de resistència. - El govern i la societat. - Les activitats econòmiques.	7. Resumir l'organització política, econòmica i social dels nuclis de resistència.	7.1. Realitza un resum sobre l'evolució d'un nucli cristià de resistència.	CL
- L'art en els segles IX i X. - L'art preromànic. - El Camí de Sant Jaume.	8.1. Diferenciar les manifestacions artístiques preromàniques.	8.1. Identifica estils preromànics.	CEC
	8.2. Conèixer el Camí de Sant Jaume.	8.2. Assenyala en un mapa l'itinerari compostel·là.	CSYC
- L'art romànic peninsular. - Arquitectura. - Escultura i pintura.	9. Analitzar l'arquitectura, escultura i pintura romàniques.	9.1. Identifica els trets més característics de l'art romànic.	CAA CEC
- La Comunitat Valenciana entre els segles VIII i XI.	10. Conèixer les principals característiques de la Comunitat Valenciana entre els segles VIII i XI.	10.1. Analitza l'alta edat mitjana en la Comunitat Valenciana.	CL CSYC CAA
- El comentari artístic. La pintura.	11. Observar de manera analítica obres pictòriques.	11.1. Comenta analíticament pintures romàniques.	CAA CSYC CEC
- Comprovar la progressió en algunes competències bàsiques.	12. Desenvolupar competències bàsiques.	12.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CL CMCT CAA CSYC CEC

Unitat 4: La plena i baixa edat mitjana. Del renaixement urbà a la crisi

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- El territori europeu. Un mosaic de regnes i pobles. - Cronologia i marc territorial.	1. Conèixer els trets essencials del mapa europeu a començaments del segle XI, i explicar la seua organització política.	1.1. Assenyala al mapa d'Europa la distribució territorial dels diferents regnes.	CCL CSYC
		1.2. Explica la situació política dels regnes medievals.	
- Els progressos agraris. - Les innovacions. - Les conseqüències.	2. Explicar els canvis agrícoles ocorreguts a Europa entre els segles XI i XIII, i conèixer les seues principals causes i conseqüències.	2.1. Assenyala causes i conseqüències de les transformacions agrícoles entre els segles XI i XIII.	CL CAA
- Les ciutats medievals. Recuperació, funcions i espais. - El renaixement urbà. - El burg.	3. Comprendre el renaixement urbà medieval, i conèixer la ciutat medieval i les seues condicions de vida.	3.1. Explica el ressorgir de les ciutats i les seues característiques.	CCL
- El govern i l'economia de les ciutats medievals.	4. Conèixer l'organització de la ciutat i dels gremis medievals, i explicar els diferents tipus de comerç.	4.1. Diferencia les categories d'artesans en els gremis.	CSYC
- La societat i la vida quotidiana.	5. Jerarquitzar la societat urbana i explicar aspectes de la vida	5.1. Elabora una piràmide social de la ciutat.	CAA

	quotidiana a la ciutat.	5.2. Explica escenes quotidianes de la ciutat.	
- La renovació cultural i religiosa. - La cultura urbana. - Religiositat i enemics de la fe.	6. Explicar conceptes relacionats amb la cultura i la religiositat medievals.	6.1. Definix conceptes culturals i religiosos.	CCL CAA
- Art gòtic. - L'arquitectura.	7. Reconèixer l'estil arquitectònic gòtic.	7.1. Identifica edificis gòtics i reconeix les seues característiques pròpies.	CEC CAA
- La baixa edat mitjana a Europa. - Crisi del segle XIV i conseqüències. - Recuperació del segle XV.	9. Explica els trets essencials de l'evolució històrica d'Europa en els segles XIV i XV.	9.1. Identifica i relaciona causes i conseqüències de la crisi baixmedieval a Europa.	CAA CSYC
- Analitzar una obra d'art. - L'escultura.	10. Observar de manera analítica obres escultòriques.	10.1. Analitza escultures gòtiques.	CD SIEP CEC
- Comprovar la progressió en algunes competències bàsiques.	11. Progressar en l'aprenentatge i aplicació de les competències bàsiques.	11.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CL CAA

Unitat 5: La península Ibèrica entre els segles XI i XV

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- La decadència d'al-Àndalus. - L'evolució política. - L'evolució artística.	1. Conèixer l'evolució històrica i artística d'al-Àndalus davall les taifes, els almoràvits i els almohades.	1.1. Relaciona esdeveniments històrics amb la seua cronologia corresponent.	CSYC
		1.2. Respon qüestions mitjançant l'observació i l'anàlisi d'informació gràfica.	
- La baixa edat mitjana en al-Àndalus. El regne nassarita. - El regne de Granada. - L'art nassarita.	2. Conèixer l'evolució històrica del regne nassarita, i comentar les seues principals manifestacions artístiques.	2.1. Exposar els trets essencials de l'evolució del regne de Granada.	CAA CD
		2.2. Identifica la riquesa artística de l'Alhambra i les seues diferents manifestacions.	
- Consolidació i avenç dels regnes cristians. - Castella i Lleó. - Estats i regnes orientals.	3. Analitzar la consolidació dels regnes cristians.	3.1. Respon qüestions mitjançant l'observació i l'anàlisi d'eixos cronològics.	CSYC CAA
		3.2. Relaciona informació relativa als continguts de la unitat.	
- El govern i l'administració dels regnes cristians.	4. Assenyalar institucions de govern i conèixer diferències entre regnes.	4.1. Explica les diferències entre les institucions de govern dels diferents	CL CAA

- Les monarquies. Les institucions. - L'administració territorial i municipal.		regnes.	
- Les activitats econòmiques dels regnes cristians. - Les activitats agràries. Activitats urbanes.	6. Apreciar diferències en les activitats econòmiques de Castella i la corona d'Aragó.	6.1. Compara les economies castellana i aragonesa.	CAA CD
- La societat estamental i les formes de vida. - Els estaments privilegiats i no privilegiats. - Jueus, mudèjars, ganduls i captaires.	7. Diferenciar grups socials en la societat estamental i descriure les seues formes de vida.	7.1. Elabora una piràmide social, descrivint la funció de cada estament.	CAA CSYC
		7.2. Compara les formes de vida dels diferents estaments socials.	
- La cultura i l'art dels regnes cristians. - L'art gòtic. L'art mudèjar.	8. Conèixer i explicar els estils gòtic i mudèjar, i reconèixer edificis significatius.	8.1. Descriu el gòtic i el mudèjar a partir d'exemples significatius.	CEC
- La baixa edat mitjana en els regnes cristians peninsulars.	9. Analitzar i explicar l'evolució dels regnes cristians peninsulars durant la baixa edat mitjana.	9.1. Localitza l'expansió territorial de les corones castellana i aragonesa.	CSYC
- La Comunitat Valenciana entre els segles XI i XV.	10. Diferenciar la singularitat històrica de la Comunitat Valenciana.	10.1. Explica la situació de la Comunitat Valenciana en aquesta etapa històrica.	CL CSYC
- Elaborar una biografia històrica.	11. Elaborar amb propietat una biografia històrica.	11.1. Elabora una biografia seguint els criteris adequats.	CL CAA SIEP
- Comprovar la progressió en algunes competències bàsiques.	12. Progressar en l'aprenentatge i l'aplicació de les competències bàsiques.	12.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CL CAA CEC CSYC

Unitat 6: L'inici de l'edat moderna. Els segles XV i XVI

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- L'edat moderna. - Un nou període històric. - Els canvis dels segles XV i XVI.	1. Explicar les transformacions ocorregudes a l'inici de l'edat moderna.	1.1. Distingeix diferents modes de periodització històrica.	CAA CSYC
		1.2. Comprén els canvis ocorreguts a Europa durant els segles XV i XVI.	

- Els descobriments i les seues causes. - Les causes. - Els descobriments de portuguesos i castellans.	2.1. Explicar les diferents causes que van conduir al descobriment d'Amèrica pels europeus.	2.1. Coneix i comprén les causes dels grans descobriments geogràfics.	CMCT CAA CSYC
	2.2. Distingir les exploracions de portuguesos i castellans i algunes de les seues conseqüències.	2.2. Explica viatges de descobriment i esmenta algunes conseqüències dels mateixos.	
- El naixement de l'estat modern. - Les monarquies autoritàries. - Els instruments del poder real.	3. Conèixer les característiques de l'estat modern.	3.1. Distingix les característiques dels règims monàrquics autoritaris.	CSYC
- Les transformacions econòmiques i socials. - El creixement demogràfic. - El progrés de l'economia. - Els canvis socials.	4. Apreciar les transformacions demogràfiques, econòmiques i socials ocorregudes en els segles XV i XVI.	4.1. Coneix les transformacions demogràfiques, econòmiques i socials dels segles XV i XVI.	CCL CD
- Canvis i conflictes religiosos. - Les causes de la Reforma, reformes i reformadors. - La Contrareforma catòlica.	5. Identificar els canvis religiosos ocorreguts a Europa durant el segle XVI, i exposar algunes de les seues conseqüències.	5.1. Distingix les característiques i extensió per Europa de la Reforma religiosa, i explica la Contrareforma.	CMCT CAA CSYC
- L'humanisme i la nova visió de l'ésser humà. - Els trets de l'humanisme. - Els corrents humanistes i la seua extensió.	6. Reconèixer la importància de l'humanisme i els seus corrents i difusió per Europa.	6.1. Diferencia el concepte d'humanisme i distingix els seus corrents i canals de difusió.	CAA
		6.2. Reconeix la importància de la invenció de la impremta.	
- El corrent renaixentista. - El Renaixement a Itàlia.	7. Formar xarxes conceptuals sobre l'art renaixentista.	7.1. Explica característiques del Renaixement, i coneix l'arquitectura italiana i les seues etapes.	CAA CEC
		7.2. Cita autors i obres representatius de l'escultura i la pintura renaixentistes a Itàlia.	

		7.3. Coneix els primitius flamencs i assenyalat algunes característiques del Renaixement a França i Alemanya.	
- Treballar amb el temps històric.	8. Comprendre la importància del temps en història, i elaborar eixos cronològics.	8.1. Aprén a elaborar i comentar un eix cronològic.	CD CSYC SIEP
- Comprova el teu aprenentatge i les teues competències.	9. Desenvolupar competències bàsiques.	9.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CCL CMCT CAA CSYC SIEP CEC

Unitat 7: L'inici de l'edat moderna a Espanya i Amèrica

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- El regnat dels Reis Catòlics. - L'enfortiment de l'Estat i l'expansió de Castella i d'Aragó.	1. Diferenciar els trets del regnat dels Reis Catòlics i relacionar-los amb l'establiment de l'Estat modern.	1.1. Distingeix diferents modes de periodització històrica.	CSYC SIEP
		1.2. Comprén els canvis ocorreguts a Espanya durant el regnat dels Reis Catòlics.	
- La monarquia hispànica. Carles I i Felip II. - Els monarques i l'organització de la monarquia. - La política dels Àustria.	2.1. Conèixer els monarques espanyols del segle XVI i els territoris i l'organització de la monarquia hispànica.	2.1. Distingeix els diferents monarques espanyols del segle XVI i els seus dominis.	CCL CAA CSYC
	2.2. Comprendre la política de l'Àustria, citant esdeveniments de la política interior i exterior de Carles I i Felip II.	2.2. Distingeix les diferents entitats geopolítiques de la monarquia hispànica al segle XVI.	
		2.3. Coneix els principals problemes de política interior al segle XVI.	
		2.4. Coneix les línies principals de la política exterior hispànica durant el segle XVI.	

- La conquesta d'Amèrica. - Característiques i etapes.	3.1. Explicar les característiques de la conquesta d'Amèrica: causes, característiques i etapes.	3.1. Distingir les principals etapes de la conquesta i els seus protagonistes.	CCL CAA CSYC SIEP
- La colonització i organització d'Amèrica. - Govern, administració i explotació econòmica.	3.2. Explicar com es va dur a terme la colonització i organització d'Amèrica.	3.2. Descriu els trets principals de la colonització d'Amèrica.	
- Les conseqüències de la conquesta i l'obra d'Espanya a Amèrica.	3.3. Identificar les conseqüències de la conquesta.	3.3. Assenyala les conseqüències fonamentals de la conquesta.	
	3.4. Sospesar interpretacions conflictives sobre la conquesta i l'organització d'Amèrica i sobre l'obra d'Espanya a Amèrica.	3.4. Valora les conseqüències de la conquesta a la metròpoli i a les colònies.	
- Economia, societat i vida quotidiana al segle XVI. - Població i economia. - Grups socials. Vida quotidiana.	4. Organitzar informacions sobre la política, la població, l'economia i la societat espanyoles del segle XVI.	4.1. Assenyala els trets essencials de la societat espanyola del segle XVI i coneix l'evolució demogràfica.	CMCT CAA CSYC
		4.2. Identifica els principals sectors econòmics.	
- El <i>Siglo de Oro</i> (etapa puixant de la cultura espanyola). - Evolució cultural. - Arquitectura. - Escultura. - Pintura.	5.1. Distingir l'evolució cultural i les principals característiques de l'arquitectura renaixentista a Espanya.	5.1. Coneix els trets essencials del <i>Siglo de Oro</i> espanyol i els seus protagonistes.	CCL CEC
	5.2. Distingir les principals característiques de l'escultura i la pintura del Renaixement a Espanya.	5.2. Identifica obres d'art representatives del Renaixement espanyol i als seus autors.	
	5.3. Valorar la singularitat artística d'El Greco.	5.3. Explica a través d'El Greco la singularitat i riquesa del moviment cultural espanyol en el període.	

- L'edat moderna en la Comunitat Valenciana.	6. Comprendre la singularitat de la Comunitat Valenciana en l'època d'estudi.	6.1. Analitza l'evolució històrica de la Comunitat Valenciana en aquesta etapa.	CSYC
- Les comparacions en història.	7. Aprendre a fer comparacions històriques.	7.1. Compara diferents realitats històriques i interpreta cartografia històrica.	CSYC
- Comprova el teu aprenentatge i les teues competències.	8. Progressar en l'aprenentatge i aplicació de les competències bàsiques.	8.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CCL CMCT CAA

Unitat 8: El segle XVII a Europa i a Espanya

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- El segle XVII. Transformacions i conflictes.	1. Identificar les transformacions generals del segle XVII, i analitzar les relacions entre els regnes europeus que conduïxen a guerres com la dels Trenta Anys.	1.1. Identifica els principals poders europeus del període.	CAA CSYC
		1.2. Coneix les motivacions dels diferents conflictes.	
- Els règims polítics. - Monarquies absolutes. - Sistemes parlamentaris.	2. Conèixer les diferències existents entre les monarquies absolutes i els sistemes parlamentaris.	2.1. Identifica diferents règims polítics.	CCL CAA CSYC
		2.2. Coneix les característiques del parlamentarisme.	
		2.3. Coneix les característiques de l'absolutisme.	
- La població i l'economia europees. - L'estancament demogràfic. - La crisi agrària i artesanal. - El comerç i el capitalisme financer. - El mercantilisme.	3. Comprendre l'evolució de la població i de l'activitat econòmica d'Europa durant el segle XVII.	3.1. Coneix l'evolució demogràfica d'Europa al segle XVII.	CSYC CMCT
		3.2. Coneix les línies generals de l'economia europea.	
- La monarquia hispànica al segle XVII, i els seus problemes. - Els monarques i els seus <i>validos</i> . - La crisi política, demogràfica i econòmica.	4. Assenyalar les característiques de la monarquia espanyola al segle XVII, citar monarques i valguts representatius i identificar els seus problemes.	4.1. Identifica els reis i governants espanyols del període.	CAA CSYC
		4.2. Descric els problemes de política exterior, interior, economia i demografia.	

- La societat i la vida quotidiana a Europa i a Espanya. - Els estaments privilegiats i no privilegiats. - La vida a la ciutat.	5. Distingir els trets essencials de la societat al segle XVII, i conèixer aspectes de la vida quotidiana.	5.1. Coneix l'estructura social europea de l'edat moderna.	CCL CAA
		5.2. Descriu la vida quotidiana a l'Espanya de l'època.	
- La ciència i la cultura. - La revolució científica: desenvolupament de la ciència i tècnica. - L'esplendor cultural.	6. Conèixer les bases de la ciència moderna, i identificar el concepte de <i>Siglo de Oro</i> .	6.1. Identifica els principals protagonistes de l'avenç científic del període.	CAA SIEP
		6.2. Recita a l'aula fragments d'obres teatrals del <i>Siglo de Oro</i> .	
- El llegat artístic - L'art barroc.	7. Reconèixer les característiques de l'art barroc, identificant-les en obres significatives.	7.1. Coneix els trets estilístics del Barroc.	CCL CEC
		7.2. Identifica obres barroques.	
- El Barroc a Europa, Espanya i Amèrica. - El Barroc a Itàlia. - El Barroc a Espanya: Velázquez.	8.1. Identificar els autors i les obres més significatives de l'arquitectura, l'escultura i la pintura barroques a Europa.	8.1. Identifica autors i obres significatius del Barroc europeu.	CD CAA SIEP CEC
	8.2. Distingir els trets del Barroc a Espanya.	8.2. Identifica el Barroc espanyol i el distingix de l'americà.	
	8.3. Conèixer la significació històrica de l'obra de Velázquez.	8.3. Explica la rellevància de Velázquez a través d'alguna de les seues obres.	
- La Comunitat Valenciana en aquest període.	9. Assenyalar els principals esdeveniments històrics succeïts en la Comunitat Valenciana en aquesta etapa.	9.1. Assenyala les principals característiques d'aquest període històric en la Comunitat Valenciana.	CCL CAA CSYC
- Comparar obres d'art i estils artístics.	10. Comparar obres d'art i estils artístics.	10.1. Compara el Barroc i el Renaixement.	CD CEC
- Comprova el teu aprenentatge i les teues competències.	11. Progressar en l'aprenentatge i l'aplicació de les competències.	11.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CCL CAA CSYC SIEP CEC

Unitat 9: L'espai humà mundial

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- Distribució espacial de la població mundial. - La població i les fonts demogràfiques. - El repartiment desigual de la població. - Els factors de distribució.	1. Conèixer la distribució de la població al planeta i els factors que l'expliquen.	1.1. Distingeix diferents àrees demogràfiques.	CAA CSYC
		1.2. Identifica els factors influents en la demografia.	
- Els moviments naturals de la població. - Natalitat. - Mortalitat.	2. Identificar els moviments naturals de la població, utilitzar taxes demogràfiques i explicar les seues diferències espacials.	2.1. Coneix els moviments naturals de la població i la seua formulació estadística.	CMCT CSYC
		2.2. Relaciona les taxes demogràfiques i les seues realitats humanes.	
- Creixement natural i evolució de la població mundial. - CN i la transició demogràfica.	3. Conèixer l'evolució del creixement natural de la població i distingir i diferenciar les seues etapes.	3.1. Explica la gràfica de la transició demogràfica.	CAA
- La composició de la població. - Per sexe i edat. - Les piràmides per edats.	4. Distingir la composició per sexe, edat i els tipus de piràmides d'edats.	4.1. Identifica la informació essencial d'una piràmide de població.	CAA
- Els moviments migratoris. Les migracions interiors. - Migracions i migrants. - Causes de les migracions. - Migracions interiors.	5. Conèixer els moviments migratoris, els seus tipus i les seues causes, i aplicar l'esmentat coneixement a les migracions interiors.	5.1. Distingeix els diversos tipus de moviments migratoris.	CMCT CAA
		5.2. Relaciona moviments migratoris i causes.	
		5.3. Analitza les migracions interiors.	
- Els moviments migratoris. - Migracions internacionals o exteriors. - Polítiques migratòries.	6.1. Identificar els principals tipus de migracions actuals i les polítiques migratòries internacionals.	6.1. Analitza les migracions internacionals.	CCL CMCT CD
		6.2. Identifica la problemàtica associada a les migracions internacionals.	
- La migració internacional femenina.	6.2. Assimilar l'actual feminització de la migració internacional.	6.3. Identifica la singularitat de la migració femenina.	SIEP
- Conseqüències de les migracions. - Àrea d'origen i de destinació. - La cooperació	7. Identificar les principals conseqüències de les migracions internacionals.	7.1. Identifica conseqüències de les migracions internacionals.	CAA

internacional.			
- El futur de la població mundial. - Població i fertilitat. - Esperança de vida i envelliment. - Migracions i ciutats.	8. Comprendre la importància de les projeccions demogràfiques.	8.1. Extrau conclusions de projeccions demogràfiques.	CCL
- La tècnica de les piràmides de població.	9. Elaborar i comentar correctament piràmides de població.	9.1. Elabora piràmides de població.	CMCT CD CSYC
		9.2. Comenta piràmides de població.	
- Comprova el teu aprenentatge i les teues competències.	10. Progressar en l'aprenentatge i aplicació de les competències bàsiques.	10.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CMCT CD CAA CSYC

Unitat 10: L'espai humà a Europa i a Espanya

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- La distribució de la població europea i espanyola. - El repartiment de la població europea. - La població espanyola. Concentració i despoblament.	1. Explicar la distribució de la població europea i espanyola, i localitzar en un mapa àrees d'alta i baixa densitat.	1.1. Localitza en un mapa les densitats de població més significatives i les explica.	CMCT CD
- El moviment natural a Europa i a Espanya.	2. Distingir semblances i diferències en els moviments naturals d'Europa i Espanya.	2.1. Compara l'evolució de la població a Espanya i a Europa.	CMCT
- Els moviments migratoris a Europa. - Les migracions tradicionals. - Les migracions recents.	3. Explicar l'evolució de les migracions europees i l'impacte de les migracions recents.	3.1. Analitza i exposa els trets essencials de les migracions a Europa.	CCL CMCT CAA
- Els moviments migratoris a Espanya. - L'emigració espanyola. - La immigració d'estrangers.	4. Explicar amb propietat l'emigració i la immigració a Espanya.	4.1. Explica l'evolució històrica de l'emigració espanyola.	CCL CAA
		4.2. Exposar les dades essencials de la immigració a Espanya.	
- El creixement de la població europea i espanyola.	5. Diferenciar l'evolució de la població europea i espanyola.	5.1. Diferència etapes en l'evolució de la població d'Espanya i Europa.	CMCT CAA

- La composició o estructura de la població a Europa, Espanya i la Comunitat Valenciana.	6. Diferenciar l'estructura biològica i econòmica de la població europea i espanyola.	6.1. Analitza l'estructura biològica de la població.	CMCT CAA
		6.2. Analitza l'estructura econòmica de la població.	
- Els mapes temàtics.	7. Diferenciar i comentar mapes temàtics.	7.1. Comenta mapes temàtics.	CCL CMCT CD
- Comprovar la progressió en algunes competències bàsiques.	8. Progressar en l'aprenentatge de les competències bàsiques.	8.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CCL CMCT CAA SIEP

Unitat 11: Un món de ciutats

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- Ciutat i urbanització. - El creixement de les ciutats. - La taxa d'urbanització.	1. Conèixer el concepte de ciutat i explicar el creixement de les ciutats i les diferents taxes d'urbanització.	1.1. Maneja criteris per a definir una ciutat.	CCL CMCT
		1.2. Explica amb taxes el creixement de la població urbana.	
- Les grans àrees urbanes en el món actual.	2. Reconèixer les grans àrees urbanes actuals i el seu paper dinamitzador.	2.1. Localitza en un atlas les principals àrees urbanes i les explica.	CCL CMCT
- La morfologia urbana. - Emplaçament i pla urbà. - Edificació i ús del terra.	3. Identificar emplaçaments i tipus de plans urbans, i distingir l'edificació i els usos del terra.	3.1. Realitza un esquema sobre els elements de la morfologia urbana.	CAA
- Les estructures urbanes al món.	4. Conèixer i diferenciar les estructures urbanes de les ciutats nord-americanes, llatinoamericanes i africanes.	4.1. Compara en un quadre les ciutats nord-americanes, llatinoamericanes i africanes.	CAA
- La jerarquia urbana mundial. - Xarxes urbanes. - Ciutats globals.	5. Diferenciar els components de la xarxa urbana mundial.	5.1. Definix els conceptes essencials de la xarxa urbana mundial.	CCL
- Els problemes actuals de les ciutats. - Inconvenients del creixement urbà. - Problemes socials i mediambientals.	6. Diferenciar els inconvenients del creixement urbà en diferents àrees de la Terra i els problemes socials que comporta l'esmentat creixement.	6.1. Reconeix els problemes urbans en diferents contextos i els explica.	CAA CSYC
- La ciutat com a ecosistema.	7. Conèixer el funcionament de l'ecosistema urbà.	7.1. Analitza el funcionament de l'ecosistema urbà.	CMCT

- Plans urbans i mapes mentals.	8. Comentar plans urbans i realitzar mapes mentals.	8.1. Realitza un mapa mental i ho explica.	CCL CMCT CAA
- Comprova el teu aprenentatge i les teues competències.	9. Progressar en l'aprenentatge i aplicació de les competències bàsiques.	9.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CCL CMCT CD CAA CSYC

Unitat 12: Les ciutats a Europa i a Espanya

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- Els poblements rural i urbà.	1. Resumir els elements que diferencien l'urbà i el rural a Europa i Espanya.	1.1. Analitza i classifica localitats segons siguin rurals o urbanes.	CAA
- El procés d'urbanització. L'etapa preindustrial. - L'antiguitat. - L'edat mitjana. L'edat moderna.	2. Diferenciar les característiques del procés d'urbanització en l'etapa preindustrial.	2.1. Explica les diferents fases del desenvolupament urbà europeu fins a l'Antic Règim.	CCL
- El procés d'urbanització. L'etapa contemporània. - L'etapa industrial. - L'etapa postindustrial.	3. Diferenciar les característiques del procés d'urbanització en l'etapa contemporània.	3.1. Explica les novetats del procés d'urbanització industrial i postindustrial.	CMCT
- Les característiques del poblament urbà. Els tipus de ciutats.	4. Comprendre la distribució de la urbanització i distingir els diversos tipus de ciutats existents a Europa i a Espanya.	4.1. Analitza i caracteritza les ciutats europees i espanyoles.	CMCT
- L'estructura de la ciutat. El centre urbà.	5. Diferenciar i comprendre les parts del centre urbà: centre històric, ciutat industrial i CBD.	5.1. Analitza les diferents funcions del centre urbà al llarg de la història.	CCL CMCT
- L'estructura de la ciutat. La perifèria urbana.	6. Diferenciar i comprendre les parts de la perifèria urbana, i reflexionar sobre el concepte de ciutat difusa.	6.1. Explica les parts de la perifèria urbana i la ciutat difusa.	CCL CAA CSYC
		6.2. Analitza i debat sobre el concepte de segregació social.	

- La jerarquia urbana. - Metròpolis internacionals. - Metròpolis nacionals, regionals. - Ciutats mitjanes i xicotetes.	7. Comprendre i posar exemples de la jerarquia urbana europea i espanyola.	7.1. Assenyala la jerarquia urbana d'Espanya i d'Europa.	CMCT CAA
- Les ciutats de la Comunitat Valenciana.	8. Analitzar el poblament i procés d'urbanització en la Comunitat Valenciana.	8.1. Analitza el poblament i el procés d'urbanització de la Comunitat Valenciana.	CMCT
- Realització d'una enquesta urbana.	9. Comprendre i aplicar el procés de realització d'una enquesta urbana.	9.1. Concep i aplica una enquesta urbana.	CCL CSYC
- Comprovar la progressió en algunes competències bàsiques.	10. Progressar en l'aprenentatge i aplicació de les competències bàsiques.	10.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CCL CMCT CSYC

GEOGRAFIA (3r ESO)

D'acord amb els informes valoratius de fi de curs 2020 – 21, el departament de Geografia i Història informa que es van poder impartir tot els continguts (aprenentatges) imprescindibles programats per al curs 2020-21; però pensa que és convenient reforçar els continguts de **demografia**. Aquests continguts es repassaran **l'última setmana abans de les vacances de Nadal. El/la professor/a donarà un material a l'alumne/a amb unes activitats que haurà de lliurar després de les vacances de Nadal. El/la professor/a avaluarà eixe material.**

Competències clau (CC): comunicació lingüística (CCL), competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia (CMCT), competència digital (CD), aprendre a aprendre (CAA), competències socials i cíviques (CSIC), sentit d'iniciativa i esperit emprenedor (SIEP) i consciència i expressions culturals (CEC).

Unitat 1: El medi físic

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'Aprenentatge	CC
- La geografia, el territori i els mapes.	1. Conèixer les característiques de l'espai geogràfic, l'ús de les coordenades geogràfiques, i els elements bàsics dels mapes/ Busca i escriu les coordenades geogràfiques de tres ciutats d'Europa i del teu poble. Identifica en un mapa l'escala numérica, l'escala gràfica....	CCL CMCT
- El relleu i les seues formes.	2. Conèixer i diferenciar els agents externs i interns del relleu i les formes emergides i submergides del relleu/ Cita els agents externs i interns del relleu i les formes emergides i submergides del relleu.	CMCT
- El relleu dels continents.	3. Diferenciar i localitzar formes de relleu dels continents/. Localitza en el mapa d'Europa i d'Espanya les serralades, depressions, caps, golfs, estrets, penínsules....	CMCT
- La hidrosfera.	4. Localitzar oceans, mars, llacs i rius de la Terra/ Localitza els principals oceans, mars llacs i rius d'Europa i d'Espanya.	CMCT
- L'atmosfera i la biosfera	5. Diferenciar temps i clima, i conèixer elements i factors climàtics i espècies vegetals/ Cita la diferència que hi ha entre temps i clima.	CCL CMCT

	Identifica els factors climàtics.	
- Els bioclims de la Terra.	6. Reconèixer els bioclims de la Terra, i localitzar-los/ Identifica i localitza els bioclims de la Terra...	CCL CMCT
- Situació i relleu d'Espanya. - Relleu de la C. Valenciana.	7. Descriure les peculiaritats del relleu espanyol, i situar en un mapa les principals unitats del relleu peninsular i insular/ Describeu i situa en el mapa d'Espanya les principals unitats de relleu d'Espanya i de la Comunitat Valenciana.	CCL CMCT
- Rius i climes i d'Espanya. - Bioclims de la comunitat.	8. Resumir les característiques dels rius, el clima, la vegetació i els bioclims d'Espanya/ Explica la relació que hi ha entre clima i vegetació. Cita les característiques dels rius del vessant atlàntic. Escriu els principals rius dels tres vessants hidrogràfics de la Península Ibèrica.	CCL CMCT
- Els mapes i les TIC.	9. Utilitzar les TIC i Google Maps Maps/ Utilitza les TIC i Google Maps per a confeccionar els mapes..	CMCT CD

Unitat 2: L'organització política i territorial.

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- L'organització política mundial. Estats i fronteres.	1. Conèixer l'organització política mundial, identificant en un mapa polític estats i capitals.	1.1. Identifica estats i capitals.	CMCT CSYC
- Els sistemes polítics dels estats.	2. Diferenciar els poders de l'Estat i comprendre les diferències que existixen entre els estats democràtics i els estats autoritaris.	2.1. Compara sistemes polítics.	CCL CSYC
- L'organització política d'Espanya i de la comunitat autònoma.	3. Explicar el sistema polític i les institucions de l'Estat espanyol.	3.1. Analitza el sistema polític espanyol i ho compara amb d'altres.	CCL CSYC
- L'organització territorial d'Espanya i de la Comunitat Valenciana.	4. Conèixer l'organització del territori espanyol en comunitats autònomes, províncies i municipis.	4.1. Describeu i caracteritza l'organització territorial d'Espanya.	CCL CSYC
- Les institucions de la UE.	5. Distingir les principals institucions de la UE, i explicar les seues funcions.	5.1. Caracteritza les institucions europees.	CCL CSYC
- Les relacions internacionals. Diversitat i desigualtat.	6. Conèixer les relacions i el dret internacionals.	6.1. Explica el fonament de les organitzacions internacionals.	CCL CSYC

- Les relacions internacionals. Cooperació i integració.	7. Conèixer els principals organismes internacionals, i reconèixer la importància de l'ONU com a organisme internacional.	7.1. Descriu els principals organismes internacionals.	CCL CSYC
- Les relacions internacionals. Els conflictes bèl·lics.	8. Comprendre l'origen dels conflictes actuals, i posar exemples significatius.	8.1. Classifica pel seu origen alguns conflictes i localitza exemples.	CCL CMCT CSYC
- El paper d'Espanya al món.	9. Explicar el paper d'Espanya al món actual.	9.1. Relaciona la posició d'Espanya amb les relacions internacionals.	CCL CSYC
- Desenvolupament de competències bàsiques.	11. Progressar en l'aprenentatge i aplicació de les competències bàsiques.	11.1. Aplica les competències bàsiques.	CCL CMCT CAA CSYC

Unitat 3: Activitats econòmiques i espais geogràfics.

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- Components i sectors de l'activitat econòmica.	1. Comprendre i explicar conceptes bàsics relacionats amb l'activitat econòmica.	1.1. Explica el concepte d'economia.	CCL CMCT CSYC
		1.2. Distingeix sectors econòmics.	
- Agents econòmics i les seues relacions.	2. Relacionar els agents econòmics, i explicar les seues relacions.	2.1. Distingeix els agents econòmics.	CCL CSYC
		2.2. Descriu relacions econòmiques.	
- Factors de producció.	3.1. Reconèixer la importància dels recursos, el capital i la tecnologia com a factors de producció.	3.1. Identifica el paper dels diferents factors de producció.	CCL CSYC
	3.2. Distingir el factor treball i l'aplica als problemes laborals.	3.2. Analitza la problemàtica associada al factor laboral.	
- Sistemes econòmics.	4. Reconèixer les característiques del capitalisme i el socialisme, i comprendre l'anomenat estat del benestar.	4.1. Definix capitalisme, socialisme i estat del benestar.	CCL CAA CSYC
- Tendències econòmiques actuals.	5. Comprendre la generalització del capitalisme al món actual i reconèixer els seus problemes.	5.1. Analitza l'extensió del capitalisme.	CCL CSYC
		5.2. Identifica els problemes associats al capitalisme.	

- La globalització econòmica i les multinacionals.	6.1. Demostrar la seua comprensió de la globalització.	6.1. Descriu la globalització econòmica.	CCL CSYC
	6.2. Comprendre el paper de les multinacionals en la globalització econòmica.	6.2. Identifica el paper d'una multinacional al món.	
- Àrees geoeconòmiques mundials.	7. Diferenciar la Tríada, les potències emergents i les àrees econòmiques endarrerides.	7.1. Identifica les principals àrees geoeconòmiques.	CSYC
- Informació econòmica d'actualitat.	8. Utilitzar la premsa i Internet per a conèixer problemes econòmics actuals.	8.1. Recull informació vàlida sobre temes econòmics d'actualitat.	CCL CD CAA CSYC SIEP
- Desenvolupament de competències.	9. Progressar en l'aprenentatge i aplicació de les competències bàsiques.	9.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CCL CD CMCT CAA CSYC SIEP

Unitat 4: Els sector primari.

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- Els espais agraris.	1.1. Reconèixer els espais i les activitats agràries.	1.1. Distingix l'espai agrari.	CCL CAA CSYC
		1.2. Diferencia les diferents activitats agràries.	
- L'activitat agrària. - Factors físics i humans.	2.1. Comprendre els condicionants físics de les activitats agràries.	2.1. Coneix la influència del medi físic en les activitats agràries.	CMCT CAA CSYC
	2.2. Comprendre la diversitat de factors humans que influïxen en les activitats agràries.	2.2. Reconeix en les activitats agràries la diversitat del factor humà.	
- El paisatge agrari i els seus elements.	3. Comprendre i identificar els elements dels paisatges agraris.	3.1. Distingix els elements del paisatge agrari.	CCL CMCT CAA
- L'agricultura. Diversitat i tipus.	4. Identificar sistemes de cultiu i tipus d'agricultura: tradicional, productivista i ecològica.	4.1. Identifica l'agricultura tradicional.	CCL CMCT CAA
		4.2. Identifica l'agricultura productivista.	

		4.3. Identifica l'agricultura ecològica.	
- Els sistemes agraris tradicionals. Models representatius.	5. Identificar els sistemes agraris tradicionals, i explicar els seus models	5.1. Explica els sistemes agraris tradicionals.	CSYC
- Els sistemes agraris evolucionats. Models representatius.	6. Conèixer els trets essencials dels paisatges agraris evolucionats, i explicar models significatius.	6.1. Explica els sistemes agraris evolucionats.	CSYC
- La ramaderia. Formes d'explotació i models bàsics.	7. Conèixer els sistemes ramaders, i distingir-les ramaderies tradicional, productivista i ecològica.	7.1. Identifica la ramaderia tradicional.	CCL CMCT CAA CSYC
		7.2. Identifica la ramaderia productivista.	
		7.3. Identifica la ramaderia ecològica.	
- L'explotació forestal.	8. Conèixer els espais forestals, les seues funcions i problemes actuals.	8.1. Identifica els espais forestals.	CCL CAA
		8.2. Coneix els problemes de l'espai forestal.	
- La pesca. La utilització del mar.	9. Conèixer els sistemes de pesca i els problemes del sector pesquer.	9.1. Diferencia sistemes de pesca.	CCL CAA
		9.2. Coneix els problemes pesquers.	
- Gestionar dades estadístiques: taules i gràfics.	10. Manejar amb facilitat dades estadístiques de continguts geogràfics.	10.1. Utilitza estadístiques per a l'anàlisi geogràfica.	CMCT CD
- Comprova el teu aprenentatge i les teues competències.	11. Desenvolupar competències bàsiques.	11.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CCL CMCT CD CAA CSYC SIEP

Unitat 5: El sector secundari.

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- L'activitat industrial. - Activitats mineres i de l'energia. - La construcció.	1. Conèixer el concepte i les activitats del sector secundari.	1.1. Definix el sector secundari.	CCL CMCT CSYC
		1.2. Distingeix les activitats del sector secundari.	
- Matèries primeres i els seus tipus. - Problemàtica de les matèries primeres.	2.1. Conèixer el concepte de matèria primera i diferenciar els seus principals tipus.	2.1. Identifica matèries primeres.	CCL CMCT CAA

- Les fonts d'energia tradicionals. - Les fonts d'energia alternatives.	2.2. Distingir els avantatges, inconvenients i principals aprofitaments de les fonts d'energia tradicionals.	2.2. Identifica i distingix fonts d'energia.	
	2.3. Distingir els avantatges, inconvenients i principals aprofitaments de les fonts d'energia alternatives.	2.3. Reconeix avantatges i inconvenients en una font d'energia.	
- L'energia al món. - Problemes energètics. - Polítiques energètiques.	3. Reflexionar sobre els problemes i polítiques energètiques.	3.1. Opina amb fonament sobre les fonts d'energia.	CCL CMCT CAA CSYC SIEP
- La tecnologia i els nous aprofitaments i materials.	4. Conèixer els nous aprofitaments i materials i prendre actitud sobre el seu ús.	4.1. Identifica nous aprofitaments als materials i opina sobre ells.	CCL CMCT CSYC SIEP
- Paisatges industrials.	5.1. Identificar les indústries artesanal i moderna i els seus paisatges.	5.1. Distingix les etapes històriques de la indústria i els seus paisatges.	CMCT CAA
	5.2. Identificar la indústria actual i els seus paisatges.	5.2. Distingix la indústria actual i els seus paisatges.	
- Tipus d'indústria actual. - Factors actuals de localització industrial.	6. Diferenciar les diferents tipologies d'indústries i espais industrials, i explicar els factors actuals de localització industrial.	6.1. Distingix sectors industrials.	CMCT CAA CSYC
		6.2. Relaciona factors de localització industrial.	
- Globalització i àrees industrials.	7. Relacionar la indústria amb la globalització i localitzar les principals àrees industrials.	7.1. Identifica la globalització industrial i les principals àrees industrials.	CMCT CAA
- La imatge dels paisatges industrials.	8. Comentar imatges de paisatges geogràfics.	8.1. Identifica i distingix paisatges industrials.	CMCT
- Comprova el teu aprenentatge i les teues competències.	9. Desenvolupar competències bàsiques.	9.1. Aplica competències bàsiques.	CCL CMCT CAA CSYC SIEP

Unitat 6: El sector terciari.

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- Els espais terciaris. - Les activitats del sector terciari.	1.1. Identificar les activitats del sector terciari, reconèixer els tipus de serveis i la seua diferent importància al món actual.	1.1. Diferencia els tipus de serveis.	CSYC CCL
- Les xarxes de transport.	2.1. Identificar les xarxes de transport mundials.	2.1. Assenyala les xarxes de transport mundials.	CSYC CMCT
- Els sistemes de transport.	2.2. Conèixer els sistemes de transport: avantatges, inconvenients i situació actual.	2.2. Exposa una anàlisi personal sobre el sector del transport.	CSYC CCL
- Tendències actuals del transport.	3.1. Reconèixer i diferenciar les últimes tendències del transport.	3.1. Assenyala les tendències actuals del transport.	CSYC CMCT
- El turisme: modalitats i espais turístics.	4.1. Conèixer les modalitats i àrees turístiques internacionals.	4.1. Diferencia sectors turístics i les seues àrees de referència.	CSYC CCL CMCT CEC
- Efectes del turisme.	4.2. Explicar les repercussions positives i negatives del turisme.	4.2. Descriu avantatges i inconvenients del turisme.	CSYC CCL CMCT
- Les activitats comercials.	5. Diferenciar els elements del comerç i explicar la seua evolució.	5.1. Descriu els elements del sector comercial.	CSYC CCL
- El comerç interior.	6. Diferenciar els tipus de comerç interior i els seus espais comercials.	6.1. Descriu el comerç interior i els seus espais.	CSYC CCL
- El comerç exterior. - Les àrees de comerç internacional.	7. Conèixer conceptes bàsics relacionats amb el comerç exterior: importació, exportació, balança comercial, OMC, blocs comercials, i àrees principals.	7.1. Definix conceptes fonamentals del comerç exterior.	CSYC CCL
- Comprova el teu aprenentatge i les teues competències.	9. Progressar en l'aprenentatge i aplicació de les competències bàsiques.	9.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CSYC CAA CCL

Unitat 7: Les activitats econòmiques a Europa.

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- La població activa. - Caràcters i problemes.	1. Comprendre els trets bàsics de la població activa europea i els seus principals problemes.	1.1. Analitza estadístiques laborals i conclou els caràcters essencials. 1.2. Analitza informació gràfica i detalla la problemàtica de l'atur europeu.	CCL CMCT CSYC

- Les activitats agràries i pesqueres. - Les polítiques comunes.	2. Diferenciar les activitats agràries i la pesca d'Europa, i explicar polítiques comunitàries, com la PAC i la PPC.	2.1. Atén amb solvència un qüestionari sobre agricultura europea. 2.2. Explica la PAC i la PPC.	CCL
- El sector secundari a Europa. - La política industrial europea.	3. Reconèixer sectors i àrees industrials europees, localitzar, i identificar polítiques econòmiques.	3.1. Explica en un text les característiques actuals de la indústria europea i la seua distribució.	CCL CAA
- El sector terciari a Europa. Comerç, transport i turisme.	4. Explicar característiques essencials del comerç, el transport i el turisme a Europa.	4.1. Extrau dels continguts de l'epígraf dedicat al sector terciari la informació elemental sobre el mateix.	CCL CAA
- Comprova el teu aprenentatge i les teues competències.	6. Progressar en l'aprenentatge i aplicació de les competències bàsiques.	6.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CCL CMCT CAA CSYC

Unitat 8: Les activitats econòmiques a Espanya i la Comunitat Valenciana.

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- El sector primari a Espanya. Els paisatges agraris i l'activitat pesquera.	1.1. Comprendre les activitats i els paisatges agraris a Espanya.	1.1. Classifica i caracteritza en un quadre paisatges agraris espanyols.	CCL CMCT CAA
	1.2. Diferenciar els caràcters bàsics de la pesca marítima a Espanya.	1.2. Explica les diferents formes de pesca a Espanya.	
- El sector secundari a Espanya. Minería, energia i indústria.	2.1. Identificar les bases de l'activitat industrial espanyola: la minería i l'energia.	2.1. Interpreta els mapes miners i energètics d'Espanya.	CMCT CSYC
	2.2. Conèixer els principals sectors industrials i la distribució espacial i problemes de la indústria espanyola.	2.2. Analitza el mapa industrial espanyol i valora la seua distribució.	
- El sector terciari a Espanya. Comerç, transport i turisme.	3.1. Conèixer la situació actual del comerç i el transport.	3.1. Utilitza dades del web oficial i explica la situació del comerç i el transport.	CCL CD CSYC
	3.2. Explicar modalitats turístiques i els factors i conseqüències essencials positives i negatives del turisme.	3.2. Identifica i explica modalitats turístiques.	
- El desenvolupament sostenible i les mesures de protecció.	4. Valorar el desenvolupament sostenible i analitzar les mesures de protecció	4.1. Selecciona mesures per a col·laborar amb el desenvolupament sostenible.	CMCT CSYC SIEP

	ambiental.		
- Comprova la progressió en algunes competències bàsiques.	7. Desenvolupar competències bàsiques.	7.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CCL CMCT CD CAA CSYC SIEP

Unitat 9: Impactes ambientals i desenvolupament sostenible.

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- L'ésser humà i el medi ambient.	1. Reconèixer la relació que existix entre les activitats humanes i el medi ambient, i l'evolució temporal de l'esmentada relació.	1.1. Descriu les alteracions mediambientals pròpies en diferents períodes històrics que s'aprecien en les il·lustracions.	CMCT CCL CSYC
- Els problemes del relleu i del sòl.	2. Conèixer, comprendre i diferenciar els problemes d'alteració del relleu i el sòl, i posa exemples significatius.	2.1. Compara en un quadre els problemes del relleu i el sòl.	CMCT CCL
- L'e-fem o fem tecnològiques.	3. Mostrar interès per conèixer què són els rebutjos tecnològics i els seus inconvenients.	3.1. Descriu la problemàtica dels rebutjos associats al consum tecnològic.	CMCT CCL
- Els problemes de l'aigua i de l'atmosfera.	4. Conèixer, comprendre i diferenciar els problemes d'alteració de l'aigua i de l'atmosfera.	4.1. Enumera els problemes de l'atmosfera i la hidrosfera.	CMCT CCL CSYC
- La deforestació i la pèrdua de biodiversitat.	5. Reconèixer conseqüències de la deforestació i la reducció de la biodiversitat, i localitzar les àrees geogràfiques on es produïxen.	5.1. Indica les zones amb deforestació crítica i les seues causes i conseqüències.	CMCT CCL
- Els problemes mediambientals a Espanya i en la comunitat autònoma.	6. Identificar els principals problemes mediambientals a Espanya.	6.1. Explica els principals problemes mediambientals a Espanya.	CMCT CD SIEP
- Els espais naturals protegits a Europa, a Espanya i en la comunitat autònoma.	7. Conèixer la Xarxa Natura 2000 i les diferents figures de protecció mediambiental a Espanya.	7.1. Identifica la Xarxa Natura 2000 i les diferents figures de protecció mediambiental a Espanya.	CCL CMCT SIEP
- Organitza carpetes i arxius TIC.	8. Organitzar de forma adequada carpetes i arxius TIC.	8.1. Crea una carpeta TIC amb subcarpetes en les quals guarda arxius.	CMCT CD CAA

- Comprova la progressió en algunes competències bàsiques.	9. Progressar en l'aprenentatge i aplicació de les competències bàsiques.	9.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CMCT CD CCL CSYC SIEP CAA
--	---	---	--

Unitat 10: Desequilibris socioeconòmics.

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- Índexs de desenvolupament i desigualtats. - IDH.	1. Conèixer els índexs utilitzats per a mesurar el desenvolupament i alguns indicadors bàsics.	1.1. Maneja diversos indicadors de benestar.	CMCT CSYC
		1.2. Utilitza adequadament els índexs de desenvolupament humà.	
- Països i graus de desenvolupament.	2. Diferenciar i localitzar països desenvolupats, subdesenvolupats i emergents.	2.1. Classifica països en funció del seu grau de desenvolupament.	CSYC CAA
- Causes de les desigualtats.	3. Explicar les causes de la desigualtat entre els països de la Terra.	3.1. Realitza de forma autònoma un esquema classificant les causes de la desigualtat.	CSYC CAA
- Evolució recent de les desigualtats.	4. Demostrar comprensió en l'evolució recent de les desigualtats entre països.	4.1. Analitza gràfics sobre l'IDH.	CMCT CSYC
		4.2. Analitza gràfics sobre l'evolució del creixement econòmic.	
- Les desigualtats socioeconòmiques a Europa.	5. Conèixer les diferències regionals existents a Europa i explicar la política regional de la UE.	5.1. Explica un mapa de classificació regional europeu i els seus criteris.	CCL CSYC
- Les desigualtats socials i regionals d'Espanya	6. Explicar, posant exemples significatius, les desigualtats socials i regionals d'Espanya.	6.1. Exposar exemples de diferents desigualtats socials i regionals extrets de l'anàlisi de diversa documentació.	CCL CSYC
- Reptes pendents del desenvolupament.	7. Demostrar comprensió en els reptes pendents del desenvolupament humà, i mostrar curiositat per conèixer les seues possibles solucions.	7.1. Explica els objectius mundials per al desenvolupament	CSYC CCL
		7.2. Proposa solucions a la pobresa.	

- Comprova la progressió en algunes competències bàsiques.	9. Progressar en l'aprenentatge i aplicació de les competències bàsiques.	9.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CMCT CSYC CD CAA CCL
--	---	---	----------------------------------

HISTÒRIA (4t ESO)

D'acord amb els informes valoratius de fi de curs 2020 – 21, el departament de Geografia i Història informa que es van poder impartir tot els continguts (aprenentatges) imprescindibles programats per al curs 2020-21.

Competències clau (CC): comunicació lingüística (CCL), competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia (CMCT), competència digital (CD), aprendre a aprendre (CAA), competències socials i cíviques (CSIC), sentit d'iniciativa i esperit emprenedor (SIEP) i consciència i expressions culturals (CEC).

Unitat 1: El segle XVIII: la crisi de l'Antic Règim

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- Antic Règim i Il·lustració. - Què va ser l'Antic Règim? - La Il·lustració i la difusió del pensament il·lustrat.	1. Identificar els conceptes d'Antic Règim i Il·lustració, i explicar els seus caràcters bàsics.	1.1. Definix l'Antic Règim.	CCL CSC
		1.2. Caracteritza la Il·lustració.	
- Els canvis polítics. - Les crítiques a la monarquia absoluta. - El despotisme il·lustrat. - Les noves relacions internacionals.	2. Discriminar canvis polítics i en les relacions internacionals al segle XVIII.	2.1. Identifica les idees polítiques del segle.	CCL CSC
- Els canvis econòmics (I). - Les noves polítiques econòmiques. - El creixement demogràfic.	3. Enumerar i explicar les noves polítiques econòmiques i el creixement demogràfic.	3.1. Compara les teories econòmiques del segle XVIII.	CCL CAA CMCT
		3.2. Identifica causes i conseqüències del creixement demogràfic del segle XVIII.	
- Els canvis econòmics (II). - Les transformacions agràries. - Els canvis en l'artesania. - Els canvis al comerç.	4. Conèixer les transformacions agràries, els canvis en l'artesania i els progressos del comerç interior i exterior.	4.1. Explica les transformacions agràries del segle XVIII.	CAA CSC
		4.2. Analitza l'artesania al segle XVIII.	
		4.3. Caracteritza el comerç al segle XVIII.	
- Societat i vida quotidiana. - La societat de l'Antic	5. Identificar les transformacions socials i en la vida quotidiana característiques del segle XVIII.	5.1. Caracteritza els canvis socials de la Il·lustració.	CCL CAA CSC

Règim.Canvis socials. - La vida quotidiana.			
- El segle XVIII a Espanya (I). Els Borbó. - La instauració de la monarquia borbònica. - La guerra de Successió i la Il·lustració.	6. Relacionar el final de la casa d'Àustria, la guerra de Successió, i la instauració dels Borbó al tron d'Espanya.	6.1. Identifica protagonistes, causes i conseqüències de la guerra de Successió.	CAA CSC
- El segle XVIII a Espanya (II). Les reformes borbòniques. - Reformes polítiques, econòmiques i socials. - Política exterior.	7. Diferenciar les reformes polítiques, econòmiques i socials dutes a terme pels primers Borbó espanyols.	7.1. Enumera les reformes borbòniques a Espanya.	CAA CSC
- La cultura i l'art. - La cultura il·lustrada. - L'art rococó i l'art neoclàssic.	8. Diferenciar la cultura il·lustrada i distingir l'art rococó de l'art neoclàssic.	8.1. Caracteritza la cultura il·lustrada.	CSC SIEP CEC
		8.2. Distingeix les manifestacions artístiques il·lustrades dels seus antecedents.	
- El segle XVIII en la Comunitat Valenciana.	9. Conèixer els principals esdeveniments succeïts en la Comunitat Valenciana en aquest període.	9.1. Aprén els principals esdeveniments històrics succeïts en aquest període de la història en la Comunitat Valenciana.	CAA CSC
- Treballar amb fonts històriques.	10. Diferenciar fonts històriques.	10.1. Utilitza diferents fonts històriques.	CCL CD SIEP
- Comprova el teu aprenentatge i les teues competències.	11. Desenvolupar competències bàsiques.	11.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CCL CSC CEC

Unitat 2: L'època de les revolucions liberals (1789-1871)

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- Els processos revolucionaris. - Les revolucions burgeses. - Els canvis revolucionaris.	1. Comprendre i explicar el concepte de revolucions burgeses, i citar canvis revolucionaris.	1.1. Relaciona el concepte de revolució amb els canvis en diversos camps.	CAA CSC
- La revolució dels Estats Units. - Les causes del	2. Diferenciar causes, desenvolupament i conseqüències en el procés	2.1. Elabora un eix cronològic amb els principals esdeveniments en el procés d'independència dels Estats Units.	CAA CSC

- conflicte. - La guerra de la Independència. - La revolució política i el nou Estat.	d'independència de les colònies d'Amèrica del Nord, i explicar els seus principals documents.	2.2. Comenta els principals documents de la revolució nord-americana.	
- La Revolució Francesa (1789-1799). - Les causes. - L'inici de la revolució.	3. Explicar les causes i l'espurna de la Revolució Francesa, i conèixer l'inici de la revolució.	3.1. Diferencia les causes de la Revolució Francesa.	CCL CAA CSC
		3.2. Assenyala el factor desencadenant de la revolució.	
- L'evolució de la Revolució Francesa. - L'Assemblea Constituent (1789-1791). - L'Assemblea Legislativa (1791-1792). - La Convenció (1792-1795).	4. Conèixer les principals etapes de la Revolució Francesa, i assenyalar en cada una els seus esdeveniments i documents més significatius.	4.1. Distingeix les etapes de la Revolució Francesa i els seus esdeveniments més rellevants.	CSC
- La vida quotidiana durant la revolució.	5. Reconèixer aspectes de la vida quotidiana durant la Revolució Francesa.	5.1. Identifica aspectes de la vida quotidiana en l'època de la Revolució Francesa.	CD CSC
- L'Europa napoleònica (1799-1814). - Del Consolat a l'Imperi. - L'Imperi. - La caiguda de Napoleó.	6. Explicar el període napoleònic, el seu abast i limitacions.	6.1. Evoca la figura de Napoleó i la seua obra.	CCL CD
- L'època de la Restauració. - La tornada a l'absolutisme. - Les noves ideologies.	7. Identificar els caràcters bàsics de l'època de la Restauració, i diferenciar el liberalisme i el nacionalisme.	7.1. Caracteritza la Restauració.	CCL CSC SIEP
		7.2. Caracteritza nacionalisme i liberalisme.	
- Les revolucions liberals del segle XIX. - Les revolucions del 1820, 1830 i 1848. - Les conseqüències de les revolucions.	8. Conèixer les revolucions liberals europees i les seues conseqüències.	8.1. Compara les revolucions liberals del segle XIX a Europa.	CSC
- Els nacionalismes. El naixement de nous estats. - La unificació d'Itàlia (1859-1870). - La unificació d'Alemanya (1864-1871).	9. Comprendre els nacionalismes i diferenciar els processos d'unificació d'Alemanya i Itàlia.	9.1. Compara les unificacions alemanya i italiana.	CAA CSC

- La causalitat. Identificar causes i conseqüències.	10. Identificar causes i conseqüències en processos històrics seleccionats.	10.1. Maneja els conceptes historiogràfics de causalitat i conseqüència.	CAA SIEP
- Comprova el teu aprenentatge i les teues competències.	11. Progressar en l'aprenentatge i en l'aplicació d'algunes competències bàsiques.	11.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CCL CSC CEC

Unitat 3: L'origen de la industrialització

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- Les bases de la Revolució Industrial a la Gran Bretanya (I). - La revolució agrària i les seues conseqüències.	1. Comprendre el concepte de Revolució Industrial i conèixer la revolució agrària i les seues conseqüències.	1.1. Explica el concepte de Revolució Industrial.	CCL CAA
		1.2. Explica aspectes de la revolució agrària.	
- Les bases de la Revolució Industrial a la Gran Bretanya (II). - La revolució demogràfica i altres factors.	2. Conèixer aspectes de la revolució demogràfica i altres factors bàsics de la Revolució Industrial anglesa, i citar, en cada cas, conseqüències significatives.	2.1. Exposar la revolució demogràfica i les seues conseqüències.	CCL CMCT
- La mecanització de la indústria. La fàbrica. - Del taller artesanal a la fàbrica. - La indústria tèxtil. - La indústria siderúrgica.	3. Mostrar la importància de les noves tècniques i de la nova divisió del treball aplicades a les indústries del cotó i siderúrgica.	3.1. Explica l'efecte de la mecanització en la indústria.	CSC
- La difusió de la industrialització.	4. Conèixer i localitzar en mapes la difusió de la industrialització.	4.1. Cartografia l'expansió de la industrialització.	CSC
- Les conseqüències econòmiques de la Revolució Industrial. - La revolució dels transports. - L'auge del comerç. - El desenvolupament del capitalisme. - L'augment de la desigualtat econòmica.	5. Conèixer i explicar les principals causes i conseqüències econòmiques de la industrialització.	5.1. Compara mitjans de transport.	CAA
- Les conseqüències socials de la Revolució Industrial. - L'auge de la burgesia. - El naixement del proletariat.	6. Apreciar les conseqüències socials de la Revolució Industrial, i explicar l'organització de la nova societat de classes.	6.1. Exposar les conseqüències socials de la Revolució Industrial.	CD
- Les condicions del treball assalariat.	7. Extraure de textos i imatges d'època informació significativa sobre les condicions del treball assalariat.	7.1. Identifica els modes de vida del proletariat.	CCL CD

			CSC
- El moviment obrer. - De la protesta al sindicalisme. - La lluita política. Cartisme, socialisme i anarquisme.	8. Comprendre les actuacions inicials del moviment obrer i reconèixer diferències entre el socialisme i l'anarquisme.	8.1. Exposar l'origen del moviment obrer. 8.2. Diferència anarquisme i socialisme.	CCL CSC
- La cultura i l'art de l'època revolucionària. - La cultura, la ciència i la tècnica. - L'expressió artística.	9. Conèixer la cultura de la societat industrial, i reconèixer i explicar moviments artístics i autors i obres significatives.	9.1. Identifica les fites de la cultura de la industrialització. 9.2. Analitza els corrents artístics d'aquest període històric.	CAA SIEP CEC
- Investigar un esdeveniment històric.	10. Aprendre la tècnica d'investigació d'un esdeveniment històric.	10.1. Investiga un esdeveniment històric amb pautes científiques.	CD SIEP
- Comprova el teu aprenentatge i les teues competències.	11. Progressar en l'aprenentatge i en l'aplicació d'algunes competències bàsiques.	11.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CCL CMCT CSC

UNITAT 4: L'Espanya del segle XIX: la construcció d'un règim liberal

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- La crisi política. Carles IV i la França revolucionària. - Els canvis revolucionaris i les seues limitacions. - El regnat de Carles IV. - La formació de grups ideològics.	1. Conèixer i explicar els esdeveniments que van donar lloc a la crisi de l'Antic Règim a Espanya durant el regnat de Carles IV, així com els grups ideològics a què va donar lloc.	1.1. Relaciona les causes de la crisi de l'Antic Règim a Espanya. 1.2. Distingeix els grups ideològics sorgits al final de l'Antic Règim.	CAA CSC
- La guerra de la Independència i la revolució liberal (1808-1814). - La guerra de la Independència. - Les Corts de Cadis i la Constitució del 1812.	2. Explicar l'evolució de la guerra de la Independència i la tasca desenvolupada en les Corts de Cadis.	2.1. Explica la guerra de la Independència. 2.2. Explica l'obra de les Corts de Cadis.	CCL CAA CSC
- El regnat de Ferran VII. Absolutistes enfront de liberals. - Les etapes del regnat. - La independència de l'Amèrica espanyola.	3. Relatar esdeveniments rellevants del regnat de Ferran VII i identificar causes, etapes i conseqüències de la independència de l'Amèrica espanyola.	3.1. Enuncia esdeveniments importants del regnat de Ferran VII. 3.2. Explica la independència de les colònies americanes.	CAA CSC

- La consolidació liberal (1833-1874). - L'època isabelina (1833-1868). - El Sexenni Revolucionari (1869-1874).	4. Conèixer i situar en el temps els principals períodes i esdeveniments del regnat d'Isabel II i del Sexenni Revolucionari.	4.1. Relaciona cronològicament els principals esdeveniments del regnat d'Isabel II i del Sexenni Revolucionari.	CSC
- La modernització econòmica (I). La població i l'agricultura. - El creixement demogràfic. - Les transformacions agràries.	5. Interpretar el creixement i distribució de la població i valorar el procés i les lleis de la desamortització.	5.1. Analitza l'evolució de la població espanyola.	CCL CMCT CAA
		5.2. Analitza el procés desamortitzador.	
- La modernització econòmica (II). La indústria i altres sectors. - La Revolució Industrial a Espanya.	6. Comprendre la importància i els trets essencials de la Primera Revolució Industrial a Espanya.	6.1. Explica la primera industrialització espanyola i la seua transcendència.	CMCT CSC SIEP
- La societat de classes. - Els grups socials, conflictes i moviment obrer.	7. Comprendre l'evolució de la societat i del moviment obrer.	7.1. Explica les transformacions socials produïdes per la industrialització.	CCL CSC
		7.2. Explica l'origen del moviment obrer.	
- La cultura i l'art (I). Goya.	8. Explicar el progrés cultural, i interpretar l'evolució de la pintura de Goya a través de les seues obres més significatives.	8.1. Explica la transcendència de Goya.	SIEP CEC
- La cultura i l'art (II). El Romanticisme i el realisme.	9. Diferenciar els trets més significatius del Romanticisme i del realisme.	9.1. Explica les diferències entre Romanticisme i realisme.	CEC
- La crisi de l'Antic Règim en la Comunitat Valenciana.	10. Conèixer els principals esdeveniments ocorreguts en la Comunitat Valenciana durant aquest període.	10.1. Analitza els principals esdeveniments succeïts en la seua Comunitat Valenciana en aquest període.	CCL CSC
- Treballar amb imatges històriques.	11. Aprendre a treballar amb imatges històriques.	11.1. Utilitza amb rigor imatges històriques per a dur a terme una investigació.	CCL CD CAA
- Comprova el teu aprenentatge i les teues competències.	12. Progressar en l'aprenentatge i en l'aplicació d'algunes competències bàsiques.	12.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CCL CSC SIEP

UNITAT 5: La II Revolució Industrial i l'Imperialisme

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- La política i les relacions internacionals. - Els sistemes polítics. - La situació internacional. - Els sistemes d'aliances a Europa.	1. Identificar els sistemes polítics, i conèixer l'evolució temporal dels sistemes d'aliances a Europa entre 1870 i 1914.	1.1. Distingir els sistemes polítics europeus i les seues aliances.	CAA CSC
- La Segona Revolució Industrial. - Les noves fonts d'energia. - Els canvis en l'organització del treball. - Els sectors industrials punta.	2. Comprendre les bases de la Segona Revolució Industrial i els sectors industrials punta.	2.1. Assenyala els principals avenços de la Segona Revolució Industrial.	CCL CAA
- Avenços de l'economia i del capitalisme. - Nous mitjans de transport i comunicació. - Les activitats agràries i el comerç. - El naixement del gran capitalisme.	3. Reconèixer els avenços ocorreguts en l'economia i el capitalisme com a conseqüència de la Segona Revolució Industrial.	3.1. Identifica les transformacions econòmiques de la Segona Revolució Industrial.	CCL CSC SIEP
- Les conseqüències socials de la Segona Revolució Industrial. - El creixement demogràfic i urbà. - Els avenços socials.	4. Distingir les conseqüències demogràfiques i socials de la Segona Revolució Industrial.	4.1. Assenyala les conseqüències socials de la Segona Revolució Industrial.	CMCT SIEP
- L'imperialisme al segle XIX (I). Causes i formes de domini. - L'imperialisme i les seues causes. - Les formes de domini colonial.	5. Distingir les causes de l'imperialisme i diferenciar les formes de domini colonial: concessions, protectorats i colònies.	5.1. Assenyala les causes de l'imperialisme.	CCL CAA CSC SIEP
		5.2. Distingir formes de domini imperialista.	
- L'imperialisme al segle XIX (II). L'expansió colonial i les seues conseqüències. - La formació dels imperis colonials. - Les conseqüències de l'imperialisme.	6. Identificar potències imperialistes i localitzar en mapes l'anomenat «repartiment del món», diferenciant les seues conseqüències positives i negatives per a les metròpolis i per als pobles dominats.	6.1. Explica el repartiment colonial i les seues conseqüències.	CCL CMCT CAA

UNITAT 6: La Primera Guerra Mundial i la Revolució Russa

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- La Primera Guerra Mundial (I). Contendents i causes.	7. Explicar les causes de la Primera Guerra Mundial, i conèixer i localitzar en un mapa els països contendents.	7.1. Explica les motivacions dels països en la Primera Guerra Mundial.	CD CAA
- La Primera Guerra Mundial (II). Esdeveniments i conseqüències.	8. Diferenciar esdeveniments i conseqüències de la Primera Guerra Mundial, i analitzar el nou mapa polític d'Europa.	8.1. Referix les conseqüències de la Primera Guerra Mundial i el mapa polític resultant.	CCL CAA CSC
- La cultura i l'art (I). - L'educació. - La ciència. - L'arquitectura moderna.	9. Comprendre el progrés cultural entre 1870 i 1914, i diferenciar els trets bàsics de l'arquitectura moderna.	9.1. Explica l'arquitectura prèvia a la Primera Guerra Mundial.	CD CAA CEC
- La cultura i l'art (II). Primeres avantguardes. - Impressionisme i postimpressionisme. - Primeres avantguardes.	10. Conèixer l'evolució de la pintura des de l'impressionisme al cubisme, i reconèixer i comentar analíticament quadres significatius.	10.1. Exposar l'essencial de la pintura anterior a la Primera Guerra Mundial.	SIEP CEC
- Comparar estils artístics. La pintura.	11. Aprenere a comparar estils artístics.	11.1. Diferencia estils artístics.	SIEP CEC
- Comprova el teu aprenentatge i les teues competències.	12. Progressar en l'aprenentatge i en l'aplicació d'algunes competències bàsiques.	12.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CCL CMCT
- La Revolució Russa del 1917. La creació de l'URSS. - Causes de la revolució. - Les revolucions del 1905 i 1917.	1. Analitzar les causes, el desenvolupament i les principals conseqüències de les revolucions russes i la creació de l'URSS.	1.1. Assenyala els principals esdeveniments de la Revolució Russa.	CSC

UNITAT 7: El període d'entreguerres

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- L'economia (I). De la prosperitat a la crisi. - Els «feliços anys vint». - La crisi del 1929.	2. Conèixer els «feliços anys vint» i les causes de la crisi del 1929.	2.1. Enuncia els principals trets dels «feliços anys vint».	CCL CMCT CAA CSC
		2.2. Explica les causes de la crisi del 1929.	
- L'economia (II). La Gran Depressió. - La generalització de la crisi. - Les conseqüències de la crisi. - Les propostes de solució.	3. Traure conclusions sobre la generalització de la crisi, les seues conseqüències i les propostes de solució.	3.1. Esquematitza les conseqüències i solucions de la crisi del 1929.	CAA

- L'ascens dels totalitarismes. - La crisi de la democràcia i l'ascens dels totalitarismes. - Els trets dels totalitarismes.	4. Explicar l'ascens del totalitarisme i els seus principals trets.	4.1. Realitza un esquema amb els trets característics dels totalitarismes.	CAA
- El feixisme i el nazisme. - El feixisme a Itàlia. - El nazisme a Alemanya.	5. Conèixer i citar característiques del feixisme italià i del nazisme alemany.	5.1. Compara en un esquema nazisme i feixisme.	CAA CSC

UNITAT 8: La Segona Guerra Mundial

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- La Segona Guerra Mundial (I). Causes. - Els contendents. - Causes del conflicte.	6. Conèixer els contendents i explicar les causes de la Segona Guerra Mundial.	6.1. Relaciona les causes de la Segona Guerra Mundial.	CAA
- La Segona Guerra Mundial (II). Esdeveniments i conseqüències. - El desenvolupament del conflicte. - Les conseqüències de la guerra.	7. Explicar les etapes de la Segona Guerra Mundial, i identificar els esdeveniments més rellevants de cada una d'elles i les seues principals conseqüències.	7.1. Assenyala els principals esdeveniments de la Segona Guerra Mundial en un eix cronològic.	CAA CSC
		7.2. Analitza les conseqüències de la guerra.	
- Antisemitisme i holocaust.	8. Reconèixer la significació de l'holocaust o «solució final» en la història mundial.	8.1. Valora l'holocaust.	CCL CD CSC
- El disseny de la pau. L'ONU. - Les conferències prèvies. - Els tractats de pau i la creació de l'ONU.	9. Analitzar el disseny de la pau que va posar fi a la Segona Guerra Mundial.	9.1. Analitza el procés de pau posterior a la Segona Guerra Mundial.	CMCT CAA CSC
- La cultura i l'art entre 1919 i 1945. - La cultura i la ciència. - L'evolució artística.	10. Diferenciar els trets culturals i artístics del període d'entreguerres, i citar i explicar moviments artístics significatius.	10.1. Descriu les avantguardes artístiques.	SIEP CEC
- Comentar mapes històrics.	11. Aprendre a comentar mapes històrics.	11.1. Comenta mapes històrics.	CCL CD CAA CSC
- Comprova el teu aprenentatge i les teues competències.	12. Progressar en l'aprenentatge i en l'aplicació d'algunes competències bàsiques.	12.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CCL CMCT CSC

Unitat 9: Espanya durant el primer terç del segle XX

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- La Restauració borbònica. El sistema polític. - L'època de la Restauració. - El funcionament del sistema polític.	1. Conèixer l'època de la Restauració, i comprendre el funcionament del seu sistema polític.	1.1. Explica el sistema polític establert el 1876.	CCA CSC
- Els problemes polítics en la Restauració. - Els problemes interiors. - La «crisi del 98».	2. Identificar els problemes interiors i exteriors de la Restauració i les seues principals conseqüències.	2.1. Sintetitzava els grans problemes nacionals de la Restauració.	CCL SIEP
- Alfons XIII i la dictadura de Primo de Rivera. - El regnat d'Alfons XIII. - La dictadura i el final de la monarquia.	3. Conèixer l'evolució política del regnat d'Alfons XIII i de la dictadura de Primo de Rivera, i distingir els seus principals problemes interns i externs.	3.1. Identifica ordenadament els principals esdeveniments del regnat d'Alfons XIII.	CCL CMCT CAA CSC
		3.2. Explica les principals crisis internes d'Espanya durant el regnat d'Alfons XIII.	
		3.3. Explica el problema del Marroc.	
- La Segona República (I). Del 1931 al 1933. - La República i la Constitució del 1931. - El Bienni Reformista (1931-1933).	4. Conèixer la Constitució del 1931 i la política de reformes del Bienni Reformista.	4.1. Analitza la Constitució del 1931.	CCL CAA
		4.2. Realitza un esquema sobre les reformes del primer bienni republicà.	
- La Segona República (II). Del 1933 al 1936. - El Bienni Conservador (1933-1936). - El Front Popular (febrer-juny 1936).	5. Distingir l'evolució de la Segona República entre 1933 i 1936, i assenyalar problemes rellevants del període.	5.1. Caracteritza el període conservador de la Segona República.	CD CSC
- La Guerra Civil (1936-1939). - La sublevació militar. - Les etapes de la guerra. - L'evolució republicana i nacional. - Les repercussions de la contesa.	6. Conèixer i explicar el desenvolupament i l'evolució de la Guerra Civil.	6.1. Exposava el desenvolupament de la Guerra Civil utilitzant la cartografia.	CSC
- Població, economia i societat entre 1875 i 1939. - L'evolució demogràfica. - L'evolució de l'economia. - La societat i els seus conflictes.	7. Comprendre l'evolució de la població, l'economia i la societat espanyola entre 1875 i 1939.	7.1. Analitza el mapa de densitats de població i argumenta la seua distribució.	CCL CMCT
		7.2. Assenyala les transformacions econòmiques en el període.	
- La cultura i l'art (I).	8. Conèixer l'Edat de Plata de	8.1. Relaciona les principals	CAA

Arquitectura i escultura. - L'Edat de Plata de la cultura. - L'arquitectura i l'escultura.	la cultura espanyola i l'evolució de l'arquitectura i l'escultura.	fites científiques i culturals del període.	CEC
- La cultura i l'art (II). L'evolució pictòrica. - Impressionisme i primeres avantguardes. - Pablo Ruiz Picasso. - Salvador Dalí i Joan Miró.	9. Comprendre l'evolució de la pintura en el període, distingint estils i artistes significatius.	9.1. Analitza obres pictòriques.	SIEP CEC
- La Comunitat Valenciana entre 1875 i 1939.	10. Analitzar els principals esdeveniments històrics en la Comunitat Valenciana entre 1875 i 1939.	10.1. Analitza els fets més significatius d'aquest període en la Comunitat Valenciana.	CCL CSC
- Treballar amb textos històrics.	11. Aprendre a treballar amb textos històrics.	11.1. Comenta un text històric.	CCL SIEP
- Comprova el teu aprenentatge i les teues competències.	12. Progressar en l'aprenentatge i en l'aplicació d'algunes competències bàsiques.	12.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CCL CMCT SIEP

UNITAT 10: Un món dividit: Guerra Freda i descolonització

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- La descolonització (I). Causes i etapes.	1. Reconèixer el concepte de descolonització i comprendre les seues causes i etapes.	1.1. Esquematitza les causes que van propiciar la descolonització.	CAA
- La descolonització (II). El procés i les seues conseqüències. - La descolonització d'Àsia i Pròxim Orient. - L'impuls descolonitzador. La Conferència de Bandung i l'ONU. - La descolonització de l'Àfrica.	2. Comprendre la importància de la Conferència de Bandung, i la generalització del procés descolonitzador i les seues conseqüències.	2.1. Esquematitza les conseqüències de la descolonització.	CAA
- La nova geopolítica mundial. L'època dels blocs. - La formació dels blocs. - Les relacions entre blocs. Guerra Freda.	3. Conèixer la formació dels blocs i l'evolució de la Guerra Freda.	3.1. Definix els conceptes de «blocs» i de «Guerra Freda».	CCL
- Els conflictes de la Guerra Freda i els acords de desarmament.	4. Identificar i situar en el temps i l'espai els conflictes ocorreguts durant la Guerra Freda.	4.1. Identifica i situa els conflictes de la Guerra Freda.	CD CAA CSC
- El bloc capitalista entre 1945 i 1973. Política i economia. - Estats Units. La potència hegemònica. - Europa Occidental.	5. Explicar els trets bàsics del bloc capitalista, i diferenciar l'evolució dels Estats Units, Europa Occidental i el Japó entre	5.1. Explica les fites fonamentals del bloc capitalista.	CCL CMCT CSC

Reconstrucció i integració.	1945 i 1973.		
- El bloc capitalista entre 1945 i 1973. Canvis socials. - La societat de consum. - Modes i moviments socials.	6. Apreciar la singularitat social del bloc capitalista fins a 1973.	6.1. Explica els «trenta gloriosos».	CCL
- El bloc capitalista entre 1973 i 1991. - L'extensió de la democràcia liberal. - La crisi econòmica del 1973.	7. Comprendre el concepte de crisi econòmica i aplicar-lo a la crisi del petroli del 1973.	7.1. Assenyala causes i conseqüències de la crisi del 1973.	CAA
- El bloc comunista entre 1945 i 1982. - L'URSS i les «democràcies populars». - La Xina maoista.	8. Explicar els trets bàsics del bloc comunista i apreciar la seua diversitat.	8.1. Identifica el bloc socialista.	CCL CAA CSC
- El bloc comunista entre 1982 i 1991. L'afonament de l'URSS i del bloc comunista. - La desaparició de l'URSS. - La desaparició del bloc comunista.	9. Percebre la significació històrica de l'ocàs del bloc comunista.	9.1. Assenyala la transcendència de l'afonament del bloc soviètic.	CCL CAA CSC
- Aprendre a confeccionar un treball d'història.	10. Aprendre a realitzar un treball d'història.	10.1. Realitza un treball d'història.	CD CAA CSC SIEP
- Comprova el teu aprenentatge i les teues competències.	11. Progressar en l'aprenentatge i en l'aplicació d'algunes competències bàsiques.	11.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CCL CMCT CSC

Unitat 11: Espanya: La dictadura franquista (1939-1975)

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- La dictadura de Franco i els seus suports. - L'evolució del franquisme. - Els fonaments del règim.	1. Diferenciar les etapes essencials del franquisme i els seus suports ideològics, polítics i socials.	1.1. Diferencia les etapes del franquisme. 1.2. Relaciona imatges amb els sectors a què donen suport al franquisme.	CCL CSC
- La política interior del règim franquista. - El sistema polític totalitari (1939-1942). - La simulació de la democràcia (1942-1959). - Immobilitisme, «obertura» i crisi (1959-1975).	2. Explicar l'evolució de la política interior del franquisme entre 1939 i 1975, i conèixer algunes de les seues lleis fonamentals.	2.1. Explica la política interior del franquisme i les seues lleis.	CAA
- L'oposició a la dictadura i la seua repressió.	3. Identificar la repressió franquista i l'oposició	3.1. Analitza la repressió franquista.	CCL SIEP

- La repressió política. - L'oposició interna. - L'oposició externa.	interior i exterior a la dictadura, i diferenciar la seua evolució històrica.	3.2. Caracteritza l'oposició al franquisme i la seua trajectòria.	
- La política exterior del règim franquista. - Evolució de les relacions internacionals. - La descolonització de l'Àfrica. - El conflicte amb Gibraltar.	4. Interpretar l'evolució de la política exterior del règim franquista, i conèixer conflictes significatius.	4.1. Coneix la política exterior del franquisme i les seues fites.	CCL CSC
- L'evolució econòmica. - L'època de l'autarquia (1939-1959). - El desenvolupisme econòmic (1960-1975).	5. Conèixer l'evolució econòmica d'Espanya entre 1939 i 1975.	5.1. Explica l'economia del franquisme.	CCL CMCT CSC
- La població i la societat. - L'increment demogràfic. - La societat i les seues transformacions.	6. Conèixer i explicar les transformacions ocorregudes en la demografia i la societat espanyola entre 1939 i 1975.	6.1. Explica l'evolució demogràfica i social durant el franquisme.	CCL CMCT
- La vida quotidiana durant l'autarquia.	7. Conèixer la situació econòmica de la postguerra i exemplificar-la amb aspectes de la vida quotidiana.	7.1. Explica l'economia de la postguerra.	CCL CD CSC
- La cultura i l'art. - El control cultural. - L'evolució arquitectònica. - L'escultura i la pintura.	8. Diferenciar l'evolució de la cultura i dels moviments artístics de l'època.	8.1. Assenyala l'essencial de la cultura durant el franquisme.	CCL CEC
- La Comunitat Valenciana durant el règim franquista.	9. Apreciar les singularitats en l'evolució històrica de la Comunitat Valenciana durant el règim de Franco.	9.1. Analitza els principals esdeveniments històrics en la Comunitat Valenciana durant el franquisme.	CCL CSC
- Aprendre a utilitzar les TIC.	10. Aprendre a utilitzar les TIC.	10.1. Utilitza les TIC i elabora carpetes TIC.	CD
- Desenvolupa competències bàsiques.	11. Progressar en l'aprenentatge i en l'aplicació d'algunes competències bàsiques.	11.1. Activitats del LA de l'apartat «Comprova les teues competències».	CCL CMCT CSC SIEP

Unitat 12: El món actual

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- La situació internacional actual. La multipolaritat. - El nou ordre internacional. - El sistema mundial d'estats i conflictes.	1. Comprendre la situació internacional actual, les grans regions mundials i les causes dels seus conflictes.	1.1. Localitza els conflictes i assenyala les seues causes.	CMCT CAA

- La Tríada (I). Estats Units i Japó. - La discutida hegemonia dels Estats Units. - El decaïment del Japó.	2. Comprendre el protagonisme dels Estats Units i del Japó en el nou ordre mundial.	2.1. Assenyala el protagonisme internacional dels Estats Units i del Japó.	CMCT CAA SIEP
- La Tríada (II). La UE i els conflictes a Europa. - La UE i la construcció europea. - Els conflictes recents a Europa.	3. Analitzar el procés d'ampliació i integració d'Europa, i diferenciar i localitzar conflictes europeus recents.	3.1. Reconeix les ampliacions de la UE.	CSC
- L'ascens d'Àsia i els seus conflictes. - Els països emergents d'Àsia. - Els conflictes a Àsia.	4. Conèixer els països emergents d'Àsia, i els seus conflictes amb països veïns.	4.1. Identifica les potències emergents asiàtiques i els seus conflictes.	CCL CD SIEP
- Rússia i els seus conflictes. - La recuperació de Rússia. - Els conflictes de Rússia.	5. Analitzar la posició de Rússia en els contextos mundial i regional, i explicar les causes dels seus conflictes territorials i econòmics.	5.1. Explica els conflictes que manté Rússia.	SIEP
- El món islàmic. Importància estratègica i conflictes. - La diversitat del món islàmic. - El conflicte àrabo-israelià. - Els conflictes recents de l'Orient Mitjà.	6. Diferenciar el món islàmic, i conèixer alguns dels seus conflictes recents.	6.1. Identifica i sintetitza els conflictes del món àrab.	CD CAA SIEP
- Amèrica Llatina, Àfrica subsahariana i altres conflictes. - Amèrica Llatina i els seus conflictes. - L'Àfrica subsahariana i els seus conflictes. - Altres conflictes mundials actuals.	7. Conèixer característiques i problemes d'Amèrica Llatina i de l'Àfrica subsahariana, i mostrar el seu coneixement d'altres conflictes mundials actuals.	7.1. Explica, a través d'un quadre resum, la problemàtica d'Amèrica Llatina i de l'Àfrica subsahariana.	CAA
- Institucions i grups internacionals. - Les fórmules d'enteniment. - Els grups internacionals.	8. Conèixer i valorar el paper actual de l'ONU i dels nous fòrums internacionals.	8.1. Explica la funció de l'ONU i d'altres fòrums.	CCL
- La premsa, font d'informació.	9. Aprendre a utilitzar la premsa com a font d'informació.	9.1. Utilitza la premsa per a estudiar un tema.	CD SIEP
- La globalització i les seues causes. - El concepte de globalització. - Causes de la globalització.	1. Definir la globalització i comprendre les seues causes.	1.1. Identifica les causes de la globalització a través d'imatges.	CAA
- Àmbits i conseqüències de la	2. Reconèixer àmbits i	2.1. Identifica àmbits, avantatges	CAA

globalització. - La globalització política. - La globalització econòmica. - Altres àmbits de la globalització.	conseqüències de la globalització, i les noves realitats de l'espai globalitzat.	i inconvenients de la globalització.	
- La diversitat del món actual (I). Els sistemes polítics. - Les diferències polítiques. - Els règims democràtics. - Els règims autoritaris.	3. Diferenciar sistemes polítics al món actual, i reconèixer característiques dels règims democràtics i autoritaris.	3.1. Diferència règims polítics actuals.	CCL CMCT CAA SIEP
- La diversitat del món actual (II). Els sistemes econòmics. - Les diferents formes econòmiques del capitalisme. - Els problemes actuals del capitalisme.	4. Diferenciar les ideologies neokeynesianes i neoliberals, i apreciar els problemes actuals del capitalisme.	4.1. Compara ideologies keynesianes i neoliberals en el capitalisme actual.	CAA
- La crisi econòmica del 2008.	5. Comprendre les causes, l'evolució i les conseqüències de la crisi econòmica del 2008.	5.1. Explica la crisi econòmica del 2008.	CCL CAA CSC
- La diversitat del món actual (III). La societat i la cultura. - La diversitat de societats. - La diversitat cultural.	6. Conèixer els trets diferencials de les societats tradicionals i postmodernes, i apreciar les tendències culturals actuals.	6.1. Diferencia la societat i la cultura tradicional i la postmoderna.	CCL CAA SIEP
- Els avenços científics i tecnològics. - Els avenços científics. - Els avenços tecnològics. - Els riscos de la ciència i la tecnologia.	7. Conèixer avenços científics i tecnològics, i els seus riscos.	7.1. Valora i enjudicia els avenços científics.	CCL CMCT CAA
- L'art actual (I). Arquitectura i escultura.	8. Conèixer i comprendre les tendències actuals de l'arquitectura i l'escultura.	8.1. Identifica i caracteritza l'arquitectura i l'escultura actuals.	CEC
- L'art actual (II). La pintura.	9. Diferenciar els moviments pictòrics actuals.	9.1. Compara els moviments pictòrics actuals.	SIEP CEC
- Les noves formes d'art.	10. Diferenciar l'art interactiu i l'art digital.	10.1. Explica la influència de les noves tecnologies en l'art.	CCL CD CEC
- Comprova el teu aprenentatge i les teues competències.	12. Progressar en l'aprenentatge i en l'aplicació d'algunes competències bàsiques.	12.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CCL CMCT SIEP

UNITAT 13: Transició i democràcia a Espanya

Continguts	Criteris d'avaluació	Estàndards d'aprenentatge	CC
- La Transició (I). L'inici de la democràcia. - El procés de Transició. - Els inicis de la Transició.	1. Comprendre el concepte de Transició democràtica, i reconèixer els inicis del procés.	1.1. Definix la Transició democràtica.	CCL CSC
- La Transició (II). La consolidació de la democràcia. - El primer Govern d'UCD (1977-1979).	2. Valorar l'actuació del primer Govern de l'UCD i conèixer la Constitució del 1978.	2.1. Definix la Constitució del 1978.	CAA
- Els governs de la democràcia (I). Del 1979 al 1996. - El segon Govern d'UCD (1979-1982). - Els primers governs del PSOE (1982-1996).	3. Conèixer la tasca dels governs constitucionals entre 1979 i 1996.	3.1. Resumix les mesures dels governs entre 1979 i 1996.	CAA
- Els governs de la democràcia (II). Del 1996 al 2011. - Els primers governs del PP (1996-2004). - La segona etapa del Govern socialista (2004-2011).	4. Conèixer les mesures dutes a terme pels governs democràtics entre 1996 i 2011.	4.1. Resumix les principals mesures dels governs democràtics entre 1996 i 2011.	CAA CSC
- Els governs de la democràcia (III). Del 2011 al 2016. - La segona etapa del Govern del PP (2011-2015).	5. Reconèixer les mesures adoptades pel Govern del PP entre 2011 i 2015.	5.1. Identifica les lleis del període 2011 al 2015.	CCL
- La crisi del 2008 a Espanya.	6. Discriminar els esdeveniments que van conduir a la crisi del 2008, i les seues conseqüències.	6.1. Enuncia els antecedents i les conseqüències de la crisi del 2008.	CCL CD CAA
- Població, economia i societat.	7. Comprendre i explicar les característiques de la població, i l'evolució econòmica i social d'Espanya des del 1975.	7.1. Explica l'evolució social i econòmica d'Espanya des del 1975 fins a l'actualitat.	CMCT CAA
- Espanya a la Unió Europea i al món. - Espanya i la Unió Europea. - Espanya al món.	8. Sintetitzar la importància de l'entrada d'Espanya a la UE, i valorar el seu paper al món actual.	8.1. Exposar el procés d'entrada d'Espanya a la UE.	CCL CAA CEC
		8.2. Exposar el paper d'Espanya al món.	
- Cultura i tendències actuals de l'art. - La cultura: literatura i ciència. - L'art actual.	9. Reconèixer els canvis culturals i artístics ocorreguts a Espanya des del 1975.	9.1. Exposar l'essencial de l'evolució cultural de l'Espanya democràtica.	CAA CSC CEC
- La Comunitat Valenciana.	10. Conèixer i explicar els trets	10.1. Explica l'evolució de la	CCL

Transició i autogovern.	diferencials de l'evolució històrica de la Comunitat Valenciana durant el període democràtic.	Comunitat Valenciana des del 1975 fins a l'actualitat.	CSC
- Comprova el teu aprenentatge i les teues competències.	12. Progressar en l'aprenentatge i en l'aplicació d'algunes competències bàsiques.	12.1. Desenvolupa competències bàsiques.	CCL CSC

HISTÒRIA DEL MÓN CONTEMPORANI (1r de BAT)

Competències clau (CC): comunicació lingüística (CCL), competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia (CMCT), competència digital (CD), aprendre a aprendre (CAA), competències socials i cíviques (CSIC), sentit d'iniciativa i esperit emprenedor (SIEP) i consciència i expressions culturals (CEC).

Unitat 1: L'Europa de l'Antic Règim

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- L'economia. - Agricultura i desenvolupament del comerç. - De la producció artesana a la manufacturera. - El sistema de govern. - Les monarquies absolutes. - L'absolutisme «il·lustrat».	1. Definir/ Definix els trets de l'Antic Règim descrivint els seus aspectes demogràfics, econòmics, polítics, socials i culturals.	CCL, CMCT, CAA, CSIC, SIEP, CEC
- La societat estamental i els primers canvis. - La noblesa i el clergat. - Classes populars i ascens de la burgesia.	2. Distingir/ Distingeix les transformacions en l'Antic Règim enumerant les que afecten l'economia, població i societat.	CCL, CD, CAA
	3. Explicar/ Explica el parlamentarisme anglès del segle XVII resumint les característiques essencials i valorant el paper de les revolucions per assolir les transformacions necessàries per aconseguir-ho.	CCL, CD, CAA, CSIC, CEC
- El pensament preliberal. - Il·lustració i pensament polític il·lustrat. - El pensament econòmic.	4. Relacionar/ Relaciona les idees de la Il·lustració amb el liberalisme de començaments del segle XIX establint elements de coincidència entre ambdues ideologies.	CCL, CD, CAA, CEC
	5. Descriure les relacions internacionals de l'Antic Règim demostrant la idea d'equilibri europeu.	CCL, CAA, CSIC, SIEP
	6. Esquematitzar/ Esquematitza els trets de l'Antic Règim utilitzant diferents tipus de diagrames.	CD, CAA, CSIC, SIEP

Unitat 2: La nova era industrial

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- Els orígens de la industrialització. - Els antecedents de la indústria. - Gran Bretanya, pionera en la industrialització. - Les revolucions agrària i demogràfica. - Les transformacions agràries. - Els canvis demogràfics.	1. Descriure/ Describeu la Primera Revolució Industrial , establint els seus trets característics i les seves conseqüències socials.	CCL, CD, CMCT, CAA, CEC, CSIC
	2. Obtenir informació, que permeti explicar les Revolucions Industrials del segle XIX, seleccionant-la de les fonts bibliogràfiques o online en les quals es trobi disponible.	CCL, CD, CMCT, CAA, CSIC, SIEP, CEC
	3. Identificar els canvis en els transports, agricultura i població que van influir o van ser conseqüència de la Revolució Industrial del segle XIX.	CCL, CD, CMCT, CSIC, SIEP, CEC
- La producció industrial. - Els sectors pioners. - Els transports. - El comerç i el capital. - Expansió de la Revolució Industrial. - Gran Bretanya, potència mundial. - Bèlgica, França i Alemanya.	4. Enumerar els països que van iniciar la industrialització, localitzant-los adequadament i establint les regions on es produeix aquest avenç.	CCL, CMCT, CD, CAA
	5. Utilitzar/ Utilitza el vocabulari històric amb precisió , inserint-lo en el context adequat.	CCL, CD, CAA, CSIC, SIEP
- El desenvolupament de les ciutats. - El creixement urbà. - Ciutat industrial: creixement i desigualtat.	6. Descriure el desenvolupament i les característiques de les ciutats industrials durant el segle XIX.	CCL, CD, CAA, CSIC, CEC

Unitat 3: Moviments liberals i nacionals (1789-1871)

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- La Revolució Francesa. - Les causes de la revolució. - L'Assemblea Nacional. - La Convenció. - El Directori. - L'imperi napoleònic. - La construcció de l'Imperi. - La derrota napoleònica. - L'empremta de la Revolució. - Les onades revolucionàries. - La Restauració. - Les revolucions de 1820. - Les revolucions de 1830. - La "Primavera dels pobles" de 1848. - El nacionalisme. - Què és el nacionalisme? - La unificació alemanya. - La formació d'Itàlia.	1. Analitzar l'evolució política, econòmica, social, cultural i de pensament que caracteritza a la primera meitat del segle XIX distingint els fets, personatges i símbols i enquadrant-los en cada una de les variables analitzades.	CCL, CMCT, CD, CAA, CSIC, CEC
	2. Descriure les causes i el desenvolupament de la Independència dels Estats Units establint les causes més immediates i les etapes d'independència.	CCL, CMCT, CAA, CSIC, CEC
	3. Explicar/ Explica a partir d'informació obtinguda a Internet, la Revolució Francesa de 1789 incloent cada idea obtinguda en les causes, el desenvolupament i les conseqüències.	CCL, CMCT, CD, CAA, CEC
	4. Identificar/ Identifica l'Imperi napoleònic localitzant la seva expansió	CCL, CMCT, CD

	europea i establint les seves conseqüències.	CAA
	5. Analitzar/Analitza l'evolució política, econòmica, social, cultural i de pensament que caracteritza a la primera meitat del segle XIX distingint els fets, personatges i símbols i enquadrant-los en cada una de les variables analitzades.	CCL, CD, CAA, CSIC, CEC
	6. Analitzar la transcendència que va tenir el Congrés de Viena i la restauració de l'absolutisme identificant les conseqüències per als diversos països implicats.	CCL, CMCT, CD, CAA, CSIC
	7. Identificar/Identifica les revolucions burgeses de 1820, 1830 i 1848, relacionant les seves causes i desenvolupament.	CCL, CD, CAA, CSIC
	8. Conèixer el procés d'unificació d'Itàlia i Alemanya, obtenint el seu desenvolupament a partir de l'anàlisi de fonts distintes.	CCL, CD, CSIC, CEC

Unitat 4: Orígens i desenvolupament del moviment obrer (1800-1914)

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- La vida de la gent: burgesia i classe obrera. - El mode de vida burgès. - Les condicions de vida de la classe obrera. - El moviment obrer: origen i desenvolupament. - Els orígens del moviment obrer organitzat. - Sindicats obrers. - Les ideologies obreres: marxisme i anarquisme. - El socialisme utòpic. - El marxisme. - L'anarquisme. - Les internacionals obreres. - La I Internacional. - La II Internacional.	1. Caracteritzar les formes de vida de la burgesia i la classe obrera durant el segle XIX.	CCL, CD, CMCT, CAA, SIEP, CEC
	2. Comprendre/Comprén els orígens i el desenvolupament del moviment obrer.	CCL, CD, CAA, CSIC
	3. Identificar/Identifica les característiques del socialisme utòpic, el marxisme i l'anarquisme.	CCL, CMCT, CD, CAA, CSIC
	4. Explicar l'origen, protagonistes i característiques de les internacionals obreres.	CCL, CD, CAA, SIEP

Unitat 5: La dominació europea del món

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- La Segona Revolució Industrial. - Les noves potències industrials. - Noves fonts d'energia i noves indústries. - Revolució dels transports i comunicacions. - Una economia mundialitzada. - El nou imperialisme del segle XIX. - Les causes de l'imperialisme. - Els mitjans de l'expansió imperial. - L'expansió imperialista: etapes i modalitats	1. Descriure/Descriu les característiques de la Segona Revolució Industrial, incidint en aspectes com les fonts d'energia, les indústries i els transports.	CCL, CD, CMCT, CAA, CSIC, SIEP
	2. Obtenir informació, que permeti comprendre el desenvolupament econòmic de les noves potències	CCL, CD, CMCT, CAA, CSIC

de colonització. - El repartiment de l'Àfrica. - La geografia del repartiment africà. - L'imperialisme a Àsia. - Els imperis europeus a Àsia. - Noves potències imperials no europees. - Les conseqüències de l'imperialisme.	industrials.	
	3. Explicar/ Explica les causes de l'imperialisme del segle XIX, analitzant les seves etapes i modalitats de colonització.	CCL, CD, CMCT, CAA, CSIC
	4. Descriure/ Describeu l'expansió imperialista d'europeus , japonesos i nord-americans a finals del segle XIX, establint les seves conseqüències.	CCL, CD, CMCT, CAA, CSIC, SIEP
	5. Valorar/ Valora críticament les conseqüències de l'imperialisme , tant als països colonitzats com en els colonitzadors.	CCL, CD, CMCT, CAA, CSIC, SIEP

Unitat 6: Les grans potències i la Gran Guerra

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- Els conflictes per l'hegemonia europea. - Primeres democràcies: Regne Unit i França. - El II Reich. L'Alemanya bismarckiana. - Els imperis plurinacionals. - La qüestió dels Balcans i l'imperi turc. - Antecedents de la Guerra - L'etapa de la Pau Armada. - La Triple Entesa i les crisis prebel·liques. - Les causes de la guerra - Rivalitat franco-alemanya. - Oposició imperi austrohongarès i Rússia. - Confrontació entre Regne Unit i Alemanya. - Tensions per la carrera imperialista. - Pes de la cursa d'armaments. - Els contendents - La Triple Entesa. - Els imperis centrals. - Els països neutrals. - L'espurna que va iniciar el conflicte. - El desenvolupament de la guerra - La guerra de moviments: 1914. - La guerra de posicions: 1915 i 1916. - L'any crític: 1917. - L'any decisiu: 1918. - Les conseqüències de la Gran Guerra - L'efecte sociopolític i econòmic. - Pèrdues humanes i conseqüències socials. - Els tractats de pau: reajustament territorial. - El món de la postguerra i la SDN.	1. Analitzar l'evolució política, econòmica i social del Regne Unit, França, el II Reich, els imperis plurinacionals, els Balcans i l'imperi turc.	CCL, CD, CAA, CSIC, CEC
	2. Descriure les transformacions i conflictes sorgits a finals del segle XIX i començaments del segle XX explicant el seu desenvolupament i els factors desencadenants.	CCL, CD, CAA, CSIC
	3. Comparar sintèticament els diferents sistemes d'aliances del període de la Pau Armada.	CCL, CD, CMCT, CAA, CSIC, CEC
	4. Distingir/ Distingix els esdeveniments que condueixen a la declaració de les hostilitats de la Primera Guerra Mundial , desenvolupant les seves etapes i les seves conseqüències.	CCL, CD, CMCT, CAA, CSIC, CEC
	5. Localitzar/ Localitza fonts primàries i secundàries (en biblioteques, Internet, etc.) i extreure informació d'interès, avaluant la seva fiabilitat.	CCL, CD, CMCT, CAA, CSIC, CEC
	6. Utilitzar el vocabulari històric amb precisió, inserint-lo en el context històric de finals del segle XIX i començaments del XX.	CCL, CD, CAA, CSIC

Unitat 7: La Revolució Russa i el naixement de l'Estat soviètic

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- Rússia: un gegant amb peus de fang: - Progrés econòmic i retard social. - Els enfrontaments polítics. - La Revolució de 1905.	1. Analitzar l'evolució política, social i econòmica de Rússia a finals del XIX amb informació que explique els fets.	CCL, CD, CAA, CSIC

- Rússia en la Gran Guerra. - La Revolució de 1917: - La Revolució de febrer. - Els governs provisionals (març-octubre). - La Revolució d'octubre. - El naixement de la URSS: - El nou règim: les primeres mesures. - La guerra civil i el comunisme de guerra. - La Nova Política Econòmica. - La successió de Lenin.	2. Esquematitzar/ Esquematitza el desenvolupament de la Revolució Russa reconeixent les seves etapes i protagonistes, i establint les seves conseqüències.	CCL, CMCT, CD, CAA, CSIC
	3. Localitzar fonts primàries i secundàries (en biblioteques, Internet, etc.) i extreure informació avaluant críticament la seva fiabilitat.	CCL, CMCT, CD, CAA, CSIC, CEC
	4. Utilitzar el vocabulari històric amb precisió, inserint-lo en el context de finals del XIX i començaments del XX.	CCL, CD, CAA, CSIC

Unitat 8: Prosperitat, crisi i depressió

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- L'expansió econòmica: "Els feliços anys 20": - Situació econòmica de postguerra a Europa. - El creixement econòmic dels anys vint. - La indústria, motor del desenvolupament. - El consum de masses. - L'avenç del feminisme. - Les causes de la crisi: - Un creixement econòmic desequilibrat. - Dificultats del sistema monetari internacional. - La fallida del capitalisme: la crisi de 1929: - El <i>crac</i> de la Borsa de Nova York. - La crisi s'estén a tots els sectors. - Una recessió mundial. - Conseqüències de la crisi: la Gran Depressió: - L'enfonsament dels sectors econòmics. - Conseqüències socials i polítiques. - Les primeres mesures davant la crisi. - La recerca de solucions: - Les solucions clàssiques de les crisis. - El fracàs de les mesures tradicionals. - El <i>New Deal</i>.	1. Reconèixer les característiques del període d'entreguerres inserint-les en els corresponents aspectes polítics, econòmics, socials o culturals.	CCL, CD, CAA, CSIC, CEC
	2. Explica/ Explica la Gran Depressió descrivint els factors desencadenants i les seves influències en la vida quotidiana.	CCL, CD, CAA
	3. Obtenir i seleccionar informació rellevant, utilitzant fonts primàries o secundàries, relativa als aspectes econòmics del període d'entreguerres.	CCL, CMCT, CD, CAA, CEC, CSIC
	4. Localitzar fonts primàries i secundàries (en biblioteques, Internet, etc.) i extreure informació, avaluant la seua fiabilitat.	CCL, CMCT, CD, CSIC
	5. Utilitzar el vocabulari històric amb precisió, inserint-lo en el context històric de començaments del XX.	CCL, CD, CAA

Unitat 9: Els règims totalitaris i l'Europa d'entreguerres

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- Democràcies i dictadures: - Auge i crisi de la democràcia després de la Gran Guerra. - Les democràcies occidentals: els nous països del mapa d'Europa, França i el Regne Unit. - La distensió internacional en els anys vint. - La fallida de la democràcia. El feixisme: - Principals trets del feixisme. - Itàlia després de la Gran Guerra. - Mussolini accedeix al poder. - La doctrina del feixisme italià - La construcció de l'Estat totalitari. - El nazisme:	1. Descriure les transformacions i conflictes sorgits en les primeres dècades del segle XX explicant el seu desenvolupament i els factors desencadenants.	CCL, CD, CAA, CMCT
	2. Comparar/ Compara les característiques de les democràcies parlamentàries i els règims autoritaris o totalitaris.	CCL, CMCT, CAA, CSIC
	3. Reconèixer/ Reconeix la transcendència dels feixismes europeus com ideologies que van conduir al desencadenament de conflictes en el panorama europeu.	CCL, CD, CAA, CSIC, CEC

- L'experiència democràtica de Weimar. - Hitler i el nazisme: l'ascens al poder. - La dictadura nazi. - El control de la societat i l'antisemitisme. - La política expansionista alemanya i el camí cap a la guerra. - La política d'“apaivagament” de les democràcies occidentals. - El període estalinista (1927-1939): - Socialització i planificació. - La dictadura de Stalin. - L'URSS com a potència mundial.	4. Obtenir i seleccionar informació escrita i gràfica rellevant utilitzant fonts primàries o secundàries, relativa al període d'entreguerres.	CCL, CD, CAA, CSIC, CEC, CMCT, SIEP
	5. Utilitzar el vocabulari històric amb precisió, inserint-lo en el context històric de les primeres dècades del XX.	CCL, CD, CAA, CSIC

Unitat 10: La Segona Guerra Mundial

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- Antecedents de la guerra: - El canvi en les relacions internacionals. - El camí cap a la guerra. - Els bàndols bel·ligerants: les potències de l'Eix front els Aliats. - Les victòries de l'Eix (1939-1942): - Els triomfs inicials de Hitler. - La batalla d'Anglaterra. - La invasió de la Unió Soviètica. - La intervenció del Japó en el Pacífic. - Les victòries dels aliats (1942-1945): - Un hivern decisiu: Stalingrad. - Normandia i les derrotes de l'Eix. - L'enfonsament del Tercer Reich. - La derrota final del Japó. - Una guerra total. - Els camps de concentració i l'Holocaust nazi. - El balanç de la guerra: - Un món destruït. - Canvis territorials. - L'Organització de les Nacions Unides.	1. Descriure les transformacions i conflictes de la 1ª ½ del segle XX com factors desencadenants.	CCL, CD, CAA
	2. Establir/Establix les etapes de desenvolupament de la II Guerra Mundial, distingint les que van afectar Europa i les que van afectar els Estats Units i el Japó.	CCL, CMCT, CD, CAA
	3. Analitzar el paper de la guerra mundial com a element transformador de la vida quotidiana.	CCL, CMCT, CD, CAA, CSIC
	4. Obtenir i seleccionar informació rellevant, utilitzant fonts primàries o secundàries, relativa a la Segona Guerra Mundial.	CCL, CD, CAA, CSIC
	5. Utilitzar el vocabulari històric amb precisió, inserint-lo en el context històric de la primera meitat del XX.	CCL, CD, CAA, CSIC

Unitat 11: Un món bipolar (1945-1991)

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- Característiques i etapes de la Guerra Freda. - Característiques de la confrontació bipolar. - Etapes de l'enfrontament entre les superpotències. - L'esclat i la consolidació de la Guerra Freda. - Els primers desacords (1945-1946). - La Guerra Freda es fa oficial (1947-1949). - La Guerra de Corea (1950-1953). - EEUU i l'URSS davant de la Guerra Freda. - La resposta nord-americana al perill soviètic. - El nou ordre econòmic i el Pla Marshall. - La formació de les aliances militars. - La crisi de 1956 al bloc occidental. - La resposta soviètica. - La crisi de 1956 al bloc oriental.	1. Descriure els fets polítics, econòmics, socials i culturals que expliquen l'aparició dels blocs antagònics, presentant-los adequadament.	CCL, CD, CAA, CMCT
	2. Distingir/Distingix fets que expliquen l'enfrontament entre el bloc comunista i capitalista, revisant les notícies dels mitjans de comunicació de l'època.	CCL, CD, CMCT, CAA
	3. Interpretar/Interpreta la Guerra Freda, la Coexistència Pacífica i la Distensió i les seves conseqüències establint esdeveniments que exemplifiquin cada una d'aquestes etapes.	CCL, CD, CAA, CEC, SIEP

- La crisi cubana de 1962. - Distensió i coexistència pacífica (1962-1979). - L'aparició de nous actors internacionals. - La guerra del Vietnam. - Negociacions de limitació d'armes nuclears. - La recrudescència de la Guerra Freda i la caiguda de la URSS (1979-1991). - Els nous focus de tensió mundial. - L'inici de col·lapse de la URSS. - Perestroika i enfonsament del bloc soviètic. - Les diferències entre els dos blocs. - L'economia. - La societat. - La política.	4. Comparar/ Compara analitzant el model capitalista amb el comunista des del punt de vista polític, social, econòmic i cultural.	CCL, CD, CAA, CEC
	5. Identificar la materialització dels models comunista i capitalista exemplificant amb la selecció de fets que durant aquest període afectin a les dues grans superpotències: URSS i Estats Units.	CCL, CD, CAA, CSYC, CMCT
	6. Localitzar fonts primàries i secundàries i extreure informació d'interès, valorant críticament la seua fiabilitat presentant-les segons l'origen de la mateixa.	CCL, CD, CAA, CEC
	7. Utilitzar el vocabulari històric de la Guerra Freda amb precisió, inserint-lo en el context adequat.	CCL, CD, CAA, CEC

Unitat 12: La fi dels imperis colonials

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- Descolonització i naixement del Tercer Món. - Els factors del camí cap a la independència. - L'aparició del Tercer Món. - Inestabilitat política, subdesenvolupament i neocolonialisme. - El Sud i el Sud-Est Asiàtic. - El naixement de l'Índia i el Pakistan. - Les possessions britàniques. - Les possessions franceses i holandeses. - L'Extrem Orient: Xina i Japó. - La Revolució Xina. - Japó: l'expansió econòmica. - El despertar de l'Àfrica. - Els nacionalismes africans. - L'Àfrica negra britànica. - El final dels imperis francès i belga. - Colònies italianes, espanyoles i portugueses. - El món islàmic. - La descolonització del Magrib. - La situació del Pròxim Orient. - L'Orient Mitjà: Iran, Iraq i Afganistan. - El conflicte àrabo-israelià.	1. Explicar/ Explica els motius i fets que condueixen a la descolonització establint les causes i factors que expliquen el procés.	CCL, CD, CAA, CMCT
	2. Descriure les etapes i conseqüències del procés descolonitzador, establint fets i personatges significatius de cada procés.	CMCT, CD, CAA, CSIC, CEC
	3. Analitzar/ Analitza el subdesenvolupament del Tercer Món establint les seues causes.	CCL, CD, CMCT
	4. Definir el paper de l'ONU en la descolonització analitzant informació que demostrí les seves actuacions.	CCL, CSIC, CD, CAA
	5. Apreciar el naixement de l'ajuda internacional i l'aparició de les relacions entre els països desenvolupats i subdesenvolupats, reproduint les formes d'ajuda al desenvolupament i descrivint les formes de neocolonialisme.	CCL, CD, CAA, CSIC
	6. Obtenir i seleccionar informació de fonts primàries o secundàries, analitzant la seua credibilitat i considerant la presentació gràfica o escrita.	CCL, CD, CAA, CMCT, CEC

	7. Ordenar/ Ordena cronològicament els principals fets que intervenen en el procés descolonitzador i descriure les seues conseqüències a partir de diferents fonts d'informació, online o bibliogràfiques.	CCL, CD, CAA, CEC, CMCT
--	---	-------------------------

Unitat 13: El nou ordre internacional després de la Guerra Freda

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- Estats Units al nou escenari internacional. - EUA, única superpotència mundial. - La primera Guerra del Golf. - El terrorisme global. - La Guerra de l'Afganistan. - La Guerra de l'Iraq. - La presidència de Barak Obama. - Els grans canvis a l'Europa comunista. - L'Europa de l'Est i les antigues repúbliques soviètiques. - La nova Rússia. - Les guerres de Iugoeslavia. - Europa al segle XXI. - El Tractat de Niça: l'Europa dels 27. - El projecte fallit d'una Constitució Europea. - El Tractat de Lisboa: l'Europa dels 28. - La crisi econòmica de 2008. - Guerres civils i conflictes a l'Àfrica. - L'Àfrica Subsahariana. - El conflicte àrab-israelià. - La primavera àrab.	1. Descriure l'evolució política, social i econòmica dels Estats Units des dels anys 60 al final del segle XX.	CCL, CD, CMCT, CAA
	2. Enumerar els trets rellevants de la societat nord-americana a l'inici del segle XXI distingint la transcendència dels atemptats de l'11-S i explicant l'impacte ocasionat a aquest país.	CCL, CD, CMCT, CAA, CEC
	3. Descriure la situació de la URSS a finals del segle XX, establint els seus trets més significatius des d'una perspectiva política, social i econòmica.	CCL, CD, CMCT, CAA
	4. Analitzar la situació creada amb l'aparició de la CEI i les repúbliques exsoviètiques recollint informacions que resumeixin les noves circumstàncies polítiques i econòmiques.	CCL, CD, CMCT, CAA, CSIC
	5. Explicar la caiguda del Mur de Berlín anomenant les seves repercussions en els països d'Europa Central i Oriental.	CCL, CD, CAA
	6. Identificar el problema dels Balcans enumerant les causes que expliquen tal situació, i resumint els fets més destacats d'aquests conflictes.	CCL, CD, CAA, CSIC
	7. Resumir els reptes que té la UE al món actual distingint els problemes que té per mostrar-se com a zona geopolítica unida davant altres àrees.	CCL, CD, CAA, CSIC
	8. Descriure l'evolució del món islàmic en l'actualitat resumint els seus trets econòmics, polítics, religiosos i socials.	CCL, CD, CEC
	9. Distingir l'evolució dels països de l'Àfrica distingint les seves zones geoestratègiques.	CCL, CD, CAA

Unitat 14: Un món globalitzat i intercomunicat

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- La Globalització. - La societat de la informació i els canvis culturals. - Economia global i desigualtat. - La crítica contra la globalització.	1. Analitzar les característiques de la globalització descrivint la influència que tenen els mitjans de comunicació i l'impacte que els mitjans científics i tecnològics tenen en la societat actual.	CCL, CMCT, CD, CAA

- La globalització i la crisi econòmica.	2. Obtenir informació de diverses fonts que expliquen els diversos fets que determinen el món actual.	CCL, CD, SIEP, CAA, CSIC
--	---	--------------------------

HISTÒRIA D'ESPANYA (2n BAT)

Competències clau (CC): comunicació lingüística (CCL), competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia (CMCT), competència digital (CD), aprendre a aprendre (CAA), competències socials i cíviques (CSIC), sentit d'iniciativa i esperit emprenedor (SIEP) i consciència i expressions culturals (CEC).

Unitat 1: L'Antic Règim i la seua crisi (1788-1833)

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
La por a la revolució: - Les notícies de França. - Política d'aïllament de Floridablanca. - Godoy: de la guerra a l'aliança amb França. - La crisi econòmica i fiscal. L'aliança amb la França napoleònica: - Divisió social i lluita pel poder. - La família reial a França: abdicacions de Baiona. La guerra de la Independència (1808-1814): - Guerra nacional i conflicte internacional. - El Govern de Josep I. Els «afrancesats». - Les juntes provincials. - Les fases de la guerra. El programa revolucionari de les Corts de Cadis: - Convocatòria i composició de les Corts. - L'obra legislativa. Els decrets d'abolició de l'Antic Règim. - La Constitució de 1812. La restauració de l'absolutisme: - La tornada de Ferran VII i el Sexenni Absolutista (1814-1820). - El Trienni Constitucional (1820-1823): les reformes. - La Dècada Ominosa (1823-1833): repressió i exili. - La qüestió successòria. L'emancipació de l'Amèrica hispana: - Els factors de l'independentisme. - La burgesia criolla. - Etapes del procés d'independència. - Conseqüències de la independència.	1. Descriure els trets polítics i econòmics del regnat de Carles IV, subratllant la influència de la Revolució francesa i manejant una cronologia dels esdeveniments més rellevants del període.	CCL, CD, CAA, CSIC, CEC
	2. Analitzar i explicar sèries econòmiques relacionades amb la crisi fiscal de l'Estat de l'Antic Règim, posant en relació les dades amb l'evolució sociopolítica.	CCL, CMCT, CAA, CSIC, SIEP
	3. Explicar els esdeveniments fonamentals de la invasió napoleònica i el procés bèl·lic, reconeixent els seus principals protagonistes.	CCL, CD, CSIC, CEC
	4. Descriure i comentar les principals característiques i fets del procés polític sorgit a Espanya durant la guerra de la Independència; explicar/ Explica les característiques del text constitucional de 1812 i analitzar textos i documents expressius dels corrents polítics presents en les Corts de Cadis.	CCL, CD, CAA, CSIC, CEC
	5. Descriure i explicar / Descriu i explica l'evolució polític social en les diferents etapes del regnat de Ferran VII.	CCL, CAA, SIEP
	6. Enumerar i analitzar els elements ideològics dels diferents corrents del liberalisme i les posicions de l'absolutisme en el regnat de Ferran VII.	CD, CMCT, CAA, CSIC
	7. Comentar els factors que expliquen l'aparició del procés emancipador de l'Amèrica hispana.	CCL, CD, CAA, CSIC
	8. Descriure i explicar els principals trets de la cultura i les arts plàstiques en el període.	CCL, CAA, CSIC, SIEP

Unitat 2: La construcció de l'Estat liberal (1833-1874)

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
La revolució liberal-burguesa. La guerra civil (1833-1840). - Suports socials i plantejaments d'ambdós bàndols. - L'evolució de la guerra carlina. - La fi de la guerra i el conveni de Vergara. Evolució política (1833-1843): - Corrents del liberalisme: moderats i progressistes. - L'Estatut Reial. - El reformisme liberal. La Constitució de 1837. - La regència d'Espartero. La Dècada Moderada (1844-1854): - Contrareformes moderades i Constitució de 1845. - El clericalisme moderat: el Concordat de 1851. - L'organització de l'Administració. El Bienni Progressista (1854-1856): - Les reformes progressistes del Bienni. - Nous corrents polítics. La Unió Liberal i el retorn del moderantisme (1856-1868). - La crisi de 1866 i l'esgotament del règim isabelí. Economia i societat en l'Espanya isabelina: - Els principis economicosocials del liberalisme. - La desamortització. - La llibertat econòmica. - Els començaments de la industrialització. - La nova estructura social. El Sexenni Democràtic (1868-1874): - La revolució de 1868. - La Constitució democràtica de 1869. - La recerca d'un rei demòcrata (1869-1870). - La monarquia d'Amadeo de Savoia (1870-1873). - La Primera República (1873). - La política econòmica del Sexenni. La cultura en la Espanya liberal: - Cultura i educació en la crisi de l'Antic Règim. - La cultura romàntica de l'Espanya isabelina. - Projecte cultural d'Espanya en el Romanticisme. - La desamortització i el patrimoni cultural.	1. Descriure/Describeu els esdeveniments polítics i militars de la primera guerra carlina, amb els principals protagonistes i la problemàtica social subjacent.	CCL, CD, CAA, CSIC
	2. Distingir/Distingeix els models sociopolítics moderats i progressistes, i analitzar textos constitucionals del període, aplicant els conceptes bàsics del pensament liberal i fent un esquema que expresse similituds i diferències entre progressistes i moderats.	CCL, CMCT, CD, CAA, CSIC, SIEP, CEC
	3. Descriure els esdeveniments polítics més rellevants de l'etapa 1844-1874, identificant les propostes doctrinals de diferents corrents polítics emergents (republicans, demòcrates, moviment obrer), a través de l'anàlisi i el comentari de textos al·lusius.	CCL, CD, CAA, CSIC, SIEP, CCL
	4. Assenyalar les conseqüències més rellevants dels canvis socials en el període 1844-1874.	CCL, CD, CMCT, CAA, CEC
	5. Analitzar la problemàtica i les conseqüències dels canvis econòmics, especialment les transformacions agràries i industrials en l'Espanya isabelina, manejant cartografia que mostra amb precisió la localització dels primers focus industrials.	CCL, CMCT, CD, CAA, CSIC, SIEP, CEC
	6. Realitzar un comentari sobre la composició social d'Espanya en aquesta etapa, especificant l'oligarquia burgesa i nobiliària, la petita burgesia i les classes populars, i destacant les seues conseqüències.	CCL, CMCT, CD, CAA, CSIC, CEC
	7. Conèixer i valorar els canvis educatius i culturals haguts a Espanya durant el període isabelí.	CCL, CD, CAA, CSIC, SIEP

Unitat 3: La Restauració i la seua crisi

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
Les bases del règim restaurat: - El retorn de la dinastia borbònica. - Les bases socials del règim canovista. - Primeres mesures de Cánovas. - El procés constituent. - La Constitució de 1876. - El sistema polític canovista: turnisme i bipartidisme. - Centralisme i control ideològic. - La corrupció electoral i el caciquisme.	1. Descriure la situació del poder polític a Espanya després de la dissolució de les Corts republicanes, assenyalant els principals esdeveniments polítics fins a 1876.	CCL, CMCT, CD, CAA
	2. Explicar el paper de Cánovas i el seu pensament polític en la Restauració borbònica, així com els trets de la Constitució de 1876.	CCL, CAA, CSIC
	3. Descriure/Describeu el funcionament del sistema del «torn» de partits, assenyalant els factors que fan possible la pràctica del caciquisme.	CCL, CD, CAA

- L'evolució del règim. L'oposició al sistema: - Els republicans. - El moviment obrer. Els nacionalismes: - El centralisme del liberalisme espanyol. - Bases dels nacionalismes perifèrics. - El catalanisme. - El nacionalisme basc. - Altres nacionalismes i regionalismes. Societat i economia a l'Espanya de la Restauració: - Les àrees econòmiques. - Proteccionisme i lliure canvi. - L'agricultura. - La mineria. - La indústria biscaïna. - La indústria a Catalunya. - Balanç de la industrialització. - El desenvolupament financer. - El creixement urbà. El desastre del 98: - L'imperi colonial ultramarí espanyol. - Els factors de la insurrecció. - La resposta independentista. - Guerra i derrota. - El tractat de pau. - Conseqüències: la crisi del 98. La cultura espanyola en la Restauració		CSIC
	4. Enumerar els períodes d'alternança en el poder, entre conservadors i liberals, i les mesures adoptades per cada partit.	CCL, CD, CAA, CEC
	5. Assenyalar/Assenyala els referents politicoideològics dels moviments i forces d'oposició al sistema: socialisme i anarquisme, nacionalismes, i el republicanisme i les seves tendències.	CCL, CD, CAA, CSIC
	6. Analitzar les circumstàncies pròpies dels diferents sectors productius del país.	CCL, CMCT, CSIC, SIEP
	7. Identificar/Identifica els principals desequilibris en l'economia espanyola de l'època, incloent els problemes financers de l'Estat i les principals reformes introduïdes en l'últim terç del segle.	CMCT, CD, CAA, CSIC, SIEP
	8. Enumerar les possessions colonials d'Espanya a la segona meitat del segle i descriure els trets econòmics i socials més destacats de cada territori colonial.	CCL, CD, CAA, SIEP
	9. Assenyalar les fites i personatges fonamentals en el procés independentista americà, explicar l'actitud d'Espanya davant les reivindicacions autonomistes de les colònies i descriure l'impacte de la pèrdua de les colònies en els àmbits econòmic, polític i sociològic.	CCL, CMCT, CD, CAA, CSIC, SIEP
L'estructura social espanyola el 1900. L'evolució del règim: - Els grans problemes polítics. - El relleu generacional. - Auge del catalanisme i Llei de Jurisdiccions - La Setmana Tràgica. - Canalejas. - El final del regeneracionisme Espanya i la Primera Guerra Mundial: - La polèmica sobre la neutralitat. - Conseqüències socials i econòmiques. - La crisi de 1917. L'agonia del règim de la Restauració (1918-1923): - Inestabilitat i Govers de concentració. - Conflictivitat social i moviment obrer. - La qüestió del Marroc. La dictadura de Primo de Rivera (1923-1930): - L'intervencionisme militar el 1923. - Els factors del cop d'Estat. - Els suports socials. - El Directori Militar. - Les institucions de la dictadura.	10. Assenyalar els principals problemes derivats del cicle demogràfic i les seves relacions amb els canvis econòmics i socials, interpretant i analitzant documentació i gràfics sobre l'evolució d'aspectes de la conjuntura econòmica, i relacionant la informació amb l'evolució sociopolítica.	CCL, CMCT, CD, CAA, CSIC, CEC
	11. Explicar els problemes del sistema de partits («torn»), subratllant l'actitud d'Alfons XIII davant de l'acció política, i assenyalar/Assenyala els principals problemes polítics i conflictes que havia d'afrontar el règim de la Restauració a començaments del segle XX, analitzant un esquema o mapa conceptual expressiu dels factors de desintegració i de les contradiccions internes del règim de la Restauració.	CCL, CMCT, CD, CAA, CSIC, SIEP
	12. Explicar els principals esdeveniments polítics fins a la dictadura de Primo de Rivera, assenyalant les repercussions que van tenir en la societat, i analitzar l'auge del moviment obrer i les causes de la conflictivitat social en el context de la crisi espanyola de postguerra.	CCL, CD, CAA, CSIC, SIEP

- Solució a la qüestió del Marroc. - El Directori Civil. - L'oposició i la caiguda de la dictadura. Pacte de Sant Sebastià i final de la monarquia	13. Descriure la crisi de governabilitat a partir de 1918, relacionant-la amb l'esgotament del «torn», i sintetitzar les fites més rellevants de la intervenció colonial d'Espanya en el Marroc, explicant el «desastre» d'Annual i les seves conseqüències.	CCL, CMCT, CD, CAA, CSIC, CEC
	14. Assenyalar/ Assenyala els factors polítics, socials i econòmics que es presenten en la gestació del cop d'Estat de Primo de Rivera , ressaltant els suports socials que van fer viable la seva consolidació.	CD, CAA, CSIC, SIEP, CEC
	15. Descriure/ Describeu l'evolució de la dictadura, destacant les mesures polítiques i econòmiques més rellevants de cada etapa.	CCL, CMCT, CAA
	16. Conèixer en què va consistir el Pacte de Sant Sebastià i qui hi van participar.	CCL, CD
	17. Descriure i comprendre els principals trets socioeconòmics d'Espanya durant la dictadura primorriverista.	CCL, CMCT, CD

Unitat 4: La II República. La Guerra Civil en un context de crisi internacional (1931-39)

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
El canvi de règim: - El Govern provisional i les seves tasques. - La reacció eclesiàstica. - Les Corts Constituents. - La Constitució republicana. El Bienni Reformista: - Les reformes educativa, militar i agrària. - Les lleis laborals. - Els estatuts d'autonomia. - La conjuntura econòmica. - La conflictivitat social. - La reacció de les dretes. - L'extrema dreta. El feixisme espanyol. El Bienni Radical cedista: - Les eleccions de 1933: el tomb electoral. - La política de la dreta. - La radicalització sociopolítica: octubre de 1934. - La revolució a Astúries. L'hora de l'esquerra: el Front Popular: - Formació i programa del Front Popular. - Les eleccions de febrer de 1936. - La conflictivitat social. L'edat de plata de la cultura espanyola (1898-1936): - La generació del 98. - L'acció social dels intel·lectuals. - La Institució Lliure d'Ensenyament. - Escola i cultura popular. - Avenços en la ciència. - Canvis socials i culturals. - El paper de la dona en la II República. Colp d'Estat de 1936: resposta popular i Guerra Civil:	1. Descriure la seqüència d'esdeveniments fonamentals en la proclamació de la república i la reacció de la societat espanyola, i analitzar i explicar/ Analitza i explica els trets del programa republicà en relació amb els problemes socials d'Espanya.	CCL, CD, CAA, CSIC, CEC
	2. Reconèixer els problemes bàsics i les forces polítiques fonamentals del procés constituent, i explicar/ Explica els aspectes més destacats de la Constitució de 1931.	CCL, CD, CAA, CSIC
	3. Analitzar/ Analitza les reformes abordades pel govern republicà del primer Bienni en matèria social i política , explicant la seva aplicació i conseqüències.	CCL, CMCT, CD, CAA,
	4. Explicar els punts bàsics de la política econòmica, social i militar durant el Bienni Radical cedista, relacionant-la amb la revolució d'octubre de 1934.	CSIC,
	5. Descriure/ Describeu la formació, composició i aspectes fonamentals del programa del Front Popular , assenyalant les causes del seu triomf electoral el febrer de 1936, i explicar/ Explica els factors que van afavorir la sublevació militar de juliol de 1936 contra la legalitat republicana.	CCL, CMCT, CD, CAA, CSIC
	6. Descriure i explicar els principals aspectes de l'edat de plata de la cultura espanyola.	CCL, CD, CAA
	7. Conèixer i valorar les principals mesures del període republicà en matèria educativa i de participació sociopolítica.	CD, CAA, CSIC, CEC
	8. Comprendre la rellevància del paper de la dona en la Segona República.	CAA, CEC

- La conspiració contra el Govern. - La insurrecció i la geografia de la guerra el 1936. - Els recursos dels combatents. - Mobilització popular i guerra de columnes. - Les milícies dels revoltats. - Les milícies lleials al Govern. - La marxa cap a Madrid. - Defensa de Madrid i estabilització del front. - La formació dels nous exèrcits. - La repressió i l'extermini de l'enemic. L'evolució militar de la guerra: - La guerra al front nord. - Les ofensives a Aragó (1938). - Caiguda de Catalunya i fi de la guerra. Evolució política i social en el bàndol republicà: - El Govern de Largo Caballero. - L'ascens del Partit Comunista. - Mesures socials i intents revolucionaris. - El Govern del doctor Negrín. Evolució política i social en el bàndol franquista: - L'ascens de Franco. - El protagonisme militar. - La unificació i el nou Estat totalitari. Societat i cultura en la Guerra Civil: - El bàndol franquista. - El bàndol republicà Dimensió exterior de la Guerra Civil: - Els suports a Franco. - Els suports de la República. Conseqüències de la Guerra Civil: - Conseqüències demogràfiques, polítiques, culturals i econòmiques.	9. Descriure el procés de la conspiració i la sublevació contra el Govern de la República.	CCL, CD, CSIC
	10. Explicar l'evolució de la situació territorial i militar, derivada del fracàs de la sublevació contra la República, durant els primers mesos del conflicte.	CCL, CAA, CSIC, SIEP
	11. Identificar/ Identifica els suports socials que rep cada bàndol , explicant les seves motivacions.	CCL, CD, SIEP
	12. Descriure les principals fites de l'evolució social, política i institucional en ambdós bàndols.	CD, CAA, CSC, SIEP
	13. Assenyalar les fases en l'evolució de la guerra, destacant els esdeveniments bèl·lics determinants i els seus protagonistes.	CCL, CMCT, CAA, CSIC
	14. Descriure/ Describeu la posició dels principals països europeus i dels Estats Units davant del conflicte bèl·lic a Espanya, explicant els suports rebuts per ambdós bàndols.	CCL, CD, CAA, CSIC, CEC
	15. Explicar/ Explica les principals conseqüències demogràfiques, polítiques, culturals i econòmiques de la guerra.	CCL, CD, CAA, CSIC, SIEP

Unitat 5: La dictadura Franquista (1939-1975)

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
Les bases del règim franquista: - Ingredients ideològics. - Bases socials. - Les Lleis Fonamentals. La postguerra. Els anys quaranta: - La repressió política. - El control social i ideològic: censura, educació i propaganda. - Les relacions exteriors. - La política econòmica: l'autarquia i els «anys de la fam». - L'oposició política al franquisme. Els anys cinquanta: obertura i reconeixement exterior: - El context de la Guerra Freda. - Els acords amb els Estats Units.	1. Reconèixer/ Reconeix els referents politicoideològics que defineixen el règim de Franco i identificar els sectors socials a què donen suport al nou règim i les causes de la seva adscripció al franquisme.	CCL, CD, CSIC, CEC
	2. Descriure el procés d'institucionalització del franquisme, reconeixent el contingut bàsic de les Lleis Fonamentals i el context politicosocial i la seva evolució.	CCL, CD, CAA, CSIC
	3. Explicar les mesures adoptades pel franquisme respecte de l'oposició, i enumerar les principals mesures econòmiques preses pel franquisme en la dècada dels quaranta.	CCL, CAA, CSIC, SIEP
	4. Descriure/ Describeu l'actitud d'Espanya davant de la Segona Guerra Mundial i les seves conseqüències.	CMCT, CAA, CSIC

- El Concordat. - L'oposició i els moviments socials. - L'obertura econòmica; el Pla d'Estabilització. L'Espanya del desenvolupament (1959-1973): - Els plans de desenvolupament: canvis en l'estructura econòmica. - Els canvis socials i culturals. - Les relacions exteriors: el franquisme davant de l'Europa del Mercat Comú. - Nous moviments socials i oposició al règim. - L'immobilisme del règim en els anys 60. L'ocàs del franquisme (1969-1975): - El nomenament de Joan Carles com a successor. - Les contradiccions internes del règim. La fi del desenvolupisme. - Els moviments d'oposició. - El fracàs de l'aperturisme (1974).	5. Descriure els trets fonamentals de la política internacional al terme de la Segona Guerra Mundial, valorant el paper d'Espanya en la nova situació, i identificar i explicar els moviments d'oposició sorgits en els anys cinquanta.	CCL, CMCT, CD, CAA, SIEP
	6. Assenyalar/Assenyala els factors en què es basa l'arrencada econòmica dels cinquanta, subratllant la naturalesa i conseqüències del Pla d'Estabilització de 1959, i definir els objectius dels Plans de Desenvolupament, analitzant el canvi econòmic i industrial que suposen.	CCL, CMCT, CD, CAA, CSIC, CEC
	7. Descriure/Descriu les conseqüències socioculturals derivades del «miracle econòmic», en la societat espanyola dels anys seixanta, i assenyalar les accions i iniciatives més rellevants de l'oposició política al franquisme, relacionant-les amb la resposta repressiva del règim.	CMCT, CD, CAA, CSIC, SIEP, CEC
	8. Assenyalar/Assenyala els problemes a què s'enfrontava el règim al final del franquisme, destacant la incertesa entorn de la successió, i comentar les principals iniciatives d'organització de l'oposició democràtica, exposant els factors que van conduir a la crisi i esgotament de la dictadura, i considerant el context internacional.	CCL, CMCT, CD, CAA, CSIC, CEC

Unitat 6: La transició democràtica i el procés de consolidació

Continguts	Críters d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
La societat espanyola el 1975: - La demanda social d'amnistia i llibertat. - Els «poders fàctics». Les forces polítiques després de la mort del dictador: - El Govern d'Arias Navarro. - L'oposició política: la lluita per la ruptura democràtica. - El Govern d'Adolfo Suárez. - Els seus primers passos el 1976. - Els moviments nacionalistes. Un any clau, 1977: - Els enemics del canvi: el búnquer, ETA i el GRAPO. - La legalització del PCE. - Les eleccions democràtiques. El govern de la UCD: - La conjuntura econòmica. - Els Pactes de la Moncloa. - El reconeixement de les autonomies. - El consens constituent. La Constitució espanyola de 1978.	1. Descriure la seqüència d'esdeveniments polítics i socials que determinen la dimissió d'Arias Navarro i l'accés d'Adolfo Suárez a la presidència del Govern, assenyalant les fites fonamentals que van fer possible la convocatòria d'eleccions democràtiques el 1977, identificant els elements de resistència i desestabilització, i enumerant/Enumera els principals problemes econòmics i socials d'Espanya a l'inici de la transició.	CCL, CMCT, CD, CAA, CSIC, CEC
	2. Reconèixer/Reconeix el contingut fonamental de la Constitució de 1978 sobre matèries clau: definició de l'Estat, organització territorial, drets i deures fonamentals i articulació dels poders de l'Estat.	CCL, CD, CAA, CSIC, CEC
	3. Descriure/Descriu els principals problemes interns i externs que porten a la crisi de la UCD, valorant les seves conseqüències.	CCL, CMCT, CD, CAA, CSIC, CEC

Les eleccions de 1979 i el segon Govern de la UCD: - Les eleccions municipals i el triomf de l'esquerra. - Els primers estatuts d'autonomia. - Problemes: crisi econòmica i terrorisme. - Les dissensions en la UCD: la dimissió d'Adolfo Suárez. - El Govern de Calvo Sotelo i el 23-F. Canvis socials i culturals. La integració en Europa.	4. Identificar els principals canvis sociològics i culturals en la societat espanyola de la transició, relacionant-los amb la integració d'Espanya en la comunitat internacional.	CCL, CD, CAA, CSIC, SIEP, CEC
---	--	--------------------------------------

HISTÒRIA DE L'ART (2n BAT)

Competències clau (CC): comunicació lingüística (CCL), competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia (CMCT), competència digital (CD), aprendre a aprendre (CAA), competències socials i cíviques (CSIC), sentit d'iniciativa i esperit emprenedor (SIEP) i consciència i expressions culturals (CEC).

UNITAT 1. L'Art Clàssic: Grècia i Roma

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
Grècia - Identificació de les claus geogràfiques, econòmiques, socials, culturals i polítiques en què sorgeix l'art de l'antiga Grècia. Arquitectura. - Identificació dels orígens de l'arquitectura grega. - Relació entre poder polític i art. - Identificació i definició dels elements essencials i de les tipologies arquitectòniques fonamentals. - Diferenciació entre els tres ordres clàssics: dòric, jònic i corinti. - Evolució del temple grec. - Estudi del Partenó com a exemple de la relació entre la política, la religió i l'art. Arts plàstiques. - Identificació de les característiques estètiques, materials i tipologies de l'escultura grega. - Estudi de l'evolució de l'escultura grega: diferenciació entre art arcaic, clàssic i hel·lenístic. - Estudi d'obres determinades per a inferir les diferències entre les etapes de l'art grec. - Anàlisi de la ceràmica grega. - Identificació de la presència de l'art grec a la península Ibèrica. Roma - Identificació de les claus geogràfiques, econòmiques, socials, culturals i polítiques en què sorgeix l'art de l'antiga Roma. Arquitectura.	Grècia 1.1 Identificar/Explica les claus geogràfiques, econòmiques, socials, culturals i polítiques en què sorgeix l'art de l'Antiga Grècia. 1.2. Analitzar/Analitza l'arquitectura grega, els seus orígens formals i socials, les diferents tipologies arquitectòniques. Analitzar/Analitza el temple grec, explicar/Explica les parts essencials dels seus edificis, els ordres arquitectònics i diferenciar/Diferencia les etapes en la seua evolució. El Partenó. 1.3. Identificar/Explica les característiques estètiques, materials i tipologies de l'escultura grega. Reconèixer/Explica l'evolució de l'escultura grega: diferenciació entre art arcaic, clàssic i hel·lenístic. Analitzar/Analitza obres determinades per a inferir les diferències entre les etapes de l'art grec. Analitzar la ceràmica grega i les diferents tipologies. 1.4. Reconèixer el llegat de l'art grec en la península Ibèrica. Roma 1.5. Identificar/Explica les claus geogràfiques, econòmiques, socials i culturals i polítiques en las que sorgeix l'art de l'Antiga Roma.	CCL, CMCT, CD, CAA, CSIC, SIEP, CEC

- Identificació dels orígens etruscos i grecs de l'arquitectura romana. Relació entre l'estat i l'art. - Identificació dels elements constructius, materials i tipologies arquitectòniques. L'enginyeria romana. - Característiques del temple romà. - Estudi de l'arquitectura civil romana, les tipologies d'edificis i la relació entre política i art. Arts Plàstiques. - Identificació de les grans aportacions de l'escultura romana: el retrat i el relleu històric. - Anàlisi de la pintura romana i el mosaic, principals estils i tècniques. - Identificació de la presència de l'art romà a la península Ibèrica.	1.6. Analitzar/Analitza l'arquitectura romana, els seus orígens grecs i etruscs, els principals materials i elements constructius i les diferents tipologies arquitectòniques. Importància de l'enginyeria romana. Analitzar/Analitza el temple romà: tipologies. El Panteó. Reconèixer/Identifica les diferents edificacions civils romanes i la seua funció. 1.7. Analitzar/Analitza el retrat i el relleu històric com aportacions de l'escultura romana. Reconèixer/Explica els principals estils pictòrics i el mosaic romà. 1.8. Identificar/Explica la presència de l'art romà a la península Ibèrica. 1.9. Reconèixe/Reconeix la influència de l'art grec i romà en els moviments artístics posteriors. 1.10. Comparar/Compara la producció artística de Grècia i Roma tenint en compte el tipus d'obres, tècniques, formes i concepcions estètiques, i identificar les continuïtats i novetats en les diferents etapes de l'art clàssic. Establir/Explica els elements bàsics de l'evolució artística (tècniques, formes, tipus d'obres, utilitat i valor simbòlic) per mitjà de l'anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuais. 1.11. Buscar i seleccionar informació en diverses font i organitzar la informació per mitjà de diversos procediments de síntesi o de presentació dels continguts, per a ampliar els coneixements i elaborar textos.	
--	---	--

UNITAT 2. L'Art Medieval: bizantí, islàmic, mudèjar i preromànic

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
El món Cristià - Identificació de les claus històriques de l'art del primer mil·lenni (la divisió de l'Imperi Romà, Bizanci i la fi de l'Imperi Romà d'Occident; la fragmentació política d'Europa, el Cristianisme com a element de cohesió). - Anàlisi de les principals manifestacions artístiques i obres de l'art paleocristià. - Anàlisi de les principals manifestacions artístiques i obres de l'art bizantí. - Anàlisi de les principals manifestacions artístiques i obres de l'art preromànic (art visigot, asturià, carolingi i mossàrab). L'art Islàmic - Identificació de les claus geogràfiques i històriques de l'art Islàmic. El paper de la religió musulmana en	El món Cristià 1.1. Identifica les claus geogràfiques i històriques de l'art del primer mil·lenni (la divisió de l'Imperi Romà, Bizanci i la fi de l'Imperi Romà d'Occident, la fragmentació política d'Europa, el Cristianisme com a element de cohesió). 1.2. Identificar les claus expressives de l'art paleocristià: la basílica i la configuració de la nova simbologia cristiana en les arts plàstiques. 1.3. Identificar les claus expressives de l'art bizantí. Analitzar les grans obres bizantines: Santa Sofia de Constantinoble i Sant Vidal de Ravenna (arquitectura i mosaics). 1.4. Identificar les claus de l'art visigot, analitzar els temples visigots i les seues característiques. Identificar monuments de	CCL, CMCT, CD, CAA, CSYC, SIEP, CEC

la configuració dels elements definitoris de l'art islàmic. - Anàlisi de la tradició antiicònica: l'arquitectura com a element definidor de l'art islàmic. - Aproximació a l'art hispanomusulmà.	l'art preromànic espanyol. Identificar les claus de l'art carolingi: arquitectura i manifestacions plàstiques. Identificar l'art cristià a les zones musulmanes de la península Ibèrica. L'art Islàmic 1.5. Identificar/Explica les claus geogràfiques i històriques de l'art Islàmic. El paper de la religió musulmana en la configuració dels elements definitoris de l'art islàmic. 1.6. Identificar/Explica la tradició antiicònica musulmana i la seua relació amb les manifestacions artístiques islàmiques. 1.7. Identificar/Identifica les principals obres en la península Ibèrica: la mesquita de Còrdova i l'Alhambra de Granada. 1.8. Reconéixer/Explica la influència de l'art del Primer Mil·lenni en els moviments artístics posteriors. 1.9. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art paleocristià, bizantí, preromànic, carolingi, mossàrab i islàmic. Establir/Explica els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuais. 1.10. Buscar i seleccionar informació en diverses fonts, i organitzar/la informació per mitjà de procediments de síntesi o presentació dels continguts per a ampliar els coneixements i elaborar textos citant-ne la procedència.	
--	--	--

UNITAT 3. L'Art romànic i art gòtic

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
El Romànic - Identificació de les claus econòmiques, socials i polítiques que afavoreixen el naixement del romànic. - Reflexió sobre la implicació de l'orde benedictina en la difusió de l'art romànic. - Anàlisi de la relació del Camí de Sant Jaume amb l'expansió de l'art romànic - Estudi de la teoria del mil·lenarisme i la seua influència en l'art per mitjà de la iconografia de la fi del món i el Judici Final. Arquitectura. - Identificació de les característiques dels elements de l'arquitectura romànica, particularment en els edificis religiosos. - Anàlisi de les principals tipologies arquitectòniques religioses: església i monestir. - El castell com a edificació de defensa.	El Romànic 1.1. Identificar/Explica les claus econòmiques, socials i polítiques que afavoreixen el naixement del romànic. Analitzar/Estudia la implicació de l'orde benedictina i el camí de Sant Jaume en l'expansió de l'art romànic. Comentar/Comenta la simbologia de la teoria mil·lenarista de la fi del món en les representacions artístiques d'eixa època. 1.2. Analitzar/Analitza els principals elements constitutius de l'arquitectura romànica, estudiant els edificis més representatius.	CCL, CMCT, CD, CAA, CSIC, SIEP, CEC

Pintura i escultura. -Característiques iconogràfiques i tècniques de la pintura romànica. - Estudi del valor simbòlic de la pintura romànica: ametlla, Pantocràtor. Jerarquització. - L'esquematització en la representació. - Estudi de l'evolució de l'art naturalista romà a l'art simbòlic romànic. - Anàlisi de tipologies escultòriques: imatges religioses, capitells i pòrtics. El Gòtic - Identificació de les claus econòmiques, socials i polítiques que afavoreixen el naixement del gòtic. - Auge de les ciutats i el treball artesanal. - Anàlisi de les qüestions tècniques innovadores que defineixen l'estil gòtic. - Estudi de l'extensió geogràfica del gòtic i la seua identificació com a art europeu. - Etapes del gòtic: inicial, ple i florit. Arquitectura. - Identificació de les característiques dels elements constitutius de l'arquitectura gòtica, tant en edificis públics com en religiosos. - L'aportació del gòtic, expressió d'una cultura urbana: la catedral i l'arquitectura civil. - Anàlisi dels elements propis i edificis més representatius del gòtic a Europa. La llarga duració del gòtic a la península Ibèrica. - L'evolució del valor simbòlic de la llum en l'arquitectura. Anàlisi de vitralls gòtics. Escultura. -Anàlisi de l'evolució de les tipologies escultòriques des de l'art gòtic. - Comparació de l'estructura narrativa romànica i gòtica. El retaule. Pintura gòtica. - Definició de les característiques iconogràfiques i tècniques de la pintura gòtica. - La pintura italiana i flamenca, origen de la pintura moderna. -Investigació i debat sobre l'art romànic i gòtic i la seua influència artística posterior.	1.3. Identificar/Identifica la iconologia romànica i relacionar-la amb la seua plasmació gràfica, analitzant la finalitat iconogràfica de les arts plàstiques, tipologies escultòriques i pictòriques. El Gòtic 1.4. Identificar/Identifica les claus econòmiques, socials i polítiques de l'origen del gòtic. 1.5. Analitzar/Analitza els elements principals de l'arquitectura gòtica civil i religiosa; la diversitat regional i les catedrals gòtiques més importants. 1.6. Identificar/Explica l'escultura gòtica diferenciant-la de la romànica; distingint/Distingix les diferents tipologies. 1.7. Identificar/Identifica les diferents tècniques pictòriques. Reconèixer/Explica les innovacions de la pintura del segle XIV en el nord d'Itàlia (Giotto) i la del segle XV a Flandes (Van Eyck, El Bosch, Van der Weyden) com a resultat de les tradicions artístiques i com l'anunci d'alguns trets de la pintura moderna per mitjà de la comparació de l'obra d'aquests artistes amb la pintura gòtica. Valorar/Valora aquestes innovacions en la història de l'art. 1.8. Reconèixer/Reconeix la influència de l'art romànic i gòtic en els moviments artístics posteriors. 1.9. Identificar/Explica les continuïtats i les novetats que es donen en l'art romànic i gòtic. Establir/Establix els elements bàsics de l'evolució artística (tècniques, formes, tipus d'obres, utilitat i valor simbòlic) per mitjà de la comparació i l'anàlisi d'obres. 1.10. Buscar i seleccionar informació en diverses fonts i organitzar-la per mitjà de procediments de síntesi o presentació dels continguts per a ampliar els coneixements i elaborar textos citant-ne adequadament la	
---	--	--

	procedència.	
--	--------------	--

UNITAT 4. L'Art renaixentista

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- Identificació de les claus econòmiques, socials i polítiques que afavoreixen l'inici del renaixement a Itàlia, i la seua posterior identitat amb la cultura europea. - Reflexió sobre la relació entre la filosofia humanista, l'antropocentrisme, l'origen del renaixement a Itàlia i la importància de la cultura romana en l'art del renaixement. - Anàlisi de la importància dels mecenes en el naixement de l'estil renaixentista a Florència (els Mèdici) i Roma (el papat). - Diferenciar les etapes del Renaixement: Quattrocento, Cinquecento i Manierisme. Arquitectura. -Identificació de les característiques de l'arquitectura renaixentista. -Estudi de l'obra dels principals arquitectes del renaixement italià: Brunelleschi, Alberti, Bramante, Miquel Àngel i Palladio -Estudiar l'expansió de l'arquitectura des d'Itàlia a la resta d'Europa. Escultura. -Anàlisi de l'evolució de les tipologies escultòriques des de l'art gòtic. - Estudi de l'obra dels principals escultors del renaixement italià: Ghiberti, Donatello i Miquel Àngel. - L'escultura renaixentista hispànica. Pintura renaixentista. - Definició de les característiques iconogràfiques i tècniques de la pintura renaixentista. Identificació dels canvis en la pintura, des de la representació jeràrquica medieval a la visió realista. - Anàlisi de l'estil i les principals obres del Quattrocento de Piero della Francesca, Masaccio, Mantegna i Botticelli. - La pintura del Cinquecento: Leonardo da Vinci, Rafael, Miquel Àngel. - El Manierisme: l'escola veneciana. Alemanya: Dürero. Espanya: El Greco. - Investigació sobre l'art renaixentista i la seua influència artística posterior.	1.1. Identificar/Identifica les claus econòmiques, socials i polítiques de l'origen del renaixement, reflexionar/Reflexiona sobre la seua importància històrica i la seua transcendència posterior. Estudiar /Estudia la importància de l'antropocentrisme humanista i el paper del mecenes en aquest estil artístic. Distingir/Distingix les principals etapes renaixentistes. Destacar/Cita els canvis que es produeixen durant el període estudiat en la consideració social de l'art i dels artistes i exemplificar-los a través de la biografia d'alguns artistes significatius. 1.2. Analitzar/Analitza els elements constitutius principals de l'arquitectura renaixentista i l'estudi de l'obra dels principals arquitectes del renaixement italià: Brunelleschi, Alberti, Bramante, Miquel Àngel i Palladio. Reconèixer l'expansió de l'arquitectura renaixentista en la resta d'Europa i Espanya; estima la relació de la societat amb l'art, i estudiar/Estudia la relació entre l'art i el poder polític, debatent sobre els edificis espanyols més emblemàtics. 1.3. Analitzar/Analitza les diferents tipologies escultòriques renaixentistes i estudiar/Estudia l'obra dels principals escultors del renaixement italià: Ghiberti, Donatello, Miquel Àngel. Reconèixer l'expansió de l'escultura renaixentista en la resta d'Europa i d'Espanya. 1.4. Analitzar/Analitza les diferents tipologies i tècniques pictòriques renaixentistes i estudiar/Estudia l'obra dels principals pintors del renaixement italià (Piero della Francesca, Masaccio, Mantegna i Botticelli, Leonardo da Vinci, Rafael, Miquel Àngel). El renaixement fora d'Itàlia: Dürero i El Greco: la seua obra. 1.5. Reconèixer/Explica la influència de l'art del Renaixement en els moviments artístics posteriors. 1.6. Identificar/Cita les continuïtats i novetats que es donen en les diferents etapes de l'art	CCL, CMCT, CD, CAA, CSIC, SIEP, CEC

	renaixentista. Establir/Explica els elements bàsics de l'evolució artística (tècniques, formes, tipus d'obres, utilitat i valor simbòlic) per mitjà de la comparació i l'anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuales. 1.7. Seleccionar informació de diverses fonts i organitzar-la per mitjà de diversos procediments de síntesi o presentació dels continguts per a ampliar els coneixements i elaborar textos de l'àmbit personal, acadèmic, social o professional i del nivell educatiu, citant-ne adequadament la procedència.	
--	---	--

UNITAT 5. L'Art barroc i rococó

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- Identificació de les causes econòmiques, socials i polítiques de la crisi política a Europa i Espanya. Anàlisi de les conclusions del Concili de Trento i les conseqüències de la Contrareforma: canvi en les imatges religioses. - Desenvolupament del mercat de l'art: la posició social de l'artista; mecenes, antiquaris i col·leccionistes. Arquitectura. - Identificació i estudi dels elements constitutius de l'arquitectura barroca. - El Barroc: el llenguatge artístic al servei del poder civil i eclesiàstic; l'urbanisme, esglésies i palaus. - Característiques de l'arquitectura barroca italiana: Borromini i Bernini. - Identificació i anàlisi d'obres de l'arquitectura barroca europea (França, Anglaterra, Europa Central). - L'Arquitectura barroca hispànica. Escultura. - Característiques de l'escultura barroca. - El Barroc italià: anàlisi de l'evolució de l'escultura des de Miquel Àngel fins als treballs escultòrics de Bernini. - Anàlisi de les peculiaritats tècniques, temàtiques i principals escoles de la imatgeria espanyola. Pintura. - Identificació de les claus del barroc, comparant els diferents estils per països. - Definició de tenebrisme i importància de la il·luminació tenebrista en el barroc. - Comparació entre el tenebrisme mediterrani i la pintura costumista holandesa: diferència de tractament pictòric, grandària del llenç i tècnica. - Estudi dels principals pintors i escoles europees: Itàlia, França, Flandes, Holanda. - L'aportació de la pintura espanyola: les grans figures del Segle d'Or. - Investigació sobre l'art barroc i la seua influència	1.1. Identificar/Identifica les claus econòmiques, socials i polítiques que determinen l'evolució de l'estètica renaixentista cap a la barroca. Analitzar/Analitza el paper de l'Església i el Concili de Trento en els canvis iconogràfics i iconològics en les imatges religioses. Analitzar/Explica el paper de l'obra d'art en aquest període, la posició social de l'artista; mecenes, antiquaris i col·leccionistes. 1.2. Analitzar els elements constitutius principals i les qüestions estètiques específiques de l'arquitectura barroca, un art al servei del poder polític i eclesiàstic. Distingir les característiques del barroc italià. Identificar la diversitat estilística europea i la importància de l'arquitectura barroca hispànica. 1.3. Analitzar/Analitza els elements constitutius principals de l'escultura barroca. Conèixer/Explica les característiques i principals obres de Bernini i del barroc italià. Identificar/Explica la imatgeria espanyola, les seues peculiaritats tècniques i temàtiques, i les escoles i obres més representatives. 1.4. Identificar/Explica la pintura barroca i les obres més importants comparant els diferents estils per països; analitzar/Analitza l'obra dels artistes més rellevants (Flandes i Holanda. Rubens i Rembrandt); establint diferències entre les escoles del barroc europeu; conèixer/Explica el segle d'Or de la pintura espanyola (Ribera i Velázquez). 1.5. Reconèixer/Identifica la influència formal i conceptual de l'art del Barroc en els moviments artístics posteriors.	CCL, CMCT, CD, CAA, CSIC, SIEP, CEC

artística posterior.	1.6. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en les diferents escoles de l'art barroc. Establir els elements comuns i les peculiaritats de cada centre artístic per mitjà de la comparació i l'anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuais. 1.7. Buscar i seleccionar informació en diverses fonts de manera contrastada i organitzar la informació obtinguda per mitjà de diversos procediments de síntesi o de presentació dels continguts, per a ampliar els coneixements i elaborar textos de l'àmbit personal, acadèmic, social o professional i del nivell educatiu, citant-ne adequadament la procedència.	
----------------------	---	--

UNITAT 6. Art del segle XIX

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- Identificació de les claus econòmiques, socials i polítiques en el segle de les revolucions: la revolució burgesa i la revolució industrial. - Reflexió sobre les claus econòmiques, socials i polítiques que originen l'auge del nacionalisme i la creació de l'estat alemany i italià, i la seua relació amb el romanticisme. - Identificació de les claus econòmiques, socials i polítiques que expliquen la consolidació del capitalisme i l'imperialisme. - Paper de les acadèmies i museus en la valoració de les obres d'art. El mercat de l'art: salons, galeries privades i marxants. Consideració social de l'artista i la seua obra. Arquitectura. - Identificació dels elements definitoris de l'arquitectura neoclàssica. - Reflexió sobre la influència de Palladio en la gestació del neoclassicisme. - Investigació sobre les ruïnes de Pompeia i Herculà i la seua influència en el gust per l'estètica grecoromana: revisitació de recursos formals grecs, romans i renaixentistes. - Conèixer els arquitectes més importants. - Anàlisi i comparació dels elements dels neostils: neomudèjar i neogòtic. - Implicacions artístiques de l'aparició de nous materials i de les exposicions universals de París, Londres i Barcelona. La torre Eiffel. - L'arquitectura modernista. Víctor Horta. - El modernisme català. L'obra de Gaudí. - Identificació de l'estil de l'Escola de Chicago als Estats Units. Escultura. - Anàlisi dels recursos de sensualitat i dinamisme de l'escultura neoclàssica. - Reconeixement, anàlisi i comparació de l'obra	1.1. Identificar/Identifica les claus econòmiques, socials i polítiques en el segle de les revolucions: la revolució burgesa i la revolució industrial. Reconèixer i relacionar/Reconeix i relaciona el romanticisme artístic amb l'auge del nacionalisme i la creació dels estats alemany i italià. Identificar/Identifica els principals canvis econòmics, socials i polítics que s'originen amb la consolidació del capitalisme monopolista i l'imperialisme. El paper de les acadèmies i els museus en la valoració de les obres d'art. El mercat de l'art: salons, galeries privades i marxants. La consideració social de l'artista i la seua obra. 1.2. Identificar els elements definitoris de l'arquitectura neoclàssica; la influència de Palladio i de les troballes de Pompeia i Herculà en la seua gestació. Reconeixement dels arquitectes més importants. Analitzar i comparar els elements configuratius dels neostils: neomudèjar i neogòtic. Reconèixer/Explica les implicacions artístiques de l'aparició de nous materials i de les exposicions universals de París, Londres i Barcelona. La torre Eiffel. Identificar/Explica els elements definitoris de l'arquitectura modernista europea. Víctor Horta. El modernisme català. L'obra de Gaudí. Analitzar/Explica l'estil de l'Escola de Chicago als Estats Units. 1.3. Analitzar els recursos estilístics de l'escultura neoclàssica i les obres més representatives; identificar les característiques tècniques i estètiques de l'escultura romàntica tardana, l'obra d'Auguste Rodin. Analitzar	CCL, CMCT, CD, CAA, CSIC, SIEP, CEC

escultòrica neoclàssica. - Identificació de les claus, tècniques i estètiques de l'escultura romàntica tardana. Auguste Rodin. - Identificació de l'escultura espanyola i anàlisi de l'obra dels principals escultors (Marià Benlliure, Josep Llimona...). Pintura. - Anàlisi de les característiques, temàtica i finalitat de la pintura neoclàssica. - Anàlisi i comparació de l'obra pictòrica neoclàssica de Jean Louis David i Jean Auguste Dominique Ingres. - Trets i diversitat de la pintura romàntica. - Investigació sobre la composició d'elements pictòrics i narratius de quadres de la pintura romàntica: avaluació de la base històrica i el resultat plàstic. - Goya: Identificació i anàlisi de les seues etapes pictòriques i de les seues obres més representatives. Importància de Goya en l'art espanyol i europeu. - Identificació dels elements definitoris i representants del realisme pictòric. - Aproximació als diferents moviments pictòrics de la meitat del segle XIX (paisatgisme, prerafaelisme, simbolisme...) - Identificació de les claus estètiques i temàtiques de l'impressionisme. - Principals pintors i obres impressionistes. - Identificació de la pintura a Espanya: Sorolla i el tractament de la llum. - Identificació del neoimpressionisme, característiques i obres. - Principals pintors del postimpressionisme. - Investigació sobre l'art del segle XIX, antecedents i la seua influència posterior.	l'escultura espanyola del segle XIX i els principals artistes. 1.4. Analitzar/Analitza les característiques estètiques, temàtica i finalitat de la pintura neoclàssica. Comparar/Estudia l'obra pictòrica neoclàssica de Jean Louis David i Jean Auguste Dominique Ingres. Conèixer/Cita les característiques definidores i la diversitat de la pintura romàntica. Investigar i debatre/Investiga i debat sobre la composició d'elements pictòrics i narratius de quadres emblemàtics de la pintura romàntica (Delacroix). Estudiar/Estudia la figura de Goya: etapes pictòriques i obres més representatives, reconèixer/Explica la importància de Goya en l'art espanyol i europeu. Identificar els elements definitoris i els principals representats del realisme pictòric. Conèixer els diferents moviments pictòrics del meitat del segle XIX (paisatgisme, prerafaelisme, simbolisme...) Analitzar/Analitza les claus estètiques i temàtiques de l'impressionisme. Conèixer/Explica els principals pintors (Monet, Renoir i Degas) i obres impressionistes. Identificar el paper de Sorolla i el tractament de la llum en la pintura espanyola. Conèixer el moviment del neoimpressionisme, les seues característiques i obres. Analitzar/Estudia els principals representats del postimpressionisme (Van Gogh, Gauguin i Cézanne). 15. Reconèixer/Reconeix la influència formal i conceptual de l'art del segle XIX en els moviments artístics posteriors, així com els seus antecedents. 1.6. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en les diferents escoles de l'art del segle XIX. Establir els elements comuns i les peculiaritats de cada centre artístic per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuais. 1.7. Buscar i seleccionar informació en diverses fonts de manera contrastada, i organitzar la informació obtinguda per mitjà de diversos procediments de síntesi o presentació dels continguts per a ampliar els coneixements i elaborar textos de l'àmbit personal, acadèmic, social o professional i del nivell educatiu, citant-ne adequadament la procedència.
---	---

UNITAT 7 Art de la primera meitat del segle XX

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- Anàlisi de les claus econòmiques, científiques i tècniques que suposen el creixement econòmic i la societat del benestar. - Identificació de les claus econòmiques, socials i polítiques que originen la crisi econòmica mundial, la crisi de 1929 i el desenvolupament dels moviments totalitaris en el període d'entreguerres. - Identificació de les claus s que originen la consolidació de la democràcia i l'expansió dels drets humans. - Identificació de les claus socials, polítiques i econòmiques que originen el procés de la globalització econòmica, política i cultural. Arquitectura. - Identificació dels elements definitoris de l'arquitectura del moviment modern. Anàlisi del nou llenguatge arquitectònic i la nova concepció de l'espai. - Identificació i anàlisi del De Stijl de Frank Lloyd Wright. - Anàlisi de l'edifici funcional: la simplificació ornamental, la geometria i la matemàtica com a missatge primordial. - Anàlisi i comparació de l'obra de Ludwig Mies van der Rohe, Le Corbusier i Gropius. La Bauhaus. - Identificació dels principals estils arquitectònics de la segona meitat del segle XX: l'organicisme, el nou brutalisme, l'estil postmodern, el high tech estil. - Anàlisi del deconstructivisme o bioconstrucció. - Identificació dels canvis en les concepcions de l'urbanisme del segle XX. Escultura. - Identificació dels canvis en l'escultura i la seua modernització. - Anàlisi de l'obra d'escultors com Brancusi, Picasso, Gargallo, Julio González o Alexander Calder. - Identificació del minimalisme i l'abstracció escultòrica de la segona meitat del segle XX. - Anàlisi i comparació de l'obra de Henry Moore, Donal Judd, Sol LeWitt. - Identificació dels principals escultors espanyols de la 2^a ½ del segle XX: Jorge Oteiza, Eduardo Chillida, Juan Muñoz. Pintura. - Anàlisi del concepte i característiques comunes de les avantguardes històriques. - Identificació dels elements definidors del fauisme i de l'obra de Matisse - Anàlisi de les característiques i artistes del moviment expressionista. - Identificació del paper revolucionari del cubisme en l'art contemporani.	1.1. Identificar/Explica les claus econòmiques, científiques i tecnològiques que suposen el desenvolupament econòmic i la societat del benestar. Reconéixer les causes de la crisi econòmica mundial, la crisi de 1929 i el desenvolupament dels moviments totalitaris en el període d'entreguerres. Analitzar les claus que originen la consolidació del sistema democràtic i l'expansió dels drets humans. Identificar les claus que originen el procés de la globalització econòmica, política i cultural. 1.2. Identificar els elements definitoris de l'arquitectura del moviment modern. El nou llenguatge arquitectònic i la nova concepció de l'espai. Identificar i analitzar el De Stijl de Frank Lloyd Wright. Analitzar el funcionalisme. Comparar l'obra de Ludwig Mies van der Rohe, Le Corbusier i Gropius. La Bauhaus. Identificar els principals estils arquitectònics de la segona meitat del segle XX: l'organicisme, el nou brutalisme, l'estil postmodern, el high tech estil. Analitzar les últimes tendències arquitectòniques: el deconstructivisme o la bioconstrucció. Identificar els principals canvis en les concepcions urbanístiques del segle XX. 1.3. Identificar els canvis que es produeixen en l'escultura i la seua modernització. Analitzar l'obra de Brancusi, Picasso, Gargallo, Julio González o Alexander Calder. Identificar el minimalisme i l'abstracció escultòrica de la segona meitat del segle XX. Analitzar l'obra de Henry Moore, Donal Judd, Sol LeWitt, Dan Flavin. Reconéixer els principals escultors espanyols de la segona meitat del segle XX: Jorge Oteiza, Eduardo Chillida, Juan Muñoz.	CCL, CMCT, CD, CAA, CSIC, SIEP, CEC

- Anàlisi de les tendències i obres cubistes. - Identificació de les principals etapes artístiques i obres de Pablo Picasso. - El moviment futurista i la seua relació amb la societat de l'època. - Orígens de l'abstracció: Kandinsky. - Identificació de moviments abstractes: abstracció geomètrica, neoplasticisme, suprematisme i constructivisme. - Identificació de les característiques estètiques de Marcel Duchamp i el moviment Dadà. - Anàlisi del surrealisme. Claus estètiques i tècniques de la pintura surrealista. - Identificació dels principals artistes i obres surrealistes: Magritte, Miró i Dalí. - Identificació de les avantguardes de la segona meitat de segle. - Anàlisi de les característiques de l'expressionisme abstracte, pintors i obres.	1.4. Analitzar/Analitza el concepte i les característiques comunes de les avantguardes històriques. Identificar/Cita els elements definidors del fauisme i de l'obra de Matisse. Analitzar les característiques i els artistes del moviment expressionista. Valorar/Valora el paper revolucionari del cubisme en l'art contemporani. Analitzar/Estudia les principals tendències i obres cubistes. Identificar/Explica la vida i obra de Pablo Picasso. Reconèixer les característiques del moviment futurista i la seua relació amb la societat de l'època. Analitzar els orígens de l'abstracció amb Wassily Kandinsky. Reconèixer la diversitat de moviments abstractes: l'abstracció geomètrica, el neoplasticisme, el suprematisme i el constructivisme. Identificar les característiques estètiques de Marcel Duchamp i el moviment Dadà. 1.4. Identificar les característiques tècniques de la pintura surrealista. Identificar els principals artistes i obres surrealistes: Magritte, Miró i Dalí. Reconèixer les característiques estilístiques de l'expressionisme abstracte, així com els principals pintors i obres.	
---	---	--

UNITAT 8 Art de la segona meitat del segle XX

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- Identificació d'obres i característiques de l'informalisme. - Anàlisi de l'art dels anys 60, diferents tendències i obres: art cinètic, pop art... - Identificació de les característiques i obres del moviment hiperrealista. - Investigació sobre l'art del segle XX i la influència que ha tingut en ell els moviments artístics anteriors. - Fotografia - Identificació de les claus tècniques i científiques en l'aparició de la fotografia. - Anàlisi de les conseqüències artístiques de l'aparició de la fotografia. - Identificació de les característiques i temàtiques dels primers corrents fotogràfics: documentalista i artístic.	1.1. Reconèixer/Estudia la influència que han tingut moviments artístics anteriors en l'art del segle XX. 1.2. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en les diferents escoles de l'art del segle XX. Establir els elements comuns i les peculiaritats de cada centre artístic per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuais. 1.3. Buscar i seleccionar informació en diverses fonts de manera contrastada i organitzar-la per mitjà de procediments de síntesi o presentació dels continguts per a ampliar els seus coneixements i elaborar textos de l'àmbit personal, acadèmic, social o professional i del nivell educatiu, citant-ne adequadament la procedència.	CCL, CMCT, CD, CAA, CSIC, SIEP, CEC

- La importància del fotoperiodisme. - Identificació de les característiques dels principals corrents avantguardistes en la fotografia: obres més importants. El cartell - Identificació de les claus del disseny gràfic i del cartell publicitari. - Anàlisi de l'obra artística dels primers grans cartellistes: Henri de Toulouse-Lautrec, Alfons Mucha, Jules Chéret... - Anàlisi del cartell i les avantguardes. La tècnica del fotomuntatge i el collage. - El cartell com a propaganda política. - Anàlisi de les últimes tendències i tècniques en el cartell. El còmic - Identificació de les claus funcionals i estètiques del còmic. - Anàlisi de l'origen del còmic i els principals exemples. - Identificació del paper del còmic com a instrument de propaganda. El cinema - Identificació de les claus tècniques, funcionals i socials del naixement de la indústria cinematogràfica. - Identificació dels elements tècnics i estètics del text cinematogràfic. - Reconeixement dels principals membres que formen la indústria cinematogràfica. - Anàlisi de les característiques definitòries dels principals gèneres cinematogràfics. - Reconeixement de les etapes de la història del cinema, des dels orígens (germans Lumière), el cinema mut i sonor; relacions amb altres avantguardes, corrents cinematogràfics europeus i nord-americans, fins a les actuals. - Identificació dels trets, etapes i principals obres del cinema espanyol.	1.4. Identificar les claus tècniques i científiques en l'aparició de la fotografia. Analitzar les conseqüències artístiques de l'aparició de la fotografia. Identificar les característiques estètiques i temàtiques dels primers corrents fotogràfics: documentalista i artístic. Analitzar la importància del fotoperiodisme en l'expansió de la fotografia. Identificar les característiques de les principals corrents avantguardistes en la fotografia: obres importants. 1.5. Identificar les claus del disseny gràfic i del cartell publicitari. Analitzar l'obra artística dels primers grans cartellistes: Henri de Toulouse-Lautrec, Alfons Mucha, Jules Chéret... Reconèixer la relació del cartell i les avantguardes. Identificar la tècnica del fotomuntatge i del collage. Analitzar el cartell com a propaganda política. Reconèixer les últimes tendències i tècniques en el cartell. 1.6. Identificar les claus funcionals i estètiques del còmic. Analitzar l'origen del còmic i els principals exemples. Reconèixer el paper del còmic com a instrument de propaganda. Analitzar el còmic a Espanya. 1.7. Identificar les claus tècniques, funcionals i socials del naixement de la indústria cinematogràfica. Reconèixer els elements tècnics i estètics del text cinematogràfic. Identificar els principals membres que conformen la indústria cinematogràfica. Analitzar les característiques definitòries dels principals gèneres cinematogràfics. Reconèixer les diferents etapes de la història del cinema, des dels seus orígens amb els germans Lumière, el cinema mut i sonor; les relacions amb altres avantguardes artístiques, els diferents corrents cinematogràfics europeus i nord-americans, fins a les actuals. Identificar les característiques, etapes i principals obres del cinema espanyol. 1.8. Reconèixer la interrelació entre les diferents manifestacions artístiques i la cultura visual. 1.9. Identificar i comparar les característiques de cada manifestació artística de la cultura visual. 1.10. Buscar i seleccionar informació en diverses fonts i organitzar-la per mitjà de diversos procediments o presentació dels continguts per a ampliar els seus coneixements i elaborar textos de l'àmbit personal, acadèmic, social o professional i del nivell educatiu, citant-ne la procedència..	
--	--	--

GEOGRAFIA D'ESPANYA (2n BAT)

Competències clau (CC): comunicació lingüística (CCL), competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia (CMCT), competència digital (CD), aprendre a aprendre (CAA), competències socials i cíviques (CSIC), sentit d'iniciativa i esperit emprenedor (SIEP), i consciència i expressions culturals (CEC).

Unitat 1: L'espai geogràfic espanyol. La diversitat geomorfològica

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- L'espai geogràfic espanyol. La composició i la diversitat del territori espanyol. - El relleu peninsular. Trets, tipus d'unitats morfoestructurals; evolució geològica; roquedo i tipus de relleu; unitats morfoestructurals; i relleu costaner. - El relleu de les illes Balears. Els conjunts del relleu i les costes balears. - El relleu de les illes Canàries. Els tipus de relleu i les costes canàries.	1. Definir i explicar/ Definix i explica breument conceptes relatius al relleu espanyol.	CCL, CMCT
	2. Analitzar, caracteritzar i explicar / Analitza i explica el relleu espanyol.	CCL, CMCT
	3. Localitzar i identificar/ Localitza i identifica en mapes fenòmens referits al relleu espanyol.	CMCT, CAA
	4. Utilitzar i aplicar/ Utilitza i aplica les eines i procediments del mètode geogràfic a l'estudi de l'espai geogràfic i del relleu espanyol.	CD, CCL, CAA
	5. Valorar/ Valora la diversitat de l'espai geogràfic i del relleu espanyol i reflexionar sobre la seua importància per a l'activitat humana.	SIEP

Unitat 2: La diversitat climàtica

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- Els factors geogràfics i termodinàmics del clima a Espanya. - Els elements del clima. - Els tipus de temps a Espanya i la interpretació de mapes meteorològics en superfície i en altura. - Els tipus de clima a Espanya i l'elaboració i comentari de climogrames.	1. Definir/ Definix termes relatius al temps i clima d'Espanya.	CCL, CMCT
	2. Analitzar i explicar/ Analitza i explica els principals factors i elements del clima; els tipus de temps; i els dominis climàtics d'Espanya.	CCL, CMCT, CAA
	3. Localitzar/ Localitza en mapes fenòmens referits al clima d'Espanya.	CMCT, CAA
	4. Utilitzar i aplicar/ Usa i aplica les eines i els procediments del mètode geogràfic a l'estudi del temps i del clima a Espanya.	CD, CCL, CMCT, CAA
	5. Apreciar/ Valora la diversitat climàtica i la importància de la informació meteorològica i climatològica.	SIEP, CMCT

Unitat 3: La diversitat hídrica, vegetal i edàfica

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- La diversitat hídrica d'Espanya: els rius peninsulars (factores de la diversitat fluvial; cabal, règim, conques i vessants hidrogràfics); les zones	1. Definir i explicar/ Definix i explica els principals conceptes relatius a les aigües, la vegetació i el sòl a Espanya.	CCL, CMCT

- humides (llacs i aiguamolls); i els aqüífers. - La diversitat vegetal: factors de la diversitat vegetal; i paisatges vegetals d'Espanya (oceànic, mediterrani, de ribera, de muntanya i de les Canàries). - La diversitat del sòl: factors de la diversitat edàfica; horitzons i perfil del sòl; i tipus de sòl (zonals, azonals i intrazonals).	2. Caracteritzar i explicar/ Cita i explica les aigües, la vegetació i el sòl d'Espanya.	CCL, CMCT, CAA
	3. Localitzar/ Localitza en mapes fenòmens referits a les aigües, la vegetació i el sòl d'Espanya.	CMCT, CAA
	4. Aplicar/ Aplica el mètode geogràfic a l'estudi d'aigües, vegetació i sòl d'Espanya.	CD, CCL, CAA
	5. Valorar/ Valora la diversitat hidrogràfica, vegetal i edàfica d'Espanya i el seu aprofitament com a recurs.	SIEP

Unitat 4: Els paisatges naturals i les interaccions naturalesa-societat

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- Els paisatges naturals i humanitzats. La diversitat de paisatges naturals d'Espanya: oceànic, mediterrani, de muntanya i de les Canàries. - La influència del medi natural en l'activitat humana: el medi natural com a recurs i els riscos naturals. - La influència de l'activitat humana en el medi natural. La intervenció humana en la naturalesa. L'alteració del relleu. L'alteració de l'atmosfera. La contaminació acústica. La contaminació lluminosa. L'alteració, sobreexplotació i contaminació de les aigües. Els danys, alteració i destrucció de la vegetació. L'artificialització, contaminació, erosió i desertificació de la terra. La producció de residus. La reducció de la biodiversitat. - Els espais naturals protegits. La protecció d'espais naturals a Espanya. Els tipus d'espais naturals protegits.	1. Definir i explicar/ Definix i explica conceptes relatius als paisatges naturals d'Espanya i a les interrelacions entre el medi natural i l'activitat humana.	CCL, CMCT
	2. Descriure, caracteritzar, diferenciar i explicar/ Describeix les característiques i explica els paisatges naturals d'Espanya i les interrelacions entre el medi i l'activitat humana.	CCL, CMCT, CAA
	3. Localitzar/ Localitza en mapes els paisatges naturals d'Espanya; i trets sobre les interrelacions entre el medi natural i l'activitat humana.	CMCT, CAA
	4. Utilitzar i aplicar / Usa i aplica els procediments del mètode geogràfic a l'estudi dels paisatges naturals d'Espanya; i les interrelacions entre el medi natural i l'activitat humana.	CD, CCL, CMCT, CAA, CSIC
	5. Valorar/ Estudia la diversitat dels espais naturals d'Espanya; i comprendre la importància de prevenir els riscos naturals i d'evitar i corregir les alteracions mediambientals.	SIEP, CSIC

Unitat 5: Els espais del sector primari

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- L'espai rural i l'espai agrari. - Els condicionants naturals de l'espai agrari. - Els condicionants humans de l'espai agrari: l'estructura agrària i la política agrària. - Les activitats agràries: agrícola, ramadera i forestal. - Els paisatges agraris: elements i tipus. - Els problemes agraris i el desenvolupament rural. - Les dinàmiques recents de l'espai rural:	1. Definir i explicar/ Definix i explica breument els principals conceptes relatius als espais rural i pesquer d'Espanya.	CCL, CMCT
	2. Descriure, analitzar, caracteritzar i explicar/ Explica les activitats agropecuàries i pesqueres.	CCL, CMCT, CAA
	3. Localitzar/ Localitza en mapes els paisatges agraris, aprofitaments agropecuaris i regions pesqueres d'Espanya.	CMCT, CAA

multifuncionalitat i heterogeneïtat. - Els espais de l'activitat pesquera: espai pesquer; condicionants naturals i humans; producció pesquera; problemes de la pesca marítima; i l'aquicultura.	4. Aplicar/ Aplica els procediments del mètode geogràfic a l'estudi dels espais rurals i pesquers d'Espanya.	CD, CCL, CAA, SIEP
	5. Valorar/ Valora els espais rurals i pesquers; prendre consciència dels problemes; i avaluar solucions.	SIEP, CSIC

Unitat 6: L'espai industrial

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- Els trets i la importància de l'espai industrial. - Les matèries primeres: tipus; problemes de la mineria; i política minera. - Les fonts d'energia: les fonts d'energia primàries no renovables i renovables; l'energia final; els problemes i la política energètica. - La indústria espanyola entre 1855 i 1975: evolució industrial; producció industrial; estructura industrial; localització industrial; i política industrial. - La crisi i la reestructuració industrial: 1975-1990: la crisi industrial; la política de reestructuració industrial. - La indústria espanyola en l'actualitat: l'evolució des de 1990; la producció industrial; l'estructura industrial; la localització industrial; la política industrial.	1. Definir i explicar/ Definix i explica conceptes relatius a les matèries primeres, les fonts d'energia i la indústria d'Espanya.	CCL, CMCT
	2. Descriure, analitzar, caracteritzar i explicar/ Descriu i explica les matèries primeres; les fonts d'energia; el procés d'industrialització; i els trets de la indústria actual a Espanya.	CCL, CMCT, CAA
	3. Localitzar/ Localitza en mapes els recursos miners i energètics, les produccions i les àrees industrials d'Espanya.	CMCT, CAA
	4. Utilitzar i aplicar/ Usa i aplica els procediments del mètode geogràfic a l'estudi de les matèries primeres, les fonts d'energia i la indústria d'Espanya.	CD, CCL, CAA, SIEP
	5. Valorar/ Valora els espais miners, energètics i industrials; prendre consciència dels seus problemes; i plantejar i avaluar/ Busca les possibles solucions.	SIEP, CSIC

Unitat 7: Els espais del sector terciari

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- El procés de terciarització i la importància del sector terciari. - Els trets del sector terciari: heterogeneïtat, complexitat, estructura, factors i tendències de localització, i desequilibris territorials. - Transports i telecomunicacions: importància del transport; característiques del sistema de transport; la política de transport; els modes de transport; i les telecomunicacions. - Els espais turístics: el turisme i la seva importància; evolució i factors; característiques; tipus de turisme; espais turístics; repercussions del turisme. - El comerç. El comerç interior: característiques, tipus, espais i polítiques comercials. El comerç exterior: característiques, àrees, i política	1. Definir i explica/ Definix i explica els principals conceptes relatius als espais de serveis d'Espanya.	CCL, CMCT
	2. Descriure, analitzar, caracteritzar i explicar/ Explica el procés de terciarització i les principals activitats del sector terciari.	CCL, CMCT, CAA
	3. Localitzar/ Localitza en mapes els nodes i infraestructures de transport; els principals espais turístics; i les àrees més destacades del comerç interior i exterior.	CMCT, CAA
	4. Utilitzar i aplicar/ Usa i aplica els procediments del mètode geogràfic a l'estudi dels espais terciaris d'Espanya.	CD, CCL, CAA, CEC, SIEP

comercial. - Altres activitats terciàries.	5. Valorar/Valora la importància dels transports en l'articulació del territori; i prendre consciència dels problemes que afecten les activitats terciàries, proposant solucions.	SIEP, CSIC
---	---	------------

Unitat 8: La població espanyola

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- Les fonts demogràfiques. - La distribució de la població: característiques, evolució i factors explicatius. - El moviment natural de la població: els règims demogràfics i els desequilibris territorials. - Els moviments migratoris: les migracions interiors tradicionals i actuals; les migracions exteriors tradicionals i actuals; i la immigració estrangera. - El creixement real de la població. - L'estructura de la població: per sexe i edat; i per activitat econòmica. - El futur de la població espanyola.	1. Definir i explicar/Definix breument els principals conceptes relatius a la població espanyola.	CCL, CMCT
	2. Descriure, analitzar, caracteritzar i explicar/Analitza i explica els trets de la distribució, el moviment natural, els moviments migratoris, el creixement, l'estructura i les tendències de futur de la població espanyola.	CCL, CMCT, CAA
	3. Localitzar/Localitza en mapes els trets relacionats amb la distribució, el moviment natural, els moviments migratoris, el creixement, l'estructura i les tendències de futur de la població espanyola.	CMCT, CAA
	4. Utilitzar i aplicar/Usa i aplica els procediments del mètode geogràfic a l'estudi de la població espanyola.	CD, CAA, CEC
	5. Expressa/Expressa opinions i judicis crítics sobre problemes demogràfics i mostrar actituds de tolerància i solidaritat davant de qualsevol forma de discriminació.	SIEP, CSIC

Unitat 9: L'espai urbà

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- El concepte i la importància de la ciutat. - El procés d'urbanització. Etapes preindustrial, industrial i postindustrial. - La morfologia urbana: emplaçament, situació, pla, trama, edificació i usos del sòl. - L'estructura urbana: nucli antic; ciutat industrial; perifèria i aglomeracions urbanes. - Problemes de les ciutats espanyoles: derivats de l'aglomeració, econòmics, demogràfics, socials i mediambientals. - L'ordenació de l'espai urbà i l'urbanisme. Etapes industrial i postindustrial. - El sistema urbà espanyol: components, jerarquia urbana, organització espacial en eixos i canvis	1. Definir i explicar/Definix breument els principals conceptes relatius a l'espai urbà.	CCL, CMCT
	2. Descriure, caracteritzar i explicar /Explica el procés d'urbanització; la morfologia, l'estructura i els problemes de les ciutats; l'ordenació de l'espai urbà i el sistema urbà espanyol.	CCL, CMCT, CAA
	3. Localitzar/Localitza en mapes les principals ciutats, aglomeracions i eixos urbans d'Espanya.	CMCT, CAA
	4. Utilitzar i aplicar/Usa i aplica els procediments del mètode geogràfic a l'estudi de l'espai urbà espanyol.	CD, CCL, CAA, CEC

recents (incorporació als sistemes urbans europeu i global).	5. Mostrar interès pels problemes urbans; emetre opinions i propostes respecte d'ells; i avaluar les actuacions urbanístiques encaminades a solucionar-los./ Expressa la teua opinió respecte a les actuacions urbanístiques que s'han fet a la teua ciutat des de l'any 2000.	SIEP, CSIC
--	---	------------

Unitat 10: L'organització, els desequilibris i les polítiques territorials

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- L'organització territorial d'Espanya: evolució històrica i organització actual (divisions territorials i estat de les autonomies: formació i organització). - Els desequilibris territorials: causes, indicadors i evolució: períodes 1960-1975, 1976-1985, 1986-2007 i des de 2008. - Les polítiques regionals i de cohesió territorial: bases de la política regional; la política regional i de cohesió de la UE 2014-2020; la política regional i de cohesió de l'Estat espanyol; i l'ordenació del territori.	1. Definir i explicar/ Definix els principals conceptes relatius a l'organització, els desequilibris i les polítiques territorials d'Espanya.	CCL, CMCT
	2. Descriure, analitzar, caracteritzar i explicar/ Explica l'organització, els desequilibris i les polítiques territorials d'Espanya.	CCL, CMCT, CAA
	3. Localitzar/ Localitza en mapes les divisions politicoadministratives d'Espanya i els fenòmens relatius als desequilibris i les polítiques territorials.	CMCT, CAA
	4. Utilitzar i aplicar/ Usa i aplica els procediments del mètode geogràfic a l'estudi de l'organització, els desequilibris i les polítiques territorials d'Espanya.	CD, CCL, CMCT, CAA
	5. Valorar/ Valora la descentralització político-administrativa; reconèixer els desequilibris territorials; i apreciar les actuacions encaminades a pal·liar-los/Explica i busca solucions als desequilibris territorials d'Espanya.	SIEP, CSIC

Unitat 11: Espanya a Europa

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- La construcció i el funcionament de la UE: el procés d'ampliació i les seves conseqüències; els tractats, les institucions i les polítiques comunes. - Els contrastos físics de la UE: relleu, paisatges naturals i medi ambient a la UE. - Els contrastos polítics: les diferències sobre la integració política i els avenços. - Els contrastos econòmics: els sectors primari, secundari i terciari. - Els contrastos demogràfics i urbans. - Els contrastos socials i culturals. - Les disparitats regionals i la política de cohesió. - Espanya a la Unió Europea: factors i conseqüències de la integració; i la posició actual d'Espanya a la UE i els reptes de futur (posició geogràfica i demogràfica, posició política, econòmica, social, i cultural).	1. Explica/ Explica conceptes relatius a la integració d'Espanya en Europa.	CCL, CMCT
	2. Descriure, analitzar, caracteritzar i explicar/ Explica els contrastos físics i socioeconòmics d'Europa i la posició d'Espanya a la UE.	CCL, CMCT, CAA
	3. Localitzar en mapes els elements del medi físic i humà europeu; i els estats que formen la UE.	CMCT, CAA
	4. Utilitzar i aplicar/ Usa i aplica els procediments del mètode geogràfic a l'estudi de l'espai físic i humà europeu i a la integració d'Espanya en la UE.	CD, CCL, CMCT, CEC
	5. Valorar els processos d'integració i d'ampliació de la UE i opinar/ Expressa la teua opinió sobre les polítiques comunitàries.	SIEP, CSIC

Unitat 12: Espanya al món

Continguts	Criteris d'avaluació/Estàndards d'aprenentatge	CC
- El sistema món: trets; àrees mundials; causes, evolució, conseqüències i solucions a les desigualtats mundials. - Les relacions mundials: el procés de globalització: causes, funcionament i conseqüències. - La jerarquia del poder mundial: centres, perifèries i semiperifèries; l'ordre mundial actual i les seves transformacions. - Espanya en el context mundial: posició en les àrees geopolítiques i geoeconòmiques; i en les relacions internacionals. - La posició relativa d'Espanya al món: indicadors i Marca Espanya.	1. Definir i explicar/ Definix breument els principals conceptes relatius al sistema mundial i a la integració d'Espanya en el món.	CCL CMCT
	2. Descriure i caracteritzar i els trets del sistema món; les diferències i les relacions entre les àrees mundials; la jerarquia del poder mundial; i la posició d'Espanya al món/ Explica el paper que juga Espanya a nivell mundial.	CCL CMCT CAA
	3. Localitzar/ Localitza en mapes les principals àrees geopolítiques i geoeconòmiques del món i els principals països que les integren.	CMCT CAA
	4. Utilitzar i aplicar/ Usa i aplica els procediments del mètode geogràfic a l'estudi del sistema mundial i de la posició d'Espanya al món.	CD CCL CAA SIEP
	5. Proposar/ Proposa solucions a les conseqüències de la globalització i desigualtats mundials; valorar iniciatives de solidaritat amb persones i espais desfavorits; i apreciar els avantatges del poder tou en l'ordre mundial.	SIEP CSIC CEC

Acceptada la diversitat de maduresa entre l'alumnat, hem de dissenyar les estratègies adequades per a resoldre els problemes que d'ella es deriven i atendre la diversitat amb activitats i mitjans pertinents. És evident que l'alumnat aprèn de maneres, formes i amb ritmes diferents, que la quantitat i qualitat de l'aprenentatge també ho és, però els mecanismes pels quals es produeix l'aprenentatge significatiu són bàsicament idèntics.

Un dels desafiaments de qualsevol programació és la forma en que s'ha de resoldre aquest problema, cercant procediments variats que estimulen l'aprenentatge de grups heterogenis. Per a aconseguir que la diversitat no siga un obstacle sinó un punt de partida i un factor d'enriquiment per a l'alumnat, s'ha intentat desenvolupar la seua autonomia progressiva, tant de forma individual com, proposant activitats que han de resoldre's en equips de treball, així com la distribució de tasques compartides, responsabilitats en el grup, sense oblidar el treball individual que en aquesta etapa ha de formar part del procés d'aprenentatge de l'alumnat tendent a una major autonomia.

En funció d'aquest plantejament i tenint en compte el caràcter canviant i la seua connexió amb la realitat de bona part de les Ciències Socials, en cada Unitat Didàctica es realitzaran activitats que permeten superar deficiències d'aprenentatge (anomenades activitats reforç) així com satisfer la demanda d'aquell grup d'alumnes que amb una major maduresa demanen nivells més complexos (anomenades activitats d'ampliació).

Les **Activitats de Reforç** es realitzaran en dos moments: al principi de l'Unitat, interrogant sobre aspectes bàsics que han de dominar de cursos o unitats anteriors i que serveixen de punt de partida per a l'aprenentatge de nous continguts. D'altra banda, al final de cada Unitat realitzarem activitats que aniran dirigides a reafirmar conceptes, procediments o actituds que alguns dels alumnes del grup no hagen assimilat bé.

Les **Activitats d'Ampliació** van dirigides a l'alumnat que per la seua major maduresa intel·lectual necessiten problemes que els permeten obtenir un major rendiment en el procés d'ensenyament-aprenentatge. Aquestes activitats seran utilitzades a criteri del professor/a, en funció de les seues necessitats educatives. Amb això es pretén evitar qualsevol discriminació, no donant lloc a la formació de subgrups de diferent nivell. Cada alumne/a ha d'aprendre en funció de la seua capacitat i a això es dirigeix la diversitat d'activitats i de criteris avaluadors.

La resta d'activitats que realitzarem són aquelles que es consideren de nivell mitjà i que poden ser resoltes per la majoria de l'alumnat.

b) Distribució temporal de les unitats didàctiques de Geografia i Història

1r ESO

Consultar la programació de l'Àmbit Lingüístic i Social del curs 2021 - 22.

2n ESO

PRIMERA AVALUACIÓ	Edat Mitjana	UNITAT 1: L'edat mitjana. Germànics, bizantins i musulmans. UNITAT 2: L'Alta edat mitjana. L'inici del feudalisme. UNITAT 3: La península Ibèrica entre els segles VIII i XI. UNITAT 4: Del renaixement urbà a la crisi. UNITAT 5: La península Ibèrica entre els segles XI i XV.
SEGONA AVALUACIÓ	Edat Moderna	UNITAT 6: L'inici de l'edat moderna. Els segles XV i XVI. UNITAT 7: L'inici l'edat moderna a Espanya i Amèrica. UNITAT 8: El segle XVII a Europa i a Espanya.
TERCERA AVALUACIÓ	Geografia Humana	UNITAT 9: L'espai humà mundial. UNITAT 10: L'espai humà a Europa i a Espanya. UNITAT 11: Un món de ciutats. UNITAT 12: Les ciutats a Europa i a Espanya.

3r ESO

PRIMERA AVALUACIÓ	El marc físic	UNITAT 1. El medi físic.
	Organització política	UNITAT 2. L'organització política i territorial.
	Les activitats econòmiques	UNITAT 3. Activitats econòmiques i espais geogràfics. UNITAT 4. El sector primari.
SEGONA AVALUACIÓ	Les activitats econòmiques	UNITAT 5. El sector secundari. UNITAT 6 El sector terciari. UNITAT 7 Les activitats econòmiques a Europa.
TERCERA AVALUACIÓ	Les activitats econòmiques	UNITAT 8. Les activitats econòmiques a Espanya i a la Comunitat Valenciana.
	Transformacions i desequilibris en l'actualitat	UNITAT 9. Impactes ambientals i desenvolupament sostenible. UNITAT 10. Desequilibris socioeconòmics.

4t ESO

PRIMERA AVALUACIÓ	UNITAT 1. El segle XVIII: la crisi de l'Antic Règim. UNITAT 2. L'època de les revolucions liberals (1789-1871). UNITAT 3. L'origen de la industrialització. UNITAT 4. L'Espanya del segle XIX: la construcció d'un règim liberal.
SEGONA AVALUACIÓ	UNITAT 5. La II Revolució Industrial i l'Imperialisme. UNITAT 6. La Primera Guerra Mundial i la Revolució Russa. UNITAT 7. El període d'entreguerres. UNITAT 8. La Segona Guerra Mundial.
TERCERA AVALUACIÓ	UNITAT 9. Espanya durant el primer terç del segle XX. UNITAT 10. Un món dividit: Guerra Freda i descolonització. UNITAT 11. Espanya: La dictadura franquista (1939-1975). UNITAT 12. El món actual. UNITAT 13. Transició i democràcia a Espanya.

1r BAT (Història del Món Contemporani)

PRIMERA AVALUACIÓ	UNITAT 1: L'Europa de l'Antic Règim. UNITAT 2: La nova era industrial. UNITAT 3: Moviments liberals i nacionals (1789-1871). UNITAT 4: Orígens i desenvolupament del moviment obrer (1800-1914)
SEGONA AVALUACIÓ	UNITAT 5: La dominació europea del món. UNITAT 6: Les grans potències i la Gran Guerra. UNITAT 7: La Revolució Russa i el naixement de l'Estat soviètic. UNITAT 8: Prosperitat, crisi i depressió. UNITAT 9: Els règims totalitaris i l'Europa d'entreguerres.
TERCERA AVALUACIÓ	UNITAT 10: La Segona Guerra Mundial. UNITAT 11: Un món bipolar (1945-1991). UNITAT 12: La fi dels imperis colonials. UNITAT 13: El nou ordre internacional després de la Guerra Freda. UNITAT 14: Un món globalitzat i intercomunicat.

2n BAT

Història d'Espanya

PRIMERA AVALUACIÓ	UNITAT 1: L'Antic Règim i la seua crisi. UNITAT 2: La construcció de l'Estat liberal (1833-1874).
SEGONA AVALUACIÓ	UNITAT 3: La Restauració i la seua crisi. UNITAT 4: La Segona República. La Guerra Civil en un context de crisi internacional (1931-1939).
TERCERA AVALUACIÓ	UNITAT 5: La Dictadura Franquista (1939-1975). UNITAT 6: La transició democràtica i el procés de consolidació.

Història de l'Art

PRIMERA AVALUACIÓ	UNITAT 1: Art clàssic: Grècia i Roma. UNITAT 2: Art medieval: bizantí, islàmic, mudèjar i preromànic
SEGONA AVALUACIÓ	UNITAT 3: Art romànic i gòtic. UNITAT 4: Art renaixentista.
TERCERA AVALUACIÓ	UNITAT 5: Art barroc i rococó. UNITAT 6: Art del segle XIX. UNITAT 7: Art de la primera meitat del segle XX. UNITAT 8: Art de la segona meitat del segle XX.

Geografia

PRIMERA AVALUACIÓ	Geografia física	UNITAT 1: La diversitat de l'espai geogràfic espanyol. UNITAT 2: La diversitat climàtica. UNITAT 3: La diversitat hídrica, vegetal i edàfica. UNITAT 4: Paisatges naturals i interaccions amb la societat.
SEGONA AVALUACIÓ	Demografia	UNITAT 5: La població espanyola.
	Geografia econòmica	UNITAT 6: Els espais del sector primari. UNITAT 7: L'espai industrial. UNITAT 8: Els espais del sector terciari.
TERCERA AVALUACIÓ	Geografia urbana i política	UNITAT 9: L'espai urbà. UNITAT 10: Organització, desequilibris i política territorial. UNITAT 11: Espanya a Europa. UNITAT 12: Espanya al món.

Comunicació i Societat I (FPB)

La distribució temporal dels continguts curriculars depèn de l'heterogeneïtat del grup derivada de les diferències de formació, historial acadèmic, edat, motivació i interès, i país d'origen de l'alumnat. S'ha de pretendre elevar al màxim la formació general per a facilitar la seua reinserció educativa i/o la seua inserció laboral. Caldrà, per tant:

- Facilitar a l'alumne l'adquisició i assoliment de tècniques i destreses instrumentals bàsiques que el capaciten per a una millor realització i aprenentatge de les activitats del seu ofici i, com a conseqüència, de la seua posterior actuació professional.
- Proporcionar els coneixements necessaris i possibilitar l'adquisició de destreses, de tècniques i d'habilitats per a la comprensió, la valoració, el respecte, el gaudi i la major convivència amb un mateix, amb la resta i amb el medi que l'envolta.
- Fomentar l'esperit de col·laboració, la participació i la solidaritat, alhora que l'adquisició de tècniques, normes i hàbits de treball individual i grupal.

11. Elements transversals

a) Foment de la lectura. Comprensió lectora. Expressió oral i escrita.

La lectura és un dels principals instruments d'aprenentatge. Una bona comprensió lectora és clau per a conduir l'alumnat a l'èxit escolar; per això, la importància que la lectura es trobe present en totes les àrees, matèries, àmbits i mòduls del currículum al

llarg de les diferents etapes educatives. En este sentit, els departaments juguen un paper essencial en el foment d'actituds positives entorn de la lectura.

El foment de la lectura és una tasca important a la qual volem contribuir des de la nostra àrea. La lectura és una activitat que permet comprendre, analitzar i utilitzar textos escrits per a obtenir informació, desenvolupar coneixements, ampliar vocabulari, i escriure amb major correcció. D'altra, és una activitat que proporciona goig i contribuïx a l'enriquiment personal i a la socialització, ja que exercita les capacitats de reflexionar, raonar, valorar, argumentar, crear opinió i criticar; també desenvolupa l'atenció, imaginació i creativitat; impulsa el gust per conèixer i accedir a altres aprenentatges; facilita la comunicació amb els altres i fomenta l'oci.

Per afavorir la pràctica de la lectura és convenient programar una estratègia que permeta adquirir els mètodes i mitjans necessaris per a desenvolupar la comprensió lectora, processar la informació en qualsevol suport, construir textos, comunicar resultats i desenvolupar el gust personal per la lectura fent-la una activitat permanent.

Així i d'acord a la legislació següent:

- ORDE 44/2011, de 7 de juny, de la Conselleria, per la qual es regulen els plans per al foment de la lectura en els centres de la C. Valenciana.
- Quant a l'ESO, l'article 23.h), es fixa com un dels objectius de l'Etapla iniciar-se en el coneixement, la lectura i l'estudi de la literatura; al seu torn, els articles 24.7 i 25.5 determinen que, sense perjudi del seu tractament específic en algunes de les matèries de l'etapa, la comprensió lectora es treballarà en totes les àrees. L'article 26.2 disposa que, a fi de promoure l'hàbit de la lectura, es dedicarà un temps a esta en la pràctica docent de totes les matèries.
- Quant al Batxillerat, la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, assenyala entre altres objectius del Batxillerat, en l'article 33.d), refermar els hàbits de lectura i en l'article 33.l) desenrotllar la sensibilitat artística i literària com a fonts de formació i enriquiment cultural; mentres que l'article 35.2, referit als principis pedagògics de l'etapa, determina que les administracions educatives promouran mesures perquè en les distintes matèries es desenrotllen activitats que estimulen l'interés i l'hàbit de la lectura.

Les intervencions del departament aniran també destinades al foment de la lectura i la comprensió lectora, la qual cosa implica un suport explícit a l'adquisició de les competències clau, especialment:

- a) La comunicació lingüística.
- b) El tractament de la informació i la competència digital.
- c) La competència cultural i artística.
- d) La competència per a aprendre a aprendre.

Els objectius del foment de la lectura del departament didàctic seran els següents:

1. Fomentar en l'alumnat l'interés per la lectura i desenrotllar l'hàbit lector.
2. Afavorir la comprensió lectora des de totes les àrees, matèries, àmbits i mòduls.
3. Fomentar en l'alumnat la lectura com a activitat d'oci i de gaudi.
4. Promoure la col·laboració i participació de les famílies i altres membres de la comunitat educativa de l'entorn en les activitats derivades de les lectures proposades.
5. Estimular l'ús de fonts documentals complementaris al llibre de text, tant en suports impresos com en suport digital i audiovisual.

6. Fomentar una actitud reflexiva i crítica per mitjà del tractament de la informació.
7. Potenciar l'ús i la dinamització de les biblioteques dels centres docents i adequar-les als objectius i actuacions arreplegats en el pla.
8. Reforçar la figura dels mitjans audiovisuals i digitals com a suport a la lectura.
9. Contribuir al desenrotllament de la competència lingüística en l'alumnat.

El foment de la lectura es concreta, per a cada unitat didàctica, en una lectura d'un text inicial i d'un o dos textos complementaris i d'una selecció de textos divulgatius especialment adequats per a determinats continguts del curs.

La lectura inicial al principi de cada unitat pretén ser un text motivador que desperte l'interès de l'alumnat pels continguts que aprendrà, i permetra al professorat avaluar la competència lectora i els coneixements previs. Les lectures complementàries són fragments seleccionats de textos que completen les informacions curriculars.

A més, el departament treballarà els llibres de lectura proposats pels altres departaments (sobretot el de València i el de Castellà) en cada avaluació, en aquells continguts que facen referència als de la nostra àrea.

El foment de la lectura es pot acompanyar d'activitats motivadores que estimulen el gust i l'hàbit de llegir, com debats i col·loquis sobre els textos llegits, la confecció d'una revista o periòdic escolar, l'elaboració de murals sobre les lectures, i l'organització de cercles de lectura que agrupen els lectors d'acord amb els seus interessos.

b) Comunicació audiovisual. Tecnologies de la informació i la comunicació (TIC)

En la pràctica docent estarà present l'ús de les TIC; ja que es proposarà la consulta en pàgines webs a l'hora de completar les activitats, i, des d'un punt de vista més material, es recorrerà al canó i al portàtil com elements de recolze en les explicacions teòriques.

Però no tractarem les TIC només com un recurs per a l'estudi de la matèria, sinó com un contingut més, és a dir, la seua presència en l'aula respondrà que no només estaran al servei de treballar els continguts de la mateixa, sinó que fomentar la seua utilització i el seu coneixement serà un contingut en si mateix, responent a un dels objectius d'etapa reflectits en la legislació (Decret 102/2008).

L'avanç que han experimentat les TIC als últims anys, ha impactat l'educació i planteja nous requeriments en els plans d'estudis i en els processos d'ensenyament en particular. Les TIC es constitueixen en un dels recursos més complets en l'acció formativa, actuant com instruments que faciliten els processos d'aprenentatge, com eines per al procés de la informació i com continguts d'aprenentatge.

Les noves tecnologies estan canviant els mètodes educatius, degut al seu caràcter motivador i a la creixent necessitat que senten els/les alumnes per introduir-se en un món atractiu per al seu oci, però també important per a la seua inserció futura en el món laboral. Cada vegada hi ha més educació recolzada en els suports multimèdia, la televisió digital, els programes de formació a distància, les xarxes telemàtiques, etc.

Així mateix, des d'un punt de vista instructiu, les experiències d'ensenyament desenvolupades amb les TIC han demostrat ser motivadores per a l'alumnat i eficaces en l'assoliment de certs aprenentatges comparades amb els processos tradicionals d'ensenyament, basats en la tecnologia impresa.

Els/les professors/es han de ser conscients d'aquesta importància, actualitzar i ampliar els seus coneixements, i adaptar els continguts de les matèries a la utilització de les TIC. És un procés d'adaptació costós tant a nivell personal, per l'esforç afegit que suposa a

l'educador, com a nivell econòmic, per la inversió que ha de fer l'Administració per a proporcionar els recursos materials i formatius necessaris.

Cal tenir en compte que un dels objectius de l'educació és promoure una convivència basada en valors i que aporte la formació social, científica i tècnica, adaptada a les noves realitats. Per això, les TIC són fonamentals com eina docent perquè:

- 1.-Obrin les portes a l'alumnat a tot un univers de coneixements i informacions.
- 2.-Potencien en l'alumnat el desenvolupament del seu esperit crític. El capaciten per a poder escollir aquella informació que realment cobrisca les seues necessitats.
- 3.-Degudament guiat pel professorat, fomenten el seu sentit de la responsabilitat al prendre consciència que 'no tot val' en la web.
- 4.-Fomenten el treball cooperatiu. Mitjançant la formació de grups de treball els/les alumnes col·laboren en la recerca d'informació relativa al tema en qüestió i aprenen a consensuar punts de vista i opinions diverses.
- 5.-Completen i amplien la seua base formativa al disposar d'informació que seria complexa i fins i tot impossible accedir en altres circumstàncies.

El paper dels educadors i de les educadores és integrar les noves tecnologies a l'educació, però sent rigorosos en la seua aplicació, aconseguint que faciliten el treball de l'alumnat i enriqueixen el seu aprenentatge. L'àrea de les Ciències Socials, Geografia i Història, és adequada per a treballar les noves tecnologies, ja que és una disciplina que es presta per a treballar en Internet. Potser el major inconvenient siga que la Xarxa està saturada de continguts, i destriar el principal del superficial o l'encertat de l'erroni és una àrdua tasca, la nostra labor com a docent haurà de ser filtrar i seleccionar tota aquesta informació.

D'aquesta manera, des de l'aula s'han de facilitar les tècniques per a:

- 1.-Saber cercar informació en Internet que pal·lie la dispersió al cercar continguts.
- 2.-La recopilació d'adreces d'interès per a l'obtenció d'informació.
- 3.-L'avaluació de la qualitat de la informació, plantejant qüestions com: és fiable?, quina és la font?, és actual o obsoleta la informació?, proporciona informació, al seu torn, de les fonts utilitzades per a la seua elaboració?
- 4.-La valoració de la informació amb judici crític: estudiar si la informació recaptada complix els nostres requisits, és el que cerquem?
- 5.-La recopilació i organització de la informació de manera que ens siga realment útil.

c) Emprenedoria.

La legislació vigent estableix el currículum bàsic de l'ESO i del Batxillerat per als elements transversals. Allí fixa que estos currículums han d'incorporar elements curriculars orientats al desenvolupament de l'esperit emprenedor, a l'adquisició de competències per a la creació i desenvolupament dels diversos models d'empreses i el foment de la igualtat d'oportunitats i del respecte a l'emprenedor/a i a l'empresari/a, així com també a l'ètica empresarial. Les Administracions educatives fomentaran les mesures perquè l'alumnat participe en activitats que li permeten formar el seu esperit emprenedor i la iniciativa empresarial a partir d'aptituds com la creativitat, l'autonomia, la iniciativa, el treball en equip, la confiança en un mateix i el sentit crític.

La participació activa de l'alumne/a en els processos de presa de decisions que afecten el seu aprenentatge, afavorixen la presa de consciència en allò que fa referència al seu

protagonisme en el procés d'ensenyament-aprenentatge. Es tracta de potenciar la seua capacitat de transformar les idees en accions, actuant amb criteri i determinació, prenent decisions i assumint els riscos i conseqüències futures de les esmentades decisions.

L'alumnat haurà d'entrenar la capacitat de liderar amb responsabilitat processos i treballs cooperatius, actuant amb responsabilitat en els seus hàbits quotidians i el seu entorn familiar i escolar.

Els descriptors que entrenarem són:

- Assumir les responsabilitats encomanades i donar compte d'elles.
- Ser constant en el treball superant les dificultats.
- Gestionar el treball del grup coordinant tasques i temps.
- Generar noves i divergents possibilitats des de coneixements previs del tema.
- Mostrar iniciativa personal per a iniciar o promoure accions noves.
- Assumir riscos en el desenvolupament de les tasques o projectes.

d) Educació cívica i constitucional.

La legislació vigent estableix el currículum bàsic de l'ESO i del Batxillerat per als elements transversals. En ell apareix l'educació cívica i constitucional com un aspecte educatiu que es treballarà en totes les matèries. És primordial per a abordar la matèria de Geografia i Història, ja que comprendre la canviant realitat social és un dels aspectes principals dels seus continguts. El coneixement de diferents realitats socials al llarg del temps fa que siga ineludible la seua comparació amb la realitat actual i afavorix que l'alumnat comprenga que les realitats es van forjant al llarg del temps, i que per això poden canviar, per la qual cosa ha de ser tolerant amb les que es produïxen en el seu entorn i en altres entorns diferents del seu. L'alumnat assimila que viu en una societat plural i globalitzada, en la qual conviu amb cultures diferents.

Aquest element transversal permet que pose en pràctica els coneixements apresos aplicant-los al seu entorn, convertint-lo en un ciutadà actiu capaç de donar resposta als problemes i fenòmens de la seua realitat social, interactuant amb altres persones i grups afavorint la tolerància i respecte a tots, alhora que desenvolupa el caràcter democràtic.

Els descriptors que entrenarem són els següents:

- Aplicar drets i deures de la convivència ciutadana en el context de l'escola.
- Conèixer les activitats humanes, adquirir una idea de la realitat històrica a partir de diferents fonts, i identificar les implicacions que té viure en un Estat social i democràtic de dret ratificat per una Constitució.
- Desenvolupar capacitat de diàleg amb els altres en situacions de convivència i treball i per a la resolució de conflictes.
- Reconèixer riquesa en la diversitat d'opinions i idees.
- Involucrar-se o promoure accions amb una finalitat social.

Així mateix, les matèries que imparteix el departament de Geografia i Història fomentaran el desenvolupament de la igualtat efectiva entre homes i dones, la prevenció de la violència de gènere o contra persones amb discapacitat i els valors inherents al principi d'igualtat de tracte i no discriminació per qualsevol condició o circumstància personal o social.

També afavoriran l'aprenentatge de la prevenció i resolució pacífica de conflictes en tots els àmbits de la vida personal, familiar i social, així com dels valors que sustenten la llibertat, la justícia, la igualtat, el pluralisme polític, la pau, la democràcia, el respecte als drets humans, el respecte als homes i dones per igual, a les persones amb discapacitat, la pluralitat, el respecte a l'Estat de dret, el respecte i consideració a les víctimes del terrorisme i la prevenció del terrorisme i de qualsevol mena de violència, racisme o xenofòbia i el rebuig a la violència terrorista. S'evitaran els comportaments i continguts sexistes i estereotips que suposen discriminació.

El currículum incorporarà elements curriculars relacionats amb el desenvolupament sostenible i el medi ambient, els riscos d'explotació i abús sexual, l'abús i maltractament a les persones amb discapacitat, les situacions de risc derivades de la inadequada utilització de les Tecnologies de la Informació i la Comunicació, així com la protecció davant emergències i catàstrofes.

De la mateixa manera, les matèries que imparteix el departament de Geografia i Història contribueixen a l'adquisició per part de l'alumnat dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (*ODS) aprovats per l'Organització de les Nacions Unides en l'Agenda 30, amb la finalitat que el nostre alumnat emprenga un nou camí amb el qual millorar la vida de totes les persones, sense deixar a ningú arrere. L'Agenda compta amb 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible, que persegueixen la igualtat entre les persones, la protecció del planeta i assegurar la prosperitat com a part d'una nova agenda de desenvolupament sostenible que no deixi a ningú arrere. Els *ODS es treballaran al llarg de les diferents Unitats Didàctiques:

12. Activitats complementàries

Les **activitats complementàries** programades per al present curs 2021-2022 són:

- Visita a la torre de Sant Josep. *(1r, 2n i 4t d'ESO). Temporalització: 17 de desembre de 2021.*
- Visita al cas antic de la Vila Joiosa. *(1r, 2n, 3r i 4t d'ESO). Temporalització: 25 de febrer de 2022.*
- Visita al Museu arqueològic de la Vila Joiosa (Vila Museu). *(1r, 2n i 4t d'ESO). Temporalització: 13 d'abril de 2022.*

Nota: aquestes activitats podran ser anul·lades o patir modificacions en la seua data en funció de la situació sanitària (COVID – 19).

13. Avaluació de la pràctica docent.

L'autoavaluació de la pràctica docent és un procés en el qual els/les professors/es emeten judicis de valor sobre la realitat del seu treball com a professionals responsables de l'educació d'un grup d'alumnes amb l'objecte de conèixer quins aspectes estem realitzant adequadament i quins són susceptibles de millora. Així, el procés es realitzarà individualment o amb altres companys/es i mitjançant diversos mètodes: observació,

qüestionaris, anàlisis de documentació o entrevistes i la seua obligatorietat està marcada per la legislació vigent, segons la qual el professorat avaluarà tant els aprenentatges de l'alumnat com els processos d'ensenyança i la seua pràctica docent, i per això establirà indicadors d'èxit en la programació.

En el nostre cas, el procés està regulat per l'Ordre de 14 de desembre de 2007 [2207/15520] i la de 24 de novembre de 2008, [2008/144480], concretament en el seu Article 20. *Avaluació dels processos d'ensenyament i de la pràctica docent* i en el seu Article 21. *Avaluació de les programacions didàctiques*. Sobre la base de la citada ordre, l'estratègia d'autoavaluació que proposem es basa en l'ús de qüestionaris; però també en l'observació directa, que serveix d'estímul per a l'exploració, reflexió i valoració de diversos aspectes relacionats amb la pràctica docent desenvolupada, basats tots ells tant en els judicis de valor de companys/es, alumnes i les seues famílies, com en valoracions pròpies quant als objectius, continguts i criteris d'avaluació i sobre el procés d'ensenyament-aprenentatge.

Els indicadors d'èxit del departament són els següents:

ELEMENTS A AVALUAR	Indicadors d'èxit			
	Sempre	Moltes vegades	Algunes vegades	Poques vegades/mai
PROGRAMACIÓ D'AULA				
Programa les meues classes tenint en compte els recursos amb què dispose i les característiques de l'alumnat.				
Planifique les meues classes atenent les competències fonamentals, els continguts i els criteris d'avaluació de cada matèria i/o nivell.				
Consulte la programació al llarg del curs i, en cas necessari, anote i realitze les modificacions necessàries.				
Al començament de cada tema o de cada treball, proporcione a l'alumnat tota la informació que necessiten (aspectes a treballar, objectius que es busquen, metodologia de treball, activitats i competències a desenvolupar i com es farà l'avaluació).				
He impartit almenys un 80% dels continguts programats per a cada nivell i matèria.				
L'ATENCIÓ A LA DIVERSITAT				
Programa les meues classes tenint en compte les necessitats de suport i/o compensació educativa dels meus grups.				
Passe una prova al començament del curs escolar per conèixer la composició de la classe.				
M'assabente del nivell dels alumnes dels cursos anteriors.				
Tinc en compte la diversitat a l'hora d'organitzar la classe, de crear grups, etc.				
Plantega exercicis de diferent nivell en cada unitat i en els exàmens.				
Tinc en compte els alumnes que en els seus resultats s'allunyen de la mitjana (tant per dalt com per baix).				
LES ACTIVITATS REALITZADES				
Treballen en classe alguna vegada en grup.				
Propose activitats practiques.				
Propose activitats que faciliten el treball cooperatiu.				
Propose activitats per facilitar l'aprenentatge autònom.				

En la metodologia que aplique faig servir eines TIC.				
En algun moment de la classe fomenta la participació dels alumnes.				
L'AVALUACIÓ DE L'ALUMNAT				
A principi de curs i abans de començar un projecte explique als meus alumnes com avaluaré.				
Per a l'avaluació utilitze qualsevol tipus de proves.				
Una vegada acabada la unitat o projecte, també avalue els recursos i les activitats que he fet servir.				
Entre avaluacions, programe alguna prova de recuperació depenent del resultat dels alumnes.				
En l'avaluació, tinc en compte diverses competències.				

14. Situacions extraordinàries que impliquen la suspensió temporal de l'activitat educativa presencial (COVID - 19).

Aspectes propis corresponents al departament de Geografia i Història.

La situació sanitària actual (COVID - 19) obliga a concretar els aspectes propis corresponents a les matèries o àmbits impartits en cas de situacions extraordinàries (curs 2021 - 22).

Podem trobar diferents situacions:

A) Alumnes que han de patir confinament (màxim 15 dies).

El/la professor/a utilitzant les eines telemàtiques disponibles (webfamília, Aules, correu electrònic, telèfon, etc.) farà arribar a l'alumne/a les pautes d'estudi, així com les tasques que ha de realitzar a casa i la data i el mode de lliurament. També farà ús de la comunicació telemàtica per a resoldre dubtes.

B) Alumnes que donen positiu sense símptomes.

Treballaran a casa totes aquelles tasques que vaja indicant el/la professor/a a la webfamília, Aules, telèfon, correu electrònic, etc. El/la professor/a sempre indicarà la manera de lliurar la tasca i la data. El/la docent mantindrà comunicació periòdica amb l'alumne/a i la seua família (durant el temps que marque el sanitari).

C) Alumnes que donen positiu amb símptomes.

Durant els dies que presenten la simptomatologia més aguda hauran de seguir les indicacions mèdiques. Quan la situació millore, però no puguin anar al centre perquè encara són positius, treballaran a casa totes aquelles tasques que li pose el/la professor/a. El /la docent indicarà a l'alumne/a les pautes a seguir per a realitzar les tasques a casa, així com la data de correcció o lliurament de les tasques. També deixarà clar si ho ha de lliurar per Aules, per la webfamília, per correu electrònic, etc. Si el període de temps fóra molt llarg, s'hauria d'estudiar el cas a l'hora d'avaluar-lo.

D) Tot el grup queda confinat.

Si són menys de 15 dies, treballaran a casa totes aquelles tasques que li pose el/la professor/a. El /la docent indicarà a l'alumne/a les pautes a seguir per a

realitzar les tasques a casa, així com la data de correcció o lliurament de les tasques. També deixarà clar si ho ha de lliurar per Aules, per la webfamília, per correu electrònic, etc.

Si són més de 15 dies, s'ha d'estudiar el cas i a l'hora d'avaluar-los.

Si l'aula disposa de connexió webex, el docent podrà impartir les classes de teoria i resoldre dubtes, sempre que tots els alumnes disposen de connexió webex.

E) Tot el centre queda confinat.

L' alumnat i el professorat treballarà des de casa els continguts i les tasques a realitzar, per a treballar faran ús d'Aules, webfamília, correu electrònic, telèfon, etc.

Si fóra possible utilitzar webex en tots els nivells on el /la alumne /a puga connectar-se, es podrien seguir les classes telemàticament.

Si s'arriba a aquesta situació, el treball des de casa es valoraria molt més. Ens hauríem d'adaptar tots a aquesta circumstància excepcional no desitjada per ningú.